

500 МВт қувватли
«БАШ» Шамол электр
станцияси
Ўзбекистон
Республикаси

Кўчириш бўйича
ҳаракатлар режаси

учун тайёрланди

Август 2022 й.

ХУЖЖАТ ТЎҒРИСИДА МАЪЛУМОТ

ЛОЙИХА НОМИ	500 МВт қувватли «БАШ» шамол электр станцияси
5CS ЛОЙИХА РАҚАМИ	1305/001/100
ХУЖЖАТ НОМИ	Кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси
БУЮРТМАЧИ	ACWA Power
5CS ЛОЙИХА МЕНЕДЖЕРИ	Ева Мутони Оберхольцер
5CS ЛОЙИХА ДИРЕКТОРИ	Кен Уэйд

ХУЖЖАТ НАЗОРАТИ

ВЕРСИЯ	САНА	ТАЪРИФ	МУАЛЛИФ	РЕЦЕНЗЕНТ	ТАСДИҚЛОВЧИ
1.0	22.04.2022	Кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси (КХР)	ЕМО	МКВ	KRW
1.1	13.05.2022	ЕТБ/РИНА шарҳлари асосида КХР янгиланиши	ЕМО	МКВ	KRW
1.2.	19.05.2022		ЕМО	МКВ	KRW
1.3	31.07.2022	АТБ шарҳлари асосида КХР янгиланиши	ЕМО	МКВ	KRW
	10.08.2022				

1	Молиявий капитал	Жойлашув, юк ташиш усули ёки функциясида қатъий назар, барча ташкилотлар ўз маҳсулотларини ёки хизматларини узоқ муддатли таъминлаш жараёни 5 та капиталнинг барқарорлигига боғлиқ.
2	Ижтимоий капитал	Барқарор ривожланиш "5 Capitals" эришган барча натижаларнинг асосини ташкил қилади. Қаерда ишлашимиздан қатъий назар, биз мижозларимизга асосий капиталларни сақлаш ва кўпайтириш учун керакли имкониятларни тақдим этишга интиламиз.
3	Табиий (атроф муҳит) капитал	
4	Ишлаб чиқариш капитали	
5	Инсон капитали	

ЖАВОБГАРЛИҚДАН ВОЗ КЕЧИШ БАЁНОТИ

5 Capitals ушбу ҳужжатни ҳар қандай бошқа шахс томонидан ёки бошқа мақсадлар учун ишлатиш оқибатлари учун жавобгар бўлмайди.

Ушбу ҳужжат махфий маълумотларни ўз ичига олади ва интеллектуал мулк ҳисобланади. У буюртма берган томоннинг розилигисиз бошқа томонларга берилмаслиги керак.

Ушбу ҳужжат топшириқ берган томон учун ва фақат юқоридаги лойиҳа билан боғлиқ аниқ мақсадлар учун берилади. Бунга бошқа томонлар таянмаслиги ёки бошқа мақсадларда фойдаланилмаслиги керак.

МУНДАРИЖА

1	Кириш _____	1
1.1	Лойиҳа _____	1
1.2	КхР мақсадлари _____	2
1.3	КхРси таълуқли бошқа режалар _____	3
2	Лойиҳа ҳақида _____	4
2.1	Лойиҳанинг жойлашуви _____	4
2.1.1	Шамол электр станцияси _____	4
2.1.2	ЭУЛ _____	4
2.2	Лойиҳанинг қисқача тавсифи _____	5
2.2.1	Шамол электр станцияси _____	5
2.2.2	ЭУЛ _____	7
2.2.3	Боғлиқ бўлган бино-иншоотлар _____	7
2.3	Лойиҳанинг қурилиш талаблари _____	9
2.3.1	Вақтинчалик қурилиш объектлари _____	9
2.3.2	Ишчи кучи _____	10
2.4	Лойиҳанинг операцион талаблари _____	11
2.5	Лойиҳанинг муҳим босқичлари _____	11
3	ҲУҚУҚИЙ БАЗА ВА ТАЛАБЛАРГА РИОЯ ҚИЛИШ МАЖБУРИЯТЛАРИ _____	13
3.1	Миллий қоидалар _____	13
3.1.1	Конституция _____	13
3.1.2	Ер кодекси _____	13
3.1.3	Фуқаролик кодекси _____	15
3.1.4	Вазирлар Маҳкамасининг 146-сон қарори (25 Май 2011 й.) _____	16
3.1.5	Ер муносабатларида тенглик ва ошкораликни таъминлаш, ер ҳуқуқларини ишончли ҳимоя қилиш ва уларни бозор мулкига айлантириш чора-тадбирлари тўғрисидаги Президент фармони. _____	18
3.1.6	Президент фармонлари ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари _____	19
3.1.7	Сервитут ҳуқуқи _____	26
3.2	Кредиторларнинг талаблари _____	27
3.2.1	ЕТБ _____	27
3.2.2	ОТБ _____	28
3.2.3	ХМК _____	28
3.3	ACWA Power Талаблари _____	29

3.4	Миллий талаблар ва Кредиторлар талаблари ўртасидаги фарқларни таҳлил қилиш	30
4	УМУМИЙ МАЪЛУМОТ ВА ШАРТЛАР	40
4.1	Шамол электр станцияси	40
4.1.1	Ерга эгалик қилиш	40
4.1.2	Ер ижараси	42
4.1.3	Шамол электр станцияси ҳудудида ердан фойдаланувчиларнинг турлари	51
4.2	ЭУЛ	60
4.2.1	Ер ижараси	60
4.2.2	ЭУЛ бўйлаб ердан фойдаланиш	60
4.3	ЭУЛ бўйлаб ўрмон майдонлари	77
4.4	ЭУЛ бўйлаб оқова сувлар ариқлари	77
4.5	Саломатликни муҳофаза қилиш зонаси	79
4.5.1	Шамол электр станцияси	79
4.5.2	ЭУЛ	80
5	ЛОЙИХАДАН ТАЪСИРГА УЧРАГАН ШАХСЛАРНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ПРОФИЛИ	81
5.1	Шамол электр станцияси	81
5.1.1	Умумий маълумот ва методология	81
5.1.2	Лойиҳадан таъсирга учраган шахсларнинг (хонадонлар) уй ҳўжаликлари	81
5.1.3	Жинси, этник келиб чиқиши	82
5.1.4	Ёш ва оилавий ҳолат	82
5.1.5	Таълим	82
5.1.6	Соғлиқ	83
5.1.7	Бандлик ва даромад манбалари	83
5.1.8	Сарф Харажатлар	84
5.1.9	Турар жой ва яшаш шароитлари	85
5.1.10	Уй ҳўжалиги бинолари	85
5.1.11	Коммунал хизматлар ва бошқа хизматлардан фойдаланиш	86
5.1.12	Чорва молларига эгалик қилиш	87
5.1.13	Чорвадорлар учун меҳнат манбаи	88
5.1.14	Лойиҳадан таъсирга учраган аёллар	89
5.1.15	Заиф уй ҳўжаликлари	89
5.1.16	Лойиҳанинг АТШга етказган таъсири	90

5.2	ЭУЛ	91
5.2.1	Жинси, этник келиб чиқиши	92
5.2.2	Ёш ва оилавий ҳолат	92
5.2.3	Таълим	92
5.2.4	Саломатлик ҳолати	93
5.2.5	Бандлик ва даромад манбалари	93
5.2.6	Уй хўжаликларининг харажатлари	95
5.2.7	Уй-жой ва ва яшаш шароитлари	97
5.2.8	Коммунал хизматлар ва бошқа хизматлардан фойдаланиш	97
5.2.9	Ердан фойдаланиш	98
5.2.10	Ердан фойдаланувчиларнинг меҳнат манбаи	98
5.2.11	Лойиҳадан таъсирга учраган аёллар	99
5.2.12	Ёрдамга муҳтож (ночор хонадонлар) уй хўжаликлари	99
5.2.13	Лойиҳанинг АТШ га кўрсатган таъсири	101
6	ЖИСМОНИЙ ВА ИҚТИСОДИЙ СИЛЖИШ КЎЛАМИ	102
6.1	Шамол электр станцияси	102
6.1.1	Ерга қўйиладиган талаблар	102
6.1.2	Ерга таъсири	102
6.1.3	Активларга (Мулкларга) таъсири	108
6.1.4	Судралиб юрувчи хайвонларни таъсири	112
6.1.5	Шовқин таъсири	114
6.1.6	Соғлиқни муҳофаза қилиш зонасининг таъсири	116
6.1.7	Иш (ўрнини) ҳақини йўқотиш	117
6.2	ЭУЛ (Юқори Электр Узатиш Линиялари)	118
6.2.1	Ерга қўйиладиган талаблар	118
6.2.2	Ерга таъсири	119
6.2.3	Тузилмаларга таъсири	123
6.2.4	Экинлар ва дарахтларга таъсири	125
6.2.5	Корхоналарга таъсири	126
6.2.6	Ишчиларга таъсири	129
6.2.7	Давлат активларига таъсири	130
6.2.8	Инфратузилма ва коммунал хизматларга таъсири	130
6.2.9	Ўрмон ерларига таъсири	131
6.3	Жисмоний қўчиш ва иқтисодий таъсирларнинг қисқача мазмуни	132
6.3.1	Шамол станцияси	132
6.3.2	ЭУЛ	137
7	МУВОФИҚЛИК ВА ҲУҚУҚ	141

7.1	Мувофиқлик	141
7.2	Яқунлаш санаси	142
7.3	Ҳуқуқлар матрицаси	144
7.3.1	Шамол станцияси	144
7.3.2	ЭУЛ	151
7.4	Баҳолаш методологияси	160
7.4.1	Ерларни йўқотиш	160
7.4.2	Турар-жой ва нотурар жой бинолари учун компенсация	161
7.4.3	Вақтинчалик ердан фойдаланганлик учун компенсация	162
7.4.4	Таъсирга учраган дарахтлар учун компенсация	163
7.4.5	қишлоқ хўжалиги экинлари учун компенсация	163
7.4.6	Зарар кўрган тижорат фаолияти учун компенсация	164
7.4.7	Ишчи-Ходимлар учун компенсация	164
7.4.8	Ёрдамга мухтож (ночор) гуруҳлар учун компенсация	165
7.5	Баҳолашни текшириш	165
7.6	Компенсация ҳуқуқлари	166
7.6.1	Шамол станцияси	166
7.6.2	ЭУЛ	167
7.7	Ўтиш даврини қўллаб-қувватлаш	169
7.7.1	Бузиш харажатлари	169
7.7.2	Транспорт харажатлари	169
7.7.3	Молиявий менежмент (бошқарув)	170
7.7.4	Бошқа ёрдамлар	170
7.8	Ночор (ёрдამга мухтож) оилаларни қўллаб қувватлаш	171
7.8.1	Шамол станцияси	171
7.8.2	ЭУЛ (электр узатиш линияси)	176
7.9	Солиқлар ва жарималар	179
7.10	КХР заҳира фонди	179
7.11	Алмаштиришга мос ерларнинг мавжудлиги	180
7.11.1	Яйлов ерлари	180
7.11.2	Тижорий Ерлар	189
7.12	Турмуш тарзини тиклаш дастурлари	190
7.13	КХРни Амалга ошириш қиймати	195
7.14	Компенсация тўлаш ва турмуш тарзини тиклаш дастурлари	195
7.15	Компенсация пакетлари тўлови	196

8 МАНФААТЛИ ТОМОНЛАР БИЛАН КОНСУЛЬТАЦИЯЛАР 197

8.1	Умумий кўриниш _____	197
8.1.1	Шамол станциясида ўтказилган консултацияларнинг қисқача мазмуни _____	197
8.1.2	ЭУЛ бўйлаб ўтказилган консултацияларнинг қисқача мазмуни _____	198
8.2	КХРнинг бир қисми сифатида консултациялар _____	199
8.2.1	Манфаатдор томонларни аниқлаш ва консултациялар усули _____	199
8.2.2	Лойиҳа майдонидаги маслаҳатлашувлар _____	207
8.2.3	ЭУЛ йўли бўйлаб маслаҳатлашувлар _____	216
8.3	КХР бўйича огоҳлантириш учрашувлари _____	217
8.3.1	Шамол электр станцияси _____	219
8.3.2	ЭУЛ _____	220
8.3.3	АТШлар билан бўлиб ўтган маслаҳатлашувларнинг хулосаси _____	234
8.4	Шикоятларни кўриб чиқиш механизми _____	234
8.4.1	Қабул қилинган шикоятлар _____	238
9	ИНСТИТУЦИОНАЛ ЖАВОБГАРЛИК _____	239
9.1	Давлат органлари _____	239
9.1.1	Бухоро вилоят ҳокимлиги _____	239
9.1.2	Ғиждувон тумани _____	239
9.1.3	Ипакчилик ва Жун Саноати қўмитаси ва унинг кластерлари _____	239
9.2	ЎМЭТ _____	240
9.3	ACWA Power _____	240
9.3.1	Бош директор ўринбосари (Лойиҳа компанияси) _____	240
9.3.2	Бизнесни ривожлантириш гуруҳи (Ўзбекистондаги ваколатхонаси) _____	241
9.3.3	Молия бошқармаси _____	241
9.3.4	АМИ (Атроф-муҳит ва ижтимоий масалалар)ни амалга ошириш бўйича менежер _____	241
9.3.5	Кадрлар бўлими менежери (HR менежер) _____	242
9.4	Бош пудратчи _____	243
9.5	АМИ (Атроф-муҳит ва ижтимоий масалалар) бўйича мустақил маслаҳатчи _____	243
9.6	Баҳолаш бўйича маслаҳатчи _____	244
9.7	Лойиҳа кредиторлари _____	244
10	АМАЛГА ОШИРИШ ТАҚВИМИ _____	245
10.1	Кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси - Жадвал _____	245
11	МОНИТОРИНГ ВА ҲИСОБОТ _____	257

11.1	КХР амалга ошириш бўйича мувофиқлик ҳисоботи	260
11.2	Ички Мониторинг	260
11.3	КХР якуний аудити	260
ИЛОВА А – ПРЕЗИДЕНТ ҚАРОРИ (2022 йил 8 июлдан)		261
ИЛОВА В – САНИТАРЯЯ ВА ЕПИДЕМИОЛОГИК СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ АГЕНТЛИКГА (АГЕНТЛИГИДАН) МАСЛАҲАТ ХАТИ		262
ИЛОВА С – СУДРАЛИБ ЮРУВЧИ ХАЙВОНЛАРГА ҚАРШИ ЎРНАТИЛГАН ПАНЖАРАЛАРДАН ШИКОЯТ ҚИЛГАН ЧОРВАДОР		263
ИЛОВА D – ТУГАТИШ КЎНИ ҲАҚИДАГИ ҲАБАРНОМА НАМУНАСИ		264
ИЛОВА Е – ЛОЙИҲАДАН НАҚД ТОВОН ПУЛЛАРИНИ СЎРАГАН ЧОРВАДОРЛАР ИМЗОСЛАНГАН ХАТЛАР		265
ИЛОВА F – 1 ВА 3 СОНЛИ ЧОРВАДОРЛАН ТОМОНИДАН АНИҚЛАНГАН МУҚОБИЛ ЕР ҲАҚИДА РАСМИЙ ТАСДИҚНОМА		266
ИЛОВА G – 2 СОНЛИ ЧОРВАДОРГА ТАҚДИМ ЭТИЛГАН (ИМЗОЛАНМАГАН) ХАТ		267
ИЛОВА H – ЭУЛ БЎЙИЧА ИЖС БИЛАН ЎТКАЗИЛГАН МАСЛАҲАТЛАШУВЛАР ЙИҒИЛИШИ БАЁННОМАСИ		268
ИЛОВА I – КХР ОШКОР ҚИЛИШ УЧРАШУВЛАРИДИ ФОЙДАЛАНИЛГАН МАТЕРИАЛЛАР		269
ИЛОВА J – КХР БЎЙИЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН УМУМИЙ ШИКОЯТЛАР ВА УЛАРГА БЕРИЛГАН ЖАВОБЛАР		271

АББРЕВИАТУРАЛАР РЎЙХАТИ

АББРЕВИАТУРА	Маъноси
ADB	Осиё тараққиёт банки (ОТБ)
AoI	Таъсир доираси (ТД)
COVID-19	SARS-CoV-2 (КОВИД-19) коронавирус касаллиги
E&S	Атроф-муҳит ва ижтимоий масалалар (АМИ)
EBRD	Европа тикланиш ва тараққиёт банки (ЕТБ)
EP	Экватор тамойиллари (ЭТ)
EPAP	Экватор тамойиллари бўйича ҳаракатлар режаси (ЭТХР)
ESIA	Атроф-муҳит ва ижтимоий таъсирларни баҳолаш (АМИТБ)
GRM	Шикоятларни кўриб чиқиш механизми (ШКМ)
HH	Хўжалик бошлиқлари (ХБ)
HPZ	Соғлиқни муҳофаза қилиш зонаси (СМЗ)
IFC	Халқаро молия корпорацияси (ХМК)
LAO	Ер ажратиш қарори (ЕАҚ)
LILO	Кириш ва чиқиш линиялари (КЧЛ)
LLA	Ер ижараси шартномаси (ЕИШ)
LLC	Масъулияти чекланган жамият (МЧЖ)
LMP	Чорвачиликни бошқариш режаси (ЧБР)
MIGA	Кўп томонлама Инвестицияларни Кафолатлаш Агентлиги (КИКА)
MOE	Энергетика вазирлиги (ЭВ)
MoM	Йиғилиш баённомаси (ЙБ)
NEGU	Ўзбекистон миллий электр тармоғи (ЎМЭТ)
NTP	Иш бошлаш тўғрисида билдиришнома (ИББ)
O&M	Фойдаланиш ва таъминот (ФТ)
OHTL	Электр узатиш линияси (ЭУЛ)
PAPs	Лойиҳадан таъсирга учраган шахслар (ЛТШ)
PR	Самарадорлик талаблари (СТ)
PS	Иш стандарти (ИС)
RAF	Кўчириш бўйича ҳаракатлар доираси (КХД)
RAP	Кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси (КХР)
SEP	Манфаатдор томонларни жалб қилиш режаси (МТЖР)
SWID	Ипакчилик ва жун саноати (ИЖС)
TBC	Тасдиқланиши керак (ТК)
TBD	Аниқланиши керак (АК)
UZS	Ўзбек сўми (Сўм)
5 Capitals	5 Capitals (5 Асос) Атроф-муҳит ва бошқарув бўйича консултация

1 Кириш

1.1 Лойиҳа

ACWA Power Ўзбекистон Энергетика вазирлиги билан 2030-йилгача Ўзбекистоннинг Энергетика стратегияси доирасида Башда 500 МВт қувватга эга шамол электр станциясини ривожлантириш, қуриш ва фойдаланиш ҳамда Баш-Қорақўл ЭУЛни (кейинги ўринларда "Лойиҳа") қуриш бўйича шартномани имзолади.

Шу пайдан бери ACWA Power Ўзбекистон Республикасида 839862 рақами остида рўйхатдан ўтган "FE ACWA Power Bash Wind LLC" лойиҳа компаниясини ташкил қилди. ACWA Power Bash Wind LLC "Ўзбекистон миллий электр тармоғи" (ЎМЭТ) билан Электр энергиясини сотиб олиш бўйича 25 йиллик шартномани тузди. Лойиҳа шамол электр станцияларини, шу жумладан электр подстанцияларини ривожлантиришни молиялаштириш, қуриш, фойдаланиш ва техник хизмат кўрсатишни ўз ичига олади. Бундан ташқари, у 500 МВт қувватга эга Жанкелди шамол электр станцияси, тақсимлаш станцияси (трансформаторлар билан) ва 500/220 кВ қувватли бирлаштириш станцияси билан биргаликда Харидорнинг электр жиҳозлари¹ ва умумий электр жиҳозларини ишлаб чиқиш, молиялаштириш, қуриш ва топширишни ўз ичига олади.

"Ўзбекистон Миллий электр тармоқлари" АЖ ACWA Power компаниясидан топширилгандан сўнг Харидорнинг электр қурилмаларининг эксплуатацияси ва техник хизмат кўрсатилиши ҳамда Харидорнинг электр қурилмаларидан юқори кучланишдаги ЭУЛни ишлаб чиқиш, молиялаштириш, қуриш, фойдаланиш ва техник хизмат кўрсатиш учун жавобгар бўлади.

ACWA Power экологик ва ижтимоий инвестициялар соҳасида ўзининг ички сиёсати/стандартларига эга бўлган молиявий муассасалардан ёки потенциал равишда Экватор тамойиллари каби ихтиёрий шартномалар аъзоси бўлиши мумкин бўлган кредиторлардан лойиҳани молиялаштиришни режалаштирмоқда. Ушбу босқичда маълум бўлишича, Европа тикланиш ва тараққиёт банки (ЕТБ), Осиё тараққиёт банки (ОТБ) ва Кўп томонлама Инвестицияларни Кафолатлаш Агентлиги (КИКА) молиялаштириш масалалари бўйича муҳокамаларда иштирок этмоқда. Бундан

¹ Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги шартноманинг Е иловасига кўра, электр узатиш мосламалари, шамол электр станциясидан 500/200 кВ бирлаштириш станциясига ёки 500 кВ тарқатиш станциясига 220 кВ ёки 500 кВ ҳаво узатиш линияларининг (улар биргаликда Харидорнинг электр жиҳозлари деб аталади) ҳар бири сотувчи томонидан қурилиши ва ушбу Шартномага мувофиқ Харидорга топширилиши керак

ташқари, ACWA Power ўзининг барча лойиҳаларида Халқаро Молия Корпорациясининг АМИ талабларини минимал даражада амалга оширади ва шунинг учун Баш шамол электр станцияси Халқаро Молия Корпорациясининг ишлаш стандартларига риоя қилиши керак.

5 Capitals (5 Асос) Атроф-муҳит ва бошқарув бўйича консалтация ACWA Power томонидан Атроф-муҳитга таъсирни мустақил баҳолаш ва АМИТБ жараёнларини, шунингдек, Кўчириш бўйича ҳаракатлар доираси (КХД) ва Кўчириш бўйича ҳаракатлар режасини (КХР) ўз ичига олган бошқа атроф-муҳит ва ижтимоий соҳалари билан боғлиқ жараёнларни амалга ошириш учун жалб қилинган. Ер сотиб олиш, зарар кўрган ер ижарачилари ва фойдаланувчиларини аниқлаш (шу жумладан, чорвадорлар, фермерлар, тижорат корхоналари), мулкларни баҳолаш ва бошқалар билан боғлиқ муаммоларни ҳал қилишда ёрдам кўрсатишни ўз ичига олган дастурнинг маълум элементларини бажариш учун 5 Capitals (5 Асос) “Juru Energy” маҳаллий консалтинг компанияси (Тошкент, Ўзбекистон) билан ҳамкорликни йўлга қўяди.

Ушбу ҳужжат Лойиҳа учун тайёрланган Кўчириш бўйича ҳаракатлар режасидир. КХР лойиҳа ҳудудида ва 162 км таклиф қилинган Баш-Қорақўл ЭУЛ бўйлаб кўчириш ва яшаш воситаларини тиклаш ҳамда жисмоний ва иқтисодий кўчиш учун компенсация тўлашнинг мақсадлари, тамойиллари ва режалаштирилган ёндашувини тавсифлайди.

1.2 КХР мақсадлари

- Шамол электр станцияси ва ЭУЛни лойиҳалаш билан боғлиқ ҳолда жисмоний ва иқтисодий кўчиш муаммоларини ҳал қилиш учун асосий шарт-шароитларни яратиш, аҳолини кўчириш, яшаш воситаларини тиклаш ва Лойиҳа амалга оширилгандан кейин Лойиҳадан таъсирланган шахсларнинг (ЛТШ) турмуш даражаси ёмонлашмаслигини таъминлайдиган асосни тақдим этиш;
- Миллий қонунчилик ва кредиторлар талаблари (ЕТБ, ОТБ ва КИКА) ўртасидаги тафовутларни аниқлаш ва бундай камчиликларни бартараф этиш йўллари аниқлаш;
- Қонуний ижара шартномаларисиз ёки ерга нисбатан тан олинadиган ҳар қандай қонуний ҳуқуқларсиз ЛТШ ерга тегишли бўлмаган мулкларнинг йўқолиши учун компенсация олиш ва яшаш воситаларини тиклаш ҳуқуқига эга бўлишини таъминлаш;
- Ёрдамга мухтож гуруҳларга тегишли қўшимча ёрдам кўрсатилишини таъминлаш учун ЛТШлар орасида бундай гуруҳлар мавжудлигини аниқлаш;
- Мос уй-жой билан таъминлаш, шу жумладан яйлов ва тижорат ерларининг ўрнини босадиган муносиб жойларни аниқлаш орқали кўчирилган ЛТШнинг яшаш шароитларини яхшилаш;

- Йўқотилган мол-мулк, экинлар, дарахтлар ва ҳоказолар бўйича АТШни мувофиқлик мезонлари ва ҳуқуқ матрицаси билан таъминлаш;
- АТШдан тушадиган ҳар қандай савол/шикоят, қўшимча маълумот тадқиқоти ва ҳоказоларни ҳал қилиш учун фойдаланиладиган Шикоятларни кўриб чиқиш механизмини яратиш. Таъкидлаш керакки, ушбу ШКМ лойиҳанинг жорий ШКМ билан боғлиқ бўлиб, АТШлар танишиб чиқишлари мумкин;
- Кўчириш ва тирикчилик воситаларини тиклаш натижалари ва АТШнинг турмуш даражасига таъсири мониторинги бўйича талабларни белгилаш, шунингдек, турар жойни кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси (КХР) мақсадларига эришилганлигини аниқлаш; шунингдек
- КХР бажарилишини назорат қилиш ва зарурат туғилганда тузатиш чораларини кўриш учун ташкилий тадбирлар ва жараёнларни яратиш.

1.3 КХРси таълуқли бошқа режалар

Лойиҳа учун қуйидаги режалар тайёрланган ва КХР билан мувофиқлаштирилган:

- **Манфаатдор томонларни жалб қилиш режаси:** МТЖҚР лойиҳанинг амалдаги манфаатдор томонларини аниқлайди ва Лойиҳанинг бутун умри давомида Лойиҳага дахлдор шахслар (АДШ) билан ҳамкорлик қилиш бўйича таклиф етилаётган методологияни белгилайди ва халқаро кредиторларнинг кўрсатмаларига ва амалдаги Ўзбекистон қонунларига алоҳида эътибор қаратади;
- Чорвачиликни бошқариш режаси: ЧБРнинг асосий мақсади шамол электр станциясининг операцион босқичида калхатлар ва бургутлар билан боғлиқ тўқнашувлар хавфини камайтиришдир.
 - Шунингдек, у операцион босқичда шамол турбинаси ҳудудларида яйлов фаолиятини давом эттирадиган ер егалари/фойдаланувчиларнинг иқтисодий еҳтиёжлари ўртасида оқилона мувозанатга еришишга интилади.

Лойиҳа тўғрисида маълумот

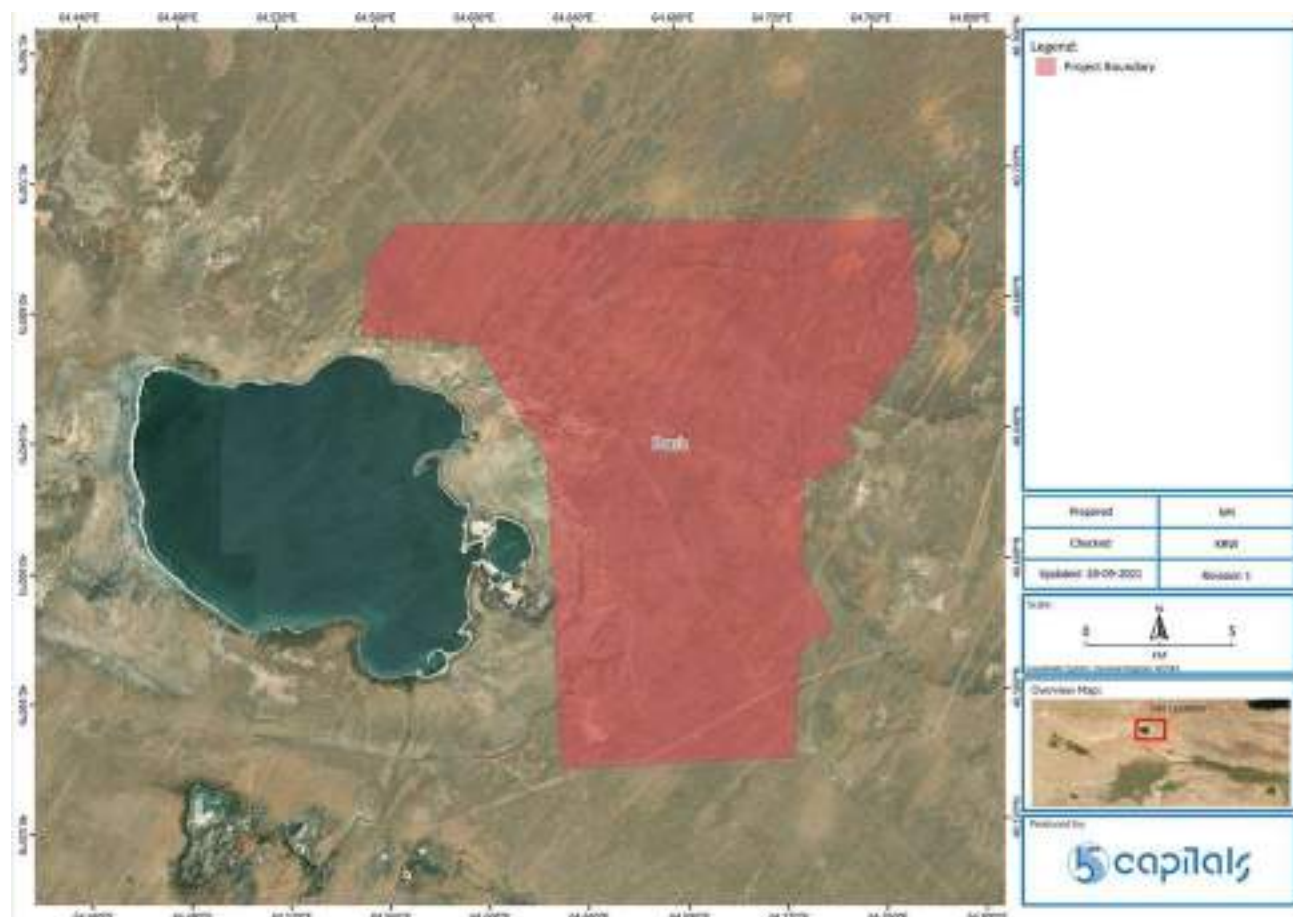
2 ЛОЙИҲА ҲАҚИДА

2.1 Лойиҳанинг жойлашуви

2.1.1 Шамол электр станцияси

500 МВт қувватга эга Баш шамол электр станцияси лойиҳаси Бухоро вилоятининг Ғиждувон туманидаги Оёқоғитма сув омборининг шимоли-шарқий қисмида жойлашган. Мазкур ҳудуд Оғитма кўлидан тахминан 0,5 км шарқда жойлашган.

2-1 расм. Лойиҳанинг таклиф қилинган жойлашуви

2.1.2 ЭУЛ

Лойиҳа, шунингдек, узунлиги 162 км бўлган ва Баш шамол электр станцияси майдонидан унинг жанубида жойлашган қорақўл подстанциясигача бўлган ягона занжирли 500 кВ ЭУЛни ишлаб чиқишни ўз ичига олади. ЭУЛ лойиҳанинг бир қисми сифатида "ACWA

Power Bash Wind" МЧЖ томонидан ишлаб чиқилади. Чегаралар қуйидаги расмда кўрсатилган.

2-2 расм. Баш шамол электр станциясидан Қорақўл подстанциясигача бўлган 162 км ЭУЛ чегараси

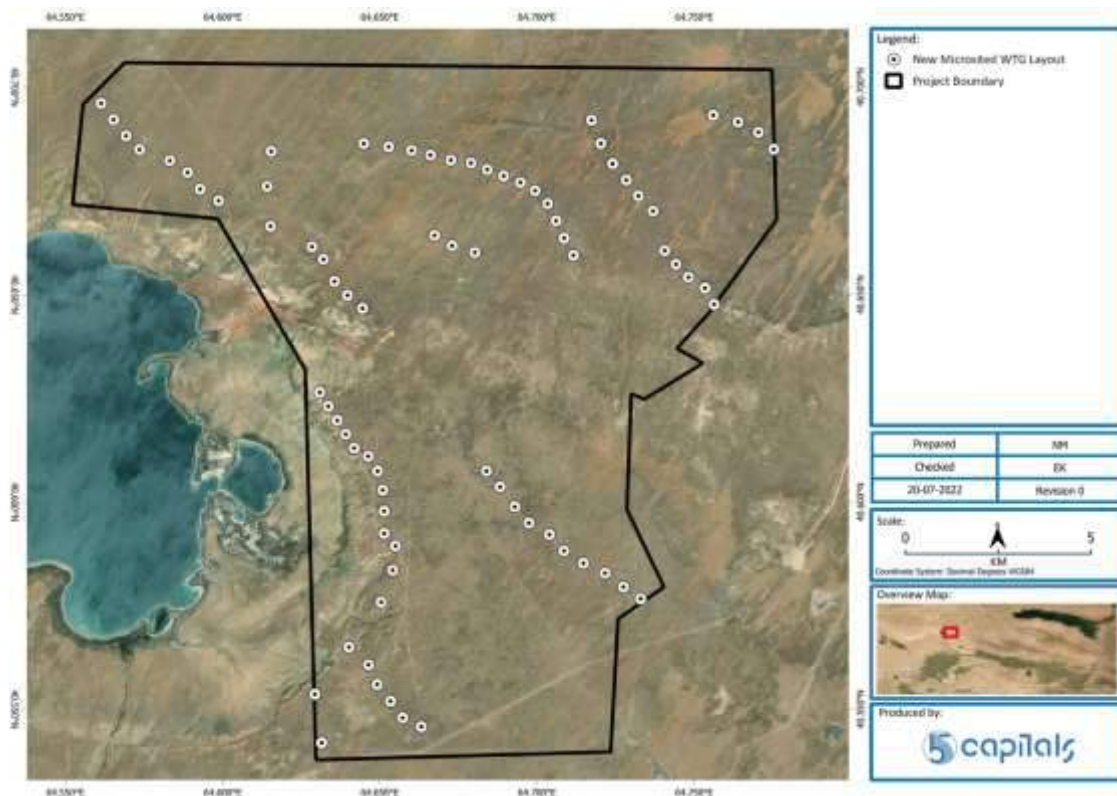

2.2 Лойиҳанинг қисқача тавсифи

2.2.1 Шамол электр станцияси

Баш шамол электр станцияси EN 1711/6.5 шамол турбиналаридан фойдаланадиган 79 та шамол турбинаси генераторидан иборат бўлади. Ушбу турбинада горизонтал ўқ, учта паррак, шамолга қарши ротор, ўзгарувчан тезлик ва ўзгарувчан қадамни тартибга солиш, ташқи роторли доимий магнит тўғридан-тўғри қўзғалувчан синхрон генератор мавжуд.

2-3 расм. Шамол генераторининг жойлашуви (2021 йил ноябр)

Лойиҳанинг баъзи объектлари ACWA Power компаниясининг Баш 500 МВт қувватли шамол электр станцияси ва Баш участкасидан тахминан 94 км шимоли-ғарбда жойлашган Жанкелди 500 МВт шамол электр станцияси ўртасида тақсимланади. Икки Лойиҳа ўртасида тақсимланадиган Лойиҳа объектлари қуйидагиларни ўз ичига олади:

- Электр узатиш линиялари
- Бунга Жанкелдидан Баш шамол электр станциясигача бўлган 128,5 км 500 кВ ЭУЛ киради.
- 500кВ кучланишли тармоқ подстанцияси (Баш шамол электр станцияси ҳудудида жойлашган).
- Подстанция тахминан 450м x 500м ўлчамга эга, майдони тахминан 204 860 квадрат метрни ташкил қилади.

2.2.1.1 Лойиҳа учун ёрдамчи объектлар

Лойиҳа учун ёрдамчи объектлар қуйидагиларни ўз ичига олади:

- Стансияга кириш ва хавфсизлик биноси;
- Маъмурият биноси, офислар ва қулайликлар;
- Марказий назорат хонаси;
- Омбор ва дўконлар;

- Қўриқлаш хизмати;
- Ёритиш;
- Бошқа қўчар бинолар ва транспорт воситалари;
- Турбиналар орасидаги ички кириш йўллари;
- 33/500кВ подстанцияси; ва
- Електр уланишлари

2.2.2 ЭУЛ

Лойиҳа, шунингдек, uzunлиги 162 км бўлган ва Баш шамол электр станциясидан жанубда жойлашган Қоракўл подстанциясигача бўлган ягона занжирли 500 кВ ЭУЛни ишлаб чиқишни ўз ичига олади. ЭУЛ “ACWA power Bash Wind” МЧЖ ХК томонидан Лойиҳанинг бир қисми сифатида ишлаб чиқилади ва қуйидагиларни ўз ичига олади:

- Миноралар/устунлар;
- Пойдеворлар (бетон ва арматура ёрдамида қурилган);
- Ўтказгичлар; ва
- Изоляторлар.

ЭУЛ билан боғлиқ объектлар қуйидагиларни ўз ичига олади:

- «Жанкелди»дан Саримой подстанциясигача бўлган 500 кВ бир занжирли ЭУЛ: Бу ЭУЛ тахминан 120 км uzunликда бўлади ва мавжуд 500 кВ Саримой подстанциясини кенгайтиришни ҳам ўз ичига олади
- 500кВ иккитомонлама электр узатиш линияси Навоий – Мурунговгача: LLO uzunлиги 2X5км гача бўлади. У қуйидагиларга ЭУЛларга уланади:
 - 500кВ бир занжирли 108км ЭУЛ дан Мурунгов 500кВ подстанциясигача ва
 - 500кВ бир занжирли 80км ЭУЛ дан Навоий 500кВ ИЭСгача
- 500 кВ мавжуд Қоракўл подстанциясини кенгайтириш

Ўзбекистон Миллий электр тармоғи (ЎМЭТ) юқорида қайд этилган ЭУЛ билан боғлиқ объектларни қуриш ва улардан фойдаланиш учун жавобгар бўлади.

2.2.3 Боғлиқ бўлган бино-иншоотлар

Ўзбекистон миллий электр тармоғи (ЎМЭТ) Баш 500 МВт қувватга эга шамол электр станцияси ва Жанкелди 500 МВт қувватга эга шамол станциясиларига боғлиқ бўладиган объектларни қуриш ва улардан фойдаланиш учун жавобгар бўлади. ЎМЭТнинг зиммасига ЭУЛни қўриш доирасидаги қуйидагилар қиради:

- Жанкелди – Саримай: Бу тахминан 120 км бўлган 500 кВ кучланишли бир занжирли ЭУЛни ўз ичига олади. 500 кВ Саримай подстанциясини кенгайтириш ҳам ЎМЭТ томонидан амалга оширилади.
 - ЭВ, ЎМЭТ, ACWA Power & Juru Energy корхоналари ўртасида ўтказилган “Ўзаро уланиш опсиясини танлаш” баёноtnомасига кўра, ЎМЭТ ҳалқаро ривожланиш молия институтлари (яъни, ЕТБ) билан режалаштирилган 500 кВ Саримай-Жанкелди ЭУЛ ва 500 кВ Саримай электр узатиш подстанциясини ишга тушириш бўйича маблағларни таъминлаш ва ўз вақтида Жанкелди шамол станциясининг дастлабки тижорий фойдананишга тушуриш санасига (ДТФТС) мувофиқ расмий тартиб-қоидаларга амал қилаб ишга туширади. Таъкидланишича, ЎМЭТ ЕТБ билан ушбу келишувни молиялаштириш бўйича музокараларни бошлаганини маълум қилган.
 - Жанкелди-Саримай ЭУЛнинг таъсири баҳоланди ва тегишли ҳисоботлар ЕТБ веб-сайтида эълон қилинди.²
- Навоий – Мурантауга туташган кириш ва чиқиш линиялари (ҚЧЛ): Учрашув давомида ЎМЭТ ҚЧЛ 10-15 км дан ошмаслигини тасдиқлади. Булар:
 - Мурантау 500кВ подстанциясига 500кВ ягона занжирли 108км ЭУЛга; ва
 - Навоий 500кВ ИЕСга 500кВ ягона занжирли 80км ЭУЛга уланади.
 - Навоий-Мурантау ЭУЛ бўйича ошкор қилинган ҳисобот ЕТБ сайтида эълон қилинган³.

Баёноtda қўрсатилишича юқоридаги иншоотлар ҳозирда қўрилиш жараёнида кетмоқда.

- қоракўл 500кВ подстанцияси: Бунда, жорий қоракул 500кВ кўрфазини кенгантириш амалга оширилади. ACWA Power корхонаси тақдим этган маълумотларга кўра, бундан кенганритиш ЎМЭТ томонидан амалга оширилади.

² <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/esia/sarimaydjankeldy-transmission.html>

³ <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/esia/uzbekenergo-transmission-upgrade.html>

2.3 Лойиҳанинг қурилиш талаблари

2.3.1 Вақтинчалик қурилиш объектлари

Шамол Элект Станцияси

Лойиҳа ҳудудида вақтинчалик қурилиш майдончалари яратилади. Ушбу майдонлар қурилиш босқичида Муҳандислик, Таъминот ва қуришлиш (МТҚ/ЕПС) пудратчиси, шунингдек, субпудратчилар томонидан талаб қилинади. Ўрнатиш майдони қуйидагиларни ўз ичига олади:

- офис контейнерлари;
- Ускуналарни сақлаш жойлари;
- Автотураргоҳлар;
- Ҳаммом ва чиқиндиларни йиғиш воситалари;
- электр энергияси ишлаб чиқариш учун ускуналар;
- Алоқа ускуналари; ва
- Зарур бўлганда, бошқа ҳар хил кичик нарсалар.

Блок Заводи

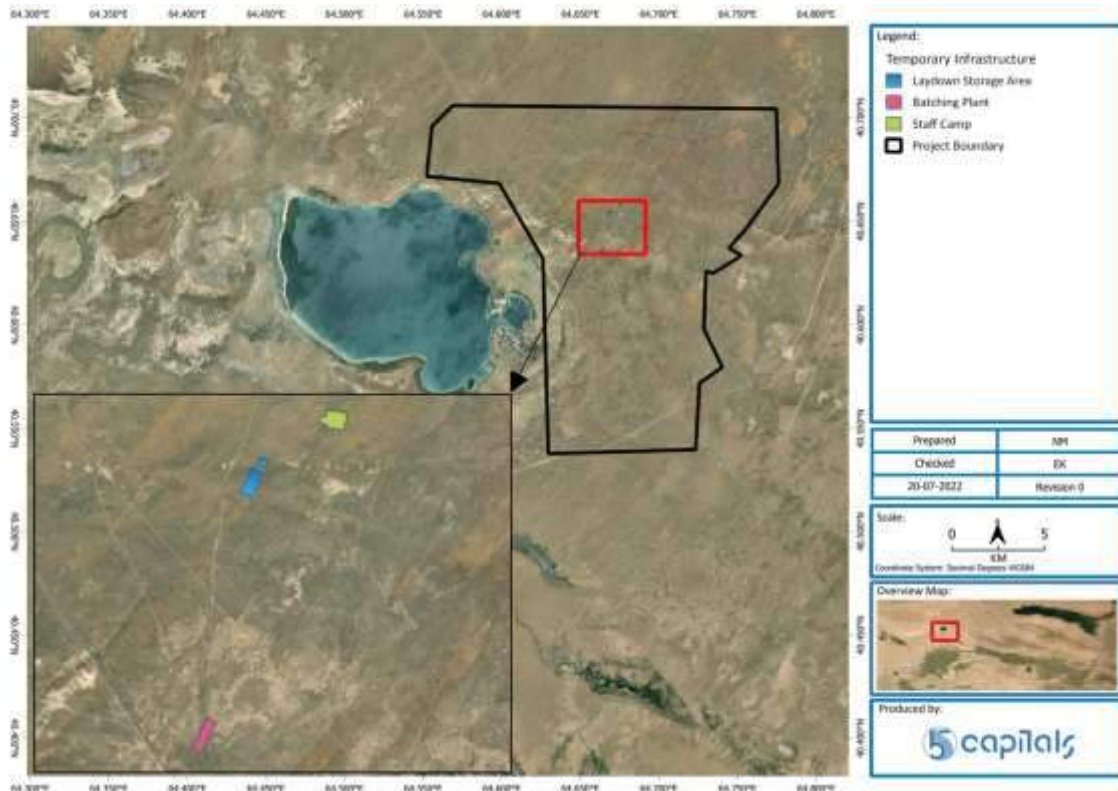
Шамол станциясида бетон ишлаб чиқариш заводи подстанциянинг жануби-ғарбий қисмида темир йўл линиясидан тахминан 270 м шимолий шарқда қуйидаги расмда кўрсатилгандек жойлашган бўлади

Ишчилар Яшаш Шароити

Шамол станцияси ва ЭУЛ учун ишчилар турар жойи Лойиҳа ҳудудида ва айнан ўша ҳудудда жойлашган бўлади. Бундай ишчилар турар жойи Лойиҳа компанияси ва ЭПС пудратчи ходимларига яшаш шароитларини таъминлаши назарда тутилмоқда.

Қуйидаги расм жойлаштириш майдони ва ишчиларни яшаш шароити билан таъминлаш воситаларини кўрсатади.

Шакл 2-4 Лойиҳа компанияси ва ЭПС пудратчи ходимлари учун жойлаштириш майдони ва ишчилар турар жойи

Қурилиш тугагандан сўнг, қурилиш майдончалари демонтаж қилинади ва майдон дастлабки ҳолатига қайтарилади.

ЭУЛ

Олдиндан йиғилган минора конструкциялари каби материалларни сақлаш, кейинги минора конструкцияларига, пойдеворни мустаҳкамлаш ва ҳоказоларни сақлаш учун ЭУЛ йўлаги/ҚАТ бўйлаб вақтинча ётқизиш жойлари талаб қилинади.

Маълумки, жойлаштириш майдонларининг кўрсаткич узунлиги ўртача 11 дан 12 минорагача бўлган қурилиш электр узатиш линияси йўналишининг тахминан 3-5 км ни ташкил қилади. Ҳар бир жойлаштириш майдони тахминан 100мХ50м майдонда бўлиши кутилмоқда ва у бир неча ҳафта давомида қўлланилади, шундан кейингина у қисмларга ажратилади ва майдон асл ҳолатига қайтарилади. Ушбу ётқизиш жойлари ушбу қўчириш ҳаракатлари режасидаги таъсирларни баҳолаш учун ишлатилган белгиланган 100м таъсир майдонида жойлашган бўлади.

2.3.2 Ишчи кучи

Қурилиш ишчиларига бўлган талаблар ҳали яқунланмаган. Ушбу босқичда Шамол электр станцияси ва ЭУЛ қурилишининг қизғин даврида 700-1000 га яқин ходим жалб қилиниши тушунилади (ЭУЛ қурилишига тахминан 50-100 ходим жалб қилинади). Бу

лойиҳа компанияси, бош пудратчи ва субпудратчи ходимларининг жамланмасидан иборат бўлади. Ушбу 700-1000 нафар ходимларнинг 350-500 нафари Ўзбекистон маҳаллий ишчи кучлари сафидан жалб қилинади ва 60%га яқини эса Хитой, Туркия, Индия ва Европа мамлакатларидан олинади.

2.4 Лойиҳанинг операцион талаблари

Электр энергиясини сотиб олиш шартномасининг амал қилиш муддати Лойиҳанинг Тижорий фаолият санасидан бошлаб 25 йилни ташкил этади ва Шамол электр станциясининг эксплуатацияси ва техник хизмат кўрсатиш фаолияти ACWA Power компаниясининг 100 фоизлик шўба корхонаси бўлган The First National Operations and Maintenance Company Ltd. томонидан амалга оширилади. Операцион ишчи кучи шамол электр станцияси учун тахминан 35-40 нафар ходимни ўз ичига олиши кутилмоқда.

Шамол электр станциясининг ишлаши узоқ жойдан кузатилиши ва бошқарилиши мумкин, шунинг учун фақат чекланган операцион фаолият талаб этилади, масалан:

- Энергия унумдорлиги ва тизимнинг ишлаш муддатини оптималлаштириш учун ускунанинг кундалик нормал ишлашини ўз ичига олган фойдаланиш ва техник хизмат кўрсатиш;
- Шамол тезлиги ҳаддан ташқари кучли бўлганда масофадан фаоллаштирилган турбинани ўчириш;
- Ҳудудда яшовчи қушлар ва кўршапалак турлари (ёз ва қиш) ҳамда Баҳор ва кузда миграция даврлари билан боғлиқ операцияларни бошқариш.

ЭУЛ Ўзбекистон миллий электр тармоғи (ЎМЭТ) томонидан бошқарилади ва таъминланади. Бунинг учун махсус/тўлиқ вақтли ходимлар талаб қилинмайди, аммо ЭУЛда профилактик ва тузатувчи техник хизмат кўрсатилади.

2.5 Лойиҳанинг муҳим босқичлари

Лойиҳанинг асосий босқичлари қуйидаги жадвалда кўрсатилган.

2-1 Жадвал. Лойиҳанинг асосий босқичлари/Амалга ошириш саналари

Асосий босқичлар	Сана
Лойиҳа шартномаларини имзолаш (Электр энергиясини сотиб олиш шартномаси; Инвестиция шартномаси)	24 Январь, 2021 й.
Президент фармонлари	23 Февраль, 2021 й., 8 июл 2022 йилдаги ўзгартиришлар билан
Ер ажратиш тўғрисидаги буйруқлар	19 ва 23 Март, 2021 й.

Асосий босқичлар	Сана
Чекланган давом этиш билдиришномаси	Июль, 2022 й.
Тўлиқ давом этиш билдиришномаси	Октябрь, 2022 й.
Участка мобилизацияси	Сентябрь, 2022 й.
Шамол генераторини ўрнатиш	Март, 2023 й.
Подстансия қурилиши бошланиши	Январ, 2023 й.
ЭУЛ лойиҳасини тасдиқланиши	Апрел, 2023 й.
Электр узатиш линиясининг қурилиши	Август, 2023 й.
Шамол генераторини ишончилигини текшириш тестларини бошлаш	Июнь, 2024 й
Синхронизация ва тўлиқ ишлаб чиқариш учун электр тармоқнинг мавжудлиги (Дастлабки уланиш санаси)	Февраль, 2024й
Подстанциясиларни ишга тушириш синовлари якунланиши	Июнь, 2024 й.
Шамол станцияси ва тармоқ даражасидаги подстанцияда ўзаро уланиш ва синхронизация тугалланиши (Алоқа ўрнатилиши ва эвакуацияга тайёр бўлиши)	Июнь, 2024 й
Дастлабки тижорий фойдаланишга тушириш санани (ҳар бир станция учун > 10 Шамол турбина генераторлари)	Июль, 2024 й.
Лойиҳа тижоратий фойдаланишга тушириш санаси	Декабрь, 2024 й.
Лойиҳани топшириш санаси	Декабрь, 2024 й.

3 ҲУҚУҚИЙ БАЗА ВА ТАЛАБЛАРГА РИОЯ ҚИЛИШ МАЖБУРИЯТЛАРИ

3.1 Миллий қоидалар

3.1.1 Конституция

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида (1992-йил 8-декабр) қуйидагилар назарда тутилади:

- 36-модда
 - ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли.
- 53-модда
 - Давлат истеъмолчиларнинг ҳуқуқи устунлигини ҳисобга олиб, иқтисодий фаолият, тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлигини, барча мулк шаклларининг тенг ҳуқуқлилигини ва ҳуқуқий жиҳатдан баравар муҳофаза этилишини кафолатлайди.
- 54-модда
 - Мулкдор мулкига ўз хоҳишича эгалик қилади, ундан фойдаланади ва уни тасарруф этади. Мулкдан фойдаланиш экологик муҳитга зарар етказмаслиги, фуқаролар, юридик шахслар ва давлатнинг ҳуқуқларини ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини бузмаслиги шарт.
- 55-модда
 - Ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳамда бошқа табиий захиралар умуммиллий бойликдир, улардан оқилона фойдаланиш зарур ва улар давлат муҳофазасидадир.

3.1.2 Ер кодекси

Ер кодекси (1998-йил, 2010-йил таҳририда) (30.04.1998 йилдаги 598-I-сон, 28.08.2019 йилдаги таҳририда) Ўзбекистонда ер билан боғлиқ масалаларни ҳал этишда асосий мезон ҳисобланади. Ер кодекси ер участкаларини тақсимлаш, бериш ва сотишни тартибга солади, ерга эгалик ҳуқуқларини белгилайди. Унда турли давлат органларининг ер бошқаруви соҳасидаги вазифалари; ер эгаси, ердан фойдаланувчи ва ижарачининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари; ер тоифалари турлари, низоларни ҳал этиш ва ерни муҳофаза қилиш баён этилган. Шунингдек, Ер кодексига кўра барча ерлар давлат мулки — умуммиллий бойликдир, ундан оқилона фойдаланиш зарур, у аҳоли ҳаёти, фаолияти ва фаровонлигининг асоси сифатида давлат томонидан муҳофаза этилади (16-модда).

Ер кодексига қуйидагилар назарда тутилган:

- 36-модда, 1-банд: ерга бўлган ҳуқуқ бекор қилиниши мумкин бўлган ҳолатларни кўрсатади. Ер участкасига эгалик қилиш ҳуқуқини ёки ер участкасидан доимий ёхуд муддатли фойдаланиш ҳуқуқини, шунингдек ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқини ва ер участкаларига бўлган мулк ҳуқуқини бекор қилиш ер тузиш хизмати органларининг ёки ердан фойдаланиш ҳамда уни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга оширувчи органларнинг тақдимномасига мувофиқ ҳуқуқлар бекор қилинишининг асослари тўғрисидаги тасдиқловчи ҳужжатлар бўйича тегишли туманлар, шаҳарлар, вилоятлар ҳокимларининг қарорлари ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан амалга оширилади. Ер участкаларига эгалик қилиш ҳуқуқини, ер участкаларидан доимий ёки муддатли фойдаланиш ҳуқуқини, шунингдек ер участкаларини ижарага олиш ҳуқуқини ҳамда ер участкаларига бўлган мулк ҳуқуқини бекор қилиш ҳақидаги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ва мазкур мансабдор шахсларнинг қарорларига рози бўлмаган юридик ва жисмоний шахслар бу қарорлар устидан суд тартибида шикоят қилишлари мумкин (36-модда, 4-банд).
- 37-модда, 1-банд: Ер участкасини ёки унинг бир қисmini давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер эгасининг розилиги билан ёки ердан фойдаланувчи ва ижарачи билан келишилган ҳолда тегишли халқ депутатлари вилоятлар ва Тошкент шаҳар Кенгашларининг қарорига ёхуд Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан олиб қўйилади.
- 37-модда, 2-банд: ер эгаси, ердан фойдаланувчи ва ижарачи ер участкасини олиб қўйиш тўғрисидаги қарорга рози бўлмаган тақдирда, ушбу қарор бўйича судга шикоят қилиши мумкин.
- 39-модда, 1-банд: Ер эгаси, ердан фойдаланувчи, ижарачи ва ер участкаси мулкдори ер участкаси олиб қўйилган тақдирда унга етказилган зарарнинг (шу жумладан бой берилган фойданинг) қопланишини ёки ер участкасидан ихтиёрий равишда воз кечилганида сарфланган харажатларнинг тўланишини талаб қилишга ҳақли.
- 41-модда, 3-банд: Ер эгалари, ердан фойдаланувчилар, ер участкалари ижарачилари ва мулкдорлари ҳуқуқларининг бузилиши натижасида етказилган зарар (шу жумладан бой берилган фойда) тўла ҳажмда қопланиши керак.
- 41-модда, 4-банд: Ердан фойдаланувчи ёки ижарачига давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун ер олиб қўйилганлиги муносабати билан унга тенглаштирилган ер участкаси берилиши ва йўқотишлар, шу жумладан бой берилган фойда қопланиши мумкин.
- 86-модда, 1-банд: Ер эгалари, ердан фойдаланувчилар, ер участкалари ижарачиларига ва мулкдорларига етказилган зарарнинг ўрни (шу жумладан бой берилган фойда) қуйидаги ҳолларда тўла ҳажмда қопланиши керак:

- ерлар олиб қўйилган, қайта сотиб олинган ёки вақтинча эгаллаб турилганда;
- сувни муҳофаза қилиш зоналари, қирғоқбўйи минтақалари, сув объекларининг санитария муҳофазаси зоналари, ер усти ва ер ости сувларининг ҳосил бўлиш зоналари, курорт табиий ҳудудлар зоналари, давлат биосфера резерватлари зоналари, давлат қўриқхоналари, буюртма қўриқхоналар, давлат табиат ёдгорликлари, моддий маданий мерос объектлари, сув ташламалари, йўллар, қувур линиялари, алоқа ва электр узатиш линиялари атрофида муҳофаза зоналари белгиланиши муносабати билан уларнинг ҳуқуқлари чекланганда.
- сув ҳавзалари, каналлар, коллекторлар, шунингдек қишлоқ хўжалиги экинлари ва дов-дарахтлар учун зарарли моддалар чиқарадиган бошқа объектлар қуриш ва улардан фойдаланишнинг таъсири ҳамда юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳосил камайишига ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотининг сифати ёмонлашувига олиб борадиган бошқа хатти-ҳаракатлари оқибатида ерларнинг сифати ёмонлашган тақдирда.
- 87-модда, 1-банд: қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ерларини, шу жумладан жисмоний шахслар эгаллигидаги ва фойдаланишидаги қишлоқ хўжалиги ерларини қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалигини юритиш билан боғлиқ бўлмаган мақсадларда фойдаланиш учун олиб қўйиш, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг ҳуқуқлари чекланиши ёки корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар фаолиятининг таъсири оқибатида ерларнинг сифати ёмонлашuvi туфайли қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқариши нобудгарчиликларининг ўрни ушбу Кодекснинг 86-моддасида назарда тутилган зарарлар ўрнини қоплашдан ташқари қопланади.

3.1.3 Фуқаролик кодекси

1996-йил 29-августдаги Фуқаролик кодекси (2022-йил 20 августдаги ўзгартиришлар билан) фуқаролик-ҳуқуқий муносабатлар иштирокчиларининг ҳуқуқий ҳолатини, эгалик ва бошқа мулкий ҳуқуқларга, интеллектуал мулкка бўлган ҳуқуқни амалга ошириш асослари ва тартибини белгилайди, шартномавий ва бошқа мажбуриятларни, шунингдек, бошқа мулкий ва у билан боғлиқ шахсий номулкий муносабатларни тартибга солади. Фуқаролик Кодекси мулкни мусодара қилишнинг умумий мулкий қоидаларини, мулкнинг қийматини аниқлаш қоидаларини ва зарарни қоплаш ҳуқуқини, шунингдек ҳуқуқлардан маҳрум қилиш шартларини белгилайди.

Фуқаролик кодекси қуйидагиларни белгилайди:

- Агар қонун ёки шартномада зарарни камроқ миқдорда тўлаш назарда тутилмаган бўлса, ҳуқуқи бузилган шахс ўзига етказилган зарарнинг тўла қопланишини талаб қилиши мумкин.
- Зарар деганда, ҳуқуқи бузилган шахснинг бузилган ҳуқуқини тиклаш учун қилган ёки қилиши лозим бўлган харажатлари, унинг мол-мулки

йўқолиши ёки шикастланиши (ҳақиқий зарар), шунингдек бу шахс ўз ҳуқуқлари бузилмаганида одатдаги фуқаролик муомаласи шароитида олиши мумкин бўлган, лекин ололмай қолган даромадлари (бой берилган фойда) тушунилади.

- Фуқаролик кодекси 7-моддасига кўра, агар халқаро шартномада ёки битимда фуқаролик қонунчилигидагига қараганда бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома ёки битим қоидалари қўлланилади.
- 8-модда, 3-банд, давлат рўйхатидан ўтказилиши шарт бўлган мол-мулкка бўлган ҳуқуқлар, агар қонунда бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, унга бўлган тегишли ҳуқуқлар рўйхатдан ўтказилган пайтдан бошлаб вужудга келади.
- 14-модданинг 3-бандига кўра: Агар ҳуқуқни бузган шахс бунинг натижасида даромад олган бўлса, ҳуқуқи бузилган шахс бошқа зарар билан бир қаторда бой берилган фойда бундай даромаддан кам бўлмаган миқдорда тўланишини талаб қилишга ҳақли.
- 83-модда: Кўчмас мулк жумласига ер участкалари, ер ости бойликлари, бинолар, иншоотлар, кўп йиллик дов-дарахтлар ва ер билан узвий боғланган бошқа мол-мулк, яъни белгиланган мақсадига номутаносиб зарар етказмаган ҳолда жойини ўзгартириш мумкин бўлмайдиган объектлар киради.
- 84-модда, 1-банд: Кўчмас мулкка эгалик ҳуқуқи ва бошқа ашёвий ҳуқуқлар, бу ҳуқуқларнинг вужудга келиши, бошқа шахсларга ўтиши, чекланиши ва бекор бўлиши давлат рўйхатидан ўтказилиши керак. Бу шунинг англатадики, рўйхатдан ўтмасдан кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқ кучга кирмайди.
- 212-моддага кўра: қонунчиликда белгиланган тартибда қурилиш мақсадлари учун ажратилмаган ер участкаларида, шунингдек иморат қуриш учун зарур рухсатнома олмасдан ёки архитектура ва қурилиш нормалари ҳамда қоидаларини жиддий бузган ҳолда қурилган уй-жой, бошқа бино, иншоот ёки ўзга кўчмас мулк ўзбошимчалик билан қурилган иморат ҳисобланади. Ўзбошимчалик билан иморат қурган шахс унга мулк ҳуқуқини ололмайди. Бу шахс қурган иморатини тасарруф этишга ҳақли эмас. Башарти, ўзбошимчалик билан қурилган иморатнинг сақлаб қолиниши бошқа шахсларнинг ҳуқуқлари ва қонун билан қўриқланадиган манфаатлари бузилишига сабаб бўлса, ёхуд фуқароларнинг ҳаёти ва соғлиғига хавф туғдирса, ўзбошимчалик билан қурилган иморатга нисбатан мулк ҳуқуқи эътироф этилиши мумкин эмас.

3.1.4 Вазирлар Маҳкамасининг 146-сон қарори (25 Май 2011 й.)

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Шаҳарсозлик фаолиятини амалга ошириш ҳамда қишлоқ хўжалигига оид бўлмаган бошқа эҳтиёжлар учун ер участкалари бериш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 146-сонли қарори ер участкаларини бериш тартибини такомиллаштириш, юридик ва жисмоний

шахсларнинг ерга бўлган ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, аҳоли пунктлари архитектурасини такомиллаштириш ва уларни Ер кодекси ва Шаҳарсозлик кодексига мувофиқ ривожлантиришдан самарали фойдаланишга қаратилган.

Мазкур қарор билан Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси ва Фуқаролик кодексига мувофиқ ер участкаларининг эгалари, фойдаланувчилари, ижарачилари ва мулкдорларига етказилган зарарнинг миқдори ва зарарини қоплаш, шунингдек, қишлоқ ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқаришидаги йўқотишларни қоплаш тартибини белгилловчи Низом (2-илова) тасдиқланади. 2-моддага кўра, Ер участкалари эгалари, фойдаланувчилари, ижарачилари ва мулкдорларининг зарарларини, шу жумладан бой берилган фойдани, қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқариши нобудгарчиликлари, шунингдек, ўзбошимчалик билан ерларнинг қишлоқ хўжалиги муомаласидан чиқишига сабаб бўлган ҳолларда етказилган зарар ўрнини қоплаш ер участкаси бериладиган (ажратиладиган) ёки фаолияти ер участкасига ҳуқуқлар чекланишига ва ернинг сифати ёмонлашишига ёхуд ўзбошимчалик билан ернинг қишлоқ хўжалиги муомаласидан чиқишига олиб келадиган юридик ва жисмоний шахслар томонидан амалга оширилади.

Ер участкалари эгалари, фойдаланувчилари, ижарачилари ва мулкдорларининг кўрган зарарлари қуйидаги ҳолларда аниқланади ва тўлиқ ҳажмда (шу жумладан бой берилган фойда) қопланади:

- ер олиб қўйилган, қайта сотиб олинган ёки вақтинча эгаллаб турилганда;
- давлат қўриқхоналари, заказниклар (ёввойи табиат қўриқхоналари), миллий табиий боғлар, табиат ёдгорликлари, маданий-тарихий ҳайкаллар, сув ҳавзалари, сув таъминоти манбалари, курортлар теварагида, дарёлар, каналлар, сув ташламалари, йўллар, қувурлар, алоқа линиялари ва электр узатиш линиялари бўйлаб муҳофаза қилиш, санитария ва ҳимоя зоналари ўрнатилиши муносабати билан ер участкалари эгалари, фойдаланувчилари, ижарачилари ва мулкдорларининг ер участкасига бўлган ҳуқуқларини чеклаш;
- сув ҳавзалари, каналлар, коллекторлар ва қишлоқ хўжалиги экинлари ва дов-дарахтлар учун зарарли моддалар ажратадиган бошқа объектлар қурилиши ва улардан фойдаланилиши, ҳосилнинг пасайишига ҳамда юридик ва жисмоний шахсларнинг қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сифати ёмонлашишига олиб келадиган бошқа хатти-ҳаракатлари таъсири натижасида ер сифатининг ёмонлашиши (1-илованинг 5-моддаси).
- Ер участкаларини ёки уларнинг бир қисmini олиб қўйишда, ҳақ тўлаб олишда ёки вақтинча эгаллаб турилганда;
- юридик ва жисмоний шахсларнинг хусусий мулкида бўлган ер участкасининг қиймати;

- турар жойлар, иморатлар ва иншоотлар, шу жумладан қурилиши тугалланмаган объектлар, шунингдек, агар ер олиб қўйилиши муносабати билан улардан бундан кейин фойдаланиш мумкин бўлмаса, ажратиладиган участкадан ташқаридаги объектлар қиймати;
- мева-резавор, ихота дарахтлари ва бошқа кўп йиллик дарахтлар қиймати;
- тугалланмаган қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши қиймати;
- бой берилган фойда қопланади.
- қишлоқ хўжалиги ерларини ўзлаштириш ва яратиш харажатлари тўлиқ қопланади (2-илованинг 6-моддаси). Аммо 2-илованинг 7-моддасида ноқонуний равишда эгаллаб олинган ерларни олиб қўйиш билан боғлиқ ушбу қарорнинг 6-моддасида назарда тутилган зарарлар қопланмайди.

Ер участкаларининг бир қисми олиб қўйилиши ёки вақтинча эгаллаб турилиши натижасида суғориш, қуриштиш ва йўл тармоқлари, эрозияга қарши ва селга қарши объектлар ва иншоотлар (тизимлар) иши қисман ёки тўлиқ бузилганда ер участкаси ажратиладиган юридик ва жисмоний шахслар янги объектлар ва иншоотлар (тизимлар)ни қуришга ёки мавжудларини реконструкция қилишга мажбурдир (2-иловадаги 3-модда).

Қарорда айтилишича, ер фақат ўрнини қоплаш коэффициенти бўйича тўлиқ компенсация миқдори тўланганидан ва жабрланган хонадонлар билан келишилгандан кейингина олиб қўйилиши мумкин.

3.1.5 Ер муносабатларида тенглик ва ошкораликни таъминлаш, ер ҳуқуқларини ишончли ҳимоя қилиш ва уларни бозор мулкига айлантириш чора-тадбирлари тўғрисидаги Президент фармони.

Мазкур Фармон Ўзбекистонда ер муносабатларини, шу жумладан ер участкаларини сотиб олиш ва ижарага бериш тартибларини тартибга солишга қаратилган. Баъзи тегишли қоидаларга қуйидагилар киради:

- Фармоннинг 2-қисми: давлат-хусусий шериклик асосидаги лойиҳалар ва ижтимоий аҳамиятга молик мақсадларга эришишга қаратилган лойиҳалар амалга оширилган тақдирда ер участкалари давлат ташкилотига доимий фойдаланиш ҳуқуқида берилган тақдирда, бу ер участкалари ер участкасига берилиши мумкин. хусусий секторга, нодавлат нотижорат ташкилотига ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларига давлат-хусусий шериклик тўғрисидаги шартноманинг амал қилиш муддатига ижарага бериш.
- 3-бўлим Вазирлар Маҳкамаси котибларига йирик инвестиция лойиҳасини амалга ошириш учун ер участкаларини дастлабки жойлаштириш чоғида камида 10 миллион АҚШ доллари эквивалентига

(ер участкаси ҳажмига қараб қўпайтирилади) энг яхши таклифни танлаш йўли билан тўғридан-тўғри ижарага бериш имконини беради. махсус ҳисоб-китоб ҳисобварағига лойиҳа қийматининг камида 10 фоизига тенг маблағлар;

- хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар, халқаро бирлашмалар ва ташкилотлар, хорижий юридик ва жисмоний шахслар - ижара ҳуқуқини олиш учун бозор қиймати бўйича ҳақ тўлаган ҳолда (халқаро бирлашмалар ва ташкилотлар бундан мустасно).

3.1.6 Президент фармонлари ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари

Ўзбекистонда ер олиш ва компенсация сиёсати билан боғлиқ қўшимча миллий қонунлар ва қонун ҳужжатлари қўйидаги жадвалда келтирилган.

3-1 жадвал. Тегишли қонунлар ва қонун ҳужжатлари

ҚОНУНИЙ ТАЛАБ	Мазмуни
Вазирлар Маҳкамасининг 2019-йил 16-ноябрь даги 911-сон "Жисмоний ва юридик шахсларнинг мулк ҳуқуқлари кафолатларини таъминлаш ҳамда ер участкаларини олиб қўйиш ва компенсация бериш тартибини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори.	Мазкур қарор ер участкаларини олиб қўйиш натижасида мулкдорларга етказилган зарарни қоплаш чораларини тартибга солади. Бундан ташқари, қарорда ерларни олиб қўйиш ва компенсация беришнинг умумий қоидалари, шу жумладан; давлат ва жамоат эҳтиёжлари ҳамда инвестиция лойиҳалари учун ер олиб қўйиш ҳужжатларини тайёрлаш кўрсатилган. Қарор, шунингдек, лойиҳа халқаро ташкилотлар ёки банклар томонидан молиялаштирилган тақдирда халқаро стандартларни қўллаш имконини беради.
Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил 21 сентябрьдаги 317-сонли "Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг айрим қарорларига кўчмас мулкка оид кадастр ҳужжатларини расмийлаштириш тартибини янада такомиллаштиришга йўналтирилган ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги қарори.	Унда ҳар бир ҳудуд бўйича ўзлаштирилган қишлоқ хўжалиги ерларининг гектарига нархи алоҳида белгиланади. Бундан ташқари, у ер участкаларининг эгалари, фойдаланувчилари, ижарачилари ва мулкдорларининг зарарларини, шунингдек, қишлоқ ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқаришидан кўрилган зарарларни қоплаш тартиби тўғрисидаги низомларни белгилайди.
Президентнинг 2018-йил 16-июлдаги "Халқаро молия институтлари ва хорижий ҳукумат молия ташкилотлари иштирокидаги лойиҳаларни тайёрлаш ва амалга ошириш самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 3857-сон қарори	Халқаро молия институтлари ёки банклар иштирокида амалга ошириладиган лойиҳалар учун қоидаларни белгилайди. Ўзбекистон қонунчилиги ва халқаро молия институтлари ўртасида кўчириш сиёсати ўртасида номувофиқлик юзага келган тақдирда, Ижро этувчи идоралар Халқаро молия институтларининг сиёсатига амал қиладилар ва кўчириш харажатлари (ер участкалари олиб қўйилган, уйлар ва бошқа бинолар бузилган, иншоотлар ёки кўчатлар зарар кўрган тақдирда компенсация) Халқаро молия институтлари методологиясидан фойдаланган

ҚОНУНИЙ ТАЛАБ	Мазмуни
	ҳолда тайёрланган баҳолаш ҳужжатлари асосида қопланади.
Президентнинг 2018-йил 1-августдаги "Ўзбекистон Республикасида инвестиция муҳитини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 5495-сон фармони	Давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер участкаларини олиб қўйиш тўғрисида қарорлар қабул қилиниши ер участкалари олиб қўйилиши режалаштирилаётган манфаатдор шахслар билан очиқ муҳокама қилинганидан кейин ҳамда фойда ва харажатлар ҳисоблангандан кейингина йўл қўйилиши белгилаб қўйилган. Жисмоний ва юридик шахсларга тегишли бўлган турар-жой, ишлаб чиқариш ва бошқа бинолар ва иншоотларни ерни олиб қўйиш жараёнида бузишга кўчмас мулкнинг бозор қиймати тўлиқ қоплангандан кейин ҳамда олиб қўйиш билан боғлиқ ҳолда мулкдорларга етказилган зарарлар қоплангандан кейин йўл қўйилади.
Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 17 Июндаги "Қишлоқ хўжалигида ер ва сув ресурсларидан самарали фойдаланиш чора-тадбирлари тўғрисида" ги 5742-сон фармони	5-моддага кўра "Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ: суғориладиган қишлоқ хўжалиги ерлари махсус муҳофазага олиниб, ушбу ерларни қишлоқ хўжалигидан бошқа мақсадларга, шу жумладан саноат ва фуқаролик объектлари (бинолар ва иншоотлар) қурилиши учун ажратилишига йўл қўйилмайди, Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори билан ажратиладиган ерлар бундан мустасно"
Президентнинг 2019 йил 3 Августдаги 5491-сонли фармойиши	Мазкур фармойишда фуқаролар ва тадбиркорларнинг мулкий ҳуқуқларини кафолатлаш чора-тадбирлари белгиланган: • Давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер ажратиш жабрланувчи фуқаро/тадбиркор билан маслаҳатлашгандан кейин ва харажатлар (даромад) баҳолангандан кейингина амалга оширилиши мумкин. • Фуқарога/тадбиркорга мулкнинг бозор баҳосидан келиб чиққан ҳолда қиймати ва ер ажратиш билан боғлиқ йўқотишлар учун компенсация пули тўлангандан кейингина ер ажратишга рухсатнома берилади. • Давлат органи (мансабдор шахси) томонидан ҳужжатларни қонунга хилоф равишда расмийлаштириш натижасида кўрилган зарарлар/харажатлар ушбу давлат органи ҳисобидан республика бюджетидан ташқари ҳар қандай маблағлар ҳисобидан қопланади ва/ёки ҳуқуқбузарликларни содир этган мансабдор шахслар томонидан қопланади.
Вазирлар Маҳкамасининг 2019-йил 16-ноябрьдаги "Жисмоний ва юридик шахсларнинг мулк ҳуқуқлари кафолатларини таъминлаш ҳамда ер участкаларини олиб қўйиш ва компенсация бериш	Мазкур қарорда давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер участкаларини олиб қўйиш ҳамда инвестиция лойиҳаларини амалга оширишнинг асосий талаблари ва тартиблари, шунингдек, бузилаётган турар-жой, ишлаб чиқариш ва бошқа бинолар, иншоотлар ва кўчатлар учун ер участкалари олиб қўйилганлиги учун жисмоний ва юридик шахсларга компенсация тўлаш

ҚОНУНИЙ ТАЛАБ	Мазмуни
тартибини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги 911-сон қарори.	механизми белгиланган. Инвестицион лойиҳалар учун ер олиб қўйиш тўғрисидаги қарор фақат Президент ва Вазирлар Маҳкамасининг маҳаллий ҳокимликлар томонидан ерларни олиб қўйишни чекловчи қарори билан қабул қилинади. Қарорда ер участкаси ўрнини босувчи ставка бўйича тўлиқ компенсация тўланганидан ва зарар кўрган уй хўжаликлари билан маслаҳатлашганидан кейингина олиб қўйилиши белгилаб қўйилган. Ушбу қарорда жамоатчилик муҳокамаси ва йиғилишлари мажбурий ҳисобланади. Шунингдек, ер олиш ва кўчириш бўйича тадбирларни амалга ошириш бўйича аниқ қадамлар мавжуд. Давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ерларни олиб қўйиш ҳамда инвестиция лойиҳаларини амалга оширишнинг асосий талаблари ва тартиблари, шунингдек ерларни олиб қўйиш учун компенсация тўлаш мақсадлари Вазирлар Маҳкамасининг 911-сон қарори ва мазкур қарор билан тасдиқланган Низом билан белгиланади: • Ер участкасини ёки унинг бир қисmini давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун, шу жумладан муҳим ижтимоий-иқтисодий ва инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш учун олиб қўйиш ер участкаси мулкдорининг розилиги билан ёхуд ердан фойдаланувчи ва ижарачи билан келишилган ҳолда — бошқарманинг қарори билан амалга оширилади. Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, вилоятлар халқ депутатлари Кенгашилари (Халқ депутатлари Кенгаши), Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари. • Олиб қўйилган ер участкаларида жойлашган кўчмас мулк объектларини бузиш тўғрисидаги ҳокимликларнинг қарорлари фақат адлия органларининг бузишга йўл қўйилиши тўғрисидаги хулосаси мавжуд бўлган тақдирдагина қабул қилинади (юридик кучга эга). Бузилиш фақат мулк эгасига компенсация тўланганидан кейин амалга оширилиши керак.
Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси	Солиқ кодекси жисмоний ва юридик шахсларнинг солиққа тортилиши билан боғлиқ масалаларни тартибга солувчи меъёрий асосидир. Ушбу қонун аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларига солиқ тўлашда солиқ кодексида назарда тутилган мол-мулк солиғи, даромад солиғи ва бошқа солиқлар бўйича чегирмалар ёки имтиёзларни қўллаш бўйича компенсация тўлашни тартибга солади.
Ўзбекистон Республикасининг Оила кодекси	Ўзбекистон Республикасининг 23-24-моддаларида эр-хотинлар, агар уларнинг умумий мулки бўлса, мол-мулкка эгаллик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этишда, у эр ва хотиндан бирининг номига ёки

ҚОНУНИЙ ТАЛАБ	Мазмуни
	маблағ ҳисобидан олинганлигидан қатъи назар, тенг ҳуқуқларга эга эканлиги белгиланган. Кўчмас мулк ёки бошқа мулк бошқа турмуш ўртоғининг розилигисиз сотилмайди ёки мулкка ўтказилмайди. 25-моддада айтилишича, никоҳдан олдин ҳар бир эр-хотинга тегишли бўлган ёки улардан бирига мерос тартибида ёки бошқа тўланмаган битимлар бўйича совға сифатида олинган мол-мулк, агар бошқа турмуш ўртоғи томонидан инвестиция киритганлиги аниқланмаса, уларнинг шахсий мулки ҳисобланади. бу қийматни оширади (капитал, таъмирлаш, реконструкция ва бошқалар).
Ўзбекистон Республикасининг Баҳолаш фаолияти тўғрисида қонуни	4-модда: Баҳоловчи ташкилот баҳолаш фаолиятини амалга оширувчи юридик шахсдир. 11-модда: Баҳолашни ўтказиш тўла ёки умумий мулк ҳуқуқида қисман қарашли баҳолаш объектлари битим тузишга жалб этилган тақдирда мажбурийдир. 181-модда: Зарур бўлган ҳолда, баҳолаш тўғрисидаги ҳисоботнинг ишончлилигини текшириш учун мазкур ҳисобот қонунчиликда белгиланган тартибда бошқа баҳоловчи ташкилот томонидан шартнома асосида экспертизадан ўтказилиши мумкин. Баҳолаш тўғрисидаги ҳисоботнинг ишончлилигини экспертизадан ўтказиш натижалари эксперт хулосаси билан расмийлаштирилади. Экспертиза ўтказётган баҳоловчи ташкилотнинг эксперт хулосасида баҳолаш тўғрисидаги ҳисоботнинг ишончлилиги ҳақидаги ҳолисона фикр бўлиши керак. Бунда мазкур ташкилот такрорий баҳолашни ўтказишга ва баҳолаш объектининг қиймати тўғрисида эксперт хулосасини чиқаришга ҳақли эмас. Баҳоловчи ташкилотни илгари ўзи бажарган баҳолаш тўғрисидаги ҳисоботнинг ишончлилигини экспертизадан ўтказишга жалб этишга йўл қўйилмайди. Буюртмачи баҳолаш тўғрисидаги ҳисобот ишончлилиги тўғрисида олинган эксперт хулосасига рози бўлмаган тақдирда, низо судда кўриб чиқилиши керак. Баҳолаш объектини баҳолашдан ўтказиш материалларини низоли ҳолларда экспертизадан ўтказиш учун қонунчиликда белгиланган тартибда эксперт комиссияси тузилади. Баҳолаш объектини баҳолашдан ўтказиш материалларини экспертизадан ўтказиш бўйича эксперт комиссиясининг мазкур материалларнинг ишончлилигини аниқлашга доир хулосаси қонунчиликда белгиланган тартибда фақат суд ажримига кўра тайёрланади. Баҳолаш тўғрисидаги ҳисобот суд томонидан ишончли эмас деб топилганда баҳолаш объектини баҳолаш материалларини экспертизадан ўтказиш бўйича эксперт комиссияси суднинг ажримига кўра баҳолаш объектини такрорий баҳолашдан ўтказиш

ҚОНУНИЙ ТАЛАБ	Мазмуни
	ва баҳолаш объектининг қиймати тўғрисидаги хулосасини судга тақдим этади.
Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 26 декабрдаги “Жабрланган жисмоний ва юридик шахсларга ер участкалари давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйилганлиги учун компенсация тўлаш учун марказлаштирилган жамғармалар маблағларини шакллантириш ва улардан фойдаланиш тартиби тўғрисида”ги 1047-сон қарори.	Ушбу қонун лойиҳаларнинг турларидан келиб чиққан ҳолда компенсация тўловлари манбаларини белгилайди. Шунингдек, Республика Марказлаштирилган Жамғармаси (РМЖ) компенсация тўловлари учун масъул бўлган асосий орган сифатида ташкил этилган. Компенсация учун маблағларни ажратиш тўғрисида қарор қабул қилиш вазифаси РМЖ Кузатув кенгашига юкланган.
Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 5 мартда қабул қилинган “Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш ва соҳага замонавий АКТни кенг жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 122-сонли қарори аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларини қамраб олган.	Ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси ҳузуридаги Кадастр агентлиги, Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ҳамда бошқа манфаатдор вазирликлар “Ўзбекистон Республикаси Президентининг қонун ҳужжатларини ишлаб чиқиш ва жорий этишлари шарт. ҳудудий чегаралари кўрсатилган ягона электрон маълумотлар базасини яратиш ва унинг АТ “Ягона реестр”га интеграциялашувини таъминлаш. Қонун ҳужжатлари Адлия вазирлиги ҳузуридаги Давлат хизматлари агентлигининг “Давлат хизматлари агентлигининг ягона электрон архиви” ахборот тизимида васийлар ва ҳомийлар тўғрисидаги маълумотларни бўлимлар ўртасида электрон маълумот алмашиш йўли билан ўқишга қабул қилиш бошидан то охиригача таъминлашга қаратилган (қабул қилиш, синфдан кўчириш, кўчириш, битирув). Молия вазирлиги Иқтисодий ривожланиш ва қашшоқликни қисқартириш вазирлиги билан биргаликда Ягона реестр орқали ижтимоий нафақа ва моддий ёрдам олувчи оилаларнинг ижтимоий-иқтисодий аҳволини мунтазам таҳлил қилиб бориши шарт. Ижтимоий пенсия ва моддий ёрдам олувчи оилаларнинг ижтимоий-иқтисодий аҳволини таҳлил қилиш асосида ижтимоий пенсия ва моддий ёрдам учун бюджет маблағлари туманлар ва шаҳарларнинг маҳаллий бюджетлари ўртасида тақсимланади.
Ўзбекистон Республикасининг “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида”ги Қонуни 3.12.2014 йилдаги 378-сон (2017 йил 17 августдаги ўзгартиришлар билан)	Ушбу Қонуннинг мақсади юридик ва юридик шахсларнинг давлат органлари ва давлат идораларига (кейинги ўринларда давлат органлари деб юритилади), ҳужжат мансабдор шахсларига мурожаатларини (кейинги ўринларда мурожаатлар деб юритилади) тартибга солишдан иборат. Мурожаатлар оғзаки, ёзма ёки электрон шаклда бўлиши мумкин. Мурожаатлар, ҳужжат шакли ва туридан қатъи назар, бир хил жой эга.

ҚОНУНИЙ ТАЛАБ	Мазмуни
	Ўзбекистон Республикаси Президенти Халқ қабулхоналарининг ва Виртуал қабулхонасининг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат: • аҳоли билан тўғридан-тўғри мулоқотни ташкил этиш, уларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини тўлақонли ҳимоя қилишга қаратилган, мурожаатлар билан ишлашнинг самарали тизими фаолиятини таъминлаш; • келиб тушган мурожаатларнинг тўлиқ, холисона ва ўз вақтида кўриб чиқирилишини ташкил этиш; • келиб тушган ҳамда тегишлилиги бўйича давлат органларига, ташкилотларга юборилган мурожаатларнинг кўриб чиқирилиши устидан тизимли мониторинг ва назоратни амалга ошириш; • жисмоний шахсларнинг ва юридик шахслар вакилларининг қабулларини ўтказиш, шу жумладан видеоконференцалоқа воситасида ўтказиш; Ариза ёки шикоят масалани ҳал этиши шарт бўлган давлат органи, ташкилот ёки уларнинг мансабдор шахсига келиб тушган кундан эътиборан 15 кун ичида кўриб чиқилади. Агар қўшимча ўрганиш ва/ёки текшириш зарур бўлса, қўшимча ҳужжатлар сўрови дастлабки сўров юборилган кундан бошлаб 1 ой ичида амалга оширилиши ва тўлдирилиши керак.
Ўзбекистон Республикасининг "Яйловлар тўғрисида"ги қонуни 21.05.2019 й. 538-сон (06.06.2022 й.).	5-модда: Яйловлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат бошқарувини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, яйловлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги махсус ваколатли давлат органлари амалга оширади. Яйловлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги махсус ваколатли давлат органлари қуйидагилардан иборат: • Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалиги вазирлиги; • Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси; • Ўзбекистон Республикаси Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси. 13- модда: Юридик ва жисмоний шахслар ер участкаларини ижарага, шу жумладан иккиламчи ижарага олиш йўли билан яйловлардан фойдаланиши мумкин. Яйловлар ижара ҳуқуқи асосида очиқ электрон танлов орқали жисмоний ва юридик шахсларга берилиши мумкин.

ҚОНУНИЙ ТАЛАБ	Мазмуни
	Ўрмон фонди ерларида яйловлардан давлат ўрмон хўжалиги органларининг рухсатномаси бўйича фойдаланилади. Фойдаланишдан чиқиб кетган яйловлар Ўзбекистон Республикаси фуқароларига, қишлоқ хўжалиги корхоналарига, шунингдек Ўзбекистон Республикаси резидентлари бўлган инвесторларга инвестиция шартномаси ёки давлат-хусусий шериклик асосида қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши мақсадида уч йилдан кам бўлмаган ва қирқ тўққиз йилдан ошмайдиган муддатга ижарага берилиши мумкин. Ушбу модданинг тўртинчи қисмида кўрсатилган юридик ва жисмоний шахслар фойдаланишга киритилган яйловларни иккиламчи ижарага бериши (учинчи шахсларга бериш ҳуқуқисиз) мумкин. 19-модда: Яйловлардан фойдаланиш ҳуқуқи қуйидаги ҳолларда тугатилади: • юридик шахс тугатилганда; • жисмоний шахс вафот этганда; • яйловлар берилган муддат тугаганда; • бошқа мақсадда фойдаланилганда; • оқилана фойдаланилмаганда; • яйлов ерлари жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйилганда; • яйловлардан фойдаланишдан ихтиёрий равишда воз кечилганда. 25-модда: Яйловлар мониторинги яйловлар тўғрисидаги миқдорий ва сифатга доир маълумотлар ҳақида ахборот тўплаш, уларнинг ҳолатини баҳолаш ва прогноз қилиш, салбий жараёнларни аниқлаш ҳамда бартараф этиш мақсадида яйловларнинг ҳолати, яйловлардан фойдаланиш натижасида юзага келаётган ўзгаришлар юзасидан кузатувлар тизимидир. Яйловларни геоботаник жиҳатдан текшириш ва инвентаризациядан ўтказиш йўли билан олинган тизимли кузатиш маълумотлари мониторингнинг асосидир. Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар бўйича яйловларнинг ҳолати тўғрисидаги мониторинг маълумотлари Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалиги вазирлигининг веб-сайтида вақти-вақти билан жойлаштириб борилади. 26-модда: Юридик ва жисмоний шахслар яйловларни ифлослантирганлик, улардан оқилана фойдаланмаганлик, уларнинг таназзулга учраганлиги ва яйловлар тўғрисидаги қонунчиликни бошқача тарзда бузганлик натижасида етказилган зарарнинг ўрнини қоплаши шарт.

3.1.7 Сервитут ҳуқуқи

Ўзбекистонда сервитут (ўзганинг ер участкасидан чекланган тарзда фойдаланиш) ҳуқуқи юридик ва жисмоний шахслар учун бир хил. Ер участкасидан фойдаланиш ҳуқуқи ёки ундан чекланган тарзда фойдаланиш Ўзбекистон Республикаси Ер кодексида, асосан, 30 ва 86-моддаларида, Фуқаролик кодексининг 173-моддасида (муддатли сервитут ҳуқуқи бўйича), шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг 16.11.2019 йилдаги 911-сон қарорида белгиланган.

Ер кодексининг 30-моддаси, Фуқаролик кодексининг 173-моддаси, Вазирлар Маҳкамасининг 2018-йил 29-декабрдаги 1060-сон қарори 1-иловасининг 30-моддасига мувофиқ, сервитут ҳуқуқи вақтинчалик ер участкасини белгилашни талаб қилувчи шахслар билан хорижий ер участкасининг эгаси, фойдаланувчиси, ижарачиси, эгаси ўртасидаги келишув билан белгиланади. Агар улар келишувга эришмасалар, фойдаланувчининг даъвосига кўра суд қарори билан чекланган тартибда сервитут ҳуқуқи белгиланади. Сервитут ҳуқуқи тўғрисидаги шартнома давлат рўйхатидан ўтказилиши керак ва ер участкаси бошқа шахсга ўтказилганда сервитут сақланиб қолинади. Сервитут шартномаси, белгилаб қўйилган сабаблар тўхтатилган ҳолларда бекор қилиниши мумкин.

Сервитут шартномасидан келиб чиқадиган зарарларни ҳисоблаш ва қоплаш Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 25 майдаги 146-сонли “Шаҳарсозлик фаолиятини амалга ошириш ҳамда қишлоқ хўжалигига оид бўлмаган бошқа эҳтиёжлар учун ер участкалари бериш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги қарорига ва 2019-йил 16-ноябрдаги 911-сонли “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мулк ҳуқуқлари кафолатларини таъминлаш ҳамда ер участкаларини олиб қўйиш ва компенсация бериш тартибини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ги қарорига мувофиқ амалга оширилади.

Ер кодексининг 30-моддаси Сервитут ҳуқуқи белгиланишининг қуйидаги ҳолатларини белгилаб ўтади:

- ўзганинг ер участкаси орқали пиёда ёки транспортда ўтиш;
- ўзганинг ер участкасида дренаж ишлари ўтказиш;
- ўзганинг ер участкасидан электр узатиш, алоқа линиялари ва қувур линиялар, ирригация, муҳандислик ва бошқа линиялар ҳамда тармоқлар ўтказиш ва улардан фойдаланиш,
- ўзганинг ер участкасидан экинзор ва молларни суғориш учун сув олиш;
- молларни ўзганинг ер участкаси орқали ҳайдаб ўтиш; ва
- ўзганинг ер участкасидан қидирув, тадқиқот ва бошқа ишларни бажариш учун вақтинча фойдаланиш;

- ўзганинг ер участкасида ихота дарахлари экиш ва табиатни муҳофаза қилишга тааллуқли бошқа объектлар барпо этиш.

3.2 Кредиторларнинг талаблари

Ушбу босқичда ЕТБ, ОТБ ва КИКА, молия қоидаларига оид мунозараларда иштирок этиши тушунилади. Натижада, Лойиҳадан мажбурий кўчириш ва иқтисодий кўчиш билан боғлиқ қуйидаги кредитор талабларига риоя қилиш талаб қилинади:

3.2.1 ЕТБ

Европа тикланиш ва тараққиёт банки (ЕТБ) ўз инвестицияларини кўриб чиқиш, баҳолаш ва бошқариш учун асосий экологик ва ижтимоий компонентларни ўз ичига олган ички Экологик ва ижтимоий сиёсат (2019-йил) ва муайян Самарадорлик талаблари (СТ) тўпламига эга. Жисмоний ва иқтисодий кўчиришга қўйиладиган талабларга қуйидагилар киради:

- СТ5 - Ер олиш, Мажбурий кўчириш ва Иқтисодий кўчириш.
- ЕТБ йўриқномаси ва илғор амалиёт.

СТ5 мақсадларига қуйидагилар киради:

- Муқобил лойиҳа дизайнини ўрганиш орқали мажбурий кўчиришдан сақланиш ёки бу муқаррар бўлса, уни минималлаштириш.
- Мажбурий кўчиришдан сақланиш.
- Зарар кўрган шахслар ва ерлар учун салбий ижтимоий ва иқтисодий чекловларни тиклаш қиймати бўйича мулкларнинг йўқолиши учун компенсация таъминлаш ва кўчириш бўйича тадбирларга тегишли маълумотларни ошкор қилиш, маслаҳатлашувлар ва жабрланганларнинг хабардор бўлган ҳолда иштирокини амалга оширилишини таъминлаш орқали юмшатиш.
- Кўчирилган одамларнинг турмуш шароити ва турмуш даражасини кўчишгача бўлган даражага қайтариш ёки иложи борида яхшилаш.
- Мувофиқ уй-жой билан таъминлаш, шу жумладан кўчириш жойларида яшашни таъминлаш орқали жисмоний кўчирилганлар ўртасида яшаш шароитларини яхшилаш.

СТ5га кўра, "Лойиҳа орқали жисмоний кўчиришнинг олдини олиш мумкин бўлмаган ҳолларда, мижоз жабрланганлар сонидан қатъи назар, ҳеч бўлмаганда ушбу СТнинг амалдаги талабларига мувофиқлигини таъминлайдиган кўчириш режасини ишлаб чиқиши керак."

Изоҳ: Таклиф этилаётган Лойиҳа ва ЭУЛ иқтисодий ва жисмоний кўчиришга олиб келади.

3.2.2 ОТБ

ОТБнинг мажбурий кўчириш бўйича кафолатлари иложи борича мажбурий кўчиришнинг олдини олишга қаратилган; лойиҳа ва дизайн вариантларини ўрганиш орқали кўчиришни минималлаштириш; лойиҳадан олдинги даражага нисбатан реал кўринишда барча кўчирилган одамларнинг турмуш даражасини ошириш ёки ҳеч бўлмаганда тиклаш; кўчирилган камбағаллар ва бошқа заиф гуруҳларнинг турмуш даражасини яхшилаш.

Ҳимоя, шунингдек, (i) ерни мажбурий эгаллаб олиш ёки (ii) ердан фойдаланиш ёки қонун билан белгиланган боғлар ва қўриқланадиган ҳудудларга киришни мажбурий чеклаш натижасида юзага келадиган тўлиқ ёки қисман, доимий ёки вақтинчалик жисмоний ва иқтисодий кўчиш учун ҳам қўлланилади.

ОТБ, шунингдек, жабрланган шахсларга маълумот тарқатишини ва улар билан лойиҳанинг АТШга кутилаётган таъсирига мос келадиган тарзда маслаҳатлашишини мижоздан талаб қилади. Мижоз кўчиришни режалаштириш ва амалга ошириш жараёнида зарар кўрган шахсларни кўчириш ва компенсация тўлаш имкониятлари ҳақида хабардор қилиши ва улар билан маслаҳатлашиши ҳамда уларга лойиҳага оид маълумотларни тақдим этиши шарт. Маълумотлар ўз вақтида, фойдаланиш мумкин бўлган жойда, зарар кўрган шахслар тушунадиган шаклда ва тилда ошкор этилиши керак.

ОТБ маълумотларига кўра, лойиҳанинг мажбурий кўчириш тоифаси мажбурий кўчириш таъсири нуқтаи назаридан унинг энг сезгир таркибий қисми тоифаси билан белгиланади. Таклиф этилаётган ACWA Power лойиҳаси В тоифасига киради, чунки унинг мажбурий кўчириш таъсири муҳим деб ҳисобланмайди. Бунинг сабаби шундаки, Шамол станцияси 3 та чорвачининг Лойиҳа ҳудудидаги тузилмалари билан жисмоний кўчишига олиб келади, 100 м масофада аниқланган ЭУЛ эса 1 чорвачи ва 1 фермернинг кўчишига олиб келади. Бундан ташқари, 5 та тижорат корхонасига тегишли эрларнинг 50% ёки ундан кўпроғига ЭУЛ таъсир қилади, гарчи 4 та тижорат эр участкаси ўзлаштирилмаган бўлса ҳам. Қайд этилишича, тижорат корхоналаридан бирида қўриқлаш хонаси мавжуд бўлиб, ундан қўриқчилар ўз сменаларига қараб баъзан турар жой учун фойдаланадилар.

3.2.3 ХМК

Лойиҳани ишлаб чиқиш натижасида таъсирга учраган чорвадорларнинг иқтисодий ва жисмоний кўчиши туфайли, Халқаро молия корпорациясининг 5-сонли ишлаш стандарти: Ер сотиб олиш ва Мажбурий кўчириш талаблари Лойиҳага қўлланилади.

СТ 5 лойиҳа билан боғлиқ ер сотиб олиш ва ердан фойдаланишни чеклаш ушбу ердан фойдаланувчи жамоалар ва шахсларга салбий таъсир кўрсатиши мумкинлигини тан олади. Мажбурий кўчириш деганда лойиҳа билан боғлиқ ерларни сотиб олиш натижасида жисмоний кўчириш (кўчириш ёки бошпана йўқотиш) ҳам, иқтисодий кўчириш (даромад манбалари ёки бошқа яшаш воситаларини йўқотишга олиб келадиган мулкларнинг йўқолиши ёки мулклардан фойдаланиш имконияти) ёки ердан фойдаланиш бўйича чекловлар тушунилади. Мажбурий кўчиришдан муқаррар бўлса, уни минималлаштириш ва кўчирилган одамлар ва мезбон аҳолига салбий таъсирларни юмшатиш учун тегишли чораларни диққат билан режалаштириш ва амалга ошириш керак.

3.3 ACWA Power Талаблари

Изоҳ: ACWA Power ички сиёсати Халқаро Молия Корпорациясининг ишлаш стандартларига мос келади. Шундай қилиб, ушбу КХР Халқаро молия корпорациясининг ишлаш стандартлари бўйича йўриқнома 5-изоҳ; Ерни сотиб олиш ва Мажбурий кўчириш ва Халқаро молия корпорациясининг Кўчириш бўйича ҳаракатлар режасини тайёрлаш бўйича қўлланмасидан ҳам фойдаланади.

3.4 Миллий талаблар ва Кредиторлар талаблари ўртасидаги фарқларни таҳлил қилиш

3-2 жадвал: Ўзбекистон қонунчилиги ва ЕТПБ, ОТБ сиёсати ва ХМК ишлаш стандартлари ўртасидаги кўчириш бўйича ҳаракатлар режасидаги тафовутлар

ЭЛЕМЕНТ	ЕТПБ СТ5	МАЖБУРИЙ КЎЧИРИШНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БЎЙИЧА ОТБ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	ХМК СТ5	ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИ	БЎШЛИҚНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЧОРАЛАРИ
Кўчишдан сақланиш ёки уни минималлаштириш	Мижоз жисмоний ва/ёки иқтисодий кўчишнинг олдини олади ёки ҳеч бўлмаганда минималлаштиради	Лойиҳа муқобил вариантларни ўрганиш орқали мажбурий кўчиришни минималлаштириш учун иложи борича мажбурий кўчиришдан қочади.	Мижоз муқобил лойиҳа дизайнларни ўрганиб, ноҳолисликни олдини олади ва бунинг иложи бўлмаса, уни минималлаштиради.	Ер давлатга тегишли бўлиб, давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун, шу жумладан муҳим ижтимоий- иқтисодий ва инвестициявий лоийҳани амалга ошириш учун олиб қўйилиши мумкин.	Лойиҳа участкаси Президент қарорига мувофиқ ривожлантириш учун ажратилган ва шунинг учун аҳолининг жисмоний ва иқтисодий кўчиши билан боғлиқ кутилаётган таъсирларни юмшатиш мақсадида кредиторларнинг талаблари қондирилган яъни, мавжуд уйлар ва аҳоли пунктларигача бўлган масофани ҳисобга олган ҳолда, Шамол станцияси схемаси ва ОТни

ЭЛЕМЕНТ	ЕТБ СТ5	МАЖБУРИЙ КЎЧИРИШНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БЎЙИЧА ОТБ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	ХМК СТ5	ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИ	БЎШЛИҚНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЧОРАЛАРИ
					текислаш яқунланди. Лойиҳанинг муқобил варианты ва бошқа Э&С аспектлари учун таъсирни юмшатиш ва бошқариш Лойиҳа махсус АМИТБ да батафсил баён этилган.
Режалаштириш жараёни	Мижоз лойиҳа билан боғлиқ хавф ва таъсирларга мутаносиб равишда кўчиш режасини тайёрлайди.	Агар таклиф этилаётган лойиҳа мажбурий кўчириш оқибатларига олиб келадиган бўлса, мижоз кўчириш режасини тайёрлайди, шу жумладан жабрланган шахсларни рўйхатга олиш маълумотларини тўплайди.	Мижоздан жисмоний ва иқтисодий кўчиш билан боғлиқ лойиҳалар, шу жумладан АТШ бўйича тегишли ижтимоий- иқтисодий бошланғич маълумотларни тўплаш учун КХР тайёрлашни талаб қилади.	Интеграциялашган мустақил КХРни тайёрлаш учун ҳеч қандай талаблар йўқ. Ижтимоий-иқтисодий тадқиқот ўтказиш учун таққосланадиган талаблар мавжуд эмас.	Лойиҳа учун батафсил КХР ва ЭУЛ, жумладан, лойиҳа таъсирига учраган шахсларнинг (АТШ) ижтимоий- иқтисодий тадқиқоти ишлаб чиқилган (Ижтимоий- иқтисодий тадқиқотнинг 5- бобида қаранг).
Компенсация олиш ҳуқуқи	СТ5 АТШнинг 3 та асосий тоифасини аниқлайди: • Ерга нисбатан расмий қонуний ҳуқуқларга эга	ОТБ АТШнинг 3 тоифасини ажратиб ўтади: • Тўлиқ ёки қисман олиб қўйилган	СТ 5АТШнинг 3 асосий тоифасини белгилайди: • Ўзлари эгаллаб турган ёки фойдаланаётган	Ўзбекистон қонунчилиги фақат компенсация олиш ҳуқуқига эга, тан олинган ҳуқуқларга эга	Компенсация олиш ҳуқуқи ва КХРнинг кўлами Лойиҳа ҳудудидаги ва ЭУЛ бўйлаб жойлашган барча АТШларни,

ЭЛЕМЕНТ	ЕТБ СТ5	МАЖБУРИЙ ҚЎЧИРИШНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БЎЙИЧА ОТБ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	ХМК СТ5	ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИ	БЎШЛИҚНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЧОРАЛАРИ
	бўлганлар (жумладан, миллий қонунчиликда тан олинган одатий ва анъанавий ҳуқуқлар). - Аҳолини рўйхатга олиш вақтида ерга расмий қонуний ҳуқуқларга эга бўлмаган, лекин миллий қонунлар бўйича тан олинган ёки тан олинадиган ерга даъвоси бўлганлар. - Ўзлари эгаллаб турган ерга даъво қилиш учун қонуний ҳуқуққа эга бўлмаганлар.	ерга расмий қонуний ҳуқуқларга эга бўлган шахслар. - Ўзлари эгаллаб турган ердан тўлиқ ёки қисман маҳрум бўлган, бундай ерга расмий қонуний ҳуқуқлари бўлмаган, лекин миллий қонунчиликда эътироф этилган ерга даъвогар шахслар. - Ўзлари эгаллаб турган ердан тўлиқ ёки қисман маҳрум бўлган, на расмий қонуний ҳуқуқларга эга, на бундай ерга нисбатан даъволарини тан олган ёки тан олмаган шахслар	ер ёки мулкларга расмий қонуний ҳуқуқларга эга бўлганлар. - Ер ёки мулкка бўлган расмий қонуний ҳуқуқларига эга бўлмаган, аммо миллий қонунчиликка мувофиқ тан олинган ёки тан олинishi керак бўлган ерга ҳуқуқига эга бўлганлар. - Ўзлари эгаллаб турган ёки фойдаланаётган ер ёки мол-мулкка нисбатан қонуний ҳуқуқлари ёки даъволари бўлмаганлар.	бўлган шахсларни тан олади.	шу жумладан, ердан яйлов/қишлоқ хўжалиги учун фойдалангани учун ерга нисбатан ҳеч қандай тан олинган қонуний ҳуқуқларига эга бўлмаганларни ўз ичига олади. Мувофиқлик ва ҳуқуқлар ҳақида батафсил маълумот учун 7-бобга қаранг.

ЭЛЕМЕНТ	ЕТБ СТ5	МАЖБУРИЙ КЎЧИРИШНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БЎЙИЧА ОТБ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	ХМК СТ5	ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИ	БЎШЛИҚНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЧОРАЛАРИ
		ОТБ қуйидагиларниҳам талаб қилади: • Ерга расмий/маълум ҳуқуқига эга бўлмаганлар ерга тегишли бўлмаган мулклари учун кўчириш қиймати бўйича компенсация олиш ва реабилитация ёрдами олиш ҳуқуқига эга. • Тирикчилиги ерга боғлиқ бўлган Лойиҳадан таъсирга учраган шахслар учун муқобил ер майдонлари (пул ўрнига) ажратиб бериш афзалроқдир..			
Таъсирга учраган мулкларни инвентаризация қилиш ва тугатиш	Мижоз бундай мулкларни кейинги баҳолаш учун асос яратиш учун ер, иншоотлар, экинлар,	Кўчирилган шахслар ва уларнинг мол-мулкнинг инвентаризацияси ҳужжатлаштирилади.	Мижоз уй хўжалиги, ташкилот ва жамоа даражасида зарар кўрган ерлар ва	Мулкларни қоплаш методикаси мижоздан таъсирга учраган мулкларни инвентаризация	Лойиҳа участкасининг ёпилиш санаси ва ЭУЛ ХМК, ЕТБ ва ОТБ талабларига

ЭЛЕМЕНТ	ЕТБ СТ5	МАЖБУРИЙ КЎЧИРИШНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БЎЙИЧА ОТБ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	ХМК СТ5	ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИ	БЎШЛИҚНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЧОРАЛАРИ
санасини белгилаш	коммунал объектлар ва табиий ресурсларни ўз ичига олган таъсирга учраган мулкларни инвентаризация қилиши керак. Мижоз, шунингдек, (i) амалдаги қонунчиликда назарда тутилганидек; ёки (ii) аҳолини рўйхатга олиш ёки инвентаризация тугаш санасидан фойдаланган ҳолда (қайси бири охириги бўлса) ҳуқуқни қўлга киритиш учун охириги санани белгилаши керак.	Бундан ташқари, мијоз иштирок этиш ҳуқуқини олишнинг сўнгги муддатини белгилайди. Сўнгги сана ҳақидаги маълумотлар ҳужжатлаштирилади ва бутун лойиҳа ҳудудида тарқатилади.	мулкларни инвентаризация қилади. Бу, шунингдек, лойиҳа ҳудуди бўйлаб ҳужжатлаштириладиган ва тарқатиладиган мувофиқлик маълумотларини олиш муддатини белгилашни ўз ичига олади.	қилишни талаб қилади. Бироқ, бу муддат тугаш санаси учун махсус талабларни ўз ичига олмайди.	мувофиқ барча АТШга ошкор қилинган.
Шикоят механизми	Мижоз Лойиҳа билан боғлиқ муаммоларни ўз вақтида қабул қилиш ва ҳал қилиш учун СТ5 ва СТ10 га мувофиқ шикоятларни кўриб чиқиш механизминини яратиши керак. Шикоятларни кўриб	Мижоздан жабрланган шахсларнинг жисмоний ва иқтисодий кўчиш ва лойиҳанинг бошқа таъсирига оид ташвишлари ва шикоятларини қабул қилиш ва ҳал	Компенсация жараёни билан боғлиқ ҳар қандай лойиҳанинг ўзига хос муаммоларини ҳал қилиш учун мијоз PS1 да белгиланган талабларга мувофиқ Шикоятларни кўриб чиқиш механизми	Ер участкасини олиб қўйиш тўғрисидаги қарорга рози бўлмаган тақдирда, ер эгаси/фойдаланувчиси ушбу қарор устидан судга шикоят қилиши мумкин. Бироқ, маълум бир Шикоятларни кўриб чиқиш механизми	Лойиҳа учун МТЖР ва ҚХР доирасида АТШ ўз шикоятларини топширишлари мумкин бўлган шикоятларни кўриб чиқиш механизми яратилган.

ЭЛЕМЕНТ	ЕТБ СТ5	Мажбурий кўчиришни ҳимоя қилиш бўйича ОТБ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	ХМК СТ5	Ўзбекистон қонунчилиги	Бўшлиқни бартараф этиш чоралари
	чиқиш механизми низолар ва шикоятларни холис ҳал қилишга мўлжалланган апелляция механизмини ўз ичига олади.	қилишда ёрдам бериш механизмини яратиш, айниқса заиф гуруҳларга таъсирга эътибор бериш талаб қилинади.	яратиши керак. Шикоятларни кўриб чиқиш механизми низолар ва шикоятларни холис ҳал қилишга мўлжалланган апелляция механизмини ўз ичига олади.	лойиҳаси учун ҳеч қандай талаблар йўқ	
Ахборотни ошкор қилиш	Мижоз зарар кўрган одамлар компенсация тартиб- қоидаларини тушунишлари ва лойиҳанинг турли босқичларида нима кутишларини билишлари учун жамоатчиликка ошкор қилиш учун маълумотларни умумлаштириши керак (масалан, уларга қачон таклиф берилади, улар қанча муддат ичида жавоб беришлари керак, шикоят қилиш тартиб- қоидалари, музокаралар натижага олиб келмаса, қонуний	Мижоз кўчириш бўйича тегишли маълумотларни, шу жумладан кўчириш лойиҳаси, кўчириш режаси ва мониторинг ҳисоботлари ҳақидаги маълумотларни ўз вақтида, қўлай жойда, зарар кўрган шахслар ва бошқа манфаатдор томонлар учун тушунарли шакл ва тилда тақдим этади. Саводсиз одамлар учун бошқа мос усуллар қўлланилади.	Тегишли маълумотларни ошкор қилиш ва зарар кўрган жамоалар ва шахсларни жалб қилиш PS5 мақсадларига мос натижаларга эришиш учун компенсация тўловларини режалаштириш, амалга ошириш, мониторинг қилиш ва баҳолаш, тирикчиликни тиклаш ва кўчириш тадбирларида давом этади.	Ўзбекистонда ер участкаларини олиб қўйиш ва компенсация тўлаш жараёнида маълумотларни ошкор қилиш талаблари йўқ.	ЛТШ ЕТБ, ОТБ ва ХМК СТ 5 талабларига мувофиқ ҚХРни амалга ошириш давомида тегишли маълумотлар билан таъминланади.

ЭЛЕМЕНТ	ЕТБ СТ5	МАЖБУРИЙ КЎЧИРИШНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БЎЙИЧА ОТБ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	ХМК СТ5	ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИ	БЎШЛИҚНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЧОРАЛАРИ
	тартиб-қоидаларга риоя қилиш керак.).				
Манфаатдор томонлар билан маслаҳатлашувла р	Барча тегишли маълумотлар ошкор қилингандан сўнг, мижоз зарар кўрган шахслар ва жамоалар билан маслаҳатлашиши ва қарор қабул қилиш жараёнида уларнинг эрта хабардор бўлишига ёрдам бериши керак.	Мижоз таъсирга учраган шахслар, уларни қабул қилувчи жамоалар ва фуқаролик жамияти билан мажбурий кўчириш таъсирига эга бўлиши аниқланган ҳар бир лойиҳа ва кичик лойиҳа бўйича мазмунли маслаҳатлашувлар олиб боради.	Лойиҳадан жабрланганларнинг иштирокини таъминлаш учун маслаҳатлашувлар ўтказилиши керак.	Маҳаллий масалаларни маҳаллий ҳокимият органлари билан очиқ муҳокама қилишни талаб қилади, лекин АТШ билан маслаҳатлашиш учун махсус талаблар йўқ	ҚХРни амалга ошириш жараёнида АТШ ва бошқа манфаатдор томонлар ва агентликлар билан маслаҳатлашувла р орқали келишилади.
Заиф гуруҳлар	СТ 5 заиф гуруҳларга алоҳида эътибор берилишини ва уларнинг компенсация жараёнида ноқулай аҳволга тушиб қолмаслигини ҳамда ўз ҳуқуқларидан тўлиқ хабардор бўлишини таъминлашни талаб қилади.	Мижоз ноқулай ёки заиф мақоми туфайли лойиҳа томонидан турлича ёки номутаносиб равишда таъсир кўриши мумкин бўлган шахслар ва гуруҳларни аниқлайди. Мижоз кўчирилган камбағаллар ва бошқа заиф қатламларнинг турмуш даражасини	СТ 5 камбағал ва заиф қатламларнинг лойиҳалардан олдинги турмуш даражаси ва турмуш воситаларини тиклашга/яхшилашга ёрдам бериш учун эҳтиёжларига алоҳида эътибор берилишини талаб қилади.	Солиқ кодекси аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож тоифаларига мол-мулк солиғи, даромад солиғи бўйича чегирмалар ёки имтиёзлар қўллаш нуқтаи назаридан компенсация тўлашни тартибга солади, бироқ аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларига уларнинг турмуш шароитларини	Аниқланган заиф гуруҳларга ЕТБ, ОТБ ва ХМК талабларига мувофиқ ёрдам кўрсатилади.

ЭЛЕМЕНТ	ЕТБ СТ5	Мажбурий кўчиришни ҳимоя қилиш бўйича ОТБ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	ХМК СТ5	Ўзбекистон қонунчилиги	Бўшлиқни бартараф этиш чоралари
		нафақат тиклашни, балки яхшилашни ҳам таъминлайди.		яхшилашга кўмаклашиш муносабати билан қўшимча ёрдам кўрсатишни талаб қилмайди.	
Компенсация	Мижоз тўлиқ қоплаш қиймати бўйича мулкларнинг йўқолиши учун АТШга компенсация ва бошқа ҳар қандай ёрдამни таклиф қилади.	- Тўлиқ тиклаш қиймати бўйича барча мулк компенсауиялар и ва ёрдам кўчиришдан олдин, шу жумладан қўшимча ёрдам кўрсатиш билан таъминланиши керак. - Қурилиш ишлари учун участкани топиришдан олдин тўлиқ алмаштириш қиймати бўйича йўқотишларни қоплаш ва қўчиш давридаги ёрдам кўрсатилади.	Агар кўчирилишнинг олдини олишнинг иложи бўлмаса, мижоз кўчирилган жамоалар ва жисмоний шахсларга ўзларининг турмуш даражасини яхшилаш ёки тиклашга ёрдам бериш учун тўлиқ алмаштириш қиймати ва бошқа ўтиш даврида ёрдам/қўллаб- қувватлашни таклиф қилади.	Ер эгалари/ижарачилари тўлиқ компенсация олиш ҳуқуқига эга (шу жумладан йўқотилган фойда учун). Захира ер ҳам қонуний ердан фойдаланувчиларга/ ижарачиларга берилиши керак.	Барча АТШлар ўз йўқотишлари учун тўлиқ алмаштириш қиймати билан ва уларни вақтинча қўллаб-қувватлаш учун компенсация оладилар (ушбу КўРнинг 7-бобига қаранг).
КўРни амалга ошириш мониторинги	СТ5 СТ мақсадларига мос келадиган натижаларга эришиш учун	ОТБ мониторинг ва натижаларни баҳолашни, уларнинг кўчирилган	Мижоз КўРнинг бажарилишини мониторинг қилиш ва баҳолаш тартибини	Ўзбекистон қонунчилигида мониторинг қоидалари йўқ.	Мижоз КўРнинг бажарилишини мониторинг қилиш ва баҳолаш

ЭЛЕМЕНТ	ЕТБ СТ5	МАЖБУРИЙ КЎЧИРИШНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БЎЙИЧА ОТБ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	ХМК СТ5	ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИ	БЎШЛИҚНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЧОРАЛАРИ
	компенсация тўлаш ва кўчиришни амалга ошириш, мониторинг қилиш ва кўчириш жараёнида маслаҳатлашувларн и давом эттиришни талаб қилади.	шахсларнинг турмуш даражасига таъсирини, шунингдек, кўчириш режасининг мақсадларига эришилганлигини, бошланғич шароитлар ва қайта жойлаштириш мониторинги натижаларини ҳисобга олган ҳолда талаб қилади. Buning bir qismi sifatida Loyiha uchun quyidagi hisobotlar tayyorlanadi: • КХР мувофиқлиги тўғрисидаги ҳисобот - Компенсация тўловлари тугагандан сўнг. • Қурилиш давридаги ярим йиллик ижтимоий мониторинг ҳисоботи. • Лойиҳа туғаллангандан	белгилайди ва зарурат туғилганда тузатиш чораларини кўради.		тартибини белгилайди.

ЭЛЕМЕНТ	ЕТБ СТ5	МАЖБУРИЙ ҚЎЧИРИШНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БЎЙИЧА ОТБ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ	ХМК СТ5	ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИ	БЎШЛИҚНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЧОРАЛАРИ
		сўнг баҳолаш қисоботи			

4 УМУМИЙ МАЪЛУМОТ ВА ШАРТЛАР

4.1 Шамол электр станцияси

4.1.1 Ерга эгалик қилиш

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил февралдаги ПҚ-5003-сонли қарорида Бухоро вилояти ҳокимлиги Қишлоқ хўжалиги вазирлиги билан биргаликда бир ой муддатда белгиланган тартибда ер участкаларини Инвестиция Шартномаси ва Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги шартнома шартлари бўйича Инвестиция Шартномасини амалга ошириш муддатида ер участкаси ажратган ҳолда Лойиҳа компанияси билан шартнома имзолаши кўрсатилган.

Бундан ташқари, Лойиҳага 2021 йил 19 мартда имзоланга Ер ажратиш тўғрисидаги қарорда “Ҳоким ўринбосари Ф. Жабборов ва Ғиждувон тумани Давлат кадастри бўлими (О.Ҳақимов) “ACWA Power Баш Wind” МЧЖга қуввати 500 МВт бўлган шамол электр станциясини қуриш учун Ғиждувон туманидаги Барака маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудидан 285,1 га ер майдони ажратсин” деб кўрсатилган.

Эндиликда ушбу кўрсатмалар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 8 июлдаги 314-сон қарори билан алмаштирилди ва унга қуйидаги асосий ўзгартиришлар киритилди:

- Бухоро вилояти ҳокимлиги 2022 йил 30 июлга қадар Инвестиция битими ва Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битимдаги кўрсатилган шартларга мос келадиган шамол электр станцияси, подстанция ва ҳаво электр узатиш тармоқларини қуриш учун зарур бўлган ер участкаларини, таянч қурилмалар эгаллайдиган ер координаталаридан келиб чиқиб давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун Энергетика вазирлигига доимий фойдаланиш ҳуқуқи билан ажратилишини таъминласин.
- Энергетика вазирлиги мазкур бандга асосан давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун:
 - шамол электр станцияси ва подстанция қурилиши учун ажратилган ер участкасининг инвестиция лойиҳасини амалга ошириш муддатига тенг даврга Лойиҳа компаниясига;
 - ҳаво электр узатиш тармоқларини қуриш учун ажратилган ер участкасининг “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга ижарага берилишини таъминласин.
- Бунда, Лойиҳа компанияси ва “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖ инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлардан фойдаланганлик учун қишлоқ

хўжалиги ишлаб чиқариши нобудгарчилиги ўрнини қоплашдан (компенсация тўловларидан) озод қилинсин”;

- Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги, қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Сув хўжалиги вазирлиги, Бухоро вилояти ҳокимлигининг инвестиция лойиҳасини жойлаштириш учун Бухоро вилоятининг Ғиждувон, Шофиркон, Пешку, Ромитан, Жондор ва Қоракўл туманларидаги мазкур қарорнинг иловасига мувофиқ қишлоқ хўжалигига мўлжалланган жами 172,55 гектар, шундан 0,18 гектар суғориладиган ер майдонини қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар тоифасидан саноат мақсадларига мўлжалланган ерлар тоифасига ўтказиш тўғрисидаги таклифига розилик берилди.

Президент қарорига кўра, ACWA Power компанияси томонидан 2022 йил 30 июнь куни ҳукуматга тақдим этилган якуний лойиҳа схемалари асосида Лойиҳа ва ЭУЛ учун 172,55 га майдон ажратилди. Лойиҳанинг турли таркибий қисмлари учун ер ажратиш қуйидаги жадвалда келтирилган (қаранг. ЭУЛга ажратилган эрлар тўғрисидаги батафсил маълумот учун 4.2.1 бўлимига).

Жадвал 4-1: Президент қарори асосида Лойиҳага ажратилган ер майдани

Лойиҳа иншоотлари	ШТГ №/Умумий км	Умумий майдон (ГЕКТАРДА)	Эгалик ҳуқиқи тури
Асосий шамол турбиналари генератори (шу жумладан ШТГнинг пойдевори ва трансформатори)	79	39.58	Лойиҳанинг амал қилиш муддатига тенг бўлган ерга ижара ҳуқиқи
Йўл	109.255км	63.53	
Ер ости кабел канали	141.40км	28.03	
Шамол подстанцияси (шу жумладан коммутатор)	-	9.7618	Лойиҳанинг амал қилиш муддатига тенг бўлган ерга ижара ҳуқиқи
Ўтқизиш майдони (Вақтинчалик ўтқизиш майдони, ҳовли, офис, омборхона, лагерь ва бетон ишлаб чиқариш заводи)	-	9.0287	Ўзганинг ер участкасидан чекланган тарзда фойдаланиш (сервитут) ҳуқиқи ⁴
Умумий	-	149.9305	Ғ

Шундан келиб чиққан ҳолда, эр Энергетика вазирлигига ажратилади, у Лойиҳа компанияси билан Лойиҳа объекти ва электр объектларини сотиб олиш учун ер ижараси

⁴ Ерга бўлган сервитут ҳуқиқи тахминан 2 йил давом этиши кутилаётган қурилиш даврида амалга оширилади.

шартномасини (ЕИШ) имзолайди. ЕИШ имзоланиши 2022 йил июль ойи охиригача амалга ошириш кутилмоқда.

Янгиланган Президент қарори билан танишиш учун А иловасига қаранг.

4.1.2 Ер ижараси

Шамол электр станциясидан Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитасига қарашли кластер ҳисобланган “Кўкча” МЧЖ фойдаланмоқда. Қўмита ва “Кўкча” МЧЖ ўртасидаги муносабатлар қуйида келтирилган. “Кўкча” МЧЖ билан ўтказилган маслаҳатлашувлар шуни кўрсатдики, уларга ўз тасарруфида 267 398,1 га яйлов ерлари, жумладан, Лойиҳа ҳудуди ичидаги ерлар ва Лойиҳа кенгроқ ҳудудидаги эрлар ажратилган.

Президент қарорига кўра, Лойиҳанинг амал қилиш муддатига берилган ер ижараси асосидаги доимий ер таъсири МЧЖга қарашли ерларнинг атиги 0,053 фоизига таъсир кўрсатади, эр участкасининг вақтинчалик таъсири эса 0,0034 фоизни ташкил этади. Шундан келиб чиққан ҳолда, Лойиҳа “Кўкча” МЧЖ (ва унинг чорвадорлари) фаолиятига чекланган таъсир кўрсатиши кутилмоқда. Бундан ташқари, ушбу таъсирлар чорвадорлар ва уларнинг ишчиларининг турмуш тарзига ҳеч қандай таъсир кўрсатмаслигини таъминлаш учун ушбу РАПда кўриб чиқилади.

4.1.2.1 Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси

Умумий маълумот

2020-йил 9-августда Президентнинг “Ўзбекистон Республикасида пиллачилик ва қорақўлчиликни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида (ҳозирги кунда 4.1.2.1 Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси)”ги фармони қабул қилинди. Фармон билан “Пиллачилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси”нинг ташкилий тузилмаси, шунингдек, Марказий қўмитанинг тузилмаси ва ҳудудий бўлимларнинг намунавий тузилмаси тасдиқланди.

4-1 расм. Қўмита тузилмаси

Қўмита қошида кластерларнинг тузилиши Ўзбекистоннинг яйловлар мавжуд барча ҳудудларида ташкил этилган. Президент фармонига мувофиқ, кластерларга қуйидагилар юклатилади:

- Қорақўл қўйларини кўпайтириш учун мўлжалланган яйловларни, шу жумладан ўрмон фонди ерларидаги ўрмон билан қопланмаган яйловларни ижарага бериш.
- Кластер аъзолари ўртасида кооператив алоқаларни йўлга қўйган ҳолда яйловлардан самарали фойдаланиш, уларнинг таназзулга учрашига йўл қўймаслик, хомашёни чуқур қайта ишлаш ва маҳсулот ишлаб чиқаришни ташкил этишда илмий ва инновацион ёндашувлардан фойдаланган ҳолда, насли майда шохли молларни кўпайтиришни таъминлаш;
- Қорақўлчилик ва чўл экологияси илмий-тадқиқот институту ҳамда Тик ва яйлов ем-хашак экинлари уруғчилиги Бухоро илмий-ишлаб чиқариш маркази билан яқин ҳамкорлик қилиш.

Шундай қилиб, "Кўкчаа" МЧЖ Бухоро вилояти жун саноати бошқармаси тасарруфидаги кластер ҳисобланади.

4.1.2.2 Шамол электр станцияси таркибидаги “Кўкча” МЧЖ мулклари

“Кўкча” МЧЖга шамол электр станцияси ҳудудидаги ердан фойдаланиш ва мулклари тўғрисида расмий сўров юборилди. Жавоб қўйидаги жадвалда кўрсатилганидек, 2021-йил 26-сентябрь да берилган. Шунини таъкидлаш керакки, тақдим этилган маълумотларнинг аксарияти маълум бир участкага эмас, балки МЧЖнинг умумий фаолиятига тегишли. Шундай қилиб, “Кўкча” МЧЖ, ИЖС ва чорвадорлар билан бошқа маслаҳатлашувлар асосида Бош шамол станциясига тақдим этилган маълумотларнинг қўлланилишини аниқлаш учун таҳлил ўтказилди.

4-2 Жадвал "Кўкча" МЧЖ томонидан тақдим этилган маълумот ва лойиҳага қўлланилиши

Маълумот учун тадқиқот	"Кўкча" МЧЖ томонидан жавоб	Баш шамол электр станцияси учун қўлланилиши
Лойиҳа ҳудудида МЧЖга қарашли чорва моллари сони қанча	Майда қорамол (қўй ва эчки): 15,194 Туялар: 43 Отлар: 38	Чорвадорлар билан ўтказилган маслаҳатлар шуни кўрсатдики, 6 та чорвадорга (МЧЖ билан тузилган шартнома бўйича) ажратилган чорва моллари сони 1161 бош қўйни ташкил этади.
Лойиҳа ҳудудидан фойдаланадиган ва МЧЖда ишлайдиган чорвадорлар сони қанча?	10 та чорвадор	Тадқиқотлар ва маслаҳатлашувлар шуни кўрсатдики, Лойиҳа майдонидан фойдаланаётган МЧЖ шартномаси бўлган олти (6) нафар чорвадор ва Оғитма қишлоғида МЧЖ шартномаси бўлмаган тўрт (4) нафар чорвадор бор.
МЧЖ ва чорвадорлар ўртасида тузилган шартномаларнинг муддати, шартлари, иш ҳақи, солиқ мажбуриятлари ва бошқалар каби тафсилотлари ҳақида маълумот беринг.	Ушбу маълумотни сўров бўйича тақдим этишимиз мумкин. <i>қайд этилишича, у шу кунгача тақдим этилмаган.</i>	Чорвадорлар МЧЖда ишлашдан олган даромадлари бўйича ҳисоб-китобларни тақдим этишди, аммо бу ҳозирги кунгача мавжуд шартномалар асосида тасдиқланмаган.
Чорвани боқибдан ташқари, МЧЖ номидан чорвадорларнинг яна қандай вазифалари бор?	Чорвадорлик билан боғлиқ бошқа барча тадбирлар МЧЖ номидан чорвадорлар томонидан амалга оширилади, яъни наслчилик, парвариш, ветеринария хизматлари.	Бу чорвадорлар берган маълумотларга мос келади.
Илтимос, лойиҳа ҳудудида меҳнат қилаётган ҳар бир чорвадор учун махсус яйлов майдони мавжудлигини текширинг.	Яйловнинг ҳолатидан келиб чиқиб, чорвадорлик учун 1,5 гектардан 3 гектаргача ер ажратилган.	Маслаҳатлашувлар шуни кўрсатдики, чорвадорлар можарога йўл қўймаслик учун чорваларини қаерда ўтлатишлари ҳақида ўзаро оғзаки келишувга эришган.

Маълумот учун тадқиқот	"Кўкча" МЧЖ томонидан жавоб	Баш шамол электр станцияси учун қўлланилиши
МЧЖга қарашли чорва моллари сони "Темир Баррак" ⁵ деб ҳисобланади. Йилда бир марта. Чорвадорлар «Темир Баррак»нинг талабларига жавоб бермаган ҳолларда тўловлар борлигини текширинг.	Бу оғзаки келишувга асосланади.	МЧЖга бир нечта кейинги текширувлардан кейин ҳам ушбу масала бўйича қўшимча тушунтириш берилмади.
Аниқланишича, МЧЖ томонидан ёлланган чорвадорларга лойиҳа ҳудудида хусусий чорва молларини боқишга рухсат берилган. Ҳар бир чорвадорнинг хусусий чорва моллари учун тўлаган ҳақини кўрсатинг.	Ижара ҳар бир қорамол учун белгиланади (асосий ҳисоб-китоб суммасининг 1,5%) ⁶	Бу МЧЖ томонидан тақдим этилган олдинги маълумотларга мос келади, лекин чорвадорлар томонидан тақдим этилган маълумотлардан фарқ қилади (қуйида бўлимларда муҳокама қилинганидек).
МЧЖ чорвадорларнинг шахсий мулки бўлган барча чорва молларини учун бозорни таъминлайдими? Агар шундай бўлса, МЧЖ чорва молларини бозордаги амалдаги баҳога қараб сотиб оладими ёки МЧЖ чорвадорлар билан маслаҳатлашувлар асосида нарх белгилайдими?	Чорвадорлардан чорва молларини сотиб олиш икки томон ўртасидаги келишувга асосланади.	МЧЖдан ушбу масала бўйича қўшимча тушунтириш олинмади.
МЧЖ лойиҳа ҳудудида ишлаётган чорвадорларга қандай ёрдам кўрсатади?	Чорвадорларга меҳнатининг хусусиятига қараб ҳақ тўланади. МЧЖ ветеринария хизматлари, сув таъминоти, қишқи кийим-кечак, уй ҳайвонлари учун озиқ-овқат ва	Чорвадорлар билан маслаҳатлар шуни кўрсатдики, улар ветеринария хизматлари, сув таъминоти, озиқ-овқат ва бошқалар

⁵ Йилига бир марта чорвадорлар аввалидан берилган қўзилар/бузоқлар сонига тенг миқдордаги молларни МЧЖга беришлари шарт. Мисол учун, МЧЖ чорвадорга 10 та қўй берган бўлса, у 10 қўйга (жами 20 та) қўшимча равишда 10 қўзини қайтариши керак.

⁶ 02.01.2021 йил ҳолатига базавий ҳисоб-китоб суммаси 245 000 АҚШ долларини ташкил этади ва шу билан 1,5% чорва бошига 3675 сўмни (0,34 АҚШ доллари) ташкил этади.

Маълумот учун тадқиқот	"Кўкча" МЧЖ томонидан жавоб	Баш шамол электр станцияси учун қўлланилиши
	хоказолардан фойдаланишда ёрдам беради.	билан боғлиқ маълум харажатларга дучор бўладилар.
қанчалик тез-тез ёрдам кўрсатилади ва бунинг учун чорвадорлардан ҳақ олинадими? Агар шундай бўлса, ҳар бир чорвадордан олинadиган тўловлар ҳақида маълумотни бизга тақдим этинг.	Шахсий чорва молларидан оғзаки келишув асосида йиғим ундирилади.	МЧЖдан улар ва МЧЖ ўртасида харажатлар қандай тақсимланиши ҳақида тушунтириш сўралган, аммо ҳеч қандай маълумот берилмаган.
МЧЖ ўз ерларидан қўшни жамоаларнинг бошқа чорвадорлари, кўчманчи чорвадорлар ва бошқалар томонидан фойдаланишини қандай назорат қилади? Агар мониторинг ўтказилса, бу қанчалик тез-тез амалга оширилади?	Барча яйловлар ижара шартномаси шартларига мувофиқ назорат қилинади.	2021-йил 18-августда бўлиб ўтган йиғилишда қўмита/МЧЖ қўшни маҳаллалардаги чорвадорларнинг чорва моллари кам бўлганлиги сабабли уларнинг боқишини назорат қилмаслиги ёки чекламаслигини таъкидлади. Маҳаллий қишлоқлардан келган чорвадорлар солиқ тўламайдилар ва ўз қишлоқлари яқинидаги ерларда чорваларини ўтлатишлари мумкин.
"Кўкча" МЧЖда Лойиҳа ҳудудида бирон бир иншоот/бино борми?	7 та чорвадор уйи, 7 та ёзги ва қишки молхона бор.	Мол-мулкни инвентаризация қилиш чорвадорлар ва "Кўкча" МЧЖ иштирокида ўтказилди.
Участкада қудуқлар, сув насослари ва бошқалар каби бошқа қандай тузилмалар/мулклар ҳам бор. Илтимос, ушбу мулкларнинг жойлашувини ҳам кўрсатинг.	Ҳудудда қудуқлар мавжуд.	Ушбу мулклар "Кўкча" МЧЖ ва баҳоловчи иштирокида аниқланган.
Илтимос, бизга тузилмаларнинг кадастр хариталарини (мавжуд бўлса) тақдим этинг.	Баъзи биноларда кадастр ҳужжатлари мавжуд. Қайд этилишича, ушбу кадастр ҳужжатлари тақдим этилмаган.	Ушбу кадастр ҳужжатлари учун сўров МЧЖга юборилган, аммо улар тақдим этилмаган.
Илтимос, МЧЖга тегишли мулкларнинг қийматини кўрсатиш учун бизга тасдиқловчи ҳужжатларни тақдим этинг (масалан, ҳисоб-фактуралар ва бошқалар).	Биноларнинг бир қисми 1985-1995 йилларда қурилган бўлса, баъзилари чорвадорларнинг ўзлари томонидан қурилган.	Мол-мулкка эгалик ҳуқуқини тасдиқлаш чорвадорлар ва "Кўкча" МЧЖ иштирокида ўтказилди ва ҳеч қандай эътироз йўқлиги тўғрисида баённомалар имзоланди.

Маълумот учун тадқиқот	"Кўкча" МЧЖ томонидан жавоб	Баш шамол электр станцияси учун қўлланилиши
Лойиҳа ҳудудидаги айрим объектлар ва мулклар чорвадорларнинг хусусий мулки эканлиги аниқланди. Илтимос, ушбу чорвадорлар ўзларининг турар жойлари, отхоналар ва бошқаларни қуриш учун МЧЖдан рухсат олганми ёки йўқми, аниқлаб бера оласизми?	Отхона ва аҳоли пунктларини қуриш учун рухсатнома маъмурият томонидан берилди.	МЧЖ чорвадорлик иншоотларини қуриш бўйича оғзаки келишув тақдим этгани аниқланди.
Чорвадорлар лойиҳа ҳудудида қурган иншоотлари учун МЧЖга ҳар қандай тўловларни тўлашлари керакми? Ҳа бўлса, илтимос, ҳар бир чорвадор учун тақсиротни келтиринг.	Яйловчилар ўз объектлари учун ҳеч қандай тўловларни амалга оширишлари шарт эмас.	Бу чорвадорлар берган маълумотларга мос келади.
Муқобил яйлов майдонларининг мавжудлиги		
Қайд этилишича, Лойиҳанинг қурилиш босқичида чорвадорлар Лойиҳа объектига кира олмайди ва санитария муҳофазаси зонасини яратиш (фойдаланиш вақтида) участкада чорвадорлар турар-жойлари ва ҳайвонлар учун расталарни жойлаштиришга таъсир қилади. Шундай қилиб, сизда биноларни кўчириш учун ерингиз борми?	2021-2022-йилларда қишки чорвадорлик мавсуми бошланиши муносабати билан ҳозирда қорамолларни участкадан олиб чиқишнинг имкони йўқ. Бунинг сабаби, чорвадорларни бошқа жойга кўчириш мумкин бўлган турар-жой ва молхоналар каби муқобил инфратузилма мавжуд эмас.	Қайд этилишича, аввалги йиғилишларда МЧЖ чорвадорларни бошқа жойга кўчириш учун қурилиш бошланишидан 3 ой олдин маълумот олишни истагини билдирган. Ушбу талаб ушбу ҚРнинг ҳуқуқлар матрицасида келтирилган.
Илтимос, чорвадорлар ва уларнинг чорва молларини кўчириш мумкин бўлган муқобил ернинг жойлашишини, объектларни, шу жумладан унинг Баш лойиҳаси майдонига яқинлигини кўрсатинг.	Мавжуд эмас.	Ўзбекистондаги яйлов ерлари Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитасига ажратилди. "Кўкча" МЧЖ (қўмитанинг бўлинмаси сифатида) қарийб 267 398,1 га яйлов ерларига эга. 2022-йил 9 мартда бўлиб ўтган йиғилиш учун қуйидаги маълумотларни кўринг.
Чорвадорларни (жумладан, уларнинг чорва моллари, объектлари ва бошқалар) бошқа жойга кўчириши учун ACWA Power қандай жараёнга риоя қилиши керак?	Муқобил ерларга кўчирилган тақдирда, ACWA Power чорва молларини ташиш, шунингдек, чорвадорлар учун иншоотлар ва	2022-йил 9-мартда бўлиб ўтган йиғилиш учун қуйидаги йБни кўринг.

Маълумот учун тадқиқот	"Кўкча" МЧЖ томонидан жавоб	Баш шамол электр станцияси учун қўлланилиши
	қудуқлар қуриш харажатларида ёрдам бериши керак.	
Илтимос, МЧЖдаги масъул бўлимнинг алоқа маълумотларини кўрсатинг, у ACWA Power компаниясига муқобил ерларни топиш ва чорвадорларни кўчиришда ёрдам беради.	Ушбу маълумотни Яйловларни ривожлантириш уюшмасидан олишингиз мумкин.	Чорвадорларни кўчириш Ипакчилик ва жун саноатини риқожлантириш қўмитаси, "Кўкча" МЧЖ ва чорвадорлар билан келишилган ҳолда амалга оширилади.
МЧЖга кўрсатиладиган таъсир		
Лойиҳанинг қурилиш босқичида соғлиқ ва хавфсизлик билан боғлиқ муаммолар туфайли Лойиҳага кириш чекланади. Бироқ, чорвадорлар учун лойиҳа объектлари мавжуд бўлмаган жойларда ишлаш вақтида яйлов ерларига кириш имкони бўлади. Шундан келиб чиққан ҳолда, қурилиш вақтида яйлов майдонларини чеклаш ва эксплуатация даврида яйлов майдонини қисқартириш МЧЖ фаолиятига қандай таъсир қилиши ҳақида батафсил маълумот беринг.	Лойиҳа участкасига кириш чекланган ва чорвадорлар бошқа жойга кўчирилган бўлса, улар вақтинча аҳоли пунктлари, молхоналар қуришлари, қудуқлар қазилари, муқобил яйловлар жойлашган жойда вагонлар билан таъминлашлари керак.	Юқоридаги изоҳга қаранг.
Ушбу таъсир лойиҳа участкасидан фойдаланган ҳолда чорвадорлар билан тузилган меҳнат шартномаларига таъсир қиладими, яъни ишни йўқотишга олиб келадими ва ҳоказо.	Бу ходимлар сонининг қисқаришига олиб келиши мумкин.	ИЖСга кўра, Лойиҳа "Кўкча" МЧЖ фаолиятига салбий таъсир кўрсатмайди. Бироқ, бир қанча чорвадорлар ишсиз қоладими ёки йўқми, деган саволга ойдинлик киритилмаган.
Лойиҳа объектларини жойлаштириш учун ернинг йўқолиши МЧЖнинг умумий даромадига таъсир қиладими? ҳа бўлса, батафсил маълумот беринг.	Бу чорвадорлар ва чорва моллари сонининг қисқаришига олиб келиши мумкин.	

4.1.2.3 “Кўкча” МЧЖнинг участкадаги иншоотлари

“Кўкча” МЧЖ вакили “Juru Energy” жамоасига шамол электр станциясидаги мулклари жойлашган жойга ташриф буюриш учун қўшилди. Вакилнинг таъкидлашича, уларда Лойиҳа ҳудудида (P17) тўртта (4) қудуқ, тўртта (4) бир хонали иншоот, ёзги ва қишки молхоналар бор. Бироқ, унинг таъкидлашича, бу иншоотлардан фойдаланилмаяпти, чунки уларда чорва молларига зарар етказадиган илонлар ва ҳашаротлар яшайди.

4-1 жадвал. Лойиҳа ҳудудидаги вайрон қилинган бинолар (МЧЖга тегишли), шу жумладан МЧЖнинг вайрон қилинган биноси (P17)

Вайрон бўлган бино

P17 да фойдаланилмаган бино

Эслатма: Лойиҳа ҳудудидаги P17 жойлашуви қуйидаги 4-2-расмда кўрсатилган.

қўмита ва “Кўкча” МЧЖ билан ўтказилган қўшимча маслаҳатлашувлар натижалари ушбу ҚХРнинг 8.2.2 бўлимида келтирилган..

4.1.3 Шамол электр станцияси ҳудудида ердан фойдаланувчиларнинг турлари

Баш шамол электр станциясида ҳудудида ердан фойдаланувчиларнинг уч тури мавжуд. Буларга қуйидагилар киради

- Участкада молини ўтлатадиган ва турар жойларига эга бўлган чорвадорлар;
- Участкада молини қисман ўтлатадиган, лекин уларнинг турар жойлари Лойиҳа чегарасидан ташқарида жойлашган чорвадорлар; ва
- Участкадан тахминан 7 км узоқликда жойлашган Оғитма қишлоғининг чорвадорлари.

Чорвадорлар асосан ғиждувон, Вобкент, Шофиркон туманларидан келган бўлиб, йил давомида бу ердаги участкалардан фойдаланишади. Чорвадорларга “Кўкча” МЧЖ томонидан ажратилган яйлов ерлари бир чорвадорга тўғри келадиган чорва моллари сонига боғлиқ.

Изоҳ: Ижтимоий гуруҳнинг кўплаб участкаларга ташрифи давомида кўчманчи чорвадорлар аниқланмаган. Бундан ташқари, тадқиқот олиб борган (жумладан, мавсумий қушларни ўрганиш) лойиҳанинг бошқа мутахассислари ва чорвадорлардан участкада аниқланган кўчманчи чорвадорларнинг контакт маълумотларини олиб қолишлари сўралган. Бироқ, ҳозиргача ҳеч ким кузатилмаган. Бундан ташқари, ИЖС тасдиқлашича кўчманчи чорвадорлар лойиҳа участкасидан фойдаланишлари маълум эмас.

4.1.3.1 Шамол электр станциясида молини ўтлатадиган ва турар жой биноларига эга бўлган чорвадорлар

Чорвадорларнинг кўпчилиги шамол электр станцияси яқинида яшамагани учун улар яшаш учун 1-2 хонали иншоотлар қуришган.⁷ Ҳисоб-китобларга кўра, чорвадорлар ва уларнинг ишчилари вақтларининг тахминан 60-80 фоизини ушбу турар жой тузилмаларида ўтказадилар (батафсил маълумот учун ижтимоий-иқтисодий бобга

⁷ Турар жой тузилмалари чорвадор ва уларнинг ишчилари томонидан Лойиҳа ҳудудида ўтлаш пайтида фойдаланиладиган асосий бошпаналарга ишора қилади. Бу чорвадорлар ва ишчилар Бухоро вилоятининг бошқа ҳудудларида ҳам уй-жойларга эга. 5-бобга қаранг (5.1.9-бўлим).

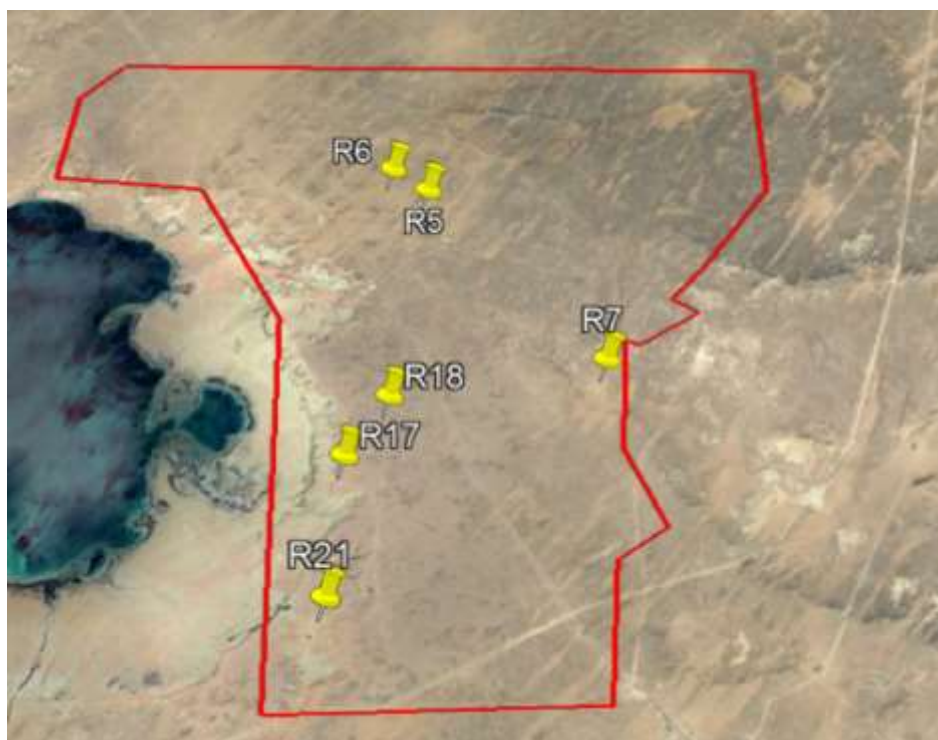
қаранг). Бунга уларнинг чорва моллари учун молхоналар ҳам киради. Баш участкасида фақат бешта фаол турар жой иншооти мавжуд, улардан бири вайрон бўлган ва эндиликда фойдаланилмаяпти. Чорвадорларнинг турар жой иншоотларидан фойдаланишлари қуйидаги жадвалда келтирилган.

4-3 жадвал. Шамол станциясидаги иншоотлари бўлган чорвадорлар

ЕРДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАР НОМИ	ИНШООТ НОМИ
Чорвадор 1	R5
	R6
Чорвадор 2	R7
Чорвадор 3	R18
	R21

Иккита турар жой иншооти бўлган чорвадорлар қиш ва ёз мавсуми учун ушбу алоҳида яшаш жойларига эга. Бу, асосан, турли иншоотлар орасидаги турар жой сифати билан боғлиқ.

4-2 расм. Шамол станциясидаги иншоотларнинг жойлашуви

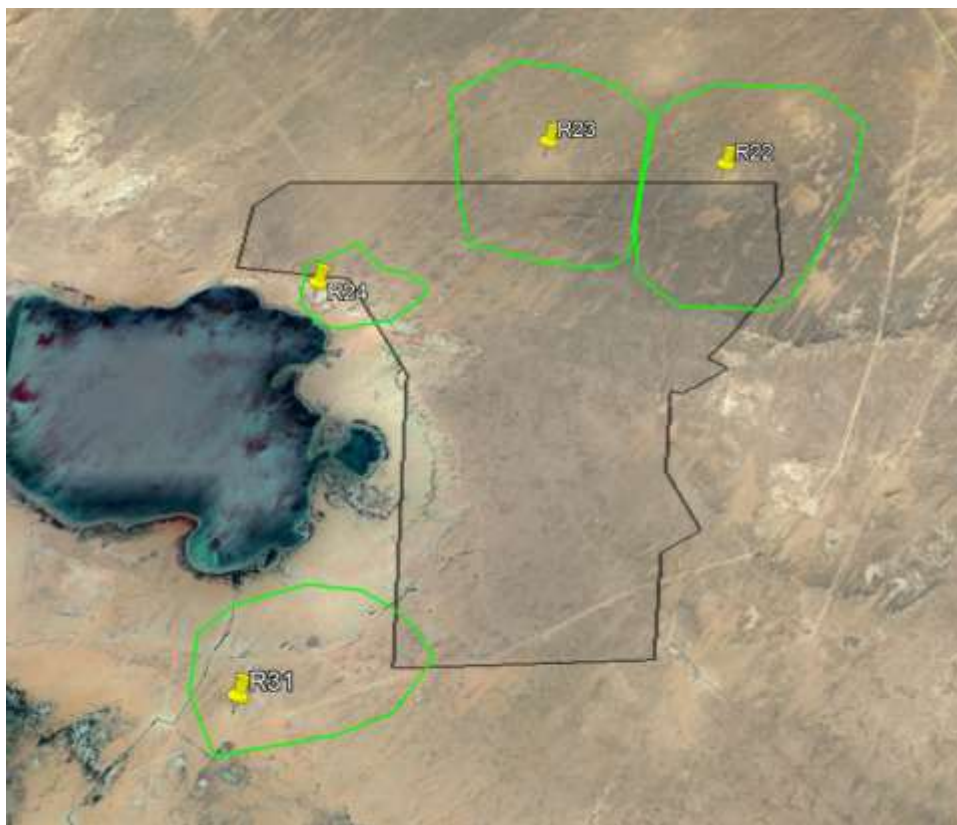
4.1.3.2 Шамол электр станциясида қисман чорва ўтлатаётган, лекин лойиҳа чегарасидан ташқарида турар жой тузилмаларига эга чорвадорлар

Чорвадорлар ўртасида тадқиқот ўтказишда турар жой бинолари Лойиҳа чегарасидан ташқарида бўлган, лекин чорва молларини боқиш учун участкадан қисман фойдаланадиган учта чорвадор аниқланди. Ушбу чорвадорлар Лойиҳанинг қурилиш босқичида қисман иқтисодий жиҳатдан кўчирилади, аммо улар жисмоний кўчирилмайди.

4-4 Жадвал. Шамол электр станциясидан ташқарида жойлашган тузилмаларга эга чорвадорлар

ЕРДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАР НОМИ	ТУЗИЛМА ИДЕНТИФИКАЦИОН РАҚАМИ	ТУЗИЛМАЛАРНИНГ ЛОЙИҲА ЧЕГАРАСИДАН УЗОҚЛИГИ
Чорвадор 4	R23	Лойиҳа майдонидан тахминан 1,25 км шимолда
	R24	Тахминан 1,2 км шимоли-ғарбда
Чорвадор 5	R22	Лойиҳа майдонидан тахминан 175 м шимоли-шарқда
Чорвадор 6	R31	Лойиҳа майдонидан тахминан 5 км жануби-ғарбда

4-3 расм. Шамол электр станцияси ташқарида бошпаналарнинг жойлашуви

4.1.3.3 Оғитма қишлоғидаги чорвадорлар

Тадқиқот давомида Оғитма қишлоғидаги қуйидаги чорвадорлар Лойиҳа участкасидан фойдаланувчи сифатида аниқланди.

4-5 жадвал. Лойиҳа участкасидан фойдаланувчи Оғитма қишлоғидаги чорвадорлар

ЧОРВАДОР	ЛОЙИҲА УЧАСТКАСИДАГИ ТУЗИЛМАЛАР
Чорвадор 7 (шу жумладан Оғитма қишлоғидан 4 ака-ука)	Лойиҳа ҳудудида жойлашган 2 та молхона.

Бу чорвадорлар бир катта оилага мансуб бўлиб, уларнинг оиласи сўнгги 20 йил давомида Лойиҳа ҳудудидаги ердан фойдаланиб келаётганини ва чорвадорлик уларнинг асосий даромад манбаи эканлигини таъкидлади. Қуйидаги расмда Лойиҳа ҳудудида чорвадорлар томонидан фойдаланиладиган тахминий майдон кўрсатилган.

Тадқиқот давомида чорвадорлар ернинг қонуний ижарачиси бўлган “Кўкча” МЧЖ билан шартномалари йўқлигини маълум қилди. Бироқ, улар МЧЖ ўтмишда тўловни тўлашни сўраганини, аммо бу талаб бажарилмаганини таъкидладилар. Чорвадорларнинг сўзларига кўра, улар ҳеч қандай ишчиларни ишлатмайдилар, аксинча, навбатма-навбат молларини боқишда бир-бирларига ёрдам беришади. Улар Оғитма

қишлоқидан бўлганликлари сабабли, чорвадорларнинг Лойиҳа ҳудудида доимий турар жойи йўқ ва ҳайвонлар учун ичимлик суви қишлоқдан келтирилади.

Уларнинг асосий ташвиши шуки, айниқса қурилиш вақтида Лойиҳа майдонига киришдаги ҳар қандай чекловлар уларнинг яшашига таъсир қилади, чунки уларда яйлов учун муқобил ер йўқ.

Яйлов майдонларининг жойлашуви ва лойиҳа майдонидан фойдаланаётган чорвадорларга тегишли асосий мулкларнинг қисқача тавсифи қуйидаги 4-6-жадвалда ва 4-4-расмда келтирилган.

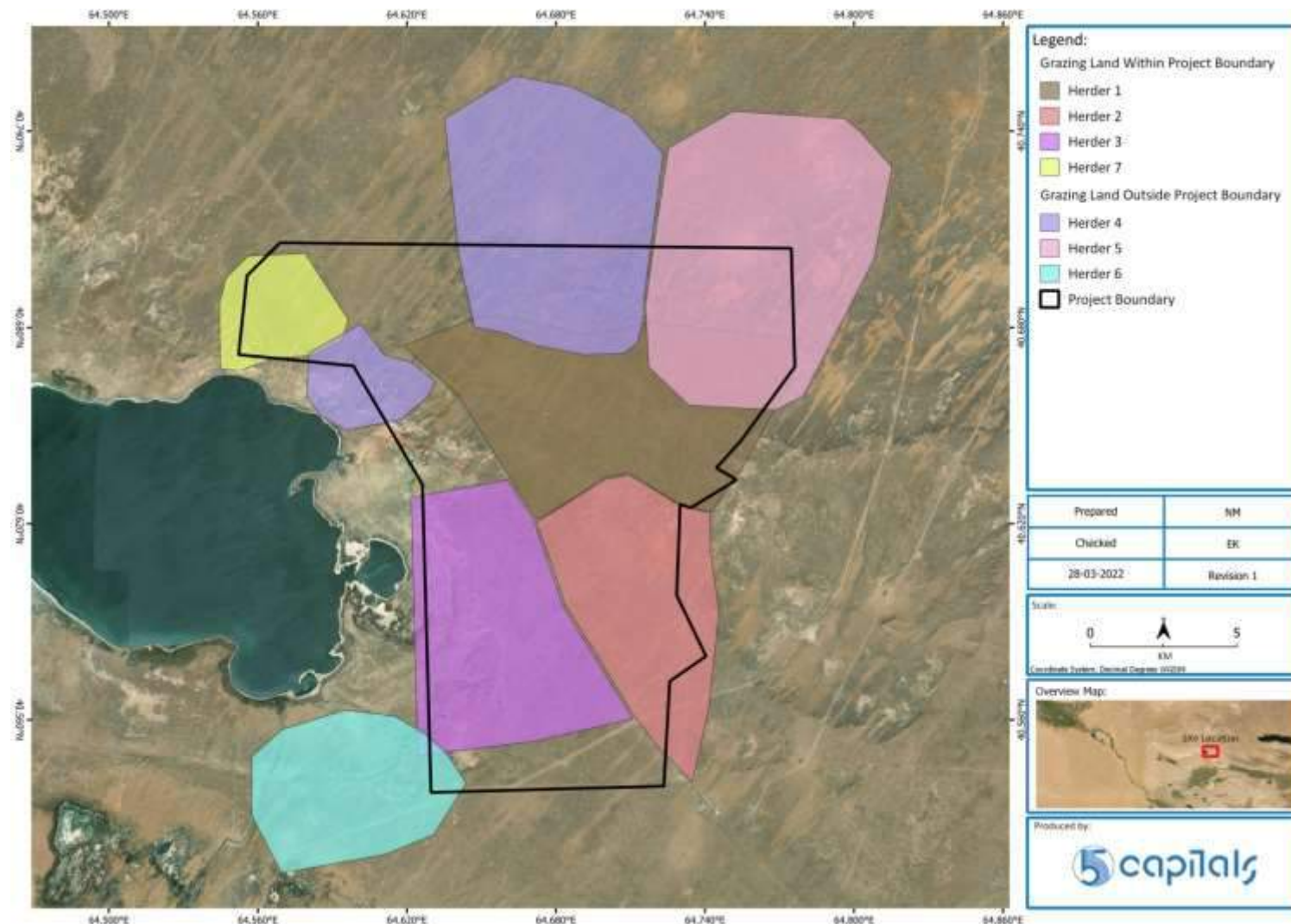
Жадвал 4-1 БАШ Шамол Электр станцияси ҳудудида ердан фойдаланувчиларнинг қисқача тавсифи

Ердан фойдаланувчининг номи	Қўкча МЧЖ билан шартнома		Эгаликдаги чорва моллари сони		Ходимлар сони	Ходимлар ҳақида маълумот
			Қўкча МЧЖ	Хусусий мулк		
Қўкча МЧЖ	Йўқ		Уларнинг чорва моллари ҳақидаги маълумотлар қуйида чўпонлар остида берилган.	Йўқ	6 (3 таси лойиҳа ҳудудидаги иншоотлар билан ва 3 таси лоийҳа ҳудудидан ташқарида жойлашган иншоотлар билан, лекин улар лойиҳа чегарасида ўтланади)	Йўқ
Лойиҳа ҳудудидаги тузилмаларга эга чорвадорлар						
Чорвачи 1	Ҳа		170 қўй	430 қуй & 100 эчкилар	2 доимий ходим	Йўқ
Чорвачи 2	Ҳа		131 қўй	64 эчкилар & 455 қўй	4 доимий ходим	Унинг 2 нафар ишчиси қўй ва эчкиларга эга, улар ҳам Лойиҳа ҳудудида боқилади.

Ердан фойдаланувчининг номи	Кўкча МЧЖ билан шартнома		Эгаликдаги чорва моллари сони		Ходимлар сони	Ходимлар ҳақида маълумот
			Кўкча МЧЖ	Хусусий мулк		
Чорвачи 3	Ха		60 қўй	610 қўй	2 доимий ходим	Иккала ишчи ҳам лойиҳа ҳудудида ўтламоқда
Лойиҳа сайтидан ташқарида тузилмалари бўлган чорвадорлар						
Чорвачи 4	Ха		250 қўй	250 қўй	2 доимий ходим	1 нафар ишчи чорва молларига эга, улар ҳам лойиҳа ҳудудида боқилади.
Чорвачи 5	Ха		200 қўй	300 қўй	8 ходим, улардан 5 қариндошлар	Ишчиларнинг 7 нафари ҳам Лойиҳа ҳудудида шахсий чорва молларини боқмоқда
Чорвачи 6	Ха		350 қўй	400 қўй & 200 эчкилар	3 нафар чорва билан ишлайдиган ишчи ва унинг укаси қўзилаш мавсумида уни қўллаб- қувватлайди	Барча ишчилар шахсий чорва молларига эга бўлиб, улар ҳам Лойиҳа ҳудудида боқилади.
Оғитма қишлоғининг чорвадорлари						
Чорвачилар 7 (Оғитма қишлоғидан 4 ака- ука ҳам бор	Йўқ		Йўқ	17 қўй & 11 эчкилар	Чорвачилар навбатма- навбат ўз	Йўқ
	Йўқ		Йўқ	92 қўй & 65 эчкилар		

Ердан фойдаланувчининг номи	Кўкча МЧЖ билан шартнома		Эгаликдаги чорва моллари сони		Ходимлар сони	Ходимлар ҳақида маълумот
			Кўкча МЧЖ	Хусусий мулк		
	Йўқ		Йўқ	45 қўй & 15 эчкилар	чорваларини боқадилар	
	Йўқ		Йўқ	43 қўй & 16 эчкилар		

4-3 расм. Турли чорвадорлар учун яйлов майдони (Тахминий)

4.2 ЭУЛ

4.2.1 Ер ижараси

ACWA Power қурилиш босқичи тугагандан сўнг ЭУЛнинг ишлашини ЎМЭТга ўтказди. Шундай қилиб, Президент фармонида мувофиқ, ACWA Power компаниясига ердан фойдаланиш ҳуқуқи берилади ва талаб қилинадиган эр Энергетика вазирлиги томонидан доимий асосда ЎМЭТга ажратилади. Президент қарори асосида ЭУЛ минораси учун ажратилган ер майдони қуйидаги жадвалда келтирилган.

4-7 жадвал: Президент фармони асосига ЭУЛ учун ажратилган ер майдони

Лойиҳа иншоотлари	ШТГ №/Умумий км	Умумий майдон (гектарда)	Эгалик ҳуқуқи тури
Сотиб олувчининг электр иншоотлари – ЭУЛ миноралари майдони	162км	22.62 (ЭУЛ миноралари учун майдон)	Қурилиш жараёнида давомида ижара ҳуқуқи
Умумий	-	22.62	-

Президент қарорига кўра, ЭУЛ учун ажратилган 22,62 га суғориладиган ернинг 0,18 гектарига таъсир қилади. Фармонда мазкур йўқотишларни бартараф этиш мақсадида

- Бухоро вилояти ҳокимлиги 2022 йил охирига қадар ушбу қарор билан ер тоифаси ўзгартириладиган суғориладиган ер участкаларининг ўн баробарига тенг миқдорда янги суғориладиган ер участкалари ҳамда ер тоифаси ўзгартириладиган яйлов ерларнинг майдонига тенг миқдорда қишлоқ хўжалигига мўлжалланган янги ерларнинг ўзлаштирилишини таъминланишини белгалаган.

4.2.2 ЭУЛ бўйлаб ердан фойдаланиш

ЭУЛ қурилиши ва эксплуатацияси таклиф этиладиган Бош – Қорақўл ЭУЛ бўйлаб жисмоний ва иқтисодий кўчиришга олиб келади. Жанкелди-Баш-Қорақўл ЭУЛнинг умумий узунлиги тахминан 290,6 км, 162 км эса Баш-Қорақўл трассасига тўғри келади.. Кўплаб участкаларга ташриф буюриш ва сунъий йўлдош тасвирларидан фойдаланиш натижасида ЭУЛнинг катта қисми асосан ишлов берилмаган чўл ва яйловлардан ўтиши кузатилди. Бундан ташқари, Баш – Қорақўл ЭУЛнинг тахминан 15-18 км масофаси

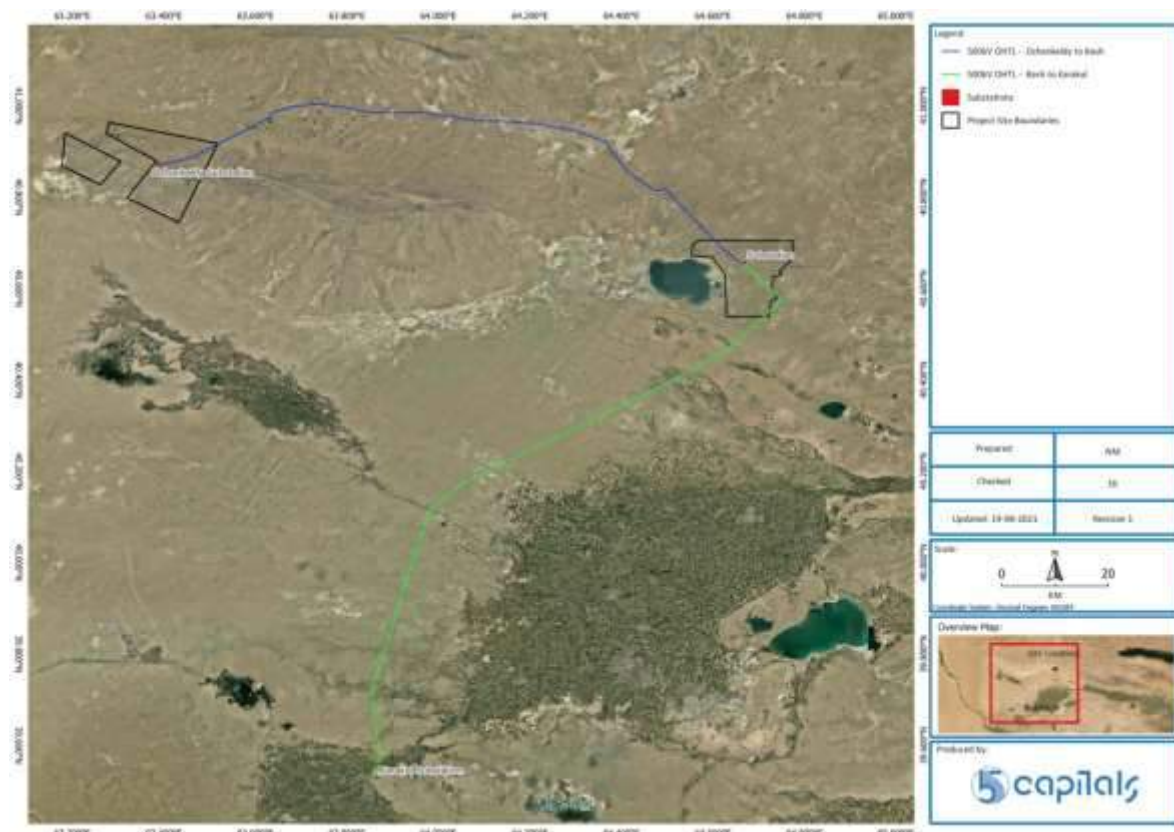
суғориладиган қишлоқ хўжалиги ерлари орқали ўтади. Суғориладиган далалар ва қоракўл подстанцияси оралиғидаги ер (тахминан 2 км) тижорат мақсадларида фойдаланилади.

Таъсирларнинг олдини олиш бўйича кредиторлар тамойилларига мувофиқ, таъсирларни минималлаштириш учун ЭУЛ йўналишини аниқлашда қуйидаги жиҳатлар кўриб чиқилди::

- Ҳар қандай жисмоний силжишни минималлаштириш мақсадида турар-жойлардан четланиш;
- Жамоат тузилмалари/объектлари, яъни бозорлар, мактаблар ва ҳоказолардан четланиш; ва
- Қишлоқ хўжалигининг кичик хўжаликларидан фойдаланувчиларни имкон қадар четлаб ўтиш.

Эслатма, якуний ЭУЛ йўналишини танлашдан олдин кўриб чиқилган барча муқобил текислашлар учун АМИТБнинг 2-жилдига қаранг.

4-5 расм. Электр узатиш линиясининг йўналиши асосан чўл ерлари орқали

Баш – қоракўл ЭУЛ йўналиши қуйидаги расмда кўрсатилганидек, Ёиждувон, Шофиркон, Пешку, Ромитан, Жондор ва қоракўл туманларидан ўтади.

4-6 расм. ЭУЛ чегараларида жойлашган туманлар

Таъкидланишича, ЭУЛ лойиҳасини якунлаш тугаллангандан сўнг, ЭУЛ линияси бўйлаб қўшимча ердан фойдаланувчиларнинг аниқланиши кутилмайди. Бунинг сабаби шундаки, сервитут ҳуқуқлари, соғлиқни сақлаш зоналари, устунлар/минораларнинг жойлашуви ва ётқизиш жойлари 100 м таъсир қилиш майдонидан келиб чиққан ҳолда баҳоланган ЭУЛнинг тасдиқланган текислиги доирасида жойлаштирилади. Шундай қилиб, қўшимча тадқиқодлар кутилмайди.

4.2.2.1 Зарар кўрган туманлардаги кадастр бўлимлари билан маслаҳатлашувлар

2021 йил 23 сентябрь куни Бухоро вилояти ҳокимиятига ЭУЛ чегараси бўйлаб ер ижараси бўйича маълумот олишда ёрдам сўраб маслаҳат хати юборилди. Вилоят ҳокимияти ушбу сўровни тегишли туманларга юборган ва улар ЛТШнинг дастлабки рўйхатини тақдим этган.

Бундан ташқари, 2022 йил 26 январь куни тўртта Кадастр бўлими вакиллари иштирокида 2021 йил сентябрь ойида тақдим этилган ЛТШ рўйхатини текшириш мақсадида йиғилиш бўлиб ўтди. Йиғилиш натижалари қуйида келтирилган.

Маслаҳатлашув санаси	2022 йил 26 январь
Вақт	15:30 – 16:30
Жой	Давлат кадастрлари палатаси Бухоро вилоят бошқармаси
Тил	Ўзбек
Иштирокчилар сони	5
Иштирокчилар	Шофиркон тумани кадастри Пешку тумани кадастри Ромитан тумани кадастри Жондор тумани кадастри Бухоро ҳудудий лойиҳа бошқармаси
Juru Energy	Катта ижтимоий маслаҳатчи Ижтимоий маслаҳатчи Ижтимоий маслаҳатчи
Қўлланилган материаллар	Лойиҳанинг PPT ва ЭУЛ kmz файллари

Йиғилишнинг асосий натижаси

Juru Energy иштирокчиларга лойиҳа маълумотлари ва ЭУЛнинг чегараларини кўрсатадиган kmz файллари тақдим этди. Йиғилишдан сўнг Бухоро вилояти ҳудудий кадастр бошқармаси бошлиғи “Juru Energy” жамоасига ЭУЛ бўйлаб ердан фойдаланувчиларни кўрсатадиган харита ва рўйхатни тақдим этди. ЭУЛ бўйлаб ЛТШ учун тақдим этилган рўйхат қуйида келтирилган.

4-8 жадвал. ЭУЛ бўйича ердан фодаланувчилар рўйхати

№.	ЛТШ номи	Ердан фойдаланиш	Ерга эгалик қилиш тури	Ижара шартномаси йиллари
ҒИЖДУВОН тумани				
1	“Қўкча” МЧЖ	Чорвадорлик	Ипакчилик ва жун саноати қўмитасидан (ИЖС) ижарага олинган ер	49
2	Ғиждувон туман давлат ўрмон хўжалиги	Ўрмон хўжалиги	Ҳукумат томонидан доимий фойдаланиш учун берилган	Қўлланилмайди
Шофиркон тумани				
3	Shofirkon halol go'sht sut savdo МЧЖ	Чорвадорлик	2022 йилда маҳаллий ҳокимиятдан ижарага олинган	49
4	Jilvon Rivoj Фермаси	Чорвадорлик	2008 йилда маҳаллий ҳокимиятдан ижарага олинган	49
5	Фермер 1	Қишлоқ хўжалиги	2021 йилда маҳаллий ҳокимиятдан ижарага олинган	30
6	Шофиркон тумани давлат ўрмон хўжалиги	Чорвадорлик	Ҳукумат томонидан доимий фойдаланиш учун берилган	Қўлланилмайди
	Чорвадор 1 - ЭУЛ	Чорвадорлик	Ернинг бир қисмини Шофиркон тумани давлат ўрмон хўжалигидан ижарага олади	49
7	G'alaba МЧЖ	Чорвадорлик	2020 йилдан бери ИЖСдан ижарага олинган ер	49
Пешку тумани				
8	Dzhankeldy МЧЖ	Чорвадорлик	2020 йилдан бери ИЖСдан ижарага олинган ер	49
9	Бухоро давлат ўрмон хўжалиги	Ўрмон хўжалиги	Ҳукумат томонидан доимий фойдаланиш учун берилган	Қўлланилмайди
Ромитан тумани				
10	Romitan qo'uchilik export МЧЖ	Чорвадорлик	2020 йилдан бери ИЖСдан ижарага олинган ер	49
	Чорвадор 2 - ЭУЛ		Romitan qo'uchilik export МЧЖ билан шартнома	Йиллик янгиланиш

№.	ЛТШ номи	Ердан Фойдаланиш	Ерга эгалик қилиш тури	Ижара шартномаси йиллари
	Чорвадор 3 - ЭУЛ		Норасмий	Қўлланилмайди
	Чорвадор 4 - ЭУЛ		Норасмий	Қўлланилмайди
11	Бухоро давлат ўрмон хўжалиги	Ўрмон хўжалиги	Ҳукумат томонидан доимий фойдаланиш учун берилган	Қўлланилмайди
Жондор тумани				
12	Фермер 2	Қишлоқ хўжалиги	2019 йилда ҳокимиятдан ижарага олинган	49
13	Фермер 3	Қишлоқ хўжалиги	2010 йилда ҳокимиятдан ижарага олинган	49
14	Yakkatut G'allachilik va urug'chilik klasteri МЧЖ	Чорвадорлик	2020 йилда ҳокимиятдан ижарага олинган	49
15	"Amir Temur" МЧЖ	Чорвадорлик	2020 йилдан бери ИЖСдан ижарага олинган ер	49
16	Жондор туман давлат ўрмон хўжалиги	Ўрмон хўжалиги	Ҳукумат томонидан доимий фойдаланиш учун берилган	Қўлланилмайди
Қорақўл тумани				
17	Qorako'l naslchilik МЧЖ	Чорвадорлик	2020 йилдан бери ИЖСдан ижарага олинган ер	49
18	Фермер 4	Қишлоқ хўжалиги	2019 йилда маҳаллий ҳокимиятдан ижарага олинган	49
19	Фермер 5	Қишлоқ хўжалиги	2010 йилда маҳаллий ҳокимиятдан ижарага олинган	40
20	Фермер 6	Қишлоқ хўжалиги	2011 йилда маҳаллий ҳокимиятдан ижарага олинган	49
21	Фермер 7	Қишлоқ хўжалиги	Ижара шартномаси бўлмаган норасмий ердан фойдаланувчи.	Қўлланилмайди
22	Тижорат 1	Тижорат - таклиф этилаётган келажакдаги чорва учун озуқа цеҳи	Ер аукционидан маҳаллий ҳокимиятдан сотиб олинган	Қўлланилмайди

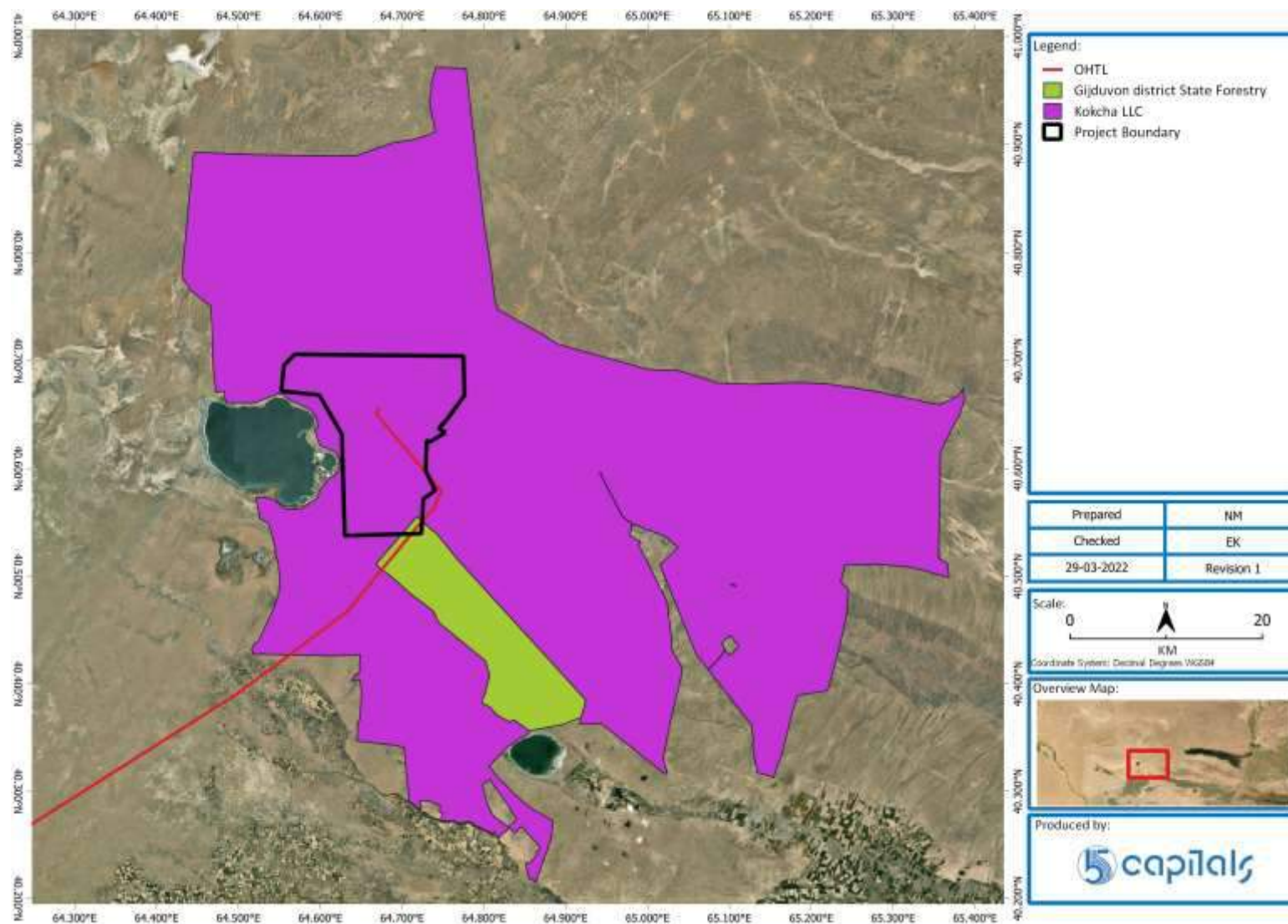
№.	ЛТШ номи	Ердан фойдаланиш	Ерга эгалик қилиш тури	Ижара шартномаси йиллари
		(ривожланмаган)		
23	Тижорат 2	Тижорат - таклиф этилаётган келажакдаги чорва учун озуқа цехи (ривожланмаган)	Ер аукционидан маҳаллий ҳокимиятдан сотиб олинган	Қўлланилмайди
24	Тижорат 3	Тижорат - Тавсия этилган келажакдаги товуқ фермаси (ривожланмаган)	Ер аукционидан маҳаллий ҳокимиятдан сотиб олинган	Қўлланилмайди
25	Тижорат 4	Тижорат - мавжуд товуқ фермаси (Ижтимоий гуруҳ жойга кўплаб ташрифлар чоғида ушбу фермада ҳеч қандай фаол тижорат фаолияти ёки товуқ борлигини аниқламади. Бироқ, хўжайин у ишлаётганини таъкидламоқда. Хавфсизлик хонасида қўриқчи аниқланган)	2019 йилда маҳаллий ҳокимият томонидан доимий фойдаланиш учун берилган.	Қўлланилмайди
26	Тижорат 5	Тижорат - пахтани қайта ишлаш заводи. (фаолият юритади)	Маҳаллий ҳокимият томонидан берилган ер	Қўлланилмайди
27	Тижорат 6	Тижорат - таклиф қилинган товуқ фермаси ва ўсимлик мойи бизнеси. (ривожланмаган)	2015 йилда маҳаллий ҳокимият томонидан доимий фойдаланиш учун берилган.	Қўлланилмайди
28	Қўрақўл тумани	Ушбу ер ўзлаштирилмаган бўлиб, исталган вақтда ер аукционига қўйилиши мумкин	Давлат захирасидаги ер	Қўлланилмайди

Изоҳ: Фақат хусусий АТШ номлари кодланган. МЧЖ ва ўрмон фондлари каби жамоат ташкилотларининг номлари кодланмаган, чунки улар аллақачон жамоат мулки бўлган.

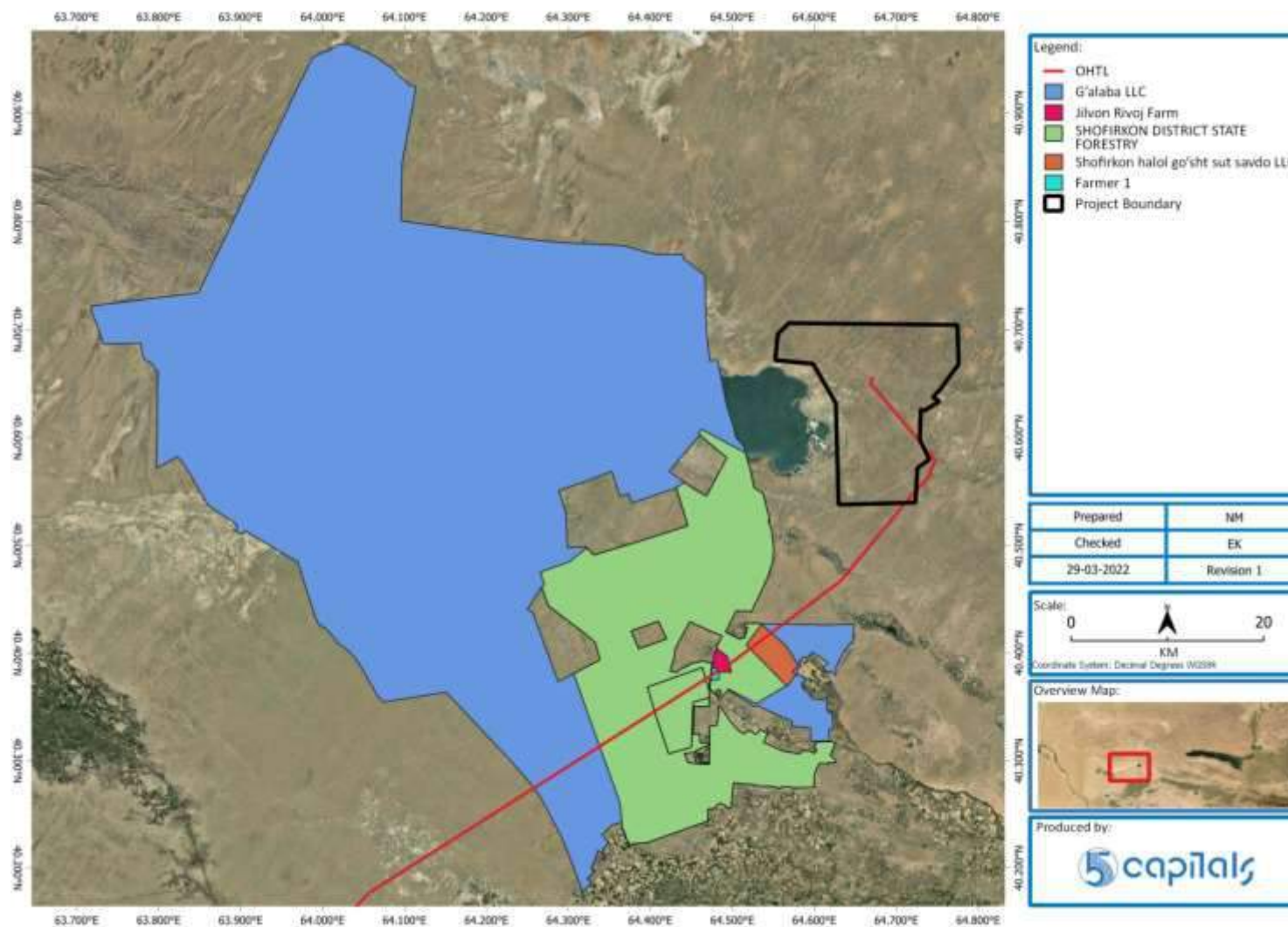
Қайд этилишича, Президентнинг 314-сонли қарорида ердан фойдаланувчиларнинг рўйхати номи бўйича эмас, балки ер ҳисоблагичлари (ер участкалари сони) бўйича белгиланган ЭУЛ чизиғи бўйлаб берилган. Шундай қилиб, юқоридаги 4-8-жадвалда кўрсатилган Лойиҳадан жабрланган одамлар билан ер ҳисоблагичларини мослаштириш мақсадида Бухоро кадастр бошқармаси билан маслаҳатлашувлар ўтказилди. 2022 йил 25 июлда эр эгаларини тасдиқловчи жавоб олинди (4-8-жадвалдаги каби) ва Лойиҳадан жабрланган қўшимча/янги одамлар аниқланмаган.

Бунинг сабаби шундаки, Президентнинг 314-сонли қарори УМЭТ томонидан тасдиқланган ЭУЛ мослашуви билан маълум қилинган (ва ушбу КХР доирасида баҳоланган).

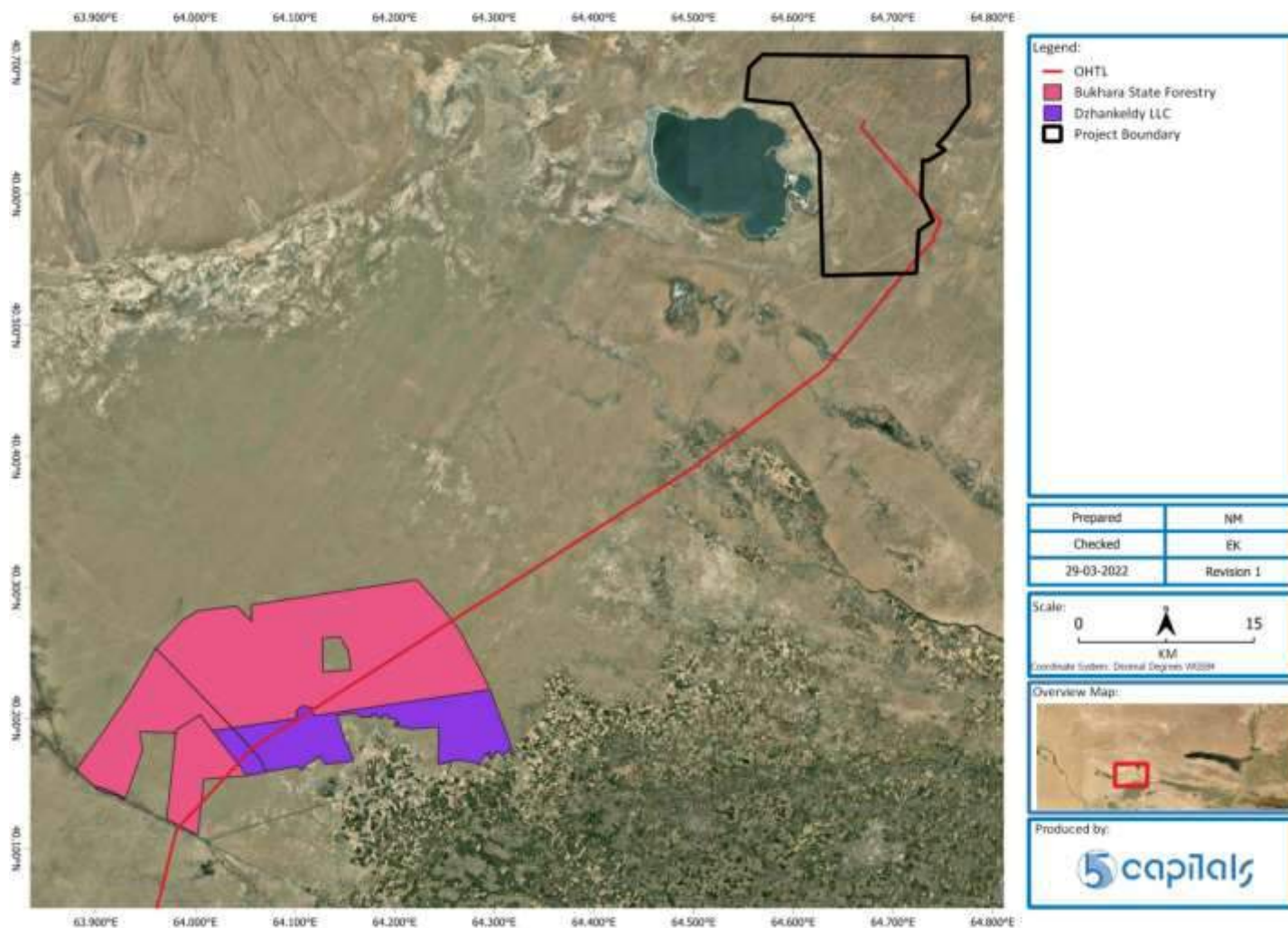
4-6 расм. ЭУЛ бўйлаб ердан фойдаланувчилар – Ғиждувон тумани

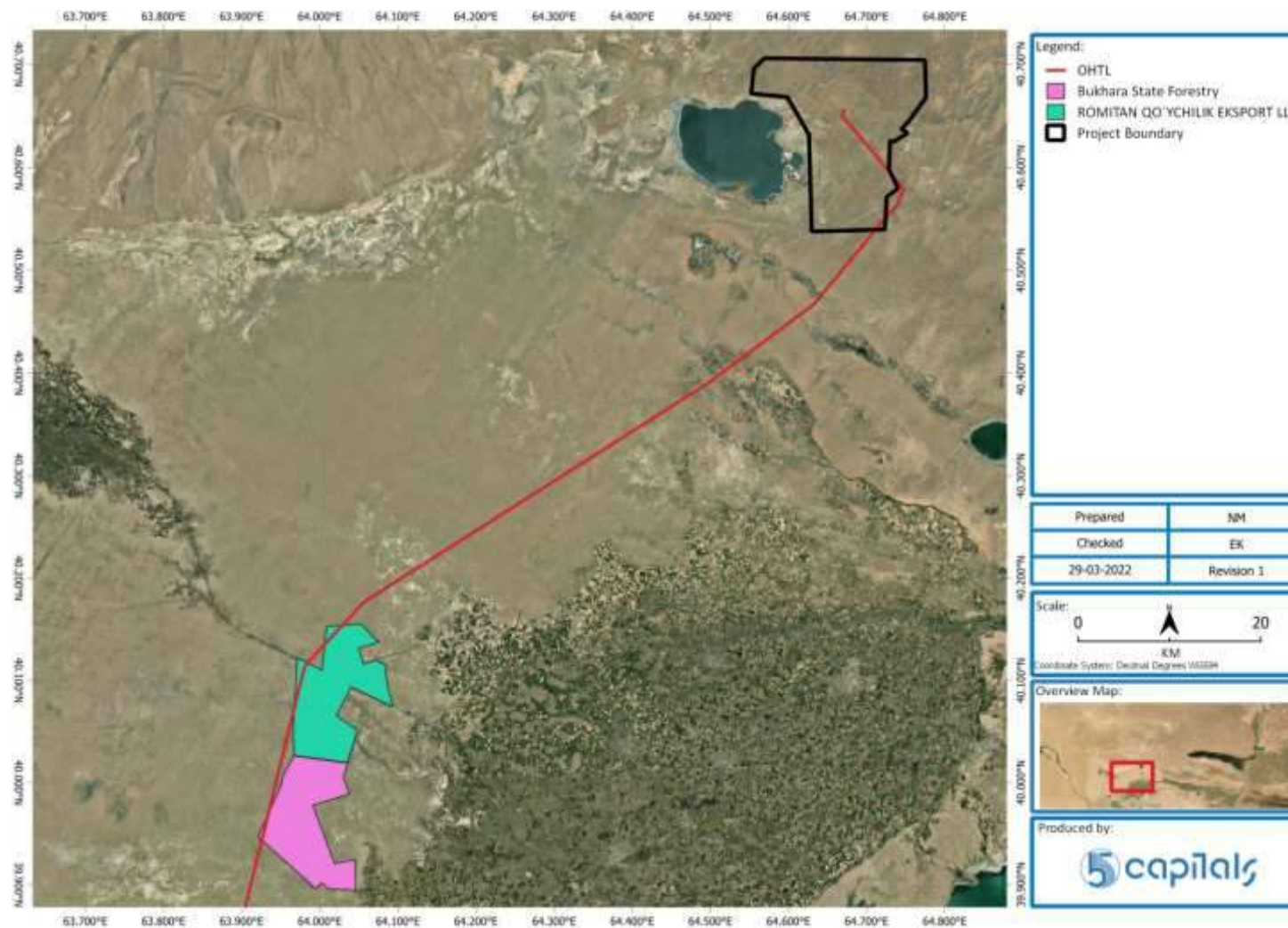
Шофиркон тумани

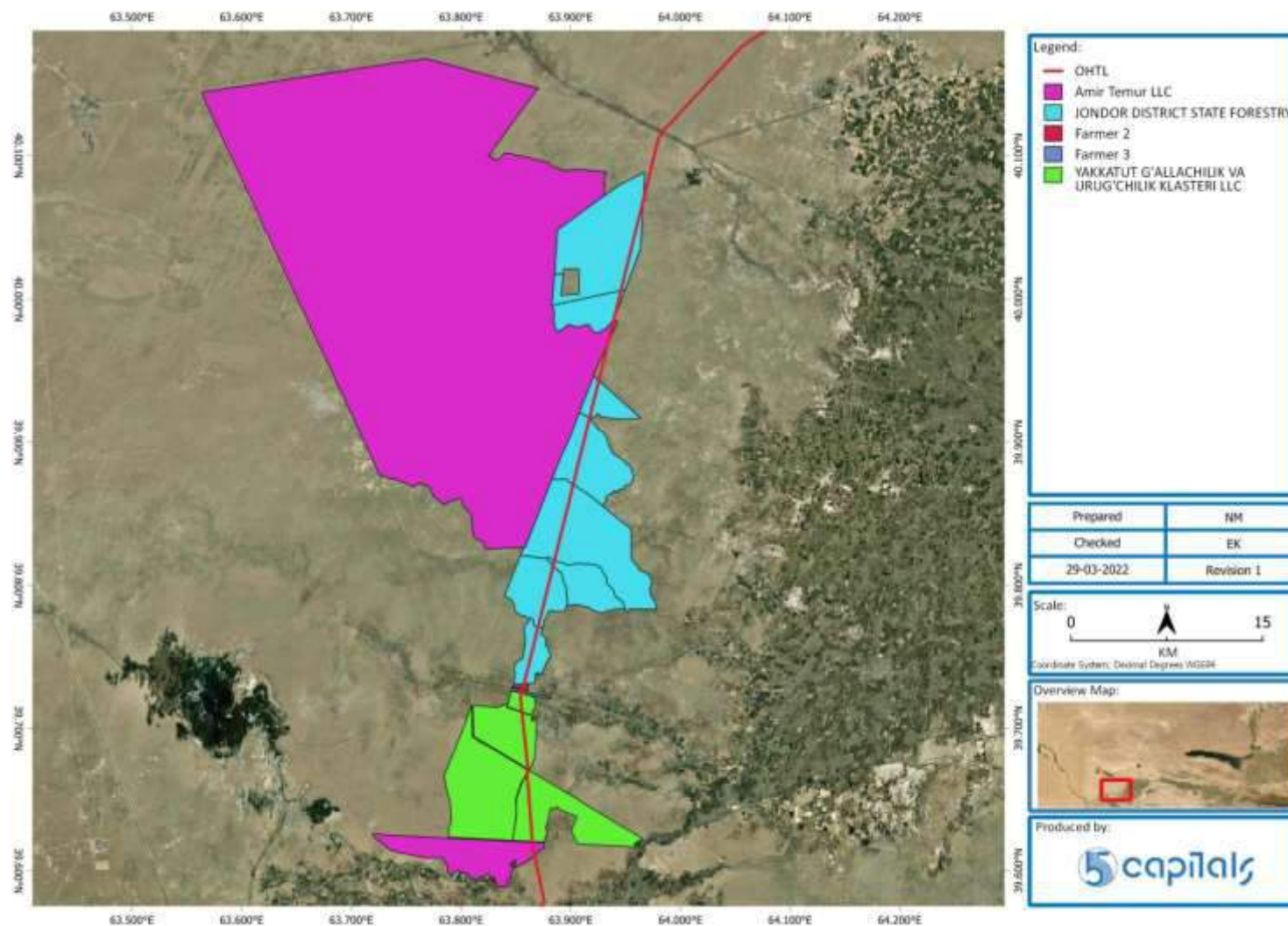
Пешку тумани

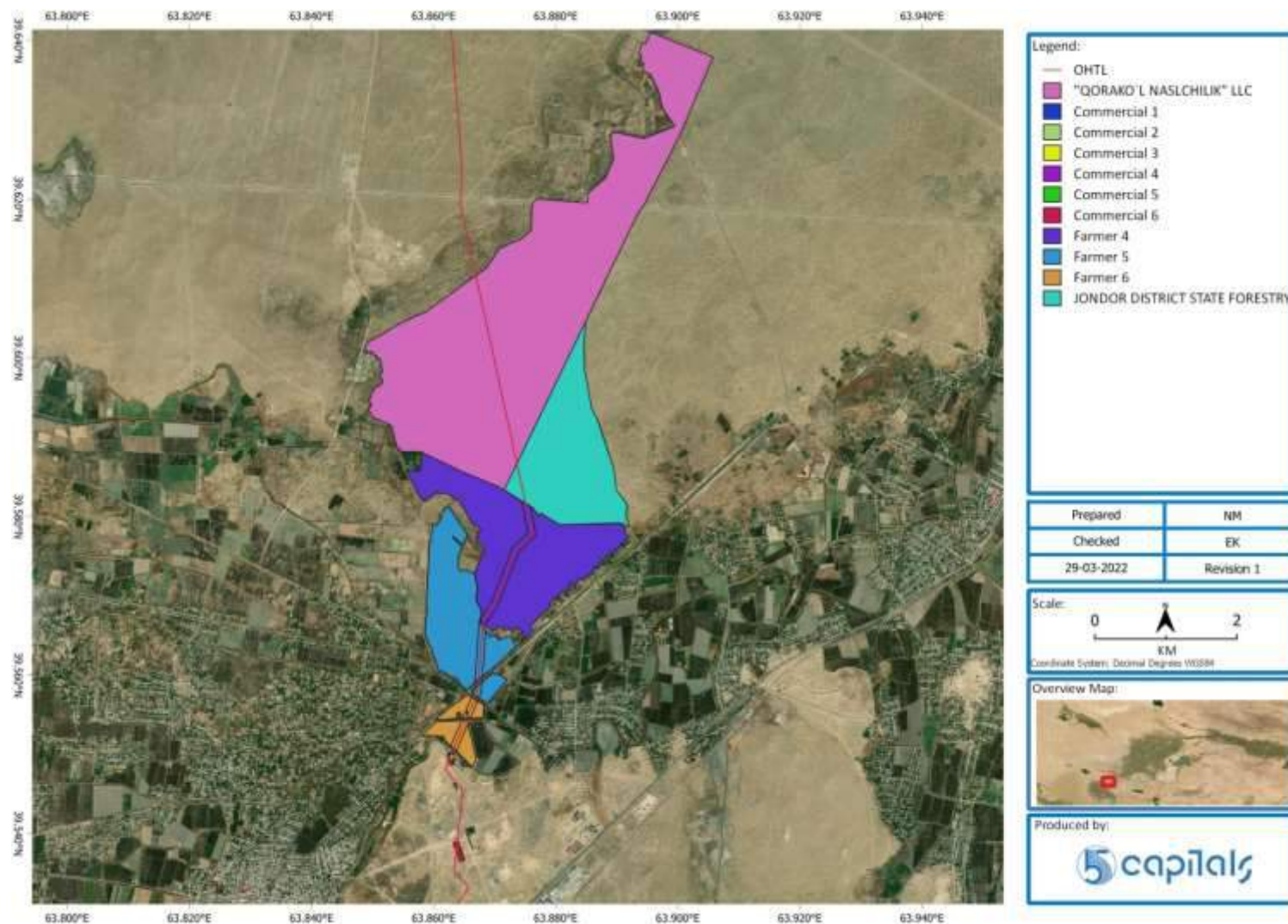
Ромитан тумани

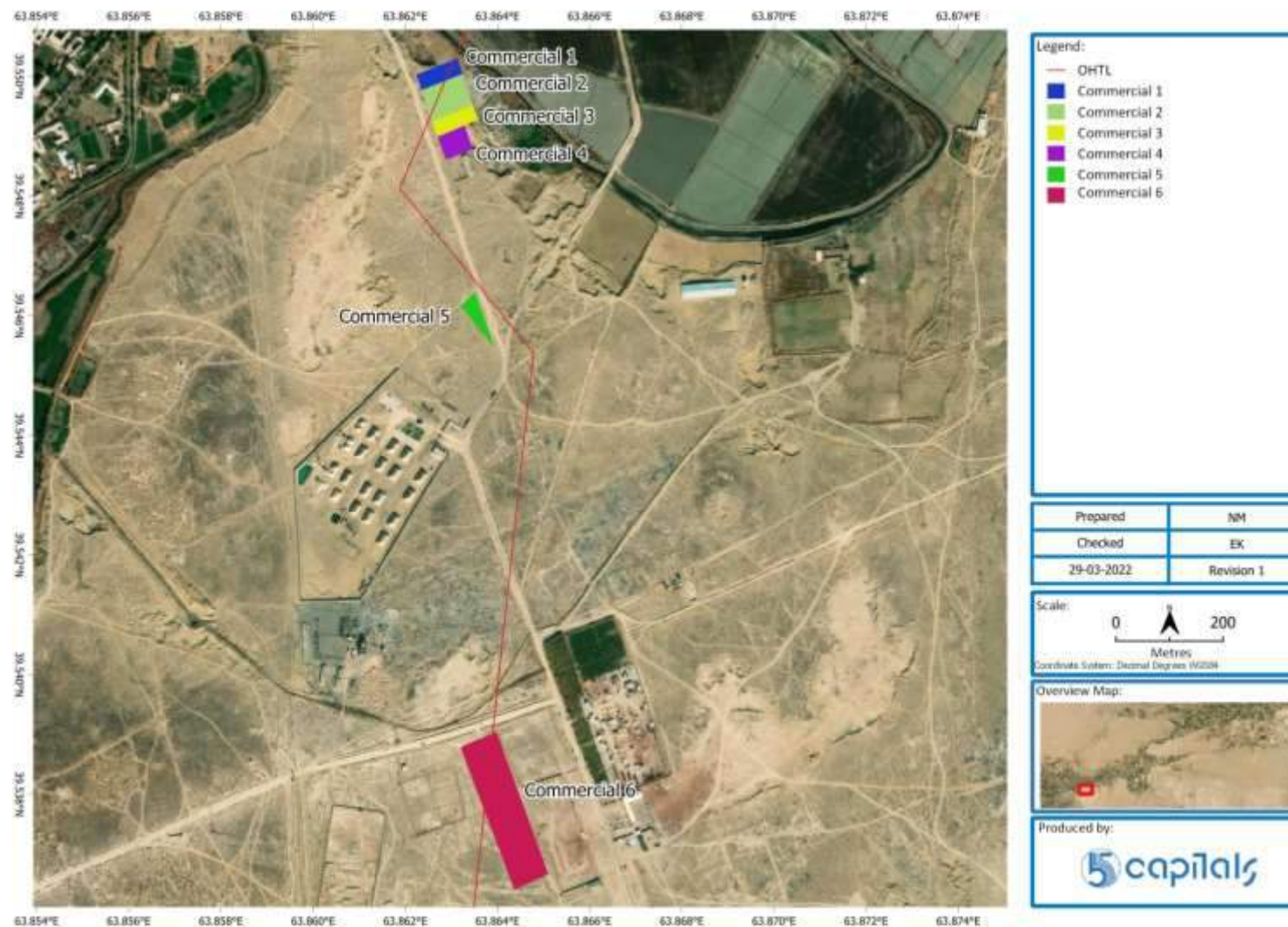

Жондор тумани

Қорақўл тумани

4.3 ЭУЛ бўйлаб ўрмон майдонлари

Юқоридаги 4-8-жадвалда кўрсатилганидек, ЭУЛ бўйлаб ерлардан фойдаланишнинг бир қисми ўрмон хўжалиги ерлари сифатида белгиланган. Бу ерлар Ёйдувон, Пешку, Ромитан, Жондор туманларида жойлашган бўлиб, турли туман ўрмон хўжалиги бўлимлари тасарруфида. Бу ерлар ҳукумат томонидан турли туманларга доимий фойдаланиш учун ажратилган.

Гарчи анъанавий маънода ўрмон бўлмаса-да, ерни "ўрмон эрлари" деб белгилаш сахуал, Алҳаги, Салсола ричтери Calligonum ва бошқа чўлга чидамли дарахтлар ва буталарни экиш орқали чўлланишни бошқариш ва ундан кейинги чўлланишни олдини олиш учун мўлжалланган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 23.08.2019 йилдаги "Республикада ўрмон хўжалигини юритиш самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПҚ-4424-сон қарорига асосан 2020 йил 1 январдан бошлаб Республика ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси Ўзбекистон Республикаси юридик ва жисмоний шахсларга ўрмон фонди бўлмаган ерларини (дарахтсиз чўл қисмлари) ижарага бериш ҳуқуқига эга. Бундай ерлардан яйловлар учун фойдаланиш мумкин.

4.4 ЭУЛ бўйлаб оқова сувлар ариқлари

Juru Energy компаниясининг техник гуруҳи ЭУЛнинг техник-иқтисодий асосларини ўрганиш давомида тўққизта (9) канал ўтиш нуқтасини қайд этди. Шундай қилиб, 2021 йил 24 сентябрь куни Аму-Бухоро ирригация тизими бошқармасига канал тизими ва Лойиҳага қўйиладиган аниқ талаблар ҳақида қўшимча маълумот сўраб маслаҳат хати юборилди.

Бошқарма 2021 йил 16 октябрда қўйидаги жадвалда кўрсатилганидек, ЭУЛ бўйлаб топилган каналлар ҳақида жавоб берди.

4-9 жадвал. Баш-қоракўл ЭУЛ йўналиши бўйлаб сув каналлари

КООРДИНАЛАР		КАНАЛ НОМИ	ВАЗИФА	ЖАВОБГАРИК
ШИМОЛ	ШАРҚ			
40.455672	64.612546	18-GD оқова сув ариғи	Суғориладиган ерларнинг ҳолатини яхшилаш	Аму-Бухоро ирригация тизимини қайта тиклаш қошидаги мелиорация экспедицияси
40.404684	64.522863	Толди оқова сув ариғи		
40.396418	64.508090	T-17 оқова сув ариғи		
40.378942	64.473798	T-9 Оғутма оқова сув ариғи		

КОординатлар		Канал номи	Вазифа	Жавобгарлик
Шимол	Шарқ			
40.116575	63.984039	Шимолий оқава сув ариғи		
39.726260	63.857490	Хўжайли оқава сув ариғи		
39.724296	63.856310	Катта-кўл Хўжайли оқава сув ариғи		
39.610584	63.867791	Қоракўлдарё сув ариғи		
39.558931	63.867438	Сайёт сув ариғи	Суғориш	Аму-Бухоро ирригация тизимини қайта тиклаш қошидаги қоракўл ирригация бошқармаси

Бундан ташқари, Лойиҳа учун қўйидаги техник шартлар ҳам талаб қилинади:

СУҒОРИШ КАНАЛЛАРИ

- Каналларни хавфсиз таъмирлаш ва тиклаш ишларини олиб бориш учун ЭУЛ устунлари/миноралари ва суғориш каналлари ўртасида камида 30 м буфер зонаси бўлиши керак.
- Узунлиги 15 м бўлган каналларни таъмирлаш учун экскаваторлардан хавфсиз фойдаланиш учун электр симлари суғориш каналлари қирғоқларидан 5 м баландликда ўтказилиши керак.

ОҚАВА СУВ КАНАЛЛАРИ

- қурилаётган ЭУЛ устунлари/миноралари ва оқава сув каналлари қирғоқлари орасидаги масофа камида 25 м бўлиши керак.
- Электр симлари оқава сув каналлари қирғоғидан 4-4,5 м баландликда ўтказилиши керак.

УМУМИЙ ТАЛАБЛАР

- Электр узатиш мосламаларини каналларга параллел равишда ўрнатиш қатъиян ман этилади.
- Каналларга салбий таъсир кўрсатмаслик ҳамда уларни келгусида таъмирлаш ва тиклаш ишларини олиб бориш чораларини кўриш керак.
- Лойиҳанинг қурилиш ва фойдаланиш босқичида канал йўллари бўйлаб асбоб-ускуналарнинг қўчирилиши тақиқланади.
- Қурилиш суғориш бошқармаси томонидан лойиҳа тасдиқланганидан кейин бошланиши керак

- Канал/ариқлар яқинида қурилиш ишлари олиб борилаётганда бошқарма мутахассиси ҳозир бўлиши керак.

4.5 Саломатликни муҳофаза қилиш зонаси

2021 йил 3 апрельда Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузуридаги Санитария-эпидемиология осойишталиги агентлигига Шамол электр станцияси Лойиҳаси учун саломатликни муҳофаза қилиш зонасини ташкил этиш талаблари юзасидан маслаҳат хати юборилди.

4.5.1 Шамол электр станцияси

2021-йил 12-апрельда Агентликдан қуйидаги жавоб олинди:

- Санитария нормалари, қоидалари ва гигиена меъёрлари асосида: 0350-17-сонли СанПиН "Ўзбекистон Республикасининг аҳоли пунктларида атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш бўйича санитария нормалари ва қоидалари" 600 МВт ва ундан юқори электр энергиясини ишлаб чиқаришда (Баш лойиҳаси мисолида, 500 МВт) санитария муҳофазаси зонасининг ўлчами камида 500 м бўлиши керак.
- Атрофдаги ҳудудларда акустик ва электромагнит ифлосланиш даражасининг ошиши, шунингдек, ёмон об-ҳаво шароитида турбиналарнинг қулаши каби фавқулодда вазиятлар ишга тушириш босқичида юзага келиши мумкин.
- Лойиҳаларда келтирилган ҳисоб-китоблар ва хорижий WPPларнинг атроф-муҳитга таъсири тўғрисидаги маълумотларнинг таҳлили асосида, WPPнинг чекловчи омили шамол электр станцияси ҳудудидан ташқарига чиқадиган товуш частотаси диапазонидаги акустик ифлосланиш эканлиги аниқланди.
- Натижада, замонавий WPP учун ССЗ жойлашуви энг ташқи шамол турбиналаридан 700 м масофада бўлиши оқланади.
- Ноқулай об-ҳаво шароитида юзага келиши мумкин бўлган фавқулодда вазиятларда одамлар учун ҳар қандай фаолият ва хавфни чеклаш учун шамол турбиналаридан 200 м масофани сақлаш тавсия этилади.
- Юқоридагиларни ҳисобга олган ҳолда, WPP камида 1000 м соғлиқни сақлаш зонаси билан I тоифага киритилиши керак деган хулосага келиш мумкин.

Санитария-эпидемиологик осойишталик хизмати томонидан тақдим этилган жавобга асосланиб, Баш шамол электр станцияси камида 1000 м соғлиқни сақлаш зонаси билан I тоифага киради. Шамол электр станцияси фаолияти бошланишидан олдин Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузуридаги Санитария-эпидемиология осойишталиги агентлигида рўйхатга олинadиган ушбу саломатликни муҳофаза қилиш зоналарини ташкил этиши керак бўлади.

4.5.2 ЭУЛ

2021-йил 12-апрельда Агентликдан қуйидаги жавоб олинди:

- Санитария меъёрлари, қоидалари ва гигиена меъёрлари асосида: "Юқори кучланган электр узатиш линиялари яқинида яшовчи аҳолининг хавфсизлигини таъминлаш бўйича" СанПиН № 0236-07 га кўра 500 кВ номинал кучланишли бир занжирли ЭУЛ учун санитария муҳофазаси зонаси ўлчами "камида 500 метр" бўлиши керак

2021-йил 6-сентябрда Санитария-эпидемиология осойишталиги агентлигига 500кВ номинал кучланишли ягона занжирли ЭУЛ учун соғлиқни сақлаш зонасини текшириш учун мурожаат қилинди, чунки бу СанПиН № 0236-07 ва СанПиН № 0350-17 да кўрсатилганидан фарқ қилади. 2021-йил 12-апрельда Лойиҳага юборилган хатда камчилик борлиги тўғрисида телефон қўнғироғи орқали 7-сентябрь куни жавоб олинди. Шу сабабли Агентлик хатни 2021-йил 9-сентябрда янгилади ва ҳозирда унда шундай дейилади:

- Санитария меъёрлари, қоидалари ва гигиена меъёрлари асосида: "Юқори кучланган электр узатиш линиялари яқинида яшовчи аҳолининг хавфсизлигини таъминлаш бўйича" СанПиН № 0236-07 га кўра 500 кВ номинал кучланишли бир занжирли ЭУЛ учун санитария муҳофазаси зонаси ўлчами "ЭУЛ минорасининг ҳар икки томонидан 30 метрдан кам бўлмаслиги керак"

Санитария-эпидемиологик осойишталик хизмати томонидан берилган жавобга асосланиб, ЭУЛ ҳар икки томонда камида 30 м соғлиқни сақлаш зонасига эга бўлади. Лойиҳа фаолияти бошланишидан олдин Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузуридаги Санитария-эпидемиология осойишталиги агентлигида рўйхатга олинадиган ушбу саломатликни муҳофаза қилиш зоналарини ташкил этиши керак.

Маслаҳат хатлари Ғиловада келтирилган.

5 ЛОЙИҲАДАН ТАЪСИРГА УЧРАГАН ШАХСЛАРНИНГ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ ПРОФИЛИ

Ушбу бобда АТШнинг асосий ижтимоий-иқтисодий хусусиятлари бўйича хулосалар келтирилган. Ушбу боб АТШнинг мавжуд ижтимоий-иқтисодий аҳолини ва ёрдамга муҳтожлигини тушуниш учун Лойиҳа ҳудудида ва ЭУЛ бўйлаб ўтказилган ижтимоий-иқтисодий тадқиқотлар орқали тўпланган маълумотларга асосланади.

Шамол электр станцияси ва ЭУЛ бўйича ижтимоий-иқтисодий маълумотлар таҳлили турли бўлимларга ажратилган, чунки шамол электр станцияси ва ЭУЛ учун таъсирнинг даражаси ҳар хил.

5.1 Шамол электр станцияси

5.1.1 Умумий маълумот ва методология

АТШ (хонадонлар) уй-хўжаликлари бўйича ижтимоий-иқтисодий тадқиқотлар 2021 йил 28-30 август кунлари сўровномалар ёрдамида Ўзбек тилида ўтказилди. Баъзи АТШ вакиллари билан юзма-юз учрашув ўтказилди, бошқалари билан телефон орқали маслаҳатлашилди. Барча тадқиқотлар шамол электр станцияси ҳудудида чорвадорлар ва уларнинг ишчиларининг мавжудлиги асосида ўтказилди. Тадқиқотда 10 нафар чорвадор ва 18 нафар ишчи иштирок этди. Бир ишчи тадқиқотда қатнашишдан бош тортгани учун тадқиқотда қатнашмади.

5.1.2 Лойиҳадан таъсирга учраган шахсларнинг (хонадонлар) уй хўжаликлари

Қуйидаги жадвалда Баш лойиҳасининг ривожланиши туфайли Лойиҳадан таъсирга учраган уй хўжаликлари ҳақида умумий маълумот берилган.

5-1 жадвал. Таъсирга учраган уй хўжаликлари

АТШ	ШАМОЛ СТАНЦИЯСИДА МУЛКЛАРИ БЎЛГАН УЙ ХЎЖАЛИКЛАРИ Сони	ВАҚТИНЧАЛИК ТАЪСИРГА УЧРАГАН УЙ ХЎЖАЛИКЛАРИ Сони	Жами
Чорвадорлар	7	3	10
Ишчилар	7	12	19

Доимий таъсирга дучор бўлган 7 та чорвадордан 3 таси объект ичида турар жой биноларига эга ва кўчирилиши керак бўлади, 4 таси эса Оғитма қишлоғидаги бўлиб, лойиҳа ҳудудида иккита молхонага эга. 3 та чорвадор ва 12 та ишчига яйлов ерларининг йўқолиши қисман таъсир кўрсатади, аммо уларнинг тузилмалари лойиҳа чегарасидан ташқарида жойлашган.

10 та чорвадорнинг уй хўжалигида жами 65 та аъзо ва 18 та ишчи, уй хўжалигида 96 та аъзо бор. Қайд этилишича, 18 та хўжалик ишчиларидан 6 нафари ўзларининг катта оила аъзолари, яъни ота-оналари, ака-укалари ва неваралари билан яшайди.

5.1.3 Жинси, этник келиб чиқиши

Ижтимоий-иқтисодий тадқиқот натижаларига кўра, 10 нафар чорвадордан 7 нафари ва 12 нафар ишчидан 11 нафари ўз уй хўжаликлари бошлиғи бўлиб, қолганлари (3 та чорвадор ва 7 та ишчи) ҳамон ота-оналари билан бирга яшайдилар (уларнинг оталари эса уй хўжаликлари бошлиғидир). Оғитма қишлоғидаги 4 нафар қозоқ чорвадордан ташқари барча АТШ ўзбек миллатига мансуб.

Дин

Дин масаласи, АТШни ўз ичига олган Лойиҳа ҳудудида нозик масала бўлганлиги боис ижтимоий-иқтисодий тадқиқотга киритилмади. Бироқ, иккинчи даражали маълумотларга кўра, чорвадорлар ва уларнинг ишчиларининг аксарияти мусулмонлар эканлиги тахмин қилинади.

5.1.4 Ёш ва оилавий ҳолат

Уй хўжаликларининг ёш таркиби қуйидаги жадвалда келтирилган.

5-2 жадвал. Уй хўжаликларининг ёш таркиби

АТШ	18-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69
Чорвадорлар	-	2	1	4	1	2
Ишчилар	2	5	3	3	5	-

Чорвадорларнинг тўққиз (9) нафари турмуш қурган ва биттаси турмуш қурмаган, шу билан бирга ишчиларнинг 14 нафари турмуш қурган, 3 нафари турмуш қурмаган ва бир нафари бева қолган.

5.1.5 Таълим

Қуйидаги жадвалда чорвадорларнинг юқори саводхонлик даражаси кўрсатилган, уларнинг 20% ўрта мактаб маълумотига эга, 60% ўрта махсус маълумотли ва 20% олий

маълумотли. Барча ишчилар камида ўрта маълумотга эга эканлиги қайд этилган. Чорвадорлар ва ишчиларнинг ҳеч бири саводсиз деб қайд этилмаган.

5-3 жадвал. Ўрганилган уй хўжаликларининг таълим даражаси

ТАЪЛИМ ДАРАЖАСИ	ЧОРВАДОРЛАР		ЧОРВАДОРЛАРНИНГ ТУРМУШ ЎРТОҚЛАРИ		ИШЧИЛАР		ИШЧИЛАРНИНГ ТУРМУШ ЎРТОҚЛАРИ	
	Сони	%	Сони	%	Сони	%	Сони	%
Саводсиз	-	-	-	-	-	-	-	-
Бошланғич мактаб	-	-	-	-	-	-	-	-
Ўрта мактаб	2	20	5	55.6	12	66.7	9	64.3
Ўрта махсус таълим/ Техник/коллеж таълими	6	60	3	33.3	5	27.8	5	35.7
Университет	2	20	1	11.1	1	5.6	-	-
Жами	10	100	9	100	18	100	14	100

Барча чорвадорлар ва ишчиларнинг турмуш ўртоқлари юқоридаги жадвалда кўрсатилганидек, ўрта ёки махсус маълумотга эга.

5.1.6 Соғлиқ

Ижтимоий-иқтисодий тадқиқот натижаларига кўра, чорвадорлардан бири сурункали касалликдан азият чекаётган бўлса, 2 нафари сурункали касалликдан азият чекаётган оила аъзосини боқади. Ушбу тўртта уй хўжалигидан фақат биттаси давлатдан ногиронлик нафақасини олиши қайд этилган.

Ишчиларнинг ҳеч бири сурункали касалликдан азият чекмайди, бироқ улардан 4 нафари сурункали касалликка чалинган оила аъзоларини боқади. Таъкидланишича, ушбу ишчиларнинг ҳеч бири оила аъзолари касаллиги учун давлат томонидан ёрдам олиши ёки олмаслигини ошкор қилмаган.

Айтиб ўтилган касалликларга қуйидагилар киради:

- Сурункали бел оғриғи;
- Қандли диабет
- Юрак-қон томир касалликлари

5.1.7 Бандлик ва даромад манбалари

Чорвадорлар ва ишчилар, шу жумладан уларнинг турмуш ўртоқлари учун бандлик ва даромадлар тўғрисидаги маълумотлар тўпланган. Кутилганидек, чорвадорларнинг аксарияти (60%) ягона даромад манбаи сифатида чорвадорлик билан шуғулланишади.

Ишчиларнинг 88,9% ўз даромадлари учун фақат чорвадорлик фаолияти билан шуғулланади, 11,1% эса лойиҳа ҳудудида навбатчилик билан ишлаганда бошқа даромад манбаларига эга.

5-4 жадвал. Ўртача Маиший Харажатлар

БАНДЛИК ТУРИ	ЧОРВАДОРЛАР УЙ ХЎЖАЛИКЛАРИ		ИШЧИЛАР УЙ ХЎЖАЛИКЛАРИ	
	УЙ ХЎЖАЛИГИ	ТУРМУШ ЎРТОҒИ	УЙ ХЎЖАЛИГИ	ТУРМУШ ЎРТОҒИ
Фақат чорвадор сифатида ишлайди (мулкдор)	6	-	-	-
Фақат чорвадорларнинг ишчиси сифатида ишлайди	-	-	16	-
Давлат хизматидаги шахс	2	1	1	-
Нафақадор	2	2	1	1
Уй бекаси	-	6	-	12
Фаррош	-	-	-	1

Юқоридаги жадвалдан кўриниб турибдики, чорвадор ва ишчилар турмуш ўртоқларининг аксарияти уй бекаларидир.

Чорвадор уй хўжаликларининг ўртача йиллик даромади тахминан 848 000 000 сўмни (7969,50 АҚШ доллари) ташкил этади. Чорвадорнинг йиллик энг юқори даромади 600 000 000 сўмни (55 938 АҚШ доллари), уй хўжалигининг энг кам даромади эса 5 000 000 сўмни (748 АҚШ доллари) ташкил этди. Ишчилар ўзларининг йиллик уй хўжаликлари даромадларини ошкор қилишни истамадилар, бироқ маълумотларга кўра, ўртача йиллик даромад уларнинг маошидан келиб чиққан ҳолда тахминан 14 682 352,90 сўмни (1379,84 АҚШ доллари) ташкил қилади. Аммо шуни айтиш керакки, ишчиларнинг бир қисмига ойлик маошидан ташқари иш ҳақи натура кўринишида (қўй, озиқ-овқат) ҳам тўланади.

5.1.8 Сарф Харажатлар

Чорвадорлар ва ишчилар уй хўжаликларида асосий харажатлар манбаи чорвадорларнинг доволаниши ва ишчиларнинг озиқ-овқатлари ҳисобланади. Умуман олганда, тадқиқот чорвадорларнинг уй хўжаликлари ишчиларнинг уй хўжаликларига қараганда кўпроқ харажатларга эга эканлигини кўрсатди.

2021 йилда уй хўжаликларининг ўртача харажатлари қуйидаги жадвалда келтирилган.

5-5 жадвал. Уй хўжалиklarининг ўртача харажатлари

ХАРАЖАТЛАР	ЧОРВАДОРЛАР		ИШЧИЛАР	
	ОЙЛИК ХАРАЖАТЛАР (МИНГ СЎМДА)	АҚШ ДОЛЛ.	ОЙЛИК ХАРАЖАТЛАР (МИНГ СЎМДА)	АҚШ ДОЛЛ.
Солиқлар	1250,000	115	586,875	54
Озиқ- Овқат	2,370,000	218	2,264,705	208
Таълим	417,208	38	231,770	21
Тиббиёт, шу жумладан катта оиланинг касал аъзоларини қўллаб-қувватлаш	3,670,000	337	1,980,000	183
Кредит тўлови	243,000	22	қўлланилмайди	қўлланилмайди
Чорва моллари	780,000	71	653,921	60
Ветеринария хизматлари	161,000	15	32,000	3
Қишлоқ хўжалиги (уруғ, ўғит)	600,000	55	58,854	5
Транспорт	2,037,400	187	98	98
Бошқа (газ, сув, иситиш)	1,093,000	100	348,000	32

Изоҳ: Ота-оналари билан бирга яшаётган чорвадорлар ва ишчилар ҳали ҳам уй хўжалиги харажатларига ҳисса қўйишлари керак.

5.1.9 Турар жой ва яшаш шароитлари

Ижтимоий-иқтисодий тадқиқот шуни кўрсатдики, 3 та чорвадор ўзининг 7 нафар доимий ишчиси билан Лойиҳа ҳудудида турар жой тузилмаларига эга, яна 3 нафари ва уларнинг 12 нафар ишчиси лойиҳа чегарасидан ташқарида жойлашган турар жой иншоотларида яшайди.

Таъкидланишича, бу чорвадорлар ва ишчилар туманнинг бошқа ҳудудларида бошқа яшаш жойларига эга, бироқ улар ўзларининг чорвадорлик фаолияти туфайли вақтларининг ўртача 60-80 фоизини лойиҳа майдончаси ичидаги/ёки унга яқин жойлашган турар-жой биноларида ўтказишади.

Оғитма қишлоғидаги тўрт нафар чорвадор ўз қишлоғида бир қаватли уйларга эга бўлиб, улар оила аъзолари билан йил давомида истиқомат қилишади.

5.1.10 Уй хўжалиги бинолари

Лойиҳа майдони ичида ва яқинидаги турар жой иншоотлари (чорвадорларга тегишли) жуда оддий қулайликларга эга. Ушбу тузилмалар ичидаги умумий буюмларга бўш турган ўтин печлари, газ баллонлари ва асосий уйқу жойлари киради. Бироқ, аввал айтиб

ўтилганидек, чорвадорлар ва ишчиларнинг бошқа турар жойлари бор, уларда қуйидаги жадвалда кўрсатилганидек, кўпроқ уй-рўзғор буюмлари мавжуд.

5-6 жадвал. АТШ уй хўжаликларида уй-рўзғор буюмлари

Уй жиҳози	Уй хўжаликлари сони			
	ЧОРВАДОРЛАР		ИШЧИЛАР	
	✓	✗	✓	✗
ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯ	10	-	18	-
ТЕЛЕВИЗОР	10	-	18	-
СУНЬИЙ ЙЎЛДОШ АНТЕННАСИ	6	4	1	17
КИР ЮВИШ МАШИНАСИ	9	1	10	8
МУЗЛАТГИЧ	10	-	18	-
КОНДИЦИОНЕР	7	3	3	15
ШАХСИЙ КОМПЬЮТЕР	5	5	1	17
УЯЛИ ТЕЛЕФОН	10	-	16	2
АВТОМОБИЛ	9	1	4	14
МОТОЦИКЛ	7	3	4	14
ИССИҚХОНА (САБЗАВОТ ЕТИШТИРИШ УЧУН)	1	9	1	17

5.1.11 Коммунал хизматлар ва бошқа хизматлардан фойдаланиш

Лойиҳа участкасида ёки унинг яқинида жойлашган (шу жумладан Оғитма қишлоғидагилар) ҳеч бир чорвадор ёки уларнинг ишчиларининг иншоотлари марказлаштирилган газ таъминоти, иситиш ёки канализация тизимига эга эмас. Оғитма қишлоғидаги 4 нафар чорвадорнинг уйлари электр энергияси билан таъминланган, лекин Лойиҳа ҳудудидаги ёки унга яқин жойлашган иншоотларда яшовчи 6 нафар чорвадор электр тармоғига уланмаган. Натижада улар ёритиш ва телефонларини қувватлантириш учун кичик қуёш панелларидан фойдаланадилар.

Барча чорвадорлар ва уларнинг ишчилари иситиш учун мустақил ўтин печкаларидан фойдаланадилар ва уларнинг барчаси ичимлик сувини лойиҳа ҳудудидан ташқаридан харид қилади. Бундан ташқари, чорвадорлар билан маслаҳатлашувлар шуни кўрсатдики, улар чиқиндиларини Лойиҳа майдонига кўмадилар ва санитария эҳтиёжлари учун қазилган ҳожатхоналардан фойдаланадилар.

Чорвадорлар ва уларнинг ишчилари учун энг яқин тиббий пункт Оғитма қишлоғида жойлашган ёки улар ўз маҳаллаларида/туманларида даволаниш учун бошқа ҳудудларга боришлари керак.

Лойиҳа майдонига жамоат транспорти воситалари бормайди, шунинг учун чорвадорлар ва уларнинг ишчилари лойиҳа участкаси ўртасида ўз маҳаллалари/туманларигача бориш учун шахсий транспорт воситаларидан фойдаланадилар. Машина ёки мотоциклга эга бўлмаганлар бошқа одамлардан ёрдам оладилар.

5.1.12 Чорва молларига эгалик қилиш

Тадқиқот натижаларига кўра, чорвадорларнинг 60% “Кўкча” МЧЖда қўйларни боқиш учун ёлланган, шунингдек, шахсий қўй ва эчкиларига эгалик қилади. Оғитма қишлоғидаги чорвадорларнинг 40% “Кўкча” МЧЖ билан меҳнат шартномасига эга эмас, фақат ўз чорва молларини (қўй-эчкиларини) боқишади. Ишчиларнинг 16 нафари ўз уй хўжаликларида (шу жумладан, Бухоронинг бошқа вилоятларидаги турар жойларида) чорва молларига эга бўлиб, уларнинг барчаси чорва молларини Лойиҳа ҳудудида “Кўкча” МЧЖга ҳеч қандай тўловсиз ўтлатишади. “Кўкча” МЧЖ чорвадорлари ва уларнинг ишчиларига тегишли чорва молларининг умумий сони қуйидаги жадвалда келтирилган.

5-7 жадвал. ЛТШга тегишли чорва молларининг умумий сони

ЛТШ	Сони
Кўкча МЧЖ	1,161
Чорвадорлар	3,113
Ишчилар	1,390
Умумий	5,664

“Кўкча” МЧЖ билан йилига камида 3 марта шартнома тузган 4 нафар чорвадорга ветеринария хизмати кўрсатилиб, қолган барча чорвадорлар ўз ҳисобидан ҳаражат қилади. Лойиҳа ҳудудида чорва молларини боқаётган ишчилар ветеринария харажатларини қоплаш учун иш берувчилардан (чорвадорлардан) ёрдам оладилар. Йилига ветеринария харажатларининг ўртача қиймати тахминан 363 АҚШ долларини ташкил этади. Бироқ, бу чорва моллари сони ва хизмат кўрсатиш даражасига боғлиқ.

Чорвадорлар ва уларнинг ишчилари учун энг қизғин фассларга жун олиш ва қўйларнинг қўзилаш мавсумлари киради. Қўйларнинг қўзилаш мавсуми февралдан апрельгача давом этади, жун олиш йилига икки марта март - апрель ва август-сентябрь ойларида амалга оширилади. Бу даврда чорвадорлардан икки нафари оила аъзоларидан қўшимча ёрдам олади.

“Кўкча” МЧЖда ишлаган 6 нафар чорвадорнинг барчаси чорва моллари “*Temir Barrak*” тамойили бўйича ҳисобланиб, шартнома бошида қанча қўзи/бузоқ берилган бўлса, шунча миқдордаги чорва молларини МЧЖга қайтарилиши кутилаётганлигини таъкидлади. Агар улар бир хил миқдордаги қўзилар/бузоқларни қайтармасалар, чорвадорларга чорва ўлимнинг жиддий сабабини (яъни, ёввойи ҳайвонларнинг ҳужуми ёки совуқ ҳарорат туфайли қўзилар/бузоқларнинг ўлимини) исботлаши ёки МЧЖга шахсий чорва моллари билан компенсация тўлашлари керак.

Кўкча МЧЖ томонидан ёрдам

Чорвадорларга “Кўкча” МЧЖ томонидан шартномаларидаги келишув шартларидан келиб чиққан ҳолда кўмак кўрсатилади. Ушбу кўмак қуйидагиларни ўз ичига олади:

- қиш ойларида ҳайвонларни озуқа билан таъминлаш (бир чорвадорга берилади).
- Ветеринария хизмати (4 нафар чорвадорга кўрсатилади)

“Кўкча” МЧЖ, чорвадорлар ва уларнинг ишчиларига тегишли чорва моллари бўйича 6.1.3 маълумот бўлимига қаранг.

Деҳқончилик

Лойиҳа участкаси деҳқончилик учун яроқсиз ва суғоришни қўллаб-қувватловчи инфратузилмага эга бўлмаган чўл ҳудудда жойлашган. Қайд этилишича, 10 нафар чорвадордан 3 нафари турар жой иншоотлари ёнига дарахт экканлар. Уларга Лойиҳа участкасидаги 2 та ўрик ва 4 та анжир дарахти киради.

Таъкидланишича, чорвадорларнинг 6 нафари ва ишчиларининг 17 нафари ўз маҳаллаларида/туманларида ўртача 0,5 гектар қишлоқ хўжалиги ерларига эгалик қиладилар, уларда хўжалик эҳтиёжлари учун сабзавот ва чорва моллари учун беда етиштирилади. Оила аъзолари ушбу фермер хўжаликларида ўзлари меҳнат қиладилар ва қўшимча ишчилар жалб этилмайди.

5.1.13 Чорвадорлар учун меҳнат манбаи

Чорвадорлар чорвадорликда ишчи кучи билан таъминлаш учун доимий ишчиларга таянади. “Кўкча” МЧЖ билан шартнома тузган 6 нафар чорвадорда жами 19 нафар ишчи меҳнат қилмоқда. Оғитма қишлоғида яшовчи 4 нафар чорвадор бирорта ҳам ишчи ишлатмайди ва чорвасини навбат билан боқади.

Ишчилар асосан 15 кунлик ротацион режимда ишлайдилар, шунда улар ўзларининг Лойиҳа ҳудудидан ташқарида яшовчи оилаларига ташриф буюришлари мумкин. Бу ишчиларнинг ҳеч бирида шартномалар мавжуд эмас, гарчи уларнинг барчаси доимий асосда ишлайдилар.

16 нафар ишчи чорвадорларнинг чорва молларини боқиш билан бир қаторда шахсий чорва молларини ҳам боқади, лекин улар “Кўкча” МЧЖга ҳеч қандай тўлов тўламайди.

5.1.14 Лойиҳадан таъсирга учраган аёллар

Ижтимоий-иқтисодий тадқиқотлар шуни кўрсатдики, АТШ орасида аёллар бошчилигидаги уй хўжалиги йўқ. Қайд этилишича, бир аёл “Кўкча” МЧЖ билан шартнома тузган, бироқ унинг эри барча чорвадорлик ишларига масъулдир. Бундан ташқари, у эрига КХР жараёнида унинг вакили бўлиш ҳуқуқини берувчи розилик хатига имзо чеккан. Қайд этилишича, чорвадорлик уларнинг оиласининг асосий даромад манбаи ҳисобланади.

Тадқиқот қилинган уй хўжаликларидаги аёлларнинг аксарияти уй бекаси. Бунга чорвадорлар ва ишчиларнинг турмуш ўртоқларининг мос равишда 66,6% ва 85,7% киради. Қайд этилишича, бир чорвадорнинг турмуш ўртоғи уни йилига 6 ой давомида лойиҳа майдончасига бориб, уй юмушларида ёрдам беради, айниқса, жун олиш ва қўйлар қўзилаши мавсумида.

5.1.15 Заиф уй хўжаликлари

Уй хўжаликлари тадқиқоти қуйидаги жадвалда келтирилган заиф гуруҳларни аниқлади.

5-8 жадвал. Лойиҳадан таъсирга учраган заиф одамлар сони

АТШ	СУРУНКАЛИ КАСАЛЛИКЛАР	КЕКСАЛАР (60 ЁШДАН ОШГАН)	ҚОНУНИЙ ИЖАРА ШАРТНОМАСИСИЗ	ЧОРВАДОРЛИК АСОСИЙ ДАРОМАД МАНБАИ ҲИСОБЛАНАДИ
Чорвадорлар	1 ва 2 уй хўжалиги сурункали касалликка чалинган оила аъзоларини боқади	2	4	6
Ишчилар	4 ишчи ўз оиласининг сурункали касал бўлган аъзосини боқади	-	-	5 (фақат лойиҳа ҳудудида чорвадор ишчиси сифатида ишлайди)

Юқоридаги жадвалда заифроқ бўлиши мумкин бўлган АТШ ҳақида умумий маълумот берилган. Шунга асосланиб, лойиҳа таъсири остида бўлган заиф одамларнинг кўпроқ контекстли гуруҳларини аниқлаш учун заифлик таҳлили ўтказилди. Бу қуйидагича тавсифланади:

- Сурункали касалликларга чалинган АТШ: Сурункали касалликлар (қандли диабет ва сурункали бел оғриғи) билан оғриган битта чорвадор бор. Ушбу АТШга янги ҳудудга кўчиб ўтишда қийин бўлиши мумкин ва бу билан боғлиқ кўчириш стресси уни янада заифлаштириши мумкин.
- Сурункали хасталикка чалинган оила аъзоларини боқарётган 6 та уй хўжаликларининг турмуш шароити яйловдан маҳрум бўлганлиги сабабли таъсир кўрса, уларнинг (оила аъзоларининг) тиббий харажатларини қоплаш имконияти ҳам таъсир кўради.
- Кексалар: 60 ёшдан ошган 2 та чорвадор бор. Агар уларнинг турмуш тарзига таъсир кўрсатилса, бошқа даромад келтирувчи тирикчилик воситаларига ўтиш қийин бўлиши мумкин.
- Норасмий ердан фойдаланувчилар ("Кўкча" МЧЖ билан қонуний келишувсиз): Бу чорвадорлар Оғитма қишлоғидан бўлиб, уларнинг ердан фойдаланиш ҳуқуқи Ўзбекистон қонунчилигига мувофиқ тан олинмаган. Чорва ўтлатиш фаолиятига ҳар қандай таъсир уларнинг яшашига ва чорва ўтлатишни давом эттириш учун бошқа ерни эгаллаш қобилиятига таъсир қилиши мумкин.
- Чорвадорлик асосий тирикчилик манбаи ҳисобланади: Бу чорвадорларнинг бошқа даромад манбалари йўқ, шунинг учун яйлов ерларини йўқотиш орқали уларнинг чорвадорлик фаолиятига ҳар қандай таъсир уларнинг турмуши ва даромадларига салбий таъсир қилади.
- Шунингдек, асосий даромади чорвадорликдан иборат бўлган 5 нафар ишчи бор. Яйлов ерларини йўқотиш, бу ишчилар учун иш жойининг йўқолишига олиб келиши мумкин.

5.1.16 Лойиҳанинг АТШга етказган таъсири

Чорвадорлар ва ишчилардан тақдим этилган маълумотларга асосланиб, Лойиҳанинг баъзи таъсирлари ва афзалликларини санаб ўтишлари сўралган. Уларнинг фикр-мулоҳазалари қуйида келтирилган.

ЧОРВАДОРЛАР

- Яйлов ерларини йўқотиш уй хўжаликларининг даромадларига таъсир қилади;
- Оғитма қишлоғидаги чорвадорлар ўз чорва молларини сотишга мажбур бўлишлари мумкин, чунки уларда муқобил яйловлар йўқлиги ва "Кўкча" МЧЖ томонидан уларга янги яйлов майдонлари берилиши даргумон, чунки улар билан шартномалар йўқ;
- Агар лойиҳа томонидан тақдим этилган бошқа яйловлар узоқ бўлса, бу уларнинг чорва ўтлатиш вақтини ва оилаларига мунтазам ташриф буюриш имкониятини ўзгартириши мумкин;
- Лойиҳа ҳудудидан ташқарида тузилмалари бўлган чорвадорлар учун яйлов ерларининг қисқариши; ва

- Лойиҳа ҳудудидан ташқарида жойлашган тузилмалари бўлган 2 та чорвадор ташвишланмасликларини, чунки уларнинг яйловларининг кичик бир қисми Лойиҳа таъсирига тушишини айтди.

ИШЧИЛАР

- Агар чорвадорлар яйловдан айрилса, ишсиз қолишидан қўрқув;
- Агар чорвадорларнинг яйлов фаолиятига Лойиҳа таъсир қилса, даромаднинг пасайиши;
- Лойиҳа томонидан тақдим этиладиган муқобил яйловлар уларнинг ўз туманларидан жуда узоқда бўлиши мумкин, бу эса қатнов вақтини ва нархини оширади;
- Тақдим этилаётган муқобил яйловлар бир хил сифат ва ҳажмда бўлмаслиги мумкин; ва
- Лойиҳа ҳудудидан ташқарида иншоотлари бўлган чорвадорлар учун ишлайдиганлар бу борада ташвишланмасликларини, чунки уларнинг яйлов ерларининг катта қисми Лойиҳа таъсирига тушмаслигини айтдилар.

Изоҳ: Лойиҳа участкалари яқинида яшовчи жамоаларнинг ижтимоий-иқтисодий хусусиятлари Лойиҳанинг махсус АМИТБда (2-жилд) келтирилган.

5.2 ЭУЛ

Тасдиқланган ЭУЛ тармоқлари бўйлаб ижтимоий-иқтисодий тадқиқот 2022-йилнинг 27-дан 31-январига қадар фермерлар, чорвадорлар ва тадбиркорлар учун сўровномалар ёрдамида ўтказилди. Агар мавжуд бўлса, ЭУЛ бўйлаб ишчилар ҳам тадқиқотларга жалб қилинган. ЭУЛ бўйлаб АТШ умумий сони 27 та расмий ердан фойдаланувчи ва 3 та норасмий ердан фойдаланувчиларни ташкил этади. Ижтимоий-иқтисодий тадқиқотларга бошқа ердан фойдаланувчилар, жумладан МЧЖлар ва давлат ўрмон фондлари киритилмаган.

Жами 16 нафар ердан фойдаланувчи (жумладан, расмий ва норасмий ердан фойдаланувчи), шу жумладан 17 нафар ишчи ўрганилди. 16 АТШдан 7 таси фермер, 5 таси чорвадорлар ва 4 таси ҳали ўзлаштирилмаган тижорат ерлари эгалари эди. Ердан фойдаланувчилар хонадонлари орасида жами 101 нафар, ишчилар хўжаликларида эса 87 нафар аъзо бор. Қайд этилишича, ердан фойдаланувчиларнинг 16 нафаридан 9 таси ва 17 нафар уй хўжалиги ишчиларидан 6 нафари катта оиласи билан яшайди.

Таъриф берилган 100 м ТД га асосланиб, сўралган барча тижорат ер эгалари доимий таъсирга дучор бўладилар, чунки ЭУЛ уларнинг ерларининг 50% дан кўпроғига таъсир қилади ва уни тижорат учун яроқсиз ҳолга келтиради. Бошқа АТШ устунларнинг

жойлашишига қараб (бунга ҳали таъриф берилмаган) вақтинчалик таъсирларга ва ернинг қисман доимий йўқолишига дучор бўлади.

5.2.1 Жинси, этник келиб чиқиши

Ижтимоий-иқтисодий тадқиқот маълумотларига кўра, 15 та уй хўжалигини эркак бошқаради, биттасига эса аёл киши бошчилик қилади. Бундан ташқари, 16 нафар ердан фойдаланувчидан 3 таси ва 17 нафар ишчидан 1 таси аёлдир. Бу бир (1) фермер, 2 та тижорат ер фойдаланувчилари ва бошқа фермер хўжаликларининг биридаги ишларни ўз ичига олади.

Тадқиқотда қатнашган ердан фойдаланувчилар ва ишчиларнинг барчаси ўзбеклардир.

5.2.2 Ёш ва оилавий ҳолат

Уй хўжаликларининг ёш таркиби қуйидаги жадвалда келтирилган.

5-7 жадвал. Уй хўжаликларининг ёш таркиби

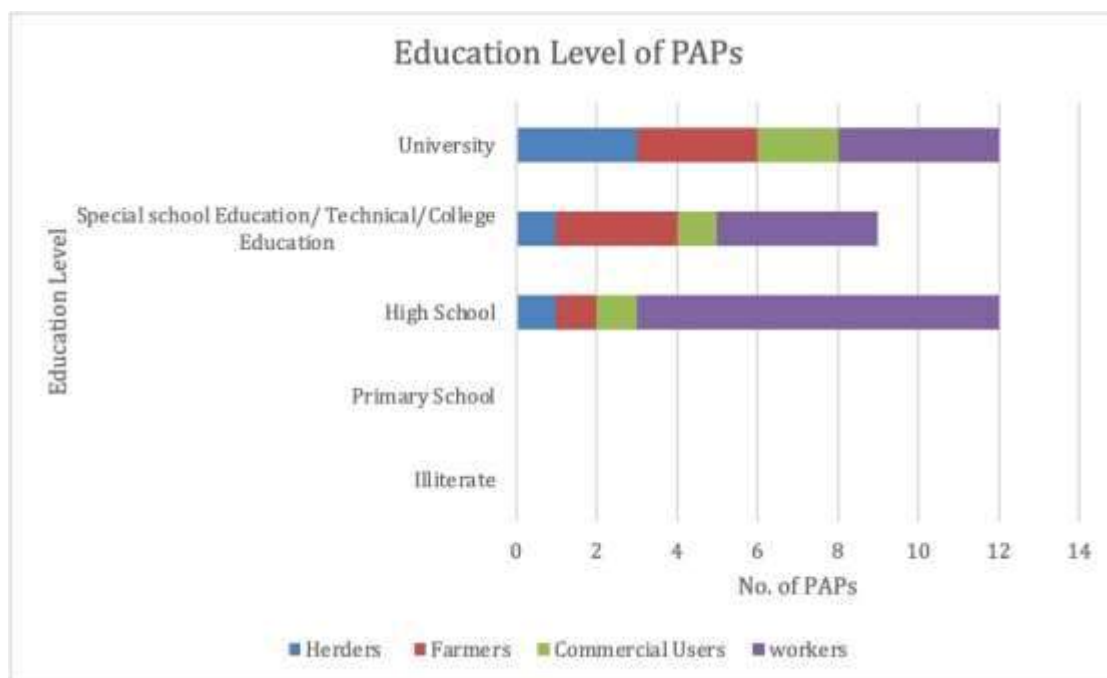
ЛТШ	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69
Ердан фойдаланувчилар	1	4	5	3	3
Ишчилар	1	3	8	4	1

Аёлларнинг ёши 30 дан 50 ёшгача. Аёлларнинг уч нафари турмушга чиққан, бири бева қолган. Ердан фойдаланувчи ва ишчиларнинг барчаси турмуш қурган.

5.2.3 Таълим

Қуйидаги расмда ЛТШнинг юқори саводхонлик даражаси кўрсатилган уларнинг барчаси ўрта маълумотга эга. ЛТШнинг ҳеч бири саводсиз деб қайд этилмаган.

5-1 расм. ЛТШ таълим даражаси

5.2.4 Саломатлик ҳолати

Ижтимоий-иқтисодий тадқиқотлар шуни кўрсатдики, ердан фойдаланувчиларнинг 16 нафаридан 5 нафари сурункали касалликларга чалинган. Бунга 2 та тижорат ердан фойдаланувчи (улардан бири аёл) ва 3 та фермер киради. Яна 4 нафар ердан фойдаланувчи сурункали касалликдан азият чекаётган оила аъзосини боқиб, давлатдан ногиронлик нафақасини олади.

Ишчилар орасида 1 та хўжалик бошлиғи сурункали касалликдан азият чекади ва 7 нафар ишчи касал оила аъзосини боқишга даъво қилади. Ушбу хонадонлардан фақат 3 нафари ногиронлик нафақасини олади.

АТШ томонидан қайд этилган асосий касалликларга қуйидагилар киради:

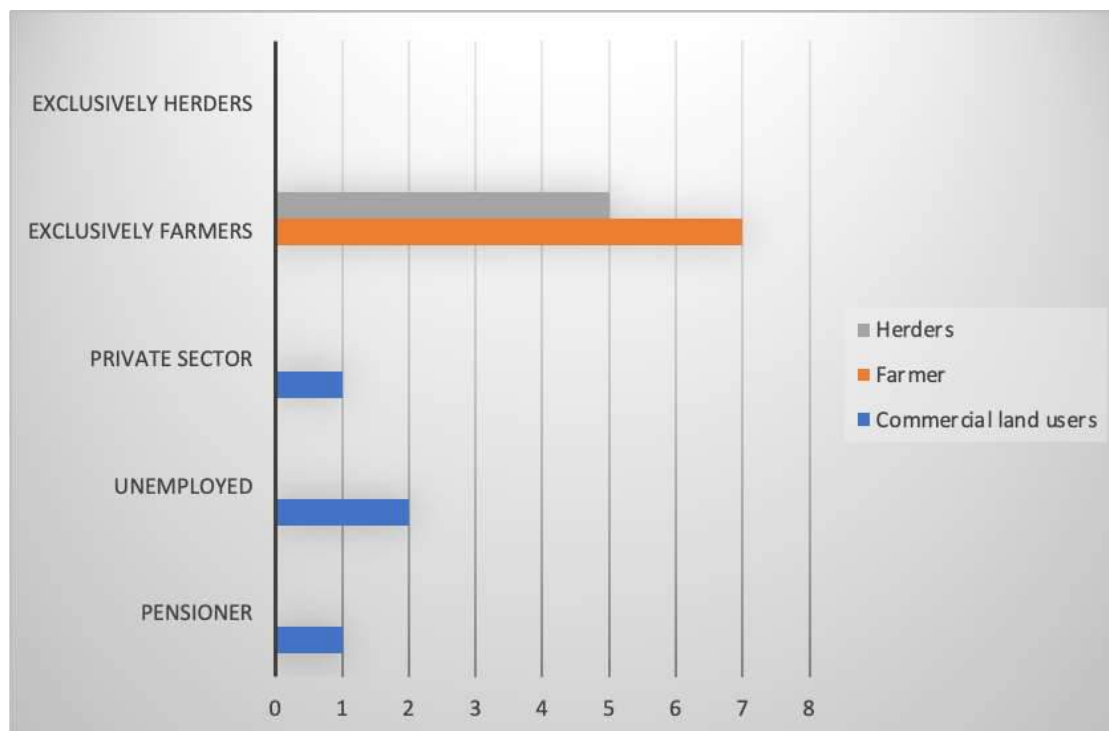
- Гепатит Б
- Гипертензия
- Қандли диабет
- Юрак-қон томир касалликлари
- Саратон

5.2.5 Бандлик ва даромад манбалари

Чорвадорлар, фермерлар, тижорат ердан фойдаланувчилари ва уларнинг ишчиларидан бандлик ва даромадлар тўғрисидаги маълумотлар тўпланган. Маълумотлар таҳлили шуни кўрсатадики, барча фермерлар ва чорвадорлар асосий

даромад манбаи сифатида қишлоқ хўжалиги/ййловчиликка таянадилар. Тижорий ердан фойдаланувчиларга иккита ишсиз, битта нафақахўр (аёл) ва хусусий секторда иш билан банд бўлган бир киши киради.

5-2 расм. Уй хўжаликлари учун бандлик тури

Ердан фойдаланувчиларнинг турмуш ўртоқлари тўғрисидаги маълумот ҳам қуйидаги жадвалда тўпланган ва умумлаштирилган.

5-10 жадвал. Турмуш ўртоқлари учун бандлик тури

БАНДЛИК ТУРИ	ТИЖОРАТ ЕРДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАРНИНГ ТУРМУШ ЎРТОҚЛАРИ	ФЕРМЕРЛАРНИНГ ТУРМУШ ЎРТОҚЛАРИ	ЧОРВАДОРЛАРНИНГ ТУРМУШ ЎРТОҚЛАРИ
Нафақахўр		2	1
Ишсиз	1	1	
Хусусий сектор	1	1	
Фермер хўжалиги ходими		1	
Давлат хизматидаги шахс		1	2
Уй бекаси	1	1	1

АТШ нинг ўртача йиллик даромади тахминан: чорвадорлар учун 47 200 000 сўм (4 150 АҚШ доллари) ва фермерлар учун 515 000 000 сўм (45 292 АҚШ доллари). Тижорат ер фойдаланувчилари уй хўжалигидан олган даромадлари ҳақида маълумот беришдан бош тортдилар.

5.2.6 Уй хўжаликларининг харажатлари

Қуйидаги жадвалда ўрганилган турли уй хўжаликларининг ўртача харажатлари кўрсатилган. Барча ЛТШ кўпроқ кредитларни тўлаш учун маблағ сарфлайди, ундан кейин озиқ-овқат (чорвадорлар, фермерлар ва ишчилар орасида) ва чорвадорлик туради.

5-11 жадвал. ЛТШ учун уй хўжаликлари бўйича асосий харажатлари

ҲАРАЖАТЛАР	ЕРДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАР						ИШЧИЛАР	
	ТИЖОРАТ ЕР ЭГАЛАРИ		ЧОРВАДОРЛАР		ФЕРМЕРЛАР			
	ОЙЛИК ҲАРАЖАТЛА Р (СЎМДА)	АҚШ ДОЛЛ.	ОЙЛИК ҲАРАЖАТЛА Р (СЎМДА)	АҚШ ДОЛЛ.	ОЙЛИК ҲАРАЖАТЛА Р (СЎМДА)	АҚШ ДОЛЛ.	ОЙЛИК ҲАРАЖАТЛАР (СЎМДА)	АҚШ ДОЛЛ.
Солиқлар	425 000	37	780 000	68	1 138 000	99	658 800	58
Озиқ-овқат	1 750 000	153	4 400 000	384	2 500 000	218	1 853 000	163
Таълим	2 700 000	236	1 120 000	98	733 000	64	400 000	35
Тиббиёт	1 750 000	153	1 570 000	137	666 000	58	836 000	73.8
Кредит тўлови	28 376 0008	2482	4 966 0009	434	2 800 00010	244	3 193 000	282

⁸ Тижорий ердан фойдаланувчиларнинг 4 тадан 3 тасига тааллуқли

⁹ 3 та чорвадор учун тааллуқли

¹⁰ 3 та фермер учун тааллуқли

ҲАРАЖАТЛАР	ЕРДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАР						ИШЧИЛАР	
	ТИЖОРАТ ЕР ЭГАЛАРИ		ЧОРВАДОРЛАР		ФЕРМЕРЛАР			
	ОЙЛИК ҲАРАЖАТЛА Р (СЎМДА)	АҚШ ДОЛЛ.	ОЙЛИК ҲАРАЖАТЛА Р (СЎМДА)	АҚШ ДОЛЛ.	ОЙЛИК ҲАРАЖАТЛА Р (СЎМДА)	АҚШ ДОЛЛ.	ОЙЛИК ҲАРАЖАТЛАР (СЎМДА)	АҚШ ДОЛЛ.
Чорвадорлик	1 950 00011	170	1 960 000	171	1 185 000	103	1 292 300	113
Ветеринария хизматлари	179 000	15	15 000	1.3	14 000	1.1	26 000	2.9
Қишлоқ хўжалиги	1 575 000	137	980 000	85	542 000	47	880 000	77.7
Транспорт	300 000	26	100 000	8.7	258 000	22.5	265 385	23.3
Бошқалар (мобил алоқа, интернет, ҳоказо)	300 000	26	250 000	21.8	270 000	23	410 000	35.9

¹¹ Тижорий ердан фойдаланувчиларнинг 4 тадан 2 тасига тааллуқли

5.2.7 Уй-жой ва ва яшаш шароитлари

Тадқиқот шуни кўрсатдики, АТШнинг 100% (шу жумладан ишчилар) ўзларининг катта оилалари билан шахсий уйларда яшайдилар.

ЭУЛ бўйлаб иккита турар жой бор: улардан бири чорвадорга тегишли ва 2 та норасмий чорвадорлар томонидан фойдаланилади, иккинчиси эса фермер аёлга тегишли ва унинг 4 нафар ишчисини ўзида жамлайди. Ҳисоб-китобларга кўра, чорвадорлар ва фермерлар ўз вақтларининг тахминан 80 фоизини ушбу турар-жойларда ўтказадилар.

Маиший қулайликлар

100 м ТД бўйлаб иситиш, овқат пишириш ва ухлаш учун энг асосий қулайликларни ўз ичига олган 2 та турар-жой биноси мавжуд. Бироқ, рўйхатдан ўтган АТШлар ўз уйларида қуйидаги асосий қулайликларга/мулкларга эгалик қиладилар.

5-12 жадвал. Маиший қулайликлар

Мулк	Ердан Фойдаланувчилар		Ишчилар	
	✓	✗	✓	✗
Автомобил	14	2	7	10
Мотоцикл	7	9	2	15
Телевизор	16	-	17	-
Сунъий йўлдош антеннаси	13	3	3	14
Кир ювиш машинаси	14	2	8	9
Музлатгич	16	-	17	-
Кондиционер	11	5	6	11
Иссиқхона	1	14	3	14
Шахсий компьютер	8	8	2	15
Уяли телефон	15	1	17	-

5.2.8 Коммунал хизматлар ва бошқа хизматлардан фойдаланиш

Барча ер фойдаланувчилари ва ишчилар уйларида марказлашган газ таъминоти борлигини ва ундан иситиш ва овқат тайёрлаш учун фойдаланаётганликларини айтишди. Шунингдек, барча уйлар электр тармоғига уланган ва АТШ электр таъминотида узилишлар кузатилмаганини маълум қилдилар. Қайд этилишича, АТШнинг 87,9 фоизи ўз уйида ичимлик суви билан таъминланган, 12,1 фоизи сув сотиб олишга мажбур.

Чиқиндилар “Toza Hudud” Давлат унитар корхонаси томонидан АТШ уйларида ҳафтасига камида бир марта йиғиб олинади. АТШ марказлаштирилган канализация тизимига эга эмас ва улар септиклардан фойдаланадилар.

Чорвадорлар, деҳқонлар, ишчилар ёки тижорат ерларидан фойдаланувчиларнинг бирортаси учун жамоат транспорти йўқ ва улар ўз ерларига бориш учун шахсий транспортдан фойдаланишга ёки пиёда юришга таяниши керак.

ЭУЛ БЎЙЛАБ ИНШООТЛАР

ЭУЛ ТД бўйлаб фермер ва чорвадорлар турар жойлари марказлашган газ, канализация ва иситиш тизимига эга эмас. Бироқ, фермер электр тармоққа уланган ва ёруғлик учун электр энергиясидан фойдаланади. Фермер аёл билан маслаҳатлашганда, унинг чиқиндисини “Toza Hudud” йиғиб, чорвадорлар эса чиқиндиларини чўлга кўмаётгани маълум бўлди.

5.2.9 Ердан фойдаланиш

ЭУЛ бўйидаги ерлар АТШ томонидан яйлов, деҳқончилик ва тижорат мақсадларида фойдаланилади. Деҳқонлар буғдой, арпа, пахта етиштирса, айримлари ўрик, олма каби мева-мевали кўчатлар ўтказди.

АТШнинг ерга эгалик қилиш ҳолати қуйидагича умумлаштирилади:

- Тадқиқотда қатнашган 5 нафар чорвадордан 3 нафари “Ғалаба” ва “Ромитан қўйчилик экспорт” МЧЖлар билан шартнома тузган, 2 нафари норасмий ердан фойдаланувчи ҳисобланади.
- 7 нафар фермердан 6 нафари ўз ерларини маҳаллий ҳокимиятлардан ижарага олган, бирида эса ижара шартномаси йўқ.
- Қайд этилишича, фермер аёл билан ер ижараси шартномаси мавжуд.
- 4 нафар тижорат ердан фойдаланувчиларнинг барчаси ерни ким ошди савдоси орқали олган, бироқ ҳеч ким бу борада ҳеч қандай ўзгартириш киритмаган.

Бундан ташқари, ердан фойдаланувчиларнинг 16 тасидан 10 нафари ва 17 нафар ишчидан 14 таси ўз уйларида тахминан 0,5 га майдонда сабзавот боғларига эга бўлиб, уларда пиёз, помидор ва бошқалар етиштирилади.

5.2.10 Ердан фойдаланувчиларнинг меҳнат манбаи

Ердан фойдаланувчиларнинг баъзилари ишчи кучи билан таъминлаш учун доимий ва мавсумий ишчиларга (уларнинг баъзилари ўз уй хўжаликларининг аъзолари) таянади. Ишчилар сонининг тақсимооти қуйидаги жадвалда келтирилган.

5-8 жадвал. Ердан фойдаланувчиларнинг меҳнат манбаи

ЕРДАН ФОЙДАЛАНУВЧИ	ИШЧИЛАР СОНИ	
	ШАРТНОМА ТУЗИЛГАН ДОИМИЙ ИШЧИЛАР	ВАҚТИНЧА ИШЧИЛАР
Фермер 1	10	30
Чорвадор 2	0	1
Фермер 2	4	30
Фермер 3	1	0
Фермер 4	7	50
Фермер 5	10	30
Фермер 6	8	20
Фермер 7	1	0
Тижорат 6	2	Қўлланилмайди

5.2.11 Лойиҳадан таъсирга учраган аёллар

Ижтимоий-иқтисодий тадқиқотлар шуни кўрсатдики, лойиҳадан таъсирга учраган 4 нафар аёл бор. Ушбу аёлларнинг асосий жиҳатлари қуйида келтирилган:

- Аёллардан биттаси (1) фермер, 2 нафари тижорат ердан фойдаланувчи ва бир (1) нафари ишчидир.
- 3 нафар ердан фойдаланувчи ер ижараси шартномасига эга, биттаси фермер хўжалигида доимий ишчи сифатида ишлайди.
- Тижорат еридан фойдаланувчилар ўзларининг қурилмаган тижорат участкаларининг 50% дан кўпроғини белгиланган 100 м ТДгача йўқотадилар, бу эса тегишли муқобил ерларни аниқлашни талаб қилади.
- 4 та аёлдан бири (1) уй хўжалиги бошлиғи ва у бева аёл.
- Ердан фойдаланувчи аёллардан иккитаси ўрта, иккитаси эса ўрта махсус маълумотига эга.
- Барча аёллар бошқа даромад келтирувчи фаолият билан шуғулланса ҳам, қўшимча уй юмушларини бажарадилар.
- Тижорат еридан фойдаланувчи бўлган бир (1) аёл сурункали касалликдан азият чекади.

5.2.12 Ёрдамга мухтож (ночор хонадонлар) уй хўжаликлари

Уй хўжаликлари тадқиқоти қуйидаги жадвалда кўрсатилганидек, заиф гуруҳларни аниқлади.

5-14 жадвал. ЭУЛ таъсирига учраган заиф одамлар сони

ЛТШ	СУРУНКАЛ И КАСАЛЛИК ЛАР / НОГИРОНА ИК	ҚАРАМОҒИДА СУРУНКАЛИ КАСАЛЛИКЛАР/НОГИ РОНЛИГИ БОР АЪЗОСИ БЎЛГАН УЙ ХЎЖАЛИКЛАРИ	ҚОНУНИЙ ИЖАРА ШАРТНОМАС ИСИЗ	АЁЛ БОШЧИЛИГИ ДАГИ УЙ ХЎЖАЛИГИ	ЕРЛАРНИ ИНГ 50% ДАН ОРИТИҒИ НИ ЙЎҚОТИ Ш	ОЛИНГ АН КРЕДИТ ЛАР
Ердан фойдаланувчи лар	5	3	3	1	4	2
Ишчилар	1	7	-	-	-	1

Юқоридаги жадвалда заифроқ бўлиши мумкин бўлган ЛТШ ҳақида умумий маълумот берилган. ЭУЛнинг таъсири жуда чекланган бўлса ҳам, бу ЛТШ бошқаларга қараганда кўпроқ таъсирга дучор бўлиши эҳтимоли бор. Шунга асосланиб, ЭУЛ таъсирига учраган заиф одамларнинг кўпроқ контекстга хос гуруҳларини аниқлаш учун заифлик таҳлили ўтказилди. Бу қуйидагидек тавсифланган:

- Сурункали касалликларга чалинган ЛТШ: қурилиш босқичида ишдаги узилишлар сурункали касалликдан азият чекадиган ЛТШ ларга қаттиқ таъсир қилиши ва уларнинг соғлиғини янада оғирлаштириши мумкин.
- Қарамоғида сурункали касалликка чалинган аъзоси бор уй хўжаликларини қўлловчи ЛТШлар: ЛТШ фаолиятининг тўхтатилиши ЛТШнинг даромадлари ва/ёки иш ҳақиға таъсир қилиши мумкин, бу эса уларнинг оила аъзоларининг даволанишини қўллаб-қувватлаш қобилиятига таъсир қилиши мумкин.
- Норасмий ердан фойдаланувчилар; 2 нафар чорвадор ва 1 нафар фермер ердан фойдаланишга оид расмий шартномага эга бўлмаган. Шундай қилиб, уларнинг ердан фойдаланиш ҳуқуқи Ўзбекистон қонунчилигида тан олинмайди. Чорвадорлик ёки деҳқончилик фаолиятига ҳар қандай таъсир уларнинг тирикчилигига ва ўтлатиш ва/ёки деҳқончиликни давом эттириш учун бошқа ерни олиш қобилиятига таъсир қилиши мумкин.
- Аёл бошчилигидаги уй хўжалиги: Бу аёл бева аёл бўлиб, барча уй харажатлари учун жавобгардир. Бундан ташқари, унинг тижорат ерларининг 50% дан ортиғига 100м ЭУЛ ТД таъсир қилади, бу эса уни меҳнатга яроқсиз ҳолга келтиради. Унинг 50% ерига таъсир қилиш уй хўжаликларининг даромадига катта таъсир кўрсатади. Шундай қилиб, унинг оиласининг келажақдаги даромадига таъсир қилмаслиги учун қўшимча ёрдам талаб қилинади.
- 100м ЭУЛ ТД учун ўз ерларининг 50% дан кўпроғини йўқотаётган тижорат еридан фойдаланувчилар.
- Ернинг 50% дан ортиғини йўқотиб қўйиш уни ушбу ЛТШ учун тижорат нуқтаи назаридан яроқсиз ҳолга келтиради ва уларнинг даромад олиш учун ерни ўзлаштириш бўйича келажақдаги режаларини хавф остига қўяди.

- Банк кредити бўлган АТШ: Банкдан олинган қарзи бўлган АТШ қурилиш босқичида уларнинг ишининг узилиши уларнинг даромадларига таъсир қилиши ва натижада кредит шартномаси бўйича кредитни тўлаш қобилиятига таъсир қилиши мумкин.

5.2.13 Лойиҳанинг АТШ га кўрсатган таъсири

Ижтимоий-иқтисодий тадқиқотлар давомида уй хўжаликларидан уларни лойиҳа билан боғлиқ асосий ташвишлари нима ва бу уларнинг уй хўжаликларига қандай таъсир қилиши сўралган. Уларнинг жавобларининг қисқача мазмуни қуйида АТШ тоифаси асосида берилган.

ЧОРВАДОРЛАР

- ЭУЛ устунлари қурилиши туфайли ернинг қисман йўқолиши билан боғлиқ хавотирлар.
- Бир чорвадор ўзининг турар жой иншооти, молхона ва омборхона 100 м ТД масофада жойлашгани учун бузиб ташланишидан хавотирда.

ФЕРМЕРЛАР

- Ҳосил ва дарахтларнинг йўқолишига олиб келувчи қишлоқ хўжалиги ерларининг қисман йўқолиши бўлади.
- Устунлар қурилиши бошқа деҳқончилик фаолиятини бузиши мумкин.
- Ернинг қисман йўқолиши ва экинлар/дарахтларнинг ҳар қандай шикастланиши уй хўжаликларининг даромадларига таъсир қилади.
- Аёлларнинг уй хўжаликлари ишчилар учун мўлжалланган турар жой тузилмасини йўқотади, агар улар фермер хўжалигидан бошқа жойга кўчирилган бўлса, фермадаги ишчиларнинг самарадорлигига таъсир қилиши мумкин.

ТИЖОРАТ

- Ўзлаштирилмаган ерлари бўлган АТШ ер участкалари белгиланган муддатда ўзлаштирилмаса, давлат томонидан жаримага тортилишидан хавотир билдирди.
- Бу хавотирни АТШ аёлларидан бири ҳам шикоят сифатида билдирди.
- Тижорат ерларининг йўқолиши АТШнинг келажакдаги даромадларига таъсир қилади.
- Бева қолган уй хўжалиги эгаси таъсирга учраган ер унинг уйига яқин эканлигидан ва унинг ўрнини босувчи тегишли ер ололмаслиги мумкинлигидан хавотир билдирди.

ИШЧИЛАР

- Баъзи ишчилар Лойиҳа натижасида ишини йўқотишдан хавотирда.

6 ЖИСМОНИЙ ВА ИҚТИСОДИЙ СИЛЖИШ КЎЛАМИ

6.1 Шамол электр станцияси

6.1.1 Ерга қўйиладиган талаблар

Президентнинг 2022 йил 8 июлдаги янгиланган қарорига асосан Шамол электр станциясига 140,9018 га ер майдони Лойиҳанинг амал қилиш муддатига ижарага, 9,0287 га эса Лойиҳанинг қурилиш босқичида вақтинчалик фойдаланиш учун ажратилган.

Шовқиндан ҳимоя зонаси (ишлаш босқичида ҳар бир шамол турбинаси олдида 1000 м) билан боғлиқ таъсирлар, қурилиш ишчиларининг оқими, соғлиқ ва хавфсизлик хавфи ва судралувчилар тўсиқларини ўрнатиш (қурилиш босқичида) билан боғлиқ бўлган таъсирлар (қурилиш босқичида) Лойиҳа ҳудудида яшовчи чорвадорлар. Лойиҳа майдонидан ташқарида яшовчи шахслар қурилишнинг тахминий 2 йили давомида ушбу ҳудудларга киришда вақтинчалик узилишларга дуч келишади..

Лойиҳанинг эксплуатация босқичида барча чорвадорлар учун Лойиҳа майдонига кириш имкони бўлиши кутилмоқда, бироқ шамол генераторларидан 1000 м масофада ҳеч қандай иншоот қуриш ёки таъмирлашга рухсат берилмайди.

6.1.2 Ерга таъсири

Лойиҳани амалга ошириш жойи яқинидаги ва кенгроқ Бухоро вилоятидаги барча яйловлар Ипакчилик ва жун саноати қўмитасига (ИЖС) тегишли. “Қўкча” МЧЖ билан ўтказилган маслаҳатлашувлар шуни кўрсатдики, уларга кенгроқ лойиҳа ҳудудида фойдаланиш учун 267 398,1 га яйлов ерлари ажратилган.

Лойиҳага ажратилган 149,9305 гектар майдоннинг 140,9018 гектарига лойиҳа объектлари қурилиши доимий таъсир кўрсатади, 9,0287 гектарга эса вақтинчалик қурилиш объектлари, масалан, ётқизиш жойлари, омборлар ва йиғиш заводлари ва бошқалар таъсир кўрсатади. Бу доимий майдоннинг 0,053 фоизини ташкил қилади. ва “Қўкча” МЧЖга тегишли бўлган 267 398 га ердан 0,0034% вақтинчалик ер таъсири. Барча вақтинчалик қурилиш майдонлари қурилиш босқичининг охирида ЭСИА талабларига мувофиқ тикланади.

Лойиҳанинг турли таркибий қисмларининг таъсир доирасини тақсимлаш қуйидаги жадвалда келтирилган.

6-1 жадвал. Президент қарори асосида Лойиҳа учун ажратилган ер майдони

Лойиҳа объектлари	Умумий майдон (Га)	Таъсир тури
Шамол генератори асоси (шу жумладан пойдевори ва ШТГнинг трансформатори)	39.58	Доимий
Йўллари	63.53	
Шамол подстанцияси (шу жумладан коммутатор)	9.7618	Доимий
Жойлаштириш майдони (вақтинчалик жойлаштириш майдони, ҳовли, офис, омборхона, лагерь ва ишлаб чиқариш заводи)	9.0287	Вақтинча (фақат қурилишнинг 2 йили даврида)
Жами	149.9305	Йўқ

Электр станцияси балансига кўра, барча лойиҳа объектлари турли чорвадорлар учун ажратилган яйлов майдонларида жойлаштирилмайди (қуйида 6-1-жадвалга қаранг). Қуйидаги жадвалда кўрсатилганидек, Лойиҳа объектлари 129,797 гектар чорвадорларнинг яйлов ерларига таъсир қилиши тахмин қилинмоқда.

6-2 жадвал. Чегараланган яйловлар ҳудудидаги лойиҳа объектлари (таҳминан, Президент қарори асосида)

Лойиҳа объектлари	Га	Таъсир тури
Шамол генератори асоси (79), кириш йўллари, подстанция	102.266	Доимий
Жойлаштириш майдони (вақтинчалик жойлаштириш майдони, ҳовли, офис, омборхона, лагерь ва ишлаб чиқариш заводи)	27.531	Вақтинча (фақат қурилиш даврида)
Жами	129.797	Йўқ

Изоҳ:

- Юқоридаги жадвалдаги лойиҳа майдони ACWA Power томонидан 2022-йил июнь ойида ва 2022 йил 8 июль санасидаги Президент қарорига асосан тақдим этилган янгиланган электр станция баланси асосида тахмин қилинган.
- Ер ости кабелининг қурилиши таъсири вақтинчалик деб ҳисобланади (гарчи эр ижараси Лойиҳанинг амал қилиш муддатига асосланган бўлса ҳам), чунки яшаш муҳити қурилиш босқичи тугагандан кейин тикланади.

Лойиҳанинг "Кўкча" МЧЖ ва чорвадорларга таъсири қуйида муҳокама қилинади.

ЧОРВАДОРЛАРГА ТАЪСИР

Юқорида айтиб ўтилганидек, чорвадорлар лойиҳа чегарасида ва ундан ташқарида ўзига хос яйлов майдонларига эга. Лойиҳа майдонининг ушбу яйловга таъсири қуйидаги жадвалда жамланган.

6-3 жадвал. Тахминий чорва молларини ўтлатиш учун яйловдан фойдаланаётган чорвадорларга таъсир

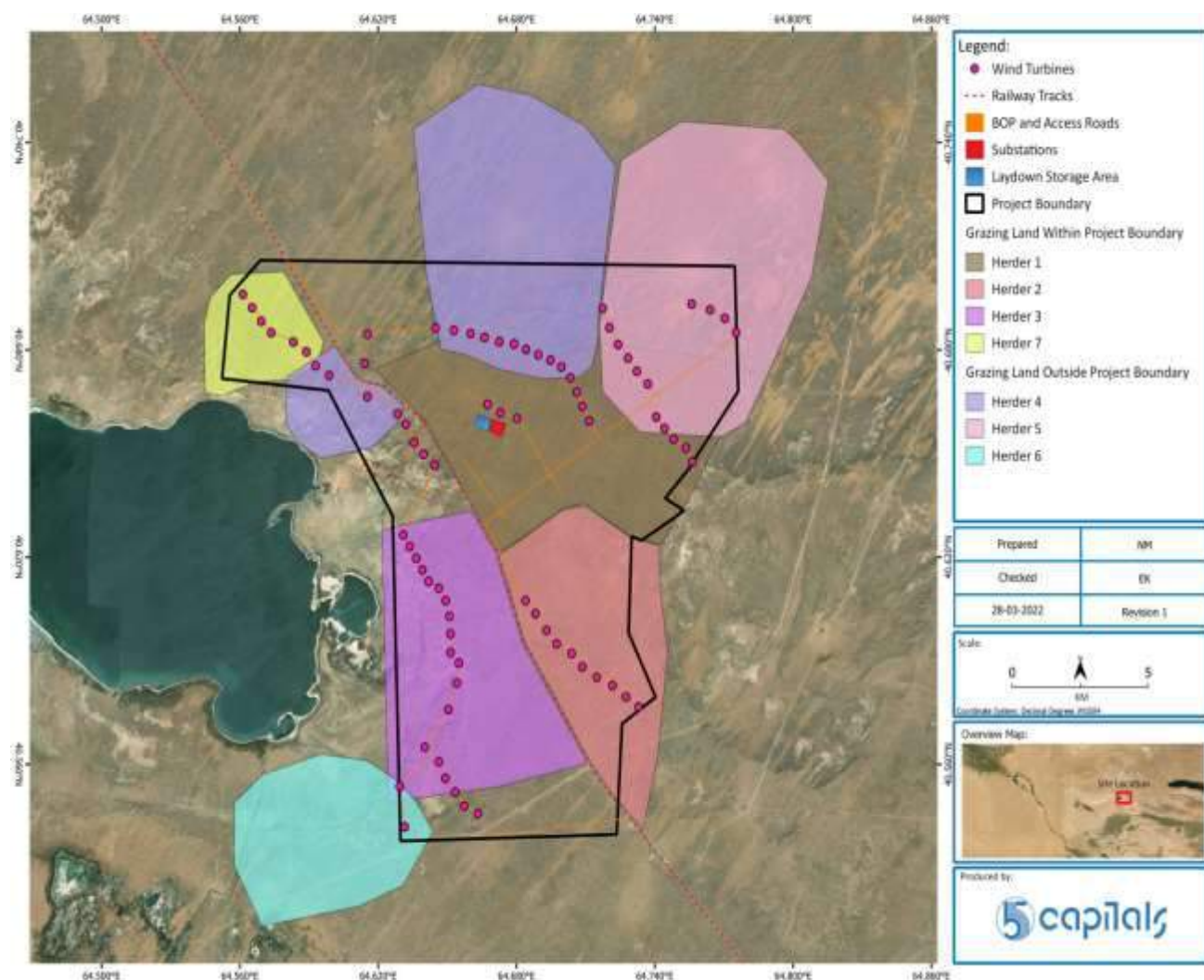
ЧОРВАДОРНИНГ ИДЕНТИФИКАЦИОН РАҚАМИ	Умумий ййлов ерлари (га)	Лойиҳадан таъсирланган ер (Доимий)		Лойиҳадан таъсирланган ер (Вақтинча қўришил жараёнида)		Лойиҳа чегарасидан ташқаридаги ййловлар (га)	Қўришил жараёнида Лойиҳа ҳудидида мавжуд бўлган ййловлар (QURILISH химоя майдонидан 1 км Узоқликда)
		га	%	га	%		
Шамол фермаси ичидаги тузилмалар билан чорвадорлар							
R5 & R6 (1-Чорвадор)	5917.6	34.6	0.58	15.83	0.0027	198.9	мавжуд эмас
R7 (2-Чорвадор)	3826.8	14.8	0.439	2.83	0.0007	965.4	мавжуд эмас
R18 & 21 (3-Чорвадор)	4672.3	18.52	0.4	3.19	0.0007	355.1	мавжуд эмас
Шамол фермасида молларни қисман ўтлатадиган чорвадорлар							
R23 & R24 (4-Чорвадор)	6557.9	13.36	0.2	2.34	0.0004	3931.4	904.409
R22 (5-Чорвадор)	6590.8	13.60	0.21	2.34	0.0004	4077.8	603.664
R31 (6-Чорвадор)	2966.1	1.78	0.06	0.27	0.0001	2827.5	мавжуд эмас
Оғитма қишлоғи							
Оғитма қишлоғидан 4та чорвадор (7- Чорвадорлар)	1305.8	5.6	0.43	0.727	0.0006	306.8	мавжуд эмас

Изоҳ: Юқоридаги жадвалдаги ҳисоб-китоблар ACWA Power томонидан 2021-йил ноябрь ойида тақдим этилган янгиланган Электростанция баланси, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 8 ийл санадигани қарори ҳамда чорвадорлар томонидан тақдим этилган тахминий яйлов майдонларига асосланган ҳисоб-китоблардир.

Бундан ташқари, қурилиш химоя зонасидан 1 км узоқликда ўтлаш учун мавжуд ер фақат 4 ва 5- чорвадорларга берилган, чунки 1, 2, 3 ва 7-чи чорвадорлар бошқа яйловлардан фойдаланишлари мумкин. 6 сонли чорвадор лойиҳа чегарасидан ташқарида етарли яйловга эга бўлади.

.

6-1 расм. Лойиҳа объектларининг тахминий яйлов майдонлари устида жойлашуви

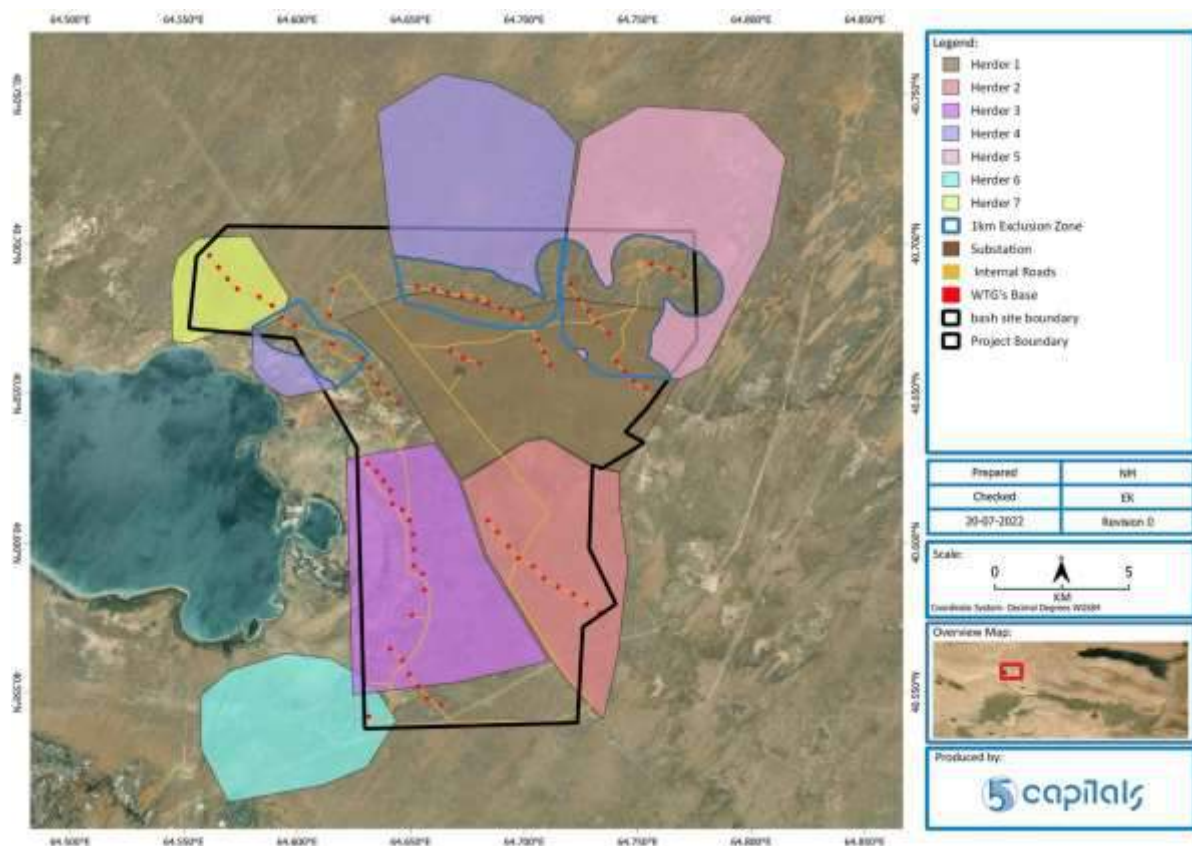

Лойиҳанинг майдони (шу жумладан, экин майдонлари) “Кўкча” МЧЖ (ва унинг 6 та чорвачилари билан бирга Оғитма қишлоғидаги 4 та чорвадор) умумий яйлов майдонининг тахминан 0,056% га таъсир қилади (6-3-жадвалга қаранг). Лойиҳа ҳудудидаги иншоотлари бўлган 3 та чорвачи Лойиҳа чегарасидан ташқарига кўчирилади, Оғитма қишлоғидаги 4 чўпон эса ўз қишлоғининг шимолида ва Лойиҳа чегарасидан ташқарида берилган муқобил ерларда чорваларини ўтлатиши мумкин бўлади (7.11-бўлимига қаранг). Бунинг сабаби шундаки, қурилиш (тахминан 2 йил давомида) ер майдон бўйлаб бир вақтнинг ўзида амалга оширилади ва у босқичма-босқич амалга оширилмайди.

4 ва 5-сонли чорвадорлар Лойиҳа чегарасидан ташқарида жойлашган яйловга киришлари мумкин. Бундан ташқари, ЕРС пудратчиси 4 ва 5-сонли ўтлаш жойларида ШТГлардан 1 км узоқликдаги қурилиш химоя зонасини ташкил қилади, шунда бу

чорвадорлар Лойиҳа чегарасидаги баъзи ерларига хавфсиз киришлари мумкин. Чорвадорлар ва уларнинг чорва молларининг хавфсизлигини таъминлаш учун Объектдан шимолдаги 1 км химоя зонасидан ташқарида (шунингдек шовқин, ишчилар оқими, ўз-ўзидан ўтлашда қолдирилган чорва моллари учун хавфсизлик хавфи ва бошқалар каби бошқа таъсирларни юмшатиш) ҳеч қандай қурилиш ишлари, машиналар, ускуналар ёки ишчиларга рухсат берилмайди. (Лойиҳа ҳудудидаги 4 ва 5-чорвадорларга тегишли яйловлар учун 6-3-жадвалга қаранг).

6-2 расм. Тахминий яйлов майдонларидан 1 км узоқликдани кўрилиш химоя зонаси

Барча чорвадорлар учун чорва молларини боқиш Лойиҳа майдонининг барча ҳудудларида (Дойиҳадан объектларидан ташқарида) фойдаланиш босқичида мумкин бўлади (гарчи ШТГдан 1000м масофада ҳеч қандай аҳоли пунктларига рухсат берилмаса ҳам - қуйида СМЗ бўлимага қаранг).

Лойиҳа ҳудудидаги иншоотлари ва Кўкча қишлоғидаги чорвадорлар учун мос муқобил ерларни аниқлаш бўйича батафсил маълумот олиш учун 7.11.1.1 бўлимига қаранг.

6.1.3 Активларга (Мулklarга) таъсири

Шамол станцияси ичида турар жой иншоотларига эга жами 3 та уй хўжалиги мавжуд бўлиб, улар шовқин таъсири ва ШТГ (WTG-шамол турбинаси генераторлари)дан 1000 м масофа узоқликда бўлиши талаблари туфайли бошқа жойга кўчирилиши керак. Бундан ташқари, "Кўкча" МЧЖ ва Оғитма қишлоғидаги 4 та хонадон эгаларига тегишли бошқа мулклар ҳам бор. Шамол станциясидаги активларнинг қисқача тавсифи қуйидаги жадвалда келтирилган.

6-4 жадвал. Таъсир доирасига тушган иншоотларнинг қисқача тавсифи

ЛТШ	ТАСИР КЎРГАН ИНШОАТЛАР STRUCTURES	МАТЕРИАЛ	МАЙДОН м²	ҲОЛАТИ
Чорвадор 1	Ёзги иншоотлар			
	Яшаш биноси	Шлака блокдан бўлган пойдевор, девор, ёғоч қопламалар, бетон ва ёғоч поллар ёғоч эшиклар, лой билан қопланган том	48.37	яхши
	Метал панжаралар	Метал тўр ва ёғоч устунлар	36	қониқарли
	Қўлбола тандир	Лой	1	яхши
	Ҳожатхона	Шифер деворлар, ёғоч ва шифердан ёпилган том, ёғоч пол	1.5	яхши
	Шлак ёиштли ҳона	Шлака блок	510	яхши
	Шлак ёиштли қўриқхона	Тошли пойдевор, шлак ёиштли деворлар	240	яхши
	Қўйларни ювинтириш учун хона	Шлака блокдан деворлар	96	яхши
	Қорамолларни тўплаш жойи	Бетонли пойдевор, девор ва пол	25	яхши
	Насос хонаси	ёиштлар	9	қониқарли
	Қудуқ	Метал тортқи	200m	қониқарли
	Ёзги метал панжарали хона	Метал тўр	225	қониқарли
	Ёзги ёғочли хона	Дарахт шоҳларидан ясалган	285	қониқарсиз
	Дизел генератори	2 kW қувватли	-	яхши
	Ер ости насоси	7.5kW	-	яхши
	Қишги иншоотлар			
	Яшаш биноси	Шлака блокдан бўлган пойдевор, девор, ёғоч қопламалар, бетон ва ёғоч поллар ёғоч эшиклар, лой билан қопланган том	40.7	яхши
	Ошхона	Бетон пойдевор, ёғочли поталок, бетол пол	6.67	қониқарли
	Ҳожатхона	метал	2.66	қониқарли
	Отлар қўриқхонаси	Ёғоч ва метал	11.76	қониқарли
	Метал сим билан ўралган товўқхона 1	Шлака блок	45.2	яхши

ЛТШ	ТАСИР КЎРГАН ИНШОАТЛАР STRUCTURES	МАТЕРИАЛ	МАЙДОН м²	ҲОЛАТИ
	Метал сим билан ўралган товўқхона 2	Шлака блокдан бўлган пойдевор, девор, ёғоч қопламалар, бетон ва ёғоч поллар ёғоч эшиклар, лой билан қопланган том	9.9	яхши
	Ёзги молхона	Дарахт шоҳлари	180	қониқарли
	Кичик дарвоза 1	Метал	8	қониқарли
	Кичик дарвоза 2	метал	3	қониқарли
	Бетонли пойдевор	бетон	30.2	қониқарли
Чорвадор 2	Яшаш биноси 1	Шлакли ғишдан бўлган пойдевор, девор, ёғоч қопламалар, бетон ва ёғоч поллар ёғоч эшиклар, лой билан қопланган том	20.88	яхши
	Яшаш биноси 2		30.2	яхши
	Насос хонаси	Бетонли пойдевор, девор ва пол	12	қониқарли
	Қўдуқ	-	180m	қониқарли
	Қўриқхона	Шлака блокдан бўлган пойдевор, ёғочли қоплама, лойдан том	10.1	яхши
	Ёзги хона	Метал ўрама ва ёғочли девор	43.2	қониқарли
	Тошли хона	тошлар	440	қониқарли
	Қўриқхона	Тошли пойдевор ва девор, лойдан том ва пол	176	қониқарли
	омборхона	Тошли пойдевор ва девор, лойдан том ва пол	25	қониқарли
	ҳожатхона	Бетот пойдевор, тошли девор, метал том	2	қониқарли
	Метал сим билан ўралган майдон	Метал тўр ва ёғочли ўралма	36	қониқарли
	Кичик дарвоза	Ёғоч	2.5	қониқарли
	Хайвонлар купланиш хонаси	Шлага блок	78	қониқарли
	Дизел генератори	20kW	-	қониқарли
	Ер ости насоси	7.5kW	-	қониқарли
Чорвадор 3	Ёзши иншоат			
	Яшаш биноси	Шлакли ғишдан бўлган пойдевор, девор, ёғоч қопламалар, бетон ва ёғоч поллар ёғоч эшиклар, лой билан қопланган том	49.73	яхши
	Девор ўрама	Тошли пойдевор ва лойдан девор	37.63	қониқарли
	Отлархона	Тошли пойдевор ва лойдан девор	27.2	қониқарли
	Кўйхона	Тошли пойдевор ва лойдан девор	27.2	қониқарли
	Шийпон 1	Шлака блок, ёғоч, лойдан пол	106.4	қониқарли
	Шийпон 2	Шлака блок, ёғоч, лойдан пол	74.9	қониқарли
	омборхона 1	Тошли пойдевор ва лойдан девор	136.5	қониқарли
	омборхона 2		6.45	яхши
	ҳожатхона	Темир ва ёғочли эшик	2.25	қониқарли
	Кичик дарвоза	метал	1.63	қониқарли
	Хайвонлар тўплаш жойи	бетон	4.2	қониқарли
	Метал ўрама 1	Метал тўр	20.6	қониқарли

ЛТШ	ТАСИР КЎРГАН ИНШОАТЛАР STRUCTURES	МАТЕРИАЛ	МАЙДОН м²	ҲОЛАТИ
	Метал ўрама 2	Метал тўр	8.75	қониқарли
	Насосхона	Тошли пойдевор, хом ғиштдан девор, лойдан шифт	13.3	қониқарли
	Қўдуқ	380m	-	қониқарли
	Дизел генератори	20kW	-	қониқарли
	Ер ости насоси	7.5kW	-	қониқарли
	Ёзги молхона	Ёғоч ва дарахт шохлари	336	қониқарли
	Қишқи иншоотлар			
	Яшаш биноси	Шлакки ғишдан бўлган пойдевор, девор, ёғоч қопламалар, бетон ва ёғоч поллар ёғоч эшиклар, лой билан қопланган том,	152.6	яхши
	Ошхона		20.48	қониқарли
	Ҳожатхона	Теми ва ёғочли ўрама	1.5	қониқарли
Оғитма қилинидаги чорвадорлар	Қўдуқ	250m	-	қониқарли
	Қишқи молхона	Дарахт шохлари ва ёғоч	418	ёмон
	Кичик дарвоза	ёғоч	3	ёмон
	Ёзги молхона	Дарахт шохлари ва ёғоч	192	ёмон
Кокча МЧЖ	Кичик молхона	метал	3.6	ёмон
	Яшаш биноси	Тошли пойдевор, хом ғиштдан девор, лойдан шифт	43.2	қониқарли
	Қўдуқ	80млиқ қўдуқ учун бетон пойдевор	-	яхши
	Қўдуқ	295млиқ метал ўрама	-	ёмон

Изоҳ:¹²

- **Яхши:** Зарар ёки деформациялари бўлмаган активларга ишора қилади. Кичик зарарлар активларнинг ишига таъсир қилмайди ва уларни осонгина тузатиш мумкин. Бузилиш даражаси тахминан 0-20% ни ташкил қилади.
- **ҚОНИҚАРЛИ:** Структуравий элементлар одатда ишлашга яроқли, лекин жисмоний бузилишлари тахминан 21-40% бўлган катта таъмирларни талаб қилади.
- **Ёмон:** конструктив элементларнинг ҳолати эскирган. Тузилмалар ўз функцияларида жуда чекланган ишлашга эга ва ишлашни яхшилаш учун тўлиқ ўзгартиришни талаб қилади. Бузилиш даражаси тахминан 61-80% ни ташкил қилади.

6-5 жадвал. Таъсирга учраган дарахлар

ЛТШ	Дарахт тури	диаметри (см)	Сони
Чорвадор 1	Ўрик	5тагача	2
	Арча	кўчатлар	2

¹² Aktivlarning holatidan qat'i nazar, ko'chmas inshootlar uchun kompensatsiya ushbu RAPning 7-bobida ko'rsatilganidek, to'liq almashtirish qiymati bo'yicha taqdim etiladi. Aktivlarning holati baholovchi tomonidan O'zbekiston qonunchiligida nazarda tutilgan metodologiyalar asosida aniqlangan

ЛТШ	Дарахт тури	диаметри (см)	Сони
Чорвадор 3	Крон (декоратив дарахт)	4тагача	3
	Арча	кўчатлар	2

ЧОРВА МОЛЛАРИ

Чорвадорлар ва уларнинг айрим ишчиларига тегишли чорва моллари сони қуйидаги жадвалда келтирилган, аммо уларга ҳеч қандай таъсир бўлмайди, чунки улар қурилиш ишлари бошланишидан олдин, таклиф қилинган муқобил яйловларга кўчирилади. Бироқ, лойиҳани амалга ошириш натижасида, яъни қурилиш босқичида чорва молларининг ўлими ва жароҳати учун қўй, эчки ва бошқаларнинг бозор нархидан келиб чиққан ҳолда компенсация тўлаб берилади.

6-6 Жадвал. Чорвадорлар ва уларнинг ишчиларига тегишли чорва моллари сони

ЧОРВАДОРЛАР	ЧОРВА МОЛЛАРИ СОНИ		ИШЧИЛАР	
	ХУСУСИЙ ЧОРВА МОЛЛАРИ	КЎКЧА МЧЖ ГА ТЕГИШЛИ ЧОРВА МОЛЛАРИ	НОМИ	ЧОРВА МОЛЛАРИ СОНИ
Лойиҳа ҳудудида тузилмалари бўлган чорвадорлар				
1-Чорвадор	430 та қўй, 100 та эчки	170 та қўй	йўқ	йўқ
2- Чорвадор	455 та қўй, 64 та эчки	131 та қўй	2-Ишчи	67 та эчки
			4-Ишчи	10 та қўй
3-Чорвадор	610 та қўй	60 та қўй	7-Ишчи	340 та қўй, 60 та эчки ва 10 та от
			6-Ишчи	80та қўй, 20 та эчки ва 2 та от
7-Чорвадор (Оғитма қишлоғидаги 4та ака укалари билан)	197та қўй ва 107 та эчки	аниқланмади	аниқланмади	аниқланмади
Лойиҳа ҳудудидаги яйловлардан қисман фойдаланаётган, аммо тузилмалари лойиҳа чегарасидан ташқарида жойлашган чорвадорлар				
4-Чорвадор	250 та қўй	250 та қўй	Ишчи 16	30 та қўй
5-Чорвадор	300 та қўй	200 та қўй	Ишчи 15	40 та қўй
			Ишчи 13	100 та қўй
			Ишчи 11	50 та қўй
			Ишчи 8	150 та қўй
			Ишчи 9	50 та қўй
			Ишчи 10	60 та қўй
6-Чорвадор	400 та қўй ва 200 та эчки	350 та қўй	Ишчи 12	50 та қўй
			Ишчи 17	250 та қўй
			Ишчи 18	10 та қўй

ЧОРВАДОРЛАР	ЧОРВА МОЛЛАРИ СОНИ		ИШЧИЛАР	
	ХУСУСИЙ ЧОРВА МОЛЛАРИ	КЎКЧА МЧЖ ГА ТЕГИШЛИ ЧОРВА МОЛЛАРИ	НОМИ	ЧОРВА МОЛЛАРИ СОНИ
			Ишчи 19	11 та қўй

6.1.4 Судралиб юривчи хайвонларни таъсири

Лойиҳа учун судралиб юривчиларни кўчириш режаси ¹³ тайёрланди, унда жанубий бармоқли деско ва рус тошбақаларига таъсирни юмшатиш учун зарур бўлган ўлчаш ва кўчириш методологияси бўйича батафсил кўрсатмалар мавжуд. Режа, шунингдек, рус тошбақаларининг ҳудудга қайта кириб келишини олдини олиш учун фаол қурилиш майдонлари учун судралувчилар учун тўсиқларни ўз ичига олади.

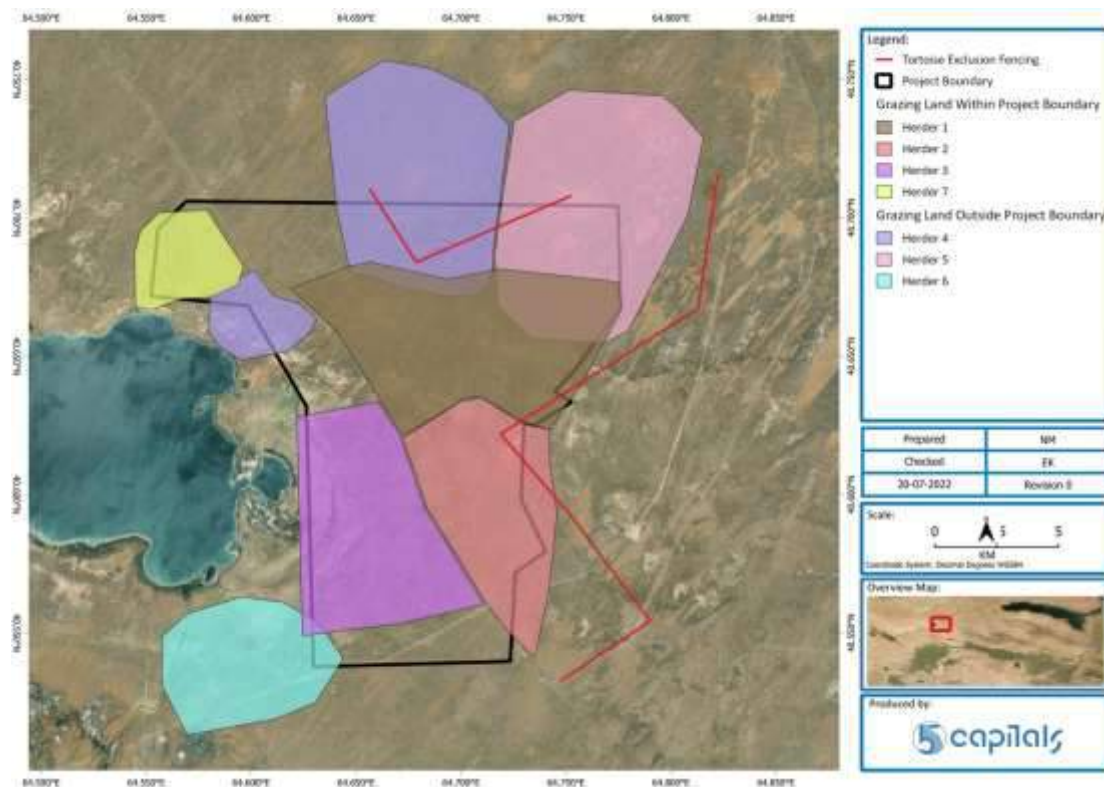
Натижада ва тошбақаларни кўчиришга рухсат бериш учун 2022 йил май ойида қуйидаги хусусиятлар асосида иккита панжарали тўсиқ ўрнатилди:

- Ерга камида 15 см кирган;
- ердан 40 см баландликда; ва
- Металл кичик ўлчамли панжара каби материаллардан тайёрланган, панжара ўлчами 2 см*2 см дан ошмайди.

Икки панжарали тўсиқлар тахминан 10 км ва 28 км узунликда бўлиб, қурилиш босқичи охирида олиб ташланади. Уларнинг жойлашуви қуйидаги расмда кўрсатилганидек.

6-3 расм: Судралиб юривчилар билан тўсиқлар билан ўралган майдонларнинг тахминий ўтлаш жойлари устидан қўшилиши

¹³ Ўтказилган сўровлар тафсилотлари, талаб қилинадиган методология, шу жумладан тўсиқлар спецификациялари ҳақида батафсил маълумот учун судралувчиларни кўчириш режасига қаранг.

6-1 жадвал. Баш ШС объектида судралувчиларни тўсиш учун ўрнатилган панжаранинг жойлашуви

Чорвадорлардан қабул қилинган шикоятлар

Барча чорвадорларга судралиб юрувчиларни тўсиш учун ўрнатилган тўсиқлари, унинг мақсади ва бутун қурилиш муддати (2 йил) учун амалда бўлиши ҳақида маълумот берилди. Икки чорвачи тўсиқ уларнинг чорва молларининг эркин ҳаракатланишига тўсқинлик қилиши ва чорвачилик фаолиятида ноқулайликлар туғдиришидан хавотир билдирди.

Бундан ташқари, 2022 йил 13 июлда 2-сонли чорвадор томонидан унинг учта қўзиси ўтлаш вақтида панжарадан ошиб ўтиб кетгани ва улар қўйхонага қайтмагани ҳақида шикоят билан мурожаат қилган. Чорвачи, шунингдек, ишчилари билан қўзиларни қидириш чоғида қўзиларнинг тана гўшти топилганини айтди. Қайд этилишича, бу чорвачи шикоят беришдан ташқари, йўқолган қўзилар бўйича “Кўкча” МЧЖ ёки милицияга қўшимча далил ёки ҳисобот тақдим этмаган (Шикоят бўйича батафсил маълумот учун “С” иловасига қаранг).

Ушбу шикоят ҳали ҳам кўриб чиқилмоқда ва ACWA Power чорвадорлар (ва уларнинг ишчилари) Лойиҳа натижасида чорва моллари йўқолганлиги ҳақидаги даъволар билан мурожаат қилишлари керак бўлган протоколлар ва талабларни ўз ичига олган чорва моллари учун даъво тартибини амалга ошириш ниятида. Ушбу процедура Лойиҳа ҳудудида ва ЭУЛ бўйлаб таъсирланган барча чорвадорларга етказилади.

Қурилиш ва эксплуатация босқичидаги бошқа таъсирлардан ташқари, 2-сонли чорвадор судралиб юрувчилар тўсиқлари туфайли юзага келган ноқулайликлар туфайли Лойиҳа майдонидан кўчиб ўтишни хоҳлашини ҳам билдирди (чўпоннинг афзал кўрган ўрнини босадиган яйловлар учун 7.11.1.2 бўлимига қаранг).

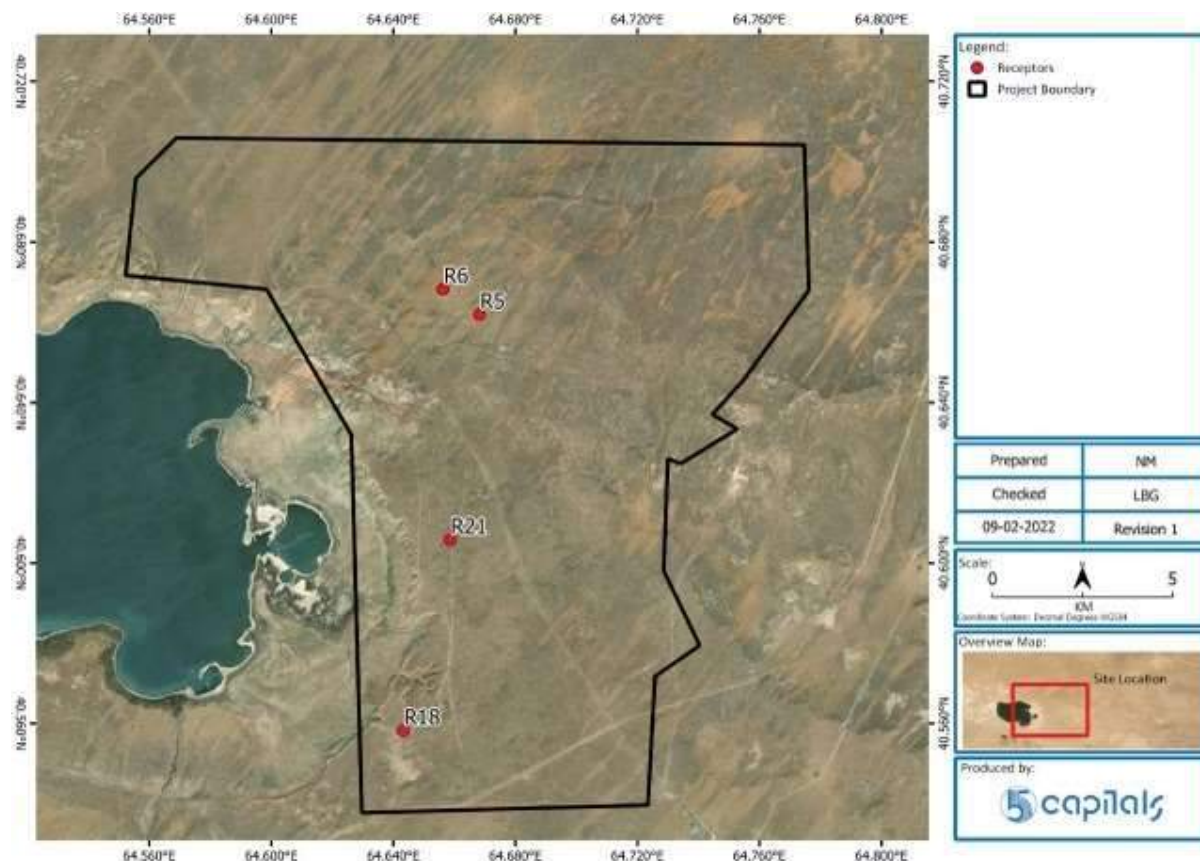
6.1.5 Шовқин таъсири

ШТГ (WTG шамол турбинаси генераторлари) ларнинг ишлаш босқичида шовқин, механик ва аэродинамик манбалардан ҳосил бўлади. Механик ва аэродинамик шовқин ШТГ (WTG шамол турбинаси генераторлари) дан 2 км масофадаги ҳудудларга тарқалиши мумкин. Механик шовқин турбинанинг юзаси, генератор, редуктор, бурилиш мосламалари ва бошқалардан чиқади ҳамда двигатель корпусидаги тешиклар орқали тарқалади. Мазкур компонентлар (таркибий қисмлар) ўзига хос шовқин ҳосил қилади. Паррақлар устидаги ҳаво оқими туфайли аэродинамик шовқин ҳосил бўлади. Бу иш пайтида шовқиннинг асосий манбаи бўлиб, ротор тезлиги ошиши билан у одатда ортиб боради.

Рецепторларга шовқин таъсирини баҳолаш учун Шамол энергияси бўйича ҲМК (Халқаро молия корпорацияси)нинг ЭҲС йўриқномасига мувофиқ лойиҳага хос АМИТБ доирасида шовқинни моделлаштиришнинг батафсил синови ўтказилди. Симуляция натижалари шуни кўрсатдики, барча чорвачилик тузилмаларига (лойиҳа ҳудудида) 10

м/с тезликда таъсир кучи мўътадил бўлиши кутилмоқда ва бу ҲМК/Жаҳон банки гуруҳининг ЭҲС шовқин даражаси бўйича кўрсатмаларига, шунингдек қуйида жадвалда кўрсатилганидек, СанПиНнинг № 0339-16 сонли шовқин чекловлари (кундузи ва кечаси мос равишда 55 (дБА) ва 45 (дБА)) бўйича Ўзбекистон стандартларига мос келмайди. Шу жиҳатдан ушбу рецепторларни қайта жойлаштириш энг мақбул юмшатиш чораси сифатида таклиф қилинган.

6-4 расм. Шовқин таъсир қиладиган рецепторларнинг жойлашуви

6-7 жадвал. Лойиҳа майдонидаги рецепторлар учун олинган фон шовқин чегаралари

Локация жойлашуви	ШАМОЛ ТЕЗЛИГИДАГИ ШОВҚИН ДАРАЖАСИ (10 М/С ДАН 10 М ГАЧА) , ЛА90,Т ДБ КУН/ТУН	ФОН ШОВҚИН ДАРАЖАСИГА АСОСЛАНИБ ОЛИНГАН МЕЗОНЛАР. ЛА90,Т ДБ (10 М/С) КУН/ТУН	ТАҲМИНИЙ ШОВҚИН ДАРАЖАЛАРИ
R5 (Чорвадор 1)	28/39	53/43	59.4
R6 (Чорвадор 1)	28/39	53/43	45.2
R18 (Чорвадор 3)	29/43	53/43	52.1

R21 (Чорвадор 3)	29/43	53/43	48.5
---------------------	-------	-------	-------------

Эслатма: Шовқинни моделлаштириш бўйича батафсил маълумот олиш учун Баш ШФ ЭСИА 2-жилдга қаранг.

Бундан ташқари, Лойиҳа доирасида ҳар бир ШТГ (WTG шамол турбинаси генераторлари) дан 1000 м масофада СМқЗни (соғлиқни муҳофаза қилиш зонаси) ташкил этиш талаб қилинади, бу эса Лойиҳа ҳудудида иншоотлари бор бўлган чорвадорларни муқобил ерга кўчиришни талаб қилади (қуйида кўрсатилган).

6.1.6 Соғлиқни муҳофаза қилиш зонасининг таъсири

Лойиҳа ШТГ (WTG шамол турбинаси генераторлари) лар ва турар жойлар ўртасида 1000 м масофада Саломатликни Муҳофаза қилиш Зонасини ташкил этиши керак бўлади. Лойиҳа доирасидаги аҳоли пунктлари ва энг яқин ШТГ ўртасидаги масофа қуйидаги жадвалда келтирилган.

6-8 жадвал. Аҳоли пунктлари ва энг яқин ШТГ орасидаги масофа

ЧОРВАДОРЛАР НОМИ	ШТГ ДАН ЭНГ ЯҚИН МАСОФА (М)	1000М МАСОФАДА СМқЗ БИЛАН МУВОФИҚЛИГИ
Чорвачилар, Шамол станцияси ичидаги тузилмалари билан биргаликда		
Чорвадор 1	270	Йўқ
	980	Йўқ
Чорвадор 2	3,000	Бор
R17 ("Кўкча" МЧЖга қарашли бузилиб кетган, ҳозирда ҳеч ким яшамайдиган турар-жой бинолари)	450	Йўқ
Чорвадор 3	730	Йўқ
	370	Йўқ
Ҳудуддаги яйловлардан қисман фойдаланувчи чорвадорлар		
Чорвадор 4	3693	Бор
	1721	Бор
Чорвадор 5	1475	Бор
Чорвадор 6	5302	Бор
Агитма қишлоғи		
Оғитма қишлоғидаги чорвадорлар (Чорвадорлар 7)	Номалум	Бор

Юқоридаги жадвалда кўрсатилганидек, Лойиҳа ҳудудидаги 5 фаол турар жой объектдан 4 таси 1000 м СМқЗ талабига жавоб бермайди. Шунингдек, шовқин таъсир қиладиган рецепторларнинг жойлашуви (юқорида муҳокама қилинганидек) ва (РАР)

ЛТШ (лойиҳа таъсир этган шахслар) ларни кўчиришга эҳтиёж бор. 2-Чорвадор энг яқин ШТГгача 3 км буфер зонасига эга, аммо умумий яйлов майдонига ШТГ қурилиши таъсир қилади. Бундан ташқари, машина ва асбоб-ускуналар жойида ҳаракатланиши, ишчилар оқими билан боғлиқ таъсирлар шу жумладан судралиб юрувчиларга қарши ўрнатилган панжаралар туфайли чорвадор ва унинг ишчилари шунингдек чорва моллари саломатлиги ва хавфсизлиги билан боғлиқ муаммолар мавжуд. Шундай қилиб, бу чорвадорни ҳам кўчириш тавсия этилади.

"Кўкча" МЧЖ R17 турар-жойига эгалик қилади, аммо бу ерда ҳеч ким яшамайди. Бироқ, энг яқин ШТГ дан 450 м масофада жойлашганлиги сабабли, ушбу аҳоли пункти келажақда таъмирланмайди ва аҳоли яшаши мумкин эмаслигини инобатга олиб, "Кўкча" МЧЖга товон пули тўлаш талаб қилинади.

Бошқа барча чорвадорлар турар-жойлари (турар-жой бинолари) СМқЗдан ташқарида жойлашган ва шу сабаб улар учун ҳеч қандай жисмоний кўчиш назарда тутилмаган. Қурилишнинг бошқа ҳар қандай таъсири, Лойиҳа ишчилари ва техникаларини қурилиш ёки йўл ётқизиш жойларидан ташқаридаги ҳудудларга киришини, кесиб ўтишини тақиқлаш орқали камайтирилади. Бундан ташқари, чорвадорлар (ва бошқа ЛТШлар) лойиҳанинг қурилиши ва фойдаланиш босқичига оид ҳар қандай ташвишларини билдиришлари учун шикоят қилиш механизmidан фойдаланиш имкониятига эга бўладилар.

Лойиҳанинг амал қилиш муддатини (25 йил) ҳисобга олган ҳолда, келажақда чорвадорлар томонидан янги турар жой биноларини қуришни бутунлай инкор этиб бўлмайди. Шундай қилиб, (SWID) ИЖС (ипакчилик ва жун саноати) ва "Кўкча" МЧЖ билан келишилган ҳолда ва участкадан фойдаланаётган чорвадорлар билан доимий маслаҳатлашувлар олиб борилганда ШТГ дан 1000 м масофада ҳар қандай иншоотлар қурилиши тақиқланади.

6.1.7 Иш (ўрнини) ҳақини йўқотиш

ИЖС ва "Кўкча" МЧЖ томонидан лойиҳанинг амалга оширилиши уларнинг фаолиятига салбий таъсир кўрсатмаслиги таъкидланган. Лойиҳа ҳудудидаги Чорвадорларга ўз чорва моллари билан кўчирилиши мумкин бўлган муқобил ерларнинг жойлашуви ҳақида маълумотлар ушбу 1, 3 ва 7 сонли Чорвадорлар учун қўРнинг 7.11чи бўлимида кўрсатилган.

2 сонли Чорвадон "Кўкча" МЧЖ еридан ташқарига Лойиҳа майдонидан тахминан 150 км узоқликга кўчиб ўтишни маъқул кўради, у ерда у бошқа яйлов ерларини аниқлаган. Қайд этилишича, "Кўкча" МЧЖ ер майдонидан кўчиши билан унинг МЧЖ билан шартномаси бекор бўлиши мумкин (у МЧЖга тегишли 131 бош қўйни ўзига тегишли 455 қўй ва 64

эчкини чорва молларини боқад). Бироқ, МЧЖ директори шартномани бекор қилиш ёки янгилаш тўғрисидаги якуний қарор унинг афзал кўрган жойини баҳолашдан кейин аниқланади.

Юқоридагилардан келиб чиққан ҳолда, МЧЖ билан шартнома тузган 3 нафар чорвадордан 2 нафари ишини йўқотмайди, чунки белгиланган муқобил ерлар бўйича яйлов амалга оширилади. 2-сонли чорвадорга таъсири (агар у "Кўкча" МЧЖ билан шартномасини йўқотса) унинг турмуш тарзига таъсирини баҳолаш учун мониторинг қилиниши керак. Бироқ, бундай таъсирлар чекланган бўлади, чунки унинг шахсий чорва моллари "Кўкча" МЧЖ остида ўтлаганидан кўра кўпроқ.

Изоҳ: 2-сонли чорвадор Кўкча ерларидан ташқарига кўчиш билан боғлиқ хавфлар (7.11.1.2-бўлимга ҳавола) ва ACWA Powerning Лойиҳа бўйича мажбуриятлари кўлами унинг тирикчилик ва активларига таъсири ҳақида хабардор қилинган.

6.2 ЭУЛ (Юқори Электр Узатиш Линиялари)

6.2.1 Ерга қўйиладиган талаблар

Баш-қоракўл ЭУЛ қурилиши жисмоний ва иқтисодий ўсишга олиб келади. Гарчи ЭУЛнинг ўрнатилиш юналиши ЎМЭТ томонидан тасдиқланган бўлсада ва ўзгармаслиги аниқ бўлсада, тақдирланишича, 162 км узунликдаги ЭУЛнинг лойиҳаси якунига етмаган (яни устунлар, минораларнинг жойлашуви ва бошқалар). Мижоз таъсирларни баҳолаш ЭУЛ нинг ҳар бир томонидан 50 м¹⁴ масофада амалга оширилишини маслаҳат берди, бу эса ўз навбатида ҳар бир томондан 30 м масофада талаб қилинадиган СМқЗни ва ётқизиш майдонини ҳам ҳисобга олади.

Одатий ЭУЛ қурилиш талабларини инобатга олган ҳолда, доимий ер олиш устунлар/миноралар қурилиши билан боғлиқ бўлиши кутилмоқда. Шу сабабли, АТШ нинг аксарият қисми қисқа муддатли, вақтинчалик таъсирларга дуч келиши кутилмоқда (қурилиш даврида), лекин улар Лойиҳанинг эксплуатация босқичида чорва боқиш, деҳқончилик (ЭУЛ остида етиштирилиши мумкин бўлган экинлар/дарахтлар тури билан чекланган ҳолда) каби ердан фойдаланиш фаолиятларини қайта тиклашлари мумкин.

¹⁴ ЭУЛнинг ҳар бир томонидаги 50м таъсир майдони ҳар қандай ётқизиш майдонларини, миноралар жойлашган жойларни, СМқЗ ва RoWni қуриш учун вақтинча ер талабларини ҳисобга олади. Шундай қилиб, белгиланган 100м таъсир зонасидан ташқарида қўшимча таъсирлар кутилмайди.

6.2.2 Ерга таъсири

ЭУЛ бўйича ерлар ҳудудларда ердан чорвадорчилик, деҳқончилик, ўрмон хўжалиги ва тижорат мақсадларида фойдаланишни ўз ичига олган 6 та туманни кесиб ўтади. ЭУЛнинг таъсир қилиш ҳудуди (АОИ) ЭУЛнинг ҳар бир томонидан 50 м масофани ўз ичига олади ва турли ЛТШ лар учун таъсир доираси қарамоқдаги ерларнинг умумий майдонига қараб фарқ қилади.

қуйидаги жадвалда ҳар бир ердан фойдаланувчига таъсир кўрсатадиган ҳудуднинг қисқача тавсифи келтирилган.

6-9 жадвал. 100м масофада таъсирга учрайдиган ерлар

No.	ЛТШ лар номи	Ердан фойдаланиш усули	Йиллик ижара шартномаси	Эгалик қилинган тахминий умумий ерлар (гектар)	ЭУЛ таъсирига учраган тахминий ерлар	
					(гектар)	%
Ғиждувон тумани						
1	Қўкча МЧЖ	Чорва яйлови	49	267,398.1	279.7	0.10
2	Ғиждувон туман Давлат ўрмон хўжалиги	Ўрмон хўжалиги	-	20668.7	64.6	0.31
Шофиркон тумани						
3	Шофиркон ҳалол гўшт сут савдо МЧЖ	Чорва яйлови	49	1672	27.4	1.64
4	Жилвон Ривож Фарм	Чорва яйлови	49	1200	14.9	1.24
5	Чорвадор-1	Қишлоқ хўжалиги	30	29	7.3	25.17
6	Шофиркон тумани Давлат ўрмон хўжалиги ерлари	Чорва яйлови	-	50669	162.6	0.32
7	Ғалаба МЧЖ	Чорва яйлови	49	25100	96	0.38
Пешку тумани						

No.	ЛТШ ЛАР НОМИ	ЕРДАН ФОЙДАЛАНИШ УСУЛИ	Йиллик ИЖАРА ШАРТНОМАСИ	ЭГАЛИК ҚИЛИНГАН ТАХМИНИЙ УМУМИЙ ЕРЛАР (ГЕКТАР)	ЭУЛ ТАЪСИРИГА УЧРАГАН ТАХМИНИЙ ЕРЛАР	
					(ГЕКТАР)	%
8	Жонкелди МЧЖ	Чорва яйлови	49	756121	78.6	0.01
9	Бухоро Давлат Ўрмон хўжалиги	Ўрмон хўжалиги	-	12100	141.8	1.17
Ромитон тумани						
10	Ромитон қўйчилик экспорт МЧЖ	Чорва яйлови	49	182000	80	0.04
11	Бухоро Давлат Ўрмон хўжалиги	Ўрмон	-	1359	43.23	3.18
Жондор тумани						
12	Фермер 2	Қишлоқ хўжалиги	49	157	4.1	2.61
13	Фермер 3	Қишлоқ хўжалиги	49	64	1.9	2.97
14	Яккатут ғаллачилик ва уруғчилик кластери МЧЖ	Чорва яйлови	49	13132.4	113.9	0.87
15	Амир Темур МЧЖ	Чорва яйлови	49	336296	28.7	0.01
16	Жондор тумани Давлат ўрмон хўжалиги	Ўрмон хўжалиги	-	88436	345	0.39
Қоракўл тумани						
17	Қоракўлнаслчилик МЧЖ	Чорва яйлови	49	499000	26.9	0.01
18	Фермер 4	Қишлоқ хўжалиги	49	250	19	7.6
19	Фермер 5	Қишлоқ хўжалиги	40	52	9	17.31
20	Фермер 6	Қишлоқ хўжалиги	49	60	7	11.67
21	Фермер 7	Қишлоқ хўжалиги	-	0,25	0.106	42.4

No.	ЛТШ ЛАР НОМИ	ЕРДАН ФОЙДАЛАНИШ УСУЛИ	Йиллик ИЖАРА ШАРТНОМАСИ	ЭГАЛИК ҚИЛИНГАН ТАХМИНИЙ УМУМИЙ ЕРЛАР (ГЕКТАР)	ЭУЛ ТАЪСИРИГА УЧРАГАН ТАХМИНИЙ ЕРЛАР	
					(ГЕКТАР)	%
22	Тижорий 1	Чорвачилик учун озуқа ишлаб чиқариш бўйича келгусидаги цехнинг тижорий таклифи (ривожланмаган)	-	0,24	0.23	95.83
23	Тижорий 2	Чорвачилик учун озуқа ишлаб чиқариш бўйича келгусидаги цехнинг тижорий таклифи(ривожланмаган)	-	0,48	0.47	97.92
24	Тижорий 3	Келгусидаги товуқ фермаси бўйича тижорий таклифи (ривожланмаган)	-	0,24	0.14	58.33
25	Тижорий 4	Тижорий – Товуқ фермаси (Кўплаб ташриф буюриш пайтида ижтимоий гуруҳ ушбу фермада бирон бир фаол тижорат фаолияти ёки товуқлар борлиги аниқламади. Бироқ, эгаси унинг ишлаётганлигини таъкидлайди. Хавфсизлик хонасида қўриқчи аниқланган.)	-	0,25	0.05	20
26	Тижорий 5	Тижорий – Пахта ипларини ишлаб чиқариш (фаолият юритади)	-	2.24	0.19	8.48
27	Тижорий 6	Тижорий - Келажакда тавсия этилган ўсимлик мойи устахонаси (ривожланмаган)	-	2	1.19	59.5
28	Қорақўл тумани	Бу ер ўзлаштирилмаган бўлиб, исталган вақтда аукционга қўйилиши мумкин	-	Номаълум	24.05	Номаълум

Эслатма: 100 м таъсир зонаси (Aol) доирасидаги умумий майдон ва таъсир қилинган умумий майдон Google Earth ёрдамида ҳисобланган. Ушбу ҳисоб-китобларни ўз ичига олган хат 2022-йил 31-март куни Бухоро шаҳар ҳокимлигига тасдиқлаш учун юборилган ва ҳозирги кунгача жавоблар олинмаган.

Юқоридаги жадвалда кўрсатилганидек, кўплаб ЛТШ лар белгиланган Aol (таъсир зонаси) туфайли сезиларли таъсирлардан зарар кўрмайди. Бундан ташқари, ЭУЛ қурилганидан кейин ҳам чорвадорлик, деҳқончилик ёки ўрмон хўжалиги фаолиятларини (баъзи чекловлар билан бўлса ҳам) амалга оширилиши кутилмоқда. Йўқотиладиган ерларнинг умумий майдони ҳозирда мавжуд бўлмаган ЭУЛ устунлари қаерда жойлашганига қараб белгиланади.

Таҳлиллар шуни кўрсатдики, 9 та ЛТШ белгиланган 100 м таъсир доираси асосида ўз ерларининг 10% дан ортиғини йўқотади. Бу ердан фойдаланувчилар юқоридаги жадвалда кўрсатилганидек, асосан қорақўл туманида бўлиб, улар орасида 5-сонли фермер (17,31%), 6-сонли фермер (11,67%), 7-сонли фермер (42,4%), 1-сонли тижорий корхона (95,83%), 2-сонли тижорий корхона (97,92), Шофиркон туманида 3-сонли тижорий корхона (58,33%), 4-сонли тижорий корхона (20%) ва 6-сонли тижорий корхона (59,5%), шу жумладан, 1-сонли фермер (25,17%) мавжуд. Бу энг ёмон ҳолатдир, чунки таҳлил 100 м таъсир доирасига асосланади, шу билан бирга ЭУЛ устунларининг жойлашувига асосланган доимий таъсир анча кам бўлади ва баъзи чекловлар билан бўлса-да, ЭУЛ қурилганидан кейин баъзи қишлоқ хўжалиги ва тижорат фаолияти ҳали ҳам амалга оширилиши мумкин.

1, 2, 3 ва 6-сонли тижорий корхоналар ўз ерларининг 50% дан кўпроғини йўқотиб, келажақдаги корхоналарини яроқсиз ҳолга келтиради. Ушбу ер участкалари ҳозирда ўзлаштирилмаган. Ушбу тижорат корхоналари эгалари ернинг йўқолиши келажақдаги даромадга таъсир қилиши ва ер белгиланган муддатда ўзлаштирилмаса, улар ҳукумат томонидан жаримага тортилишидан хавотир билдиришди. Бухоро шаҳар ҳокимлиги билан ушбу ЛТШ учун мос муқобил ерларни аниқлаш бўйича маслаҳатлашувлар шуни кўрсатдики, барча тижорат ерлари онлайн танлов аукционидан оқоли ажратилади, унга ЛТШлар индивидуал равишда мурожаат қилишлари керак бўлади (батафсил маълумот учун 7.11.2 бўлимига қаранг).

Белгиланган таъсир доираси 4-сонли тижорий корхоналарни атиги 20%га таъсир қилса ҳам, у жамланган таъсирга эга бўлади, чунки унинг мавжуд ерларининг деярли 50% (шимолда) яшашга яроқсиз ва мавжуд топография туфайли реабилитация қилиш учун катта инвестициялар керак бўлади. Шундай қилиб, у Лойиҳа ва топографик чекловлар натижасида ўз ерларининг 70% га кириш ҳуқуқини йўқотади деб тахмин қилинади.

6.2.3 Тузилмаларга таъсири

ЭУЛ бўйлаб ерларнинг катта қисми аҳоли пунктлари бўлмаган ҳудудларда жойлашган. Шундай қилиб, тузилмаларга таъсир даражаси АТШ учун жуда чекланган. 100 м (Аол) бўйлаб аниқланган тузилмалар қуйидаги жадвалда кўрсатилган. Бу, шунингдек, ЭУЛнинг иккала томонида 30 м соғлиқни сақлаш зонасида жойлашган тузилмаларга ҳам тегишли. ЭУЛ бўйлаб жисмоний силжиш 30 м СМЗ ичида турар жой иншоотларига эга бўлган 3-сонли Чорвадор ва 4-сонли Фермерга таъсир қилади, 4-сонли тижорий корхона эса баъзан қўриқчилар томонидан турар жой мақсадлари учун фойдаланиладиган, лекин ЭУЛдан тахминан 49 м ва СМЗдан 30 м масофада жойлашган хавфсизлик хонасига эга. 1-сонли Чорвадор ва 1-сонли Фермер, 3 ва 5-сонли тижорий корхоналарга таъсир иқтисодий бўлади ва жисмоний кўчишга олиб келмайди.

6-10 жадвал. ЭУЛ бўйлаб аниқланган тузилмалар

АТШлар	Таъсирланган тузилма	Материал	Майдони (М²)	Ҳолати
Шофиркон тумани				
Чорвадор 1	молхона	Бетон пойдевор, метал симли панжара, ёғочли шифт, тунукали том ва поллар	203.86	қониқарли
Фермер 1	6 та суғориш насослари 100м таъсир доираси ичида	Албастер	4млик 3та насос ва 3та 1.5млик, 1м ва 2.10млик насослар	қониқарли
Ромитан тумани				
Чорвадор 3	Турар жой	Бетон пойдевор, метал симли панжара, ёғочли шифт, тунукали том ва поллар	27.6	қониқарли
	Ёзги молхона	Ёғоч, дарахт шохлари	80.5	қониқарли

	Шийпон	Ёғоч, дарахт шоҳлари, қамишли лойли том, тунукали поллар	16.5	қониқарли
	Ем-ҳашар сақлар жойи	Ёғоч ва тўр сим	117	қониқарли
Қоракўл тумани				
Фермер 4	Турар жой	Бетон пойдевор, метал симли панжара, ёғочли шифт, тунукали том ва поллар	27.88	қониқарли
Тижорий корхона 3	Якунланмаган бетонли пойдевор	Бетон	-	қониқарли
	Қўмилган сув бочкаси	Бетон	-	қониқарли
Тижорий корхона 4	Бинонинг кириш қисмидага қўриқлаш хонаси. Бу турар жой учун ҳам ишлатилади	Тунукали том, бетон девор ва поллар, ёғоч эшик ва ойлари деразалар	26.22	қониқарли
Тижорий корхона 5	Бинонинг якунланмаган бетон пойдевори	Бетон пойдевор ва арматура	147.94	қониқарли

АТШларга юқоридаги таъсир етган инфоатлари учун тоvon пуллари берилари (7.6.2. бўлимига қаранг).

6.2.4 Экинлар ва дарахтларга таъсири

қуйидаги жадвалда кўрсатилганидек, белгиланган 100 м (Aol) таъсир доираси ичида турли хил экинлар ва дарахтлар мавжуд.

6-11 жадвал. ЭУЛ бўйлаб экинлар ва дарахтлар

Таъсирга учраган АТШ лар	экинлар		дарахтлар		
	Экин тури	Гектар	Дарахт тури	Диаметр (см)	Сони
Шофиркон тумани					
Фермер 1	буғдой	7.3	ўрик	20	1
Жондор тумани					
Фермер 2	буғдой	4.1	-	-	-
Фермер 3	беда	1.9	-	-	-
Қоракўл тумани					
Фермер 4	буғдой	7.6	-	-	-
Фермер 5	буғдой	9	ўрик	5	10
				12	24
				16	88
				21	1
				20	11
			Олма	20	16
				12	13
			тут	2 to 5	189
				21 ошиқ	1
Умумий	номаълум	номаълум	номаълум	номаълум	353

Фермер 6	буғдой	7	-	-	-
Фермер 7	буғдой	0.11	-	-	-

ЭУЛ лойиҳаси ва устунлар жойлашуви тугаллангандан (ўрнатилгандан) сўнг, экинлар ва дарахтларга таъсир юқоридаги жадвалда кўрсатилганидан анча чекланган бўлиши кутилмоқда. Бироқ, қурилиш босқичида устунлар ўрнатиш, техникаларнинг ҳаракатланиши ва ҳоказолар билан боғлиқ вақтинчалик таъсирлар кузатилиши мумкин, аммо бундай таъсир 100млик таъсир доираси ичида бўлади. Деҳқонлар ЭУЛ остида RoW дан ташқарида деҳқончилик қилишлари мумкин бўлиши кутилмоқда, аммо бундай деҳқончилик фаолияти турлари етиштириладиган экинлар ва дарахтлар бўйича чекловларни ўз ичига олиши мумкин.

6.2.5 Корхоналарга таъсири

қорақўл туманидаги ЭУЛ бўйида олти (6)та савдо корхонаси мавжуд. Ушбу корхоналарга таъсирлар юқоридаги бўлимда аллақачон муҳокама қилинган, аммо уларни қуйидагича умумлаштириш мумкин:

- 1,2,3,4 ва 6-сонли тижорат корхоналари 50% дан кўпроғини йўқотадилар ва Бухоро ҳокимлиги билан маслаҳатлашувлар шуни кўрсатдики, улар ер аукционни орқали муқобил ер олиш учун ариза беришлари керак (батафсил маълумот учун 7.11.2-бандга қаранг).
- 1,2,3 ва 6-тижорат **корхоналари эгалари** ерни ўзлаштирмаган, аммо ўзаро суҳбат, ахборот алмашинувлар, музокоралар натижасида улар бу ерни ўзлаштириш ниятида эканлиги аниқланди.
- Шу билан бирга, улар 100 м (AoI) да 50% дан кўпроқ ерини йўқотаётгани қайд этилган ва улар ушбу ҳудудда ҳеч қандай иншоот қурмасликлари ҳақида маълумот берилган (чекланган санага мувофиқ).
- 4-тижорат корхонасида амалдаги товуқ фермаси бўлиб, у ерда товуқлар боқилаётган бинолар бор.
 - Бунинг эгаси ўз бизнесини ишлаётганини даъво қилмоқда, аммо ижтимоий гуруҳнинг сайтга кўп ташриф буюриши қўриқчи борлигидан ташқари ҳеч қандай давом этаётган тижорат фаолиятини аниқламади. Бундан ташқари, эгаси тижорат фаолиятини тасдиқловчи ҳеч қандай ҳужжат тақдим этмаган. Шундай қилиб, тақдим этилган компенсация (7.6.2 бўлимига ҳавола) таъсир кўрсатган активлар ва ерга асосланади.
- 5-тижорат корхонаси амалдаги пахтани қайта ишлаш корхонаси бўлиб, унинг фаолиятига таъсир қилмайди. Бунинг сабаби шундаки, белгиланган таъсир доираси ичида фақат қурилиш пойдевори топилган.

6-2 расм: Ишламайдиган тижорат участкаларининг фотосуратлари

ЛТШ	расмлар
1-сонли тижорий корхона	
2-сонли тижорий корхона	
3-сонли тижорий корхона	

АТШ	расмлар
6-сонли тижорий корхона	

6-3 расм: Ҳеч қандай фаолият кузатилмаган 4-сонли тижорий корхона (товуқ фермаси).

СОЛИҚЛАР ВА ЖАРИМАЛАР

ЭУЛ лойиҳаси 2021-йил ноябрь ойида ЎМЭТ (Ўзбекистон Миллий электр тармоғи) томонидан тасдиқланган, шундан сўнг Бухоро вилоят ҳокимлиги АТШни лойиҳа тўғрисида хабардор қилиши ва таъсир доирасидаги ерларни давлат захирасига қайтариши шарт эди. Шундай қилиб, 2021-йилнинг ноябрь ойидан кейин ерга тўланиши керак бўлган ҳар қандай солиқлар АТШ томонидан эмас, балки Лойиҳа томонидан тўланиши керак бўлади.

Бундан ташқари, ўзлаштирилмаган тижорат ерларига эга бўлган аҳолига ўз ерларини ўзлаштириш учун бир йиллик имтиёзли давр берилди, шундан сўнг жарималар ундирилади. Лойиҳанинг тугаш санаси (2022 йил 27-30 январь) муносабати билан ерларининг 50% идан кўпроғини йўқотган 4 та АТШ ўзларининг истиқболдаги режаларини

амалга ошира олмайди, бу эса 1 йил ўтгандан кейин жарима солинишига сабаб бўлади. Ушбу жарималар Лойиҳа томонидан тўланади.

Изоҳ: Активлар, экинлар ва дарахтларга таъсир кўрсатадиган (чорвадорлар, фермерлар ва тижорат тузилмаларига тегишли) ҳудудларда қурилиш/монтаж ишлари ушбу КҲРни амалга ошириш шарти билан бўлади. Бундай ишлар таъсир кўрсатмайдиган ҳудудларда КҲРни амалга ошириш тугагунига қадар бошланиши мумкин.

6.2.6 Ишчиларга таъсири

ЭУЛ қурилиши ЭУЛ бўйлаб доимий ва/ёки вақтинчалик ишчилар ишини йўқотишига олиб келиши эҳтимолдан йироқ. Бироқ, лойиҳа натижасида, камдан-кам ҳолларда бирон бир иш ўрни йўқотиладиган бўлса, ушбу КбҲР (RAP Кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси) доирасида ишчилар учун компенсация ва ҳуқуқлар тақдим этилади. ЭУЛ бўйлаб ишчилар сони ва турлари қуйидаги жадвалда келтирилган.

6-12 жадвал. ЭУЛ бўйлаб мавжуд бўлган ишчилар сони

ЛТШ ларнинг Ер Эгалари	ИШЧИЛАР СОНИ	
	ШАРТНОМАСИ БОР ДОИМИЙ ИШЧИЛАР	МАВСУМИЙ ИШЧИЛАР
Шофиркон тумани		
Жилвон Ривож Фарм	2	-
Фермер 1	10	30
Чорвадор 1	3	-
Ромитон тумани		
Чорвадор 2	0	1
Жондор тумани		
Фермер 2	4	30
Фермер 3	1	0
Қоракўл тумани		
Фермер 4	7	50
Фермер 5	10	30
Фермер 6	8	20
Фермер 7	1	-
Тижоратчи 4	4	-
Тижоратчи 5	Эгаси бу маълумотни беришдан бош тортди, чунки ЭУЛ унинг пахтани қайта ишлаш заводида таъсир қилмайди.	-
Тижоратчи 6	2*	0

* 6-Тижорат ери ўзлаштирилмаган, лекин эгаси ўзини ва хотинини ишчи сифатида рўйхатдан ўтказганини айтди. Бундан ташқари, МЧЖ ва Давлат ўрмон хўжалиги жамғармасида ишлаётган ишчилар тўғрисидаги маълумотлар ижтимоий гуруҳга тақдим этилмаган.

6.2.7 Давлат активларига таъсири

Худудга ташрифлар ва Аму-Бухоро ирригация тизими бошқармаси билан музокоралар натижасида ЭУЛ бўйлаб тўққизта (9) канал ўтиш жойи аниқланди.

6-5 жадвал. ЭУЛ бўйлаб суғориш каналлари жойлашуви

Мабодо (ЕРС) Бош пудратчи керакли буфер зоналарига риоя қилмаса, каналлар бўйлаб сув оқимининг бузилишига потенциал таъсир кўрсатиши мумкин. Бундан ташқари, каналлар яқинидаги қазиш ишлари тупроқ эрозиясига олиб келиши мумкин, бу эса сув сифатига путур етказиши ва бу сув ЭУЛ таъсир доираси ҳудудидан ташқаридаги бошқа фермер хўжаликларига оқиб ўтиши мумкин. Шундай қилиб, ЕРС pudratchisi ушбу ҚХРнинг 4.3-бўлимида кўрсатилганидек, белгиланган буфер зоналарига риоя қилиши керак.

6.2.8 Инфратузилма ва коммунал хизматларга таъсири

Шамол станцияси ва ЭУЛ трассаси газ қувурлари, ЭУЛлар, темир йўл ва автомобил йўллари учун мавжуд инфратузилма коридорлари билан бир ҳудудда жойлашган. Эҳтимолдан йироқ бўлсада, Лойиҳа ва ЭУЛ қурилиш босқичи мавжуд

инфратузилманинг шикастланишига олиб келиши мумкин, бу эса кўрсатиладиган хизматларда узилишларни юзага келтириши мумкин. Таъкидлаш лозим, хизматларнинг узилиши режалаштирилган қурилиш методологиясининг таркибий қисми эмас.

қолаверса хизматларнинг узилиши эҳтимолдан йироқ, чунки Лойиҳа (ва ЭУЛ) лойиҳалари барча тегишли қонун талабларига жавоб беради, қурилиш, машиналар, ускуналар ва ишчиларнинг ҳаракати ажратилган майдон ва буфер зоналари ичида бўлади.

6.2.9 Ўрмон ерларига таъсири

Ўрмон ерларига таъсир минимал бўлиши кутилмоқда ва ЭУЛ изига асосланади. Бундан ташқари, 100 м таъсир зонасида ҳеч қандай дарахт қайд этилмаган. ЕРС пудратчиси АМИТБ талабларига мувофиқ қурилиш босқичи тугагандан сўнг яшаш муҳитини тиклаши керак.

6.3 Жисмоний қўчиш ва иқтисодий таъсирларнинг қисқача мазмуни

қуйидаги жадваллар шамол станцияси ва ЭУЛ ичидаги таъсирларнинг қисқача мазмунини тақдим этади.

6.3.1 Шамол станцияси

Impacts	Таъсир тури		АТШлар
	Вақтинчалик	Доимий ерга таъсир	
Ерга таъсири	Вақтинчалик объектларнинг қурилиши "Кўкча" МЧЖнинг 9,0287 га ер майдонига таъсир қилади, бу 0,0034% ни ташкил қилади.	Лойиҳа объектларини қуриш 140,9018 га майдонга таъсир қилади, бу "Кўкча" МЧЖга тегишли ернинг тахминан 0,053% ни ташкил қилади.	Kokcha LLC
"Кўкча" МЧЖ билан шартномалар асосида чорвадорлар учун яйлов ерлари	Ушбу таъсир қурилиш фаолияти ва вақтинча ётқизиш жойларининг таъсирига асосланади. Соғлиқ, хавфсизлик ва ишчилар оқимининг таъсири ва ҳоказолар туфайли чорвадорлар лойиҳа ҳудудидаги ерларига киришда вақтинчалик чекловларга дуч келишади.	Доимий таъсир лойиҳа доирасидаги яйлов ерларининг йўқолишига олиб келади, масалан, ШТГ, нимстанциянинг жойлашуви.	3 herders with contracts with Kokcha LLC.

Impacts	Таъсир тури		АТШлар
	Вақтинчалик	Доимий ерга таъсир	
Лойиҳа чегарасидан ташқарида жойлашган (ва “Кўкча” МЧЖ шартномалари билан) чорвадорлар учун яйлов ерлари	Вақтинчалик таъсир қурилиш майдонларига кириш чекловларига таъсир қилади (4 ва 5-сонли Чорвадорлар учун 1 км қурилиш буфери билан).		3та чорвадорни Кўкча билан шартномаси мавжуд
“Кўкча” МЧЖ билан шартнома тузмаган Оғитма қишлоғидаги чорвадорлар	Қурилиш босқичининг 2 йили давомида Лойиҳа ҳудудидаги яйлов майдонларига кириш чекланади.		4
Жисмоний қўчиш	номаълум	Лойиҳа ҳудудида турар жой тузилмалари билан чорвадорларнинг жисмоний қўчиши. Бунинг учун ушбу АТШларни қўчириш керак бўлади.	3
Активларга таъсири	номаълум	Кўчмас мулкка таъсир асосан турар-жой бинолари, отхоналар, тўсиқлар, қудуқлар	7

Impacts	Таъсир тури		ЛТШлар
	Вақтинчалик	Доимий ерга таъсир	
		ва ҳожатхоналар ва бошқаларга таъсир қилади.	
Дарахтларга таъсири	номаълум	Бу 1-чорвадорнинг 4 та дарахтига ва 3-чи чорвадорнинг 5 та дарахтига таъсир қилади. Бу дарахтлар кўчатлар ва улар етук эмас.	2
Судралиб юрувчиларни тўсиқлар билан кўчириш таъсири	Судралиб юрувчиларни кўчириш учун панжара қурилиши 2 йил давомида амалга оширилади ва 4-сонли чорвадорнинг яйловлари орқали ўрнатилди. Қурилиш босқичи охирида панжара олиб ташланади.	номаълум	4
Шовқин таъсири	номаълум	Шовқиннинг барча чорвадор тузилмаларига (лойиҳа ҳудудида) таъсирининг ҳажми ўртача бўлиши кутилмоқда ва ХМК/Jahon банки гуруҳининг ЭҲС шовқин даражаси бўйича	3

Impacts	Таъсир тури		АТШлар
	Вақтинчалик	Доимий ерга таъсир	
		кўрсатмаларига ва СанПиН № 0339-16 бўйича Ўзбекистон шовқин чегараларига мос келмайди. (кундузи ва кечаси мос равишда 55 (дБА) ва 45 (дБА)). Шундай қилиб, чорвадорларни кўчириш керак бўлади.	
Саломатликни муҳофаза қилиш зонасининг таъсири	номаълум	Соғлиқни сақлаш зонаси 1000 м буфер зонасини ташкил этишни талаб қилади. 1000 м масофада жойлашган тузилмалари бўлган чорвадорларни кўчириш керак бўлади ва 25 йил давомида лойиҳанинг амал қилиш муддати давомида бу буфер ичида ҳеч қандай иншоотлар ўрнатиб бўлмайди.	2 та шу жумладан Кўкча МЧЖга тегишли бузилган иншоот

Impacts	Таъсир тури		АТШлар
	Вақтинчалик	Доимий ерга таъсир	
Иш ҳақини йўқотиш	номаълум	Лойиҳани ишлаб чиқиш чорвачилик фаолиятига салбий таъсир кўрсатмайди, чунки Лойиҳа ҳудудидаги тузилмалари бўлган 2 та чорвадон ва Оғитма қишлоғидаги 4 чорвадон учун муқобил ерлар ажратилган. Бироқ Кўкча еридан кўчиб кетаётган чорвадорлардан бирининг шартномаси бекор қилиниши эҳтимоли бор, лекин у шахсий чорвасини боқишда давом этиш ниятида ва 4 нафар ишчисидан бирортасини ҳам ишдан бўшатмоқчи эмас.	3та чорвадорда 8та ишчи билан шартнома мавжуд

6.3.2 ЭУЛ

Таъсир	Таъсир тури		ЛТШ
	Вақтинчалик	Доимой ерга таъсир	
ИЖС ва Кўкчага тегишли ерга таъсир	Вақтинчалик таъсир қурилиш босқичи тугагандан сўнг тикланадиган қурилиш ётқизиш жойларида бўлади.	Бу устунлар, ҳПЗ ва RoW жойлашган ҳудудларда бўлади.	6
Давлат органларига/туманларига тегишли ерларга таъсири			6
Яйлов фаолияти учун бевосита муниципалитетдан ижарага олинган ерларга таъсири			4
Қишлоқ хўжалиги эрларига таъсири			7
Тижорат корхоналарига таъсири			6

Таъсир	Таъсир тури		ЛТШ
	Вақтинчалик	Доимой ерга таъсир	
Эрнинг 10% дан кўпроғига таъсири	Бу қурилиш майдончалари ва 100 м таъсир зонасидаги ерларга асосланади, улар ётқизиш ва қурилиш майдончалари учун фойдаланилади.		9 (шу жумладан 4та фермерлар ва 5та тижорий корхоналар)
Эрнинг 50% дан кўпроғига таъсири			5та тижорий корхоналар фойдаланишмаган тижорий ерлари билан
Жисмоний кўчиш	номаълум	30 м СМЗ ичида турар жой тузилмалари билан чўпон ва фермер учун жисмоний кўчиш. Битта тижорат корхонасида, шунингдек, 100 м таъсир доирасида ва 100 м масофада қўриқлаш хонаси мавжуд бўлиб, у баъзан қўриқчилар томонидан турар жой учун фойдаланилади.	3

Таъсир	Таъсир тури		ЛТШ
	Вақтинчалик	Доимой ерга таъсир	
Иншоотларга таъсири	номаълум	2та чорвадор, 2та фермер ва 3та тижорий корхоналарга тегишли активлар Лойиҳадан таъсир кўради.	7
Экинларга таъсири	Қурилиш коридоридаги (100 м таъсир қилиш майдони) ва ётқизилган майдонлар ичидаги экинлар ва	Доимий таъсир устунлар/миноралар жойлашган ердаги экинларга таъсир қилади.	7
Дарахтларга таъсири	дарахтлар, техника ва материалларнинг ҳаракатланиши туфайли ЭУЛ қурилиш босқичида таъсирланади. Бироқ, ер қурилиш босқичининг охирида тикланади.	Доимий таъсир устунлар/миноралар ва қатордаги дарахтларга таъсир қилади, шу жумладан ўстирилиши мумкин бўлган дарахтлар турига чекловлар.	2
Ишчиларга таъсири	ЭУЛ қурилиши доимий ва/ёки вақтинчалик ишчилар учун ернинг вақтинчалик ва доимий таъсири туфайли иш ўринларини йўқотишига олиб келиши даргумон.		52 доимий ишчилар ва 161 вақтинчалик ишчилар
Давлат активларига таъсири	ЕРС пудратчиси зарур қурилиш тампон зоналарига риоя қилмаса, сув	номаълум	9та каналлар туташган пунктлар

Таъсир	Таъсир тури		ЛТШ
	Вақтинчалик	Доимой ерга таъсир	
	оқими каналларини бузилишига олиб келиши мумкин.		
Инфратузилма ва коммунал хизматларга таъсири	ЕРС пудратчиси қурилиш методологиялари ва буфер зоналарига риоя қилмаган тақдирда, мавжуд газ қувурлари, ЭУЛлар, темир йўллар ва автомобиль йўлларининг потенсиал бузилиши ва шикастланишига олиб келиши мумкин	номаълум	-

Изоҳ: ЭУЛ лойиҳаси яқунланмаган ва шунинг учун юқоридаги жадвалдаги ЛТШлар сони белгиланган 100 м таъсир майдонидан фойдаланган ҳолда аниқланган. Устунлар/миноралар дизайни ва жойлашуви аниқлангандан сўнг, доимий таъсирга учраган ЛТШлар сони анча камайиши кутилмоқда.

7 МУВОФИҚЛИК ВА ҲУҚУҚ

7.1 Мувофиқлик

Лойиҳа доирасида компенсация олиш ёки қўллаб-қувватлаш ҳуқуқига эга бўлган АТШ (Лойиҳа Таъсир этадиган Шахслар) қуйидагилардир:

ШАМОЛ СТАНЦИЯСИ

- Лойиҳани ривожлантириш учун яйлов ерларининг бир қисмини йўқотадиган «Кўкча» МЧЖ
- Лойиҳа ҳудудидан фойдаланаётган барча чорвадорлар (қонуний ёки ноқонуний).
- Лойиҳа ҳудудида чорвачилик билан шуғулланаётган ва турар жой биноларига эга бўлган чорвадорлар (шунингдек «Кўкча» МЧЖ билан шартнома тузганлар).
- Зарар кўрган соғлиқни сақлаш зонасидаги чорвадорлар (шу жумладан лойиҳа ҳудудидаги тузилмалари бўлган чорвадорлар).
- Лойиҳа ҳудудида қисман чорвачилик билан шуғулланаётган аммо уларнинг турар жой бинолари Лойиҳа ҳудудидан ташқарида жойлашган чорвадорлар (шунингдек «Кўкча» МЧЖ билан шартнома тузганлар).
- Оғитма қишлоғи чорвадорлари.
- Таъсир доирасига тушган чорвадорлар қўл остида ишлайдиган доимий ва мавсумий ишчилар.

ЭУЛ

- ЭУЛ дан таъсир доираси 100 м масофада жойлашган АТеШ йўқотувчи иншоотлар.
- Соғлиқни сақлаш зонаси натижасида ЭУЛнинг ҳар бир томонида 30 м масофада тузилмаларни йўқотган АТШлар. Ушбу таъсир 100 м АоИ остида баҳоланган.
- ЭУЛ қурилиши туфайли барча АТШлар ўз ерларидан маҳрум бўлишади.
- Бунга қонуний ҳуқуққа эга бўлган шунингдек юридик мақомга эга бўлмаган ердан фойдаланувчилар ҳам киради.
- Маҳаллий бизнес эгаларига ҳам таъсир кўрсатади.
- Зарар кўрадиган ер участкаларида ишлайдиган доимий ва мавсумий ишчилар (фермерлар, чорвадорлар, маҳаллий тадбиркорлик субъектлари) иши фаолияти тўхтаб қолган ҳолларда.

- Аму-Бухоро ирригация тизимлари бошқармаси қурилиш босқичида суғориш каналларининг бирортасига таъсир қилганда.

ШАМОЛ СТАНЦИЯСИ ВА ЭУЛ

- Ўз активларини, экинларини, дарахтларини ва бошқаларни йўқотиши мумкин бўлган АТШлар. чанг, ифлосланиш ва бошқалар каби қуруқликка боғлиқ бўлмаган таъсирлар туфайли.

7.2 Яқунлаш санаси

ШАМОЛ СТАНЦИЯСИ

Тугатиш санасини белгилашда баъзи чорвадорлар ва уларнинг ишчилари 15-20 кунлик навбатчилик асосида ишлаганликлари сабабли, уларнинг айримлари участкада йўқлиги сабабли муаммолар юзага келди. Шу жумладан улар Лойиҳа жамоаси билан мунтазам учрашувларда қатнашишни истамасликларини, чунки бу уларнинг чорвачилик фаолияти ва навбатли иш сменаларига халақит беришини таъкидлаган.

Яқунлаш санаси аниқланганлиги муносабати билан, чорвачилик фаолияти бузилмаслиги учун чорвадорлар ва уларнинг ишчилари билан мулоқот, уларнинг иш тартибига мослаштирилди.

ЭУЛ

ЭУЛ бўйлаб яқунлаш санасини белгилаш турли МЧЖлар, Ўрмон хўжаликлари ва бошқа АТШлар билан келишилган ҳолда аниқланди. Бунинг сабаби, инвентаризация жараёнида вакилнинг мавжудлиги учун олдиндан келишувлар амалга оширилиши керак эди.

Қуйидаги жадвалда Лойиҳанинг турли компонентлари учун белгиланган яқунлаш саналари кўрсатилган.

7-1 Жадвал Яқунлаш саналари

Лойиҳа КОМПОНЕНТИ	Яқунлаш САНАСИ ЧИҚАРИЛГАН ¹⁵	Кўзда тутилган АТШЛАР	Мулклар	Изоҳлар
Лойиҳанинг бориши	13 Сентябрь 2021	Барча чорвадорлар	Шамол станциясидаги барча активлар (мулклар).	Лойиҳа ҳудудидаги чорвадорларнинг мол-мулки ижтимоий- иқтисодий тадқиқотлар асосида

¹⁵ Лойиҳанинг ўрнатиш майдони ва ЭУЛ яқунлаш санаси инвентаризация тугалланган санани англатади ва бу саналардан кейин ўрнатилган активлар учун компенсация олинмайди.

Лойиҳа КОМПОНЕНТИ	ЯКУНЛАШ САНАСИ ЧИҚАРИЛГАН ¹⁵	КЎЗДА ТУТИЛГАН ЛТШЛАР	МУЛКЛАР	ИЗОҲЛАР
				инвентаризация қилинди.
	2 декабрь 2021	Чорвадорларнинг ишчилари	йўқ	Лойиҳа ҳудудида бинолари бўлган чорвадорлар ва лоийҳа ҳудудидан ташқарида яшовчилар учун ишлайдиган мақсадли ишчилар.
	13 январь 2022	Лойиҳа ҳудудидаги чорвадорлар ва уларнинг тузилмалари	Шамол станциясидаги барча активлар(мулклар).	Мулкчилик ҳуқуқини текшириш мақсадида чорвадорларнинг мол-мулкни "Кўкча" МЧЖ иштирокида текшириш.
ЭУЛ	27 январьдан 30 январьгача 2022	ЭУЛ бўйлаб 100 м таъсир доирасидаги барча ЛТШлар	Таъсир доираси 100 м масофадаги барча активлар(мулклар), шу жумладан иншоотлар, экинлар, дарахтлар ва бошқалар.	Инвентаризация ижтимоий-иқтисодий тадқиқотларни ўз ичига олган ҳолда ЛТШлар иштирокида ўтказилди.

7.3 Ҳуқуқлар матрицаси

7.3.1 Шамол станцияси

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШЛАР Сони	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
Ер	Лойиҳа доирасидаги яйловлар	1	“Қўкча” МЧЖ	• “Қўкча” МЧЖ (ва Ипакчилик ва жун саноати қўмитаси) чорвадорларидан бирортаси Лойиҳа майдонидан кўчирилиши ҳақида камида уч ой олдин огоҳлантирилади. • Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 21.09.2016 йилдаги 317-сон қарорига асосан “Бухвилелойиҳа”¹⁶ томонидан белгиланган яйлов ерлари қийматига мувофиқ йўқотилган яйлов ерлари учун пул компенсацияси (лойиҳа доирасида). • Қурилиш босқичи тугагандан сўнг, вақтинчалик қурилиш объектлари жойлашган ҳудудларда яйловлар ерларини тиклаш. • Судралиб юривчиларни тўсиш учун тўсиқларни олиб ташлаш ва тўсиқ чизигини тиклаш

¹⁶ Ўзбекистонда яйлов ерларини баҳолаш билан шуғулланувчи муассаса, ҳар қандай лицензияга эга яйлов ерларини ҳам баҳолаши мумкинлиги таъкидланган. Бироқ, баҳолаш методологияси бўйича кўрсатмалар Бухвилерлойиҳадан олинishi керак.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШЛАР Сони	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
		7 (лойиҳа чегарасида фақат яйлов ерлари бор) Лойиҳа чегарасидан ташқарида қўшимча ерга ега 3 та чорвадор.	Лойиҳа майдонидан яйлов учун фойдаланадиган барча чорвадорлар	“Қўкча” МЧЖда иш билан банд бўлган чорвадорларнинг яйлов ерларидан маҳрум бўлиши Ипакчилик ва жун саноати қўмитаси билан келишилган ҳолда уларга муқобил яйлов ерларини бериш орқали қопланади. - Оғитма қишлоғидаги чорвадорларга Ўзбекистон қонунчилигида кўрсатилганидек, ўз қишлоғи яқинидаги “Қўкча” МЧЖ ерларида яйлов мақсадида фойдаланиш учун рухсат берилади. - Лойиҳа майдонидан ташқарида тузилмалари бўлган 3 чорвадор ўзларининг яйлов ерларидан (1 км қурилиш ҳудуди буферидан ва лойиҳа чегарасидан ташқарида) фойдаланиш имкониятига ега бўладилар, бу эса бошқа яйловлар билан таъминланмаган ҳолда етарли бўлади. - Барча чорвадорлар бир ойлик чорва моллари сонига қараб озуқа (ёки унга тенглаштирилган нафақа) билан таъминланади.
Турар-жой бинолари бўйича йўқотиш	Лойиҳа ҳудудидаги турар жой тузилмалари	3	МЧЖ билан шартнома тузган чорвадорлар (3 та чорвадор назарда тутилган)	Қиймати тенг ёки ундан юқори бўлган турар-жой иншоотлари билан алмаштириш. Мазкур иншоотлар Ўзбекистондаги уй-жой стандартлари асосида қурилади. Ёки Турар жой

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШЛАР Сони	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
				тузилмалари учун тўлиқ қоплаш қиймати бўйича пул компенсацияси.¹⁷. • белгиланган кўчириш жойида янги иншоотлар қуриши учун етарли вақтни таъминлаш мақсадида лойиҳа ҳудудидан кўчиб ўтишлари ҳақида камида уч ой олдин огоҳлантириш берилади. • Лойиҳа ҳудудидagi иншоотларни бузиш учун ёрдам кўрсатилади. Иншоот эгалари ўзи хоҳлаган тақдирда қурилиш материалларини ўзлари учун сақлаб қолишлари мумкин. • Сақлаб қолинган қурилиш материаллари ва кўчириш мумкин бўлган бошқа мулкларни ўзлари танлаган жойга, яъни кўчириш жойига етказиб беришда ёрдам берилади. Қурилиш материаллари ва бошқа мулкларни ташиш учун транспорт воситалари билан таъминлаш ҳам кўзда тутилади. • Чорвадорларга янги биноларига қонуний эгалик қилишлари учун кадастр ҳужжатларини олиш жараёнида “Кўкча” МЧЖ ва/ёки Ипчилик ва жун саноатини

¹⁷ ЕТБ маълумотларига кўра, алмаштириш қиймати одатда активларнинг бозор қиймати ва бундай активларни тиклаш билан боғлиқ транзакция харажатлари (солиқлар, штамп йиғимлари, юридик ва рўйхатга олиш йиғимлари, кўчириш харажатлари) сифатида ҳисобланади. Тўлиқ алмаштириш қийматидаги компенсация жабрланувчига лойиҳа таъсир кўрсатган ерни, иншоотларни ва бошқа активларни бошқа жойда унга тенг ёки ундан яхшироқ стандартларга алмаштириш мақсадга мувофиқ.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШлар сони	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
				ривожлантириш қўмитасида рўйхатдан ўтказишда ёрдам кўрсатилади. • Товон пуллари бевосита чорвадорларнинг шахсий банк ҳисоб рақамларига тўлаб берилади. • Лойиҳа компанияси Ўзбекистон солиқ қонунчилигига мувофиқ компенсация пакетлари устига даромад солиғини (11,9%) тўғридан-тўғри солиқ идорасига тўлайди. • Чорвадорларга ўтиш даврида ёрдам кўрсатилади, яъни малакали мутахассислар томонидан чорвачиликни ўргатиш, ветеринария хизмати, молиявий трейнинглар, яйловларни бошқаришни рағбатлантириш, транспорт хизматлари ва ҳ.к.
Нотурар жой бинолари бўйича йўқотиш	Бунга молхоналар, чорва молларини суғориш ҳовузлари, қудуқлар ва бошқалар киради	3	Лойиҳа ҳудудида яшовчи чорвадорлар	• Кўчмас мулкни тўлиқ алмаштириш қиймати бўйича пул компенсацияси. • Кўчар мулклар учун кўчириш тўлови ёки уларни кўчиришда ёрдам.
		1	“Кўкча” МЧЖ	
	Лойиҳа ҳудудидаги 2та молхона	4	Оғитма қишлоғида чорвадорлар	• Кўчмас мулкни тўлиқ алмаштириш қиймати бўйича пул компенсацияси. • Кўчар мулклар ва сақлаб қолинган материалларни кўчириш учун харажат пули ёки уларни кўчиришда ёрдам.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШЛАР Сони	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
				Оғитма қишлоғидаги чорвадорларга ўтиш даврида ёрдам кўрсатилади, яъни чорвачилик бўйича малакали мутахассислар томонидан трейнинглар ўтказилади, транспорт хизматлари кўрсатилади.
Чорвачилик	Қўй, эчки, ва бошқалар	3	Лойиҳа ҳудудудаги барча чорвадорлар молхоналари билан	- Чорвадорлар лойиҳа ҳудудидан кўчиб кетишларини талаб қилишдан олдин камида уч ой олдин огоҳлантирилади. - Чорвадорлар чорва молларини кўчириш жойига кўчиришлари учун уларга ёрдам ёки кўчириш нафақаси берилади. - Хавфсизлик талабларини инобатга олган ҳолда лойиҳа томонидан фойдаланилмайдиган лойиҳа ерларига кириш, шу жумладан, муқобил яйловлардан фойдаланиш имконияти. - Йўл ҳаракати таъсирида чорва молларининг тасодифий нобуд бўлиши, лойиҳани амалга ошириш натижасида очилган қазилма чуқурларнинг ўрнини бозор нархлари асосида тўлаш.
		4	Оғитма қишлоғидаги чорвадорлар	- Лойиҳа томонидан фойдаланилмайдиган ва хавфсизлик талабларини ҳисобга олган ҳолда лойиҳа ерларига кириш, шу жумладан, муқобил яйловларга кириш. - Йўл ҳаракати таъсирида чорва молларининг тасодифий нобуд бўлиши, лойиҳани амалга ошириш натижасида очилган қазилма чуқурларнинг ўрнини бозор нархлари асосида тўлаш.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШлар сони	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
Бандлик	Иш ўрнини йўқотиш	3	МЧЖ да ишлайдиган чорвадорлар	- Ўтиш даврида йўқотилган соф даромад учун пул компенсацияси (бошқа жойда чорвачилик ёки бошқа даромад келтирувчи фаолият қайта ташкил этилгунга қадар). - Ҳаёт тарзини тиклаш учун ёрдам, масалан: - Компенсация миқдорини бошқариш бўйича молиявий маслаҳатлар бериш каби тренинглار ўтказиш. - Лойиҳанинг қурилиш босқичида чорвадорлар учун лойиҳа ҳудуди очиқ бўлганда эм-хашак экинларидан фойдаланишни қўллаб-қувватлаш. - Янги иш соҳаларига ўтишни хоҳловчи чорвадорларни касбга ўргатиш. - Лойиҳа ичида ишга жойлаштириш имконияти ёки маҳаллий бандлик агентликларига кириш ёки рўйхатдан ўтишда ёрдам бериш.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШлар сони	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
		7	Чорвадорлар томонидан ёлланган ишчилар	- Шартнома асосида ишлайдиган доимий ишчиларга ва меҳнат шартномаси бўлмаган норасмий/вақтчилик ишчиларга миллий минимал ¹⁸ иш ҳақининг ёки уларнинг амалдаги ойлик маошларининг олти ойлик нафақаси тўланади (қай бири юқори бўлса). - Лойиҳа ҳудудида чорва моллари бор ишчилар транспорт ва бир ойлик чорва учун озуқа билан таъминланади. - Чорва моллари бўлганларга ҳам ўтиш даврида ёрдам кўрсатилади..
Ночор оилалар (уй хўжаликлари)	-	10 чорвадорлар ва 10 ишчилар	Давлат томонидан қўллаб-қувватланадиган ЛТШлар, барча чорвадорлар, аёллар бошчилигидаги уй хўжаликлари, сурункали касалликларга чалинган уй хўжаликлари бошлиқлари.	- Ночор оилалар қўшимча ёрдам олиш ҳуқуқига эга бўлиб, бу уларнинг турмуш даражасини яхшилаш учун мўлжалланган, яъни ҳар бир хонадоннинг эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда. - Компенсация жараёнини қўллаб-қувватлаш, шу жумладан тегишли ҳужжатларни тайёрлаш, компенсация олиш (масалан, банк ҳисобларини очиш ва ҳисоблардаги пулга қандай кириш ва ҳ.к.)

¹⁸ Ўзбекистон ҳукумати турли соҳалардаги барча ишчилар учун амал қиладиган энг кам иш ҳақи миқдорини белгилайди. Ушбу ставка ҳар йили қайта кўриб чиқилади. Президентнинг 17.08.2021 йилдаги “Иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар ва нафақалар миқдорини ошириш тўғрисида”ги 6279-сон қарорига асосан энг кам иш ҳақи 822 минг сўмни ташкил этди.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШлар сони	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
Мавжуд инфратузилма ва коммунал хизматларга таъсири	Йўллар, мавжуд ЭУЛи, газ қувури, темир йўл линиялари ва бошқалар	-	Инфратузилма ва коммунал хизматларнинг эгалари/операторлари.	- Зарар кўрган тузилмаларни/коммунал хизматларни лойиҳадан олдинги даражага қайта тиклаш/алмаштириш. - Хизматлар узилиши даврида юзага келган ҳар қандай даромад йўқотишларини қопланади.

7.3.2 ЭУЛ

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШлар сони ¹⁹	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
Қишлоқ хўжалиги ерлари	ЭУЛ минорасини қуриш натижасида ерларни доимий йўқотилиши	7	Барча зарар кўрган фермалар	- Зарар кўрган қишлоқ хўжалиги ерларидан зарар кўрган экинларнинг 4 йиллик соф ўртача даромадига эквивалент бўйича компенсация. 4 йил 25.05.2011 йилдаги 146-сон қарорига асосланади. - Зарар кўрган ҳайдаладиган ернинг зарар кўрмаган қисмлари, агар у таъсирдан кейин яроқсиз ҳолга келиб қолса, компенсация ҳам тўланади. - Фермерларга минора қурилиш майдонларида ҳар қандай ўсиб турган ҳосилни йиғиб олишга рухсат берилади.

¹⁹ ЛТШларнинг аниқ сони ЭУЛ лойиҳаси ва устунлар/минораларнинг жойлашуви аниқлангандан кейин аниқланади. Ушбу бўлимга киритилган ЛТШлар сони Мижоз томонидан белгиланган барча қутилаётган таъсирларни қамраб олувчи 100м ТДга асосланади. Ҳеч қандай қўшимча ЛТШ қутилмайди, чунки 100 м СМЗ, вақтинчалик ётқизиш жойлари, миноралар жойлашуви ва РоҶни ўз ичига олади.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШЛАР Сони ¹⁹	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
				• Лойиҳа компанияси Ўзбекистон солиқ қонунчилигига мувофиқ компенсация пакетлари устига даромад солиғини (11,9%) тўғридан-тўғри солиқ идорасига тўлайди.
	Минора қурилиши ва электр узатиш линияларининг тортилиши натижасида ерларни вақтинча йўқотилиши	7	Барча зарар кўрган фермалар	• Зарар кўрган қишлоқ хўжалиги ерларидан зарар кўрган экинларнинг 4 йиллик соф ўртача даромадига эквивалент учун компенсация. 4 йил 25.05.2011 йилдаги 146-сон қарорига асосланади. • Зарар кўрган ҳайдаладиган ернинг зарар кўрмаган қисмлари, агар қурилиш босқичида вақтинча фойдаланиш имкони бўлмаса, компенсация тўланади. • Лойиҳа участкаси қуриб битказилгандан кейин ерни тиклаш учун рухсат. • Қурилиш муддати ҳар бир фермер хўжалигида бир мартадан ортиқ экин мавсумидан ошмаслиги керак. Бу меъёрдан ошиб кетган тақдирда, фермерлар олдиндан хабардор қилинади ва мавсум давомида йўқотилган даромадлари учун компенсация тўловлари ушбу қонунда белгиланган тамойиллар асосида (мустақил баҳолаш шарти билан) тўлаб борилади.
Ишлов берилмаган ерлар	Асосан чўлдаги яйловлар	16	Ипакчилик ва жун саноати қўмитаси ва унинг таъсир кўрсатадиган кластерлари (МЧЖлар) Ўрмон хўжалиги, Давлат захира ер фонди ва ЭУЛ	• Лойиҳанинг қурилиш босқичи тугагандан сўнг, ЭУЛ бўйлаб яйловларни ва ўрмонларни тиклаш. • Баъзи яйлов ерлари учун вақтинчалик чекловлар ёки чорвадорлар учун йўللарни тўсиб қўйиш ва муқобил йўللар тақдим

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	АТШлар сони ¹⁹	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
			бўйлаб бошқа яйлов ерларини ижарага берувчилар.	этилиши тўғрисида Ер ижараси эгалари ва фойдаланувчилари 2 ҳафта олдин хабардор қилинади. - Ахборот билан таъминлаш ва шикоят қилиш механизмига кириш. - Йўл ҳаракати та'сирида чорва молларининг тасодифий нобуд бўлиши, Лойиҳани амалга ошириш натижасида очилган қазилма чуқурларнинг ўрнини бозор нархлари асосида тўлаш.
Тижорий ерлар	50% дан ортиқ ерларини йўқотадиган тижорий корхоналар	5	Тижорий корхоналар	- Ер аукциони учун бозор қиймати бўйича пул компенсацияси ва бошқа ҳар қандай харажатлар. Белгиланган 100 м таъсир ҳудудига ўзларининг тижорат ерларининг 50% дан кўпроғини йўқотган АТШлар учун. Ерни рўйхатдан ўтказиш тўловлари, онлайн аукцион тўловлари ва бошқалар. - нақд пул компенсацияси АТШ учун тумандаги бошқа ер аукционидида иштирок этиши учун етарли бўлади (жорий бозор нархлари асосида). - Агар АТШлар он-лайн аукцион жараёни орқали зудлик билан тегишли муқобил ўрнини босувчи ерни таъминлай олмасалар, зарар кўрган АТШни қўллаб-қувватлашни давом эттиради, бунинг натижасида мос ерлар устуворлик асосида ажратилади(иложи бўлса). - ЭУЛни тугатиш санаси натижасида ерлари ўзлаштирилмай қолган АТШнинг ҳар қандай жарима/солиқларини тўлаш.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШлар сони ¹⁹	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
				Аниқланган ерни рўйхатдан ўтказишда ёрдам бериш, яъни рўйхатга олиш жараёни, солиқ жараёнлари ва бошқалар.
Турар-жой биноларидаги йўқотиш	100 м таъсир доирасидаги турар жой иншоотлари	3	Фермер, чорвадор, тижорий корхоналар	(i) Тенг ёки ундан юқори қийматдаги тузилмаларни алмаштириш. Улар Ўзбекистондаги уй-жой стандартлари асосида қурилади. (ii) Турар жой тузилмалари учун тўлиқ алмаштириш қиймати бўйича пул компенсацияси. - Ўз ҳудудидан бошқа жойда янги иншоотлар қуришлари учун таъсир доирасидан 100 м масофани танлашлари ҳақида етарли хабар берилади. 100 м таъсир доирасидаги иншоотларни бузиш учун ёрдам кўрсатиш. Иншоот эгалари ўзлари хоҳлаган тақдирда қурилиш материалларини сақлаб қолишлари мумкин. - Сақлаб қолинган материаллар ва кўчар мулкларни ўзлари танлаган жойга, яъни кўчириш жойига олиб ўтишда ёрдам бериш. Бу материалларни ва бошқа кўчар мулкларни ташиш учун транспорт воситаларини тақдим этиш ёки таъминлаш. - Тўловларни тўғридан-тўғри ЛТШнинг шахсий банк ҳисобларига тўлаш. - Лойиҳа компанияси Ўзбекистон солиқ қонунчилигига мувофиқ компенсация пакетлари устига даромад солиғини (11,9%) тўғридан-тўғри солиқ идорасига тўлайди.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШлар сони ¹⁹	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
Даромадни йўқотиш	Даромадни қисман ёки тўлиқ йўқотиш	2	Бизнес эгалари (расмий)	- Доимий йўқотилган тақдирда, 1 йиллик соф даромадга (йўқотилган фойда) тенг пул компенсацияси, шунингдек, ер ижараси, бизнесни рўйхатдан ўтказиш, лицензиялар ва бошқалар билан боғлиқ харажатлар. - Бизнесни бошқа мос жойда қайта тиклаш учун бизнесни (натура шаклида) қайта тиклашни қўллаб-қувватлаш. - Вақтинчалик зарар етказилган тақдирда, йўқотилган даромад даври учун (бир йилдан кўп бўлмаган) компенсация берилади. - Ушбу КҲР (қўчиришлар бўйича ҳаракат режаси) нинг 7.9-бўлимида тавсифланганидек, турмуш тарзини тиклаш дастурларини амалга ошириш.
Нотурар жой тузилмалари бўйича йўқотиш	100 м таъсир доираси оралиғидаги иншоотлар, молхоналар, қурилиши тугалланмаган бетон пойдеворлар	5	Чорвадор(лар), Фермер(лар) ва Тижорий корхоналар	- Кўчмас мулкни тўлиқ алмаштириш қиймати бўйича пул компенсацияси. - ЛТШларга вайрон қилинган иншоотлардан материалларни сақлаб қолишга рухсат берилади.
	Суғориш қувурлари	1	Фермер	- Кўчар мулклар ва сақлаб қолинган материалларни кўчириш учун нафақа ёки уларни кўчиришда ёрдам. - Фермер еридаги қувурларга устунлар қурилиши таъсир этадиган бўлса, у 2 ҳафта олдин огоҳлантирилади.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШЛАР Сони ¹⁹	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
				- Қурилиш ишлари бошланишидан олдин таъсир қиладиган қувурларни бошқа жойга кўчириш... Ёки фермерга қувурларни кўчириш учун пул компенсацияси. - Бошқа таъсир қилмаган қувурларга етказилган ҳар қандай зарар уларни қайта ўрнатиш учун тўловни ўз ичига олган ҳолда алмаштириш қиймати бўйича қопланади.
Экинлар	Экинларни йўқотиш (доимий ёки вақтинча ер олиш натижасида)	7	Барча зарар кўрган фермалар	- Зарар кўрган экинларнинг ўрнини босувчи таннарх бўйича пул компенсацияси ва бир йиллик ишлаб чиқариш харажатлари (киримлар) ҳамда сўнгги 4 йилдаги ўртача даромадга асосланган бир йиллик ўртача соф даромадга эквивалент имтиёз. - Зарар кўрган экинларнинг ўрнини босувчи таннарх ишлаб чиқариш пул компенсацияси ва бир йил ишлаб чиқариш харажатлари (киримлар) ҳаммада ишчилари 4 йилдаги ўртача даромадга асосланган бир йиллик ўрта соф даромадга эквивалент қолган. - Фермерларга ўз ҳосилини йиғиб олиш учун олдиндан огоҳлантирилади. - ЭУЛ қурилиши йиғим-терим мавсумига ҳалақит бермаслиги режалаштирилган.
Дарахтлар	Мевали ёки манзарали дарахтлар бўйича йўқотиш (доимий ёки вақтинчалик)	2	ЭУЛ бўйлаб Таъсирга учраган ердан фойдаланувчилар, шу жумладан фермерлар	Мева учун пул компенсацияси сўнгги уч йилдаги ўртача йиллик даромадини мевали дарахтларнинг қолган ҳосилдорлик муддатига кўпайтирилади.

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШлар сони ¹⁹	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
	ерни олиш натijasида)			• Кесилган дарахтлар ЛТШ ихтиёрига берилди ва ЛТШнинг хоҳишига кўра дарахтлар/ёғоч/ўтинларни ташиш учун транспорт маблағлари ажратилди. • ЛТШларга ёш кўчатларни ўрнини алмаштириш учун бошқа кўчатлар (ёки бундай дарахтларни сотиб олиш учун эквивалент сумма) берилди.
		2		
-	Турмуш тарзини тиклаш дастурлари	16	Чорвадорлар, фермерлар ва тижорат корхоналари	Чорвадорлар, фермерлар ва тижорат корхоналари эгалари иш турига қараб турмуш тарзини тиклаш дастурлари билан таъминланади, масалан: • Чорвачилик ва уни бошқарув • Сертификатланган агроном томонидан ўқитиш. • Бизнес бошқаруви.
Бандлик	Таъсирга учраган ердан иш ўрнини йўқотиш	52 доимий ва 161 вақтинчалик ишчилар	Қишлоқ хўжалиги ишчилари (доимий ёки мавсусмий)	• Шартнома асосида ишлайдиган доимий ишчиларга меҳнат шартномаси бўлмаган норасмий/вақтчилик энг кам иш ҳақининг олти ойлик миқдорида ёки уларнинг иш ҳақи (қайси бири юқори бўлса) миқдорида нафақа тўланади. Энг кам иш ҳақи миллий талабларга мувофиқ бўлади. • Лойиҳани ишга олиш жараёнида ишини йўқотиши мумкин бўлган ишчиларнинг устуворлиги. Ишини йўқотган барча ишчилар, малакаси ва лойиҳа эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	АТШлар сони ¹⁹	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
				муқобил иш, яъни Лойиҳада ишга жойлашиш учун ўқитиш ва қўшимча ёрдам билан таъминланади. - Товон пуллари бевосита чорвадорларнинг шахсий банк ҳисоб рақамларига тўлаб берилади. - Лойиҳа компанияси Ўзбекистон солиқ қонунчилигига мувофиқ компенсация пакетлари устига даромад солиғини (11,9%) тўғридан-тўғри солиқ идорасига тўлайди.
Ночор оилалар (уй хўжаликлари)	-	16	Сурункали касалликка чалинган, қонуний ижара шартномаси бўлмаган, аёллар бошчилигидаги оилалар ва ерларининг 50% дан кўпроғини йўқотган АТШлар.	- Лойиҳа билан боғлиқ ишларда устувор ишга жойлашиш, ўқитиш имкониятлари, ўз-ўзини иш билан таъминлашга ёрдам бериш. - Заиф оилалар қўшимча ёрдам олиш ҳуқуқига эга бўладилар, бу эса ҳар бир хонадоннинг эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда уларнинг турмуш даражасини яхшилашга қаратилган.
Мавжуд инфратузилма ва коммунал хизматларга таъсири	Йўллар, мавжуд ЭУЛлар, газ қувурлари, суғориш каналлари	номаълум	Инфратузилма ва коммунал хизматларнинг эгалари/операторлари	- ЕРС пудратчиси ЭУЛ устунлари ва турли инфратузилма ва коммунал хизматлар ўртасида керакли буфер зоналарини сақлаб қолади ва эксплуатацион агентликлар билан доимий маслаҳатлашувларни таъминлайди. - Таъсирга учраган (зарар кўрадиган) тузилмаларни/коммунал хизматларни лойиҳадан олдинги даражасига қайта тиклаш/алмаштириш. - Хизматлар узилиши даврида юзага келган ҳар қандай даромад йўқотишлари ёки

Активлар (мулк)	Хусусиятлари	ЛТШлар сони ¹⁹	Таъсирга учраган шахслар	Компенсация ҳуқуқи
				таъмирлаш компенсация. харажатлари учун

Эслатма: Лойиҳа ва ЭУЛ қурилиши ва фойдаланиш босқичида аниқланган ҳар қандай кутилмаган таъсирлар мустақил баҳолаш шарти билан тўлиқ алмаштириш қийматида қопланади.

7.4 Баҳолаш методологияси

Лойиҳа ва ЭУЛ таъсирида бўлган барча таъсирга учрайдиган ерлар, иншоотлар ва экинлар/дарахтларнинг баҳоси ЕТПБ ПР5, ХМК, ПС5 ва ОТБнинг Мажбурий ҳисоб-китоблар бўйича кафолатларига, шу жумладан Ўзбекистон қонунчилиги талабларига мувофиқ амалга оширилади. Тегишли қонунчилик талаблари тўғрисида қўшимча маълумот қонунчилик базаси ва стандартлари 3-бобида келтирилган.

Ушбу бўлимда барча таъсирга учрайдиган ЛТШларга қўлланиладиган Лойиҳа компенсацияси учун қабул қилинган баҳолаш методологияси тавсифланади.

7.4.1 Ерларни йўқотиш

Ер участкаларини йўқотиш учун компенсация Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011-йил 25-майдаги “Шаҳарсозлик фаолияти ва бошқа ноқишлоқ хўжалиги мақсадлари учун ер участкаларини бериш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 146-сон қарорига асосан ҳисобланади. Бу ер участкаларининг мулкдорлари, фойдаланувчилари, ижарачилари ва ер эгаларининг йўқотишлари, шунингдек, қишлоқ (ва яйлов ерлари) ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқаришидаги йўқотишлар миқдорини аниқлаш ва қоплаш тартибини белгилайди.

Қўшимча қоидаларга қуйидагилар киради:

- Шаҳарсозлик ва қишлоқ хўжалигидан ташқари бошқа мақсадлар учун ерлар бериш тартиби тўғрисидаги низом.
- Мулкдорлар, фойдаланувчилар, лизинг олувчилар ва ер эгаларининг зарарларини, шунингдек, қишлоқ ва ўрмон хўжалигига етказилган зарарни қоплаш тартиби тўғрисидаги низом.
- Шаҳарсозлик ва қишлоқ хўжалигидан ташқари бошқа мақсадлар учун ер бериш тартиби тўғрисидаги низом қуйидаги қоидаларни ўз ичига олади.

Мулкдорлар, фойдаланувчилар, ижарачилар ва ер эгаларининг зарарларини, шунингдек қишлоқ ва ўрмон хўжалигига етказилган зарарни қоплаш тартиби тўғрисидаги низом:

- мулкдорлар, фойдаланувчилар, лизинг олувчилар ва ер эгаларининг зарарларини қоплаш;
- қишлоқ ва ўрмон хўжалигининг йўқотишларини қоплаш;
- олиб қўйилган суғориладиган қишлоқ хўжалиги ерлари учун берилган тенг миқдорда янги ер участкаларини суғориш ва ўзлаштириш харажатлари;
- пичанзорлар ва яйловларни тубдан яхшилаш харажатлари;

- мулкдорлар, фойдаланувчилар, ижарачилар ва ер эгаларининг зарарларини, шунингдек, қишлоқ ва ўрмон хўжалигига етказилган зарарларни аниқлаш схемаси;
- олиб қўйилган ер участкаларини жойлаштириш коэффициентлари.

қайд этилишича, қонунга кўра, ер участкаларига бўлган ҳуқуқни тасдиқловчи ҳужжатлар берилгунга қадар йўқотишлар қопланиши лозим. Бундай компенсация ҳар қандай қурилиш ишлари бошланишидан олдин барча АТШга берилиши керак.

Лойиҳа учун КРЕДИТОРЛАРГА ҚЎШИМЧА ТАЛАБЛАР

Натура шаклида компенсация, яъни ер учун ер, АТШлар хоҳишларига мувофиқ ерни алмаштириш шаклида берилади. Бунда ернинг ҳажми, унумдорлиги ва ҳоказолар АТШлар томонидан йўқотилган ерга тенг бўлади. Мавжуд бўлмаган ҳолларда пул компенсацияси тақдим этилади. Ҳуқуқ матрицасига мувофиқ қўшимча ёрдам ҳам тақдим этилади.

Изоҳ: Барча яроқсиз ерлар учун тўлов (яъни, АТШ ўз ерларининг 50% дан ортиғини Лойиҳа ёки/ёки ЭУЛ таъсирида йўқотган тақдирда) ушбу ҳужжатдаги методологияга мувофиқ тўлиқ компенсация тўланади.

7.4.2 Турар-жой ва нотурар жой бинолари учун компенсация

Вазирлар Маҳкамасининг 16.12.2019 й. “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мулк ҳуқуқлари кафолатларини таъминлаш ҳамда ер участкаларини олиб қўйиш ва компенсация бериш тартибини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 911-сон қарорига мувофиқ давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер олиб қўйилганлиги муносабати билан бузилган турар-жой, ишлаб чиқариш ва бошқа бинолар, иншоотлар мулкида бўлган жисмоний ва юридик шахсларга товон пули миқдорини ҳисоблаш тартиби белгиланади. Қарор қуйидаги асосий жиҳатларни қамраб олади:

- давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер участкалари олиб қўйилганлиги муносабати билан уй-жойлар (квартиралар, бинолар, иншоотлар ва кўчатлар) бузилганлиги учун жисмоний ва юридик шахсларга товон пули миқдорини ҳисоблаш методикаси.
- Бузилган уйлар эгаларига турар жой ажратиш шартлари;
- Бузилаётган уйлар ўрнида яқка тартибдаги уй-жой қуриш учун жисмоний шахсларга ер участкаларини беришга қўйиладиган талаблар.
- давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер участкаларини қайтариб олиш натижасида юридик шахсларга етказилган зарарни қоплаш талаблари;
- янги турар жой, уй-жой, бино ва иншоотларга кўчириш ва қайта тиклаш тартиби ва муддатлари;

- Жисмоний ва юридик шахслар учун янги турар жой ёки биноларни бузилаётганлар учун қуриш тартиби ва ҳисоб-китоб муддатлари.

қарорнинг 3-боби, шунингдек, компенсацияни ҳисоблашда қўйидагиларни ҳисобга олишни талаб қилади:

- Олинган ер участкасида жойлашган кўчмас мулк объектларининг бозор қиймати;
- Олинган участкага бўлган эгалик ҳуқуқининг бозор қиймати;
- Кўчириш, шу жумладан кўчмас мулкни вақтинча сотиб олиш билан боғлиқ харажатлар;
- Жисмоний ва юридик шахсларнинг йўқотилган даромадлари; шунингдек
- Қонун ҳужжатларида ёки шартномада назарда тутилган бошқа харажатлар ва зарарлар.

Ўзбекистон қонунчилигига кўра, компенсация нақд пул ёки бир хил қийматдаги шунга ўхшаш кўчмас мулк шаклида берилиши керак.

Лойиҳа учун КРЕДИТОРЛАРГА ҚЎШИМЧА ТАЛАБЛАР

қайд этилганидек, Ўзбекистонда баҳолаш жараёни мулкларнинг умумий қийматига таъсир қилувчи амортизацияни ҳисобга олишни талаб қилади. Бироқ, ЕТПБ ПР5 компенсацияни тўлиқ алмаштириш қийматида тақдим этишни талаб қилади ва шунинг учун амортизация қиймати ЛТШнинг компенсация пакетларидан чегириб ташланмайди.

ЛТШлар нақд пул компенсациясини афзал кўрган ва тегишли ўрнини босувчи иншоотлар мавжуд бўлса, алмаштириладиган турар-жой ва/ёки нотурар жой иншоотининг қиймати йўқотилган иншоотларни тўлиқ алмаштириш қийматига тенг ёки ундан юқори бўлади.

Эслатма: Юқорида айтиб ўтилган қонунлар ва қоидаларга кўра, мулк ҳуқуқи бўлмаган ҳамда ер ва бино/иншоотларга ноқонуний эгалик қилаётганлар ҳеч қандай компенсация олиш ҳуқуқига эга эмаслар. Шундай қилиб, компенсация расмий ва норасмий ердан фойдаланувчиларни ҳамда уларнинг турли ҳуқуқларини тан оладиган ЕТПБ, ОТБ ва ХМК талабларига мувофиқ амалга оширилади. Норасмий ер фойдаланувчилари ҳам ердан фойдаланиш вақтида қилинган ободонлаштириш ишлари харажатларини қоплашни талаб қилиш ҳуқуқига эга.

7.4.3 Вақтинчалик ердан фойдаланганлик учун компенсация

Вақтинчалик ердан фойдаланиш учун бирламчи ва иккиламчи экинларни алмаштириш қиймати бўйича компенсация тўланади, таъсирга учраган ерларда 1 йиллик ишлаб

чиқариш харажатларига/даромадларига асосланиб, сўнгги уч йилдаги ўртача даромадга асосланган бир йиллик ўртача соф даромадга эквивалент сумма белгиланади.

7.4.4 Таъсирга учраган дарахтлар учун компенсация

Амалдаги қонунчиликка кўра, дарахтлар (ҳам мевали, ҳам манзарали) кўчмас мулк ҳисобланади ва қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтказилиши керак.

Мевали ва резавор дарахтларни, шунингдек, буталар ва бошқа кўп йиллик дарахтларни баҳолаш давридаги жорий нарх кўчатларнинг таннархи, шунингдек, мева бериш ёки кўчатлар пайванд қилинишигача бўлган даврда уларни экиш ва етиштириш харажатлари бўйича амалга оширилади.

Мевасиз ва резаворли дарахтларни, шунингдек игнабаргли бўлмаган бута дарахтларини ва бошқа кўп йиллик дарахтларни баҳолаш тегишли харажатлар бўйича амалга оширилади. Дарахтлар ер олиб қўйилгани сабабли нобуд бўлгани хабар қилинган. Бу дарахтлар фермерларга тегишли бўлиб, зарар кўрган қишлоқ хўжалиги ерларида мавжуд.

Мевали дарахтлардан олинган йўқотишлар ўтган уч йилдаги ўртача йиллик даромаддан тўрт баравар кўпайтириб, экишдан то ҳосил бериш босқичигача бўлган муддатни ҳисобга олган ҳолда қопланади. Ёғоч хом ашёси учун экилган дарахтлар йўқотилган тақдирда компенсация уларнинг қуруқ ёғоч ҳажмининг бозор қийматидан келиб чиққан ҳолда тўланади.

7.4.5 Қишлоқ хўжалиги экинлари учун компенсация

Қишлоқ хўжалигидан кўрилган зарарнинг ўрнини қоплаш “Шаҳарсозлик фаолиятини амалга ошириш ва қишлоқ хўжалигига оид бўлмаган бошқа эҳтиёжлар учун ер участкалари бериш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2011-йил 25-майдаги 146-сонли қарорига мувофиқ амалга оширилади. Тугалланмаган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг қиймати, унга сарфланган материаллар (уруғликлар, минерал ва органик ўғитлар, заҳарли препаратлар, гербицидлар ва бошқалар), шунингдек бажарилган ишларнинг қиймати (тупроқни экиш учун тайёрлаш ва дренажни сақлаш, уруғлик экиш, суғориш, қишлоқ хўжалиги экинларини қайта ишлаш ва бошқалар) бирламчи бухгалтерия ҳужжатлари бўйича қабул қилинади.

Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришидан бўшатишган ерлардан олинган фойда миқдори қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришидан бўшатишган ер участкасидан олинган сўнгги уч йилдаги ўртача йиллик соф даромаднинг тўрт йилга кўпайтирилган йиғиндиси сифатида

аниқланади, бунда ерларга ишлов бериш ва тупроқ унумдорлигини оширишга қаратилган бошқа ишлар ҳам инобартга олинади.

Зарар кўрган ерларда экилган экинлардан олинган даромаднинг ўрни 1 йиллик ишлаб чиқариш таннархи (кирим) ва охириги 3 йилдаги ўртача даромаддан келиб чиққан ҳолда ҳисобланган 1 йиллик ўртача соф даромад эквивалентидаги қўшимча тўловдан келиб чиққан ҳолда ўрнини босиш қиймати бўйича қопланади. .

Лойиҳа учун КРЕДИТОРЛАРГА ҚЎШИМЧА ТАЛАБЛАР (ЭКИНЛАР ВА ДАРАХТЛАР УЧУН)

Лойиҳа ҳар қандай харажатлар ёки бошқа сарфларни чегириб ташламасдан, тўлиқ алмаштириш қиймати бўйича йиллик экинлар учун компенсацияни таъминлаши керак. Бундан ташқари, дарахтларга эга бўлган АТШлар зарар кўрган дарахтларни ҳозирги ишлаб чиқариш даражасига қайта тиклаш учун зарур бўлган бутун давр мобайнида даромад йўқотилмаслиги учун компенсация қилинади. Шунингдек, АТШга ҳуқуқлар матричасига мувофиқ ёш кўчатлар сотиб олиш учун бадал тўланади.

7.4.6 Зарар кўрган тижорат фаолияти учун компенсация

Бизнесни йўқотиш Ўзбекистонда барча зарарлар/имконият харажатлари учун бозор қиймати бўйича нақд пулда қопланади. Имконият нарҳини исботлаш юки тан олинadиган ва тасдиқланиши мумкин бўлган ҳужжатлаштирилган далилларга асосланган ҳолда АТШлар зиммасига тушади. Бироқ, қонунда махсус методология мавжуд эмас.

Лойиҳа учун КРЕДИТОРЛАРГА ҚЎШИМЧА ТАЛАБЛАР

Ҳар қандай воситалар, шу жумладан корхонага тегишли асбоб-ускуналар (масалан, иншоотлар), ер ва иншоотлар учун юқорида кўрсатилган талабларга мувофиқ тўлиқ алмаштириш қиймати бўйича компенсация қилинади.

Бундан ташқари, ўтиш давридаги даромад йўқотилиши расмий хўжалик юритувчи субъектлар учун расмий ҳужжатлар ва/ёки солиқ декларацияси асосида пул компенсацияси ҳисобига қопланади. Норасмий бизнес билан боғлиқ харажатлар эгаси билан адолатли баҳоланиши керак. Худди шу ёндашув бизнес вақтинча тўхтатилган тақдирда компенсацияни аниқлаш учун ҳам қўлланилади.

7.4.7 Ишчи-Ходимлар учун компенсация

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексида икки ой муддатга ишдан бўшатишган ҳар бир ишчи ходимга компенсация тўланиши белгилаб қўйилган. Кодекс шунингдек, ишчи ходим бошқа иш излаётган уч ойлик муддатни ҳам белгилайди. Кодексга кўра, компенсация ишини йўқотаётган ходимнинг ойлик маошидан келиб чиқиши керак.

ҳисоб-китоблар ишчи ходимнинг олаётган амалдаги маошидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади, бироқ уларнинг ойлик маошлари пастроқ бўлса, Ўзбекистоннинг 2022-йил учун энг кам иш ҳақи 822,00 сўмдан фойдаланилади.

Лойиҳа учун КРЕДИТОРЛАРГА ҚЎШИМЧА ТАЛАБЛАР

СТ5 га кўра, Бизнесни баҳолаш бўйича йўл-йўриқ кўрсатмаси "Агар корхонани бирон сабабга кўра қайта тиклаш мумкин бўлмаса, ходимларни олти ойлик йўқотилган даромадлари учун таъминлаш одатда етарли. Қайта ишга жойлаштиришга ёрдам бериш, жумладан, ўқитиш ҳам таклиф қилиниши мумкин".

Худди шу тамойил доимий ва меҳнат шартномаси бўлмаган норасмий/вақтчилик ишчилар учун олти ой давомида йўқотилган даромадлар учун компенсация тақдим этилган ҳолда, Лойиҳа ҳудудида ва ЭУЛ линияси бўйлаб ишчиларга нисбатан қўлланилади.

7.4.8 Ёрдамга мухтож (ночор) гуруҳлар учун компенсация

Ўзбекистон қонунчилигида Лойиҳани амалга ошириш натижасида таъсирга учрайдиган ёрдамга мухтож (ночор) гуруҳларни қўллаб-қувватлаш ёки ёрдам бериш учун ҳеч қандай талаблар белгиланмаган. Бироқ, Лойиҳадан ЕТБ, ХМК ва ОТБ талабларига биноан ёрдамга мухтож (ночор) гуруҳларга ёрдам кўрсатиш талаб қилинади. Ижтимоий-иқтисодий тадқиқотда ёрдамга мухтож (ночор) АТШлар аниқланган, уларнинг тафсилотлари мазкур ҳужжатнинг 5.1.15 бўлимда ва ЭУЛ 5.2.12 бўлимда келтирилган.

7.5 Баҳолашни текшириш

Инвентаризация ва баҳолаш жараёни, Ўзбекистон Республикаси Хусусийлаштирилган корхоналарга кўмаклашиш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси томонидан лицензияга эга бўлган, Баҳолаш консалтинг маркази (Гулистан Баҳолаш Кансалтинг МЧЖ) томонидан ўтказилди. Баҳоловчи Лойиҳа ҳудудидаги ва ЭУЛ бўйлаб барча мулкларни инвентаризация қилиш ва баҳолашда иштирок этган.

Баҳолаш бўйича ҳисоб-китоблар баҳолашга эътироз билдириш ҳуқуқига ега бўлган АТШларга ошкор қилинади. Агар АТШлардан бирортаси баҳолашга рози бўлмаса, бу инвентаризацияни текширишга ва агар керак бўлса, бошқа баҳолашга сабаб бўлади. Бу АТШлар учун ҳеч қандай тўловсиз амалга оширилади.

7.6 Компенсация ҳуқуқлари

7.6.1 Шамол станцияси

ҳар бир тоифа учун компенсация харажатлари қуйидаги жадвалда келтирилган:

- 7-2-жадвал: Йўқотилган яйлов майдонлари учун компенсация (лойиҳа изидан келиб чиққан ҳолда).
- 7-3-жадвал: Асосий воситалар ва дарахтлар учун компенсация.
- 7-4-жадвал: Чорвадорлар ишчиларига компенсациялар

7-2-жадвал: Йўқотилган яйлов майдонлари учун компенсация (лойиҳа изидан келиб чиққан ҳолда).

Ер Тури	Гектар	Жами компенсация (Ўзбекистон сўмида UZS)
Яйлов ерлари	155.36	1,544,913,954

7-3-жадвал: Активлар ва дарахтлар учун компенсация.

Код	Ўзбекистон сўмида			
	АСОСИЙ ВОСИТАЛАР	ДАРАХТЛАР	ЛТШ бўйича жами (АСОСИЙ АКТИВЛАР/ДАРАХТЛАР УЧУН)	Кўчар активлар ²⁰
Чорвадор 1	270,649,544	66,228	270,715,772	90,088,921
Чорвадор 2	183,939,023	0	183,939,023	118,093,720
Чорвадор 3	526,663,823	223,429	526,887,252	117,863,437
Чорвадор 7	38,184,098	0	38,184,098	1,151,398
МЧЖ	138,553,794	0	138,553,794	0
ЖАМИ	1,157,990,282	289,657	1,158,279,940	327,197,477

²⁰ ЛТШларга кўчар активларни ташишда қўшимча ёрдам кўрсатилади (қуйида 7.7-бўлимга қаранг). Шу билан бирга, ҳар қандай шикастланганда ёки бирон бир қўтилмаган ҳолатлар туфайли активларни кўчириш мумкин бўлмаса, кўчар иншоотларнинг қиймати ушбу жадвалда келтирилган.

7-4 Жадвал: Чорвадорлар ишчиларига компенсациялар

ИШЧИЛАР Сони	ҲАР БИР ИШЧИНИНГ ОЙЛИК МАОШИ ²¹ (UZS ЎЗБЕКИСТОН СЎМИДА)	ОЛТИ ОЙ УЧУН ЖАМИ КОМПЕНСАЦИЯ
Ишчи 1	2,000,000	12,000,000
Ишчи 2	2,000,000	12,000,000
Ишчи 3	1,500,000	9,000,000
Ишчи 4	1,500,000	9,000,000
Ишчи 5	1,000,000	6,000,000
Ишчи 6	822,000	4,932,000
Ишчи 7	822,000	4,932,000
Жами		57,864,000

Эслатма: ҳар қайси ишчи ўз ишини йўқотиши эҳтимолдан йироқ эмас. Шунга кўра, юқоридаги компенсация пакетлари ҳар қандай ишчига лойиҳа таъсирига тушиб, ишдан маҳрум бўлишига олиб келган тақдирда тақдим этилади.

7.6.2 ЭУЛ

ҳар бир тоифа учун компенсация харажатлари (белгиланган 100 м таъсир майдонидан келиб чиққан ҳолда) қуйидаги жадвалларда келтирилган:

- 7-5-жадвал: ЭУЛ бўйлаб иншоотлар, дарахтлар, экинлар ва тижорат корхоналари учун компенсация.
- 7-6-жадвал: Доимий ва вақтинчалик ишчиларга компенсациялар

7-5 Жадвал: Асосий активлар, экинлар, дарахтлар ва ер ауксиони харажатлари учун компенсация

Таъсир кўрган ЛТШлар	UZS				
	Активлар	Экинлар	Дарахтлар	Ер ауксиони харажатлари	Умумий
Чорвадор 1	39,051,732	-	-	-	39,051,732
Фермер 1	434,525	6,818,378	36,445	-	7,289,348
Чорвадор 3	41,169,129	-	-	-	41,169,129
Фермер 2	-	5,106,000	-	-	5,106,000
Фермер 3	-	3,086,341	-	-	3,086,341
Фермер 4	11,300,484	16,563,366	-	-	27,863,850
Фермер 5	-	14,619,512	149,538,507	-	164,158,019

²¹ Иш ҳақи миллий талаблардан паст бўлган ишчилар учун компенсацияни ҳисоблашда Ўзбекистондаги энг кам иш ҳақи миқдоридан фойдаланилди.

Таъсир кўрган АТШлар	UZS				
	Активлар	Экинлар	Дарахтлар	Ер аукциони харажатлари	Умумий
Фермер 6	-	13,076,341	-	-	13,076,341
Фермер 7	-	66,004	-	-	66,004
Тижорий корхона 1	-	-	-	99,696,960	99,696,960
Тижорий корхона 2	-	-	-	199,393,920	199,393,920
Тижорий корхона 3	96,672,131	-	-	99,697,237	196,369,368
Тижорий корхона 4	18,934,271	-	-	102,705,827	121,640,098
Тижорий корхона 5	29,796,143	-	-	-	29,796,143
Тижорий корхона 6	-	-	-	522,721,275	522,721,275
Умумий					1,470,484,530

7-6 Жадвал: Ишчилар учун компенсация

Ер егалари (АТШлар)	Ишчилар сони			Умумий компенсация миқдори (сум)
	Шартнома асосида ишловчи доимий ишчилар	Умумий	Вақтинчалик ишчилар	
Шофирхон тумани				
Jilvon Rivoj фермаси	2	9,864,000	-	-
Фермер 1	10	49,320,000	30	147,960,000
Чорвадор 1	3	14,796,000	-	-
Ромитон тумани				
Чорвадор 2	0	-	1	4,932,000
Жондор тумани				
Фермер 2	4	19,728,000	30	147,960,000
Фермер 3	1	4,932,000	0	-
Қорақўл тумани				
Фермер 4	7	34,524,000	50	246,600,000
Фермер 5	10	49,320,000	30	147,960,000
Фермер 6	8	39,456,000	20	98,640,000

Ер егалари (ЛТШлар)	Ишчилар сони			Умумий компенсация миқдори (сум)
	Шартнома асосида ишловчи доимий ишчилар	Умумий	Вақтинчалик ишчилар	
Фермер 7	1	4,932,000	-	-
Тижорий корхона 4	4	19,728,000	-	-
Тижорий корхона 6	2	9,864,000	0	-
	-	256,464,000	-	794,052,000
Жами	1,050,516,000			

7.7 Ўтиш даврини қўллаб-қувватлаш

Ўтиш даврини қўллаб-қувватлаш ЛТШ ларга ўз тирикчилигини Лойиҳадан олдинги даражага қайтариш учун қўшимча ёрдам бўлиб хизмат қилади.. ЛТШларга кўрсатиладиган ўтиш давридаги ёрдамнинг тақсимооти қуйида келтирилган.

7.7.1 Бузиш харажатлари

Лойиҳа (жумладан, ЭУЛ) таъсир доирасида бузиш ишлари, меваги ёки манзарали дарахтларни кесиш харажатларини қоплаш учун ЛТШга компенсация берилади. Ушбу мулклар турар жой иншоотлари, молхоналар, омборхоналар ва бошқаларни ўз ичига олади. Шунингдек, ЛТШлар бузиш ишлари амалга оширилишидан олдин ва кейин барча қайта тикланадиган материалларни сақлаб қолиш ҳуқуқига эга бўлади.

7.7.2 Транспорт харажатлари

Мулклари Лойиҳа таъсир доирасида ва ЭУЛ изи бўйлаб жойлашган барча ЛТШлар ушбу мулкларни муқобил ерга кўчиришлари учун компенсация билан таъминланади. Ташиш талаб қилинадиган мулкларга қуйидагилар киради:

- Бузилган иншоотлари материаллари (турар жой иншоотлари, молхоналар ва бошқалар);
- ЛТШга тегишли уй-рўзгор буюмлари, шахсий буюмлари ва барча кўчар активлар;
- чорва моллари (тақдим этилган транспорт воситалари ҳайвонларнинг шикастланиши ёки ўлимининг олдини олиш учун мос ва хавфсиз бўлади); шунингдек,
 - Лойиҳа ҳудудида чорва моллари бўлган ишчиларга транспорт хизматлари/нафақа ҳам тақдим этилади.

- Дарахтлар (декоратив ёки мевали дарахтларга эга бўлган шахсларга, агар улар дарахтларни янги жойга кўчирмоқчи бўлсалар ёки дарахтлар кесилса, транспорт билан таъминланади).

7.7.3 Молиявий менежмент (бошқарув)

Барча ЛТШлар Ўзбекистонда малакали ва сертификатланган молиявий маслаҳатчилар томонидан молиявий менежмент бўйича тренингдан ўтишлари мумкин. Мутахассислар қишлоқ хўжалиги (шу жумладан чорвачилик) ва тижорат соҳаларида бой тажрибага эга ходимлар бўладилар. Тренинг мавзулари мақсадли гуруҳ (масалан, фермерлар, чорвадорлар, тадбиркорлар) эҳтиёжларига мослаштирилади ва қуйидаги долзарб мавзуларни ўз ичига олади:

- Бошланғич ҳисоб китоб кўникмалари
- Иш юритиш, бухгалтерия.
- Пул менежменти ва бошланғич уй-рўзгор бюджети.
- Омонат ва даромадларни бошқариш.

Молиявий менежмент бўйича тренинглар ЛТШ ўз компенсацияларини олгандан сўнг дарҳол бошланади ва компенсация тўланганидан сўнг пайдо бўлган ҳар қандай янги даромад манбаларини бошқаришда ЛТШ ни қўллаб-қувватлаш мақсадида бир йилдан сўнг кейин ҳам тренинглар ўтказилади.

Зарар кўрган ЛТШнинг турмуш ўртоқлари, айниқса, аёллар учун молиявий имкониятларни таъминлаш мақсадида тренингларда қатнашиши рағбатлантирилади.

7.7.4 Бошқа ёрдамлар

ЛТШларга қуйидаги қўшимча ёрдамлар ҳам кўрсатилади:

- “ИЖС” ва “Кўкча” МЧЖ таркибида янги тузилмаларни рўйхатдан ўтказиб, қонуний эгалик қилиш учун кадастр ҳужжатларини олишларида ёрдам берилади.
- Компенсация нафақалари тўланадиган ҳисоб варақлари бўлмаган ҳар қандай ЛТШ учун банк ҳисоб варақларини очиш.
- Зарурият туғилганда, солиқларни тўлаш бўйича ҳуқуқий маслаҳат ёки ЛТШлар ўз ҳисобларига тушган маблағлар манбасини асослаш учун зарур бўлган ҳолларда ёрдам берилади.

7.8 Ночор (ёрдамга мухтож) оилаларни қўллаб қувватлаш

7.8.1 Шамол станцияси

Ночор (ёрдамга мухтож) оилаларга кўрсатиладиган ёрдам ҳар бир ЛТШ билан ўтказилган маслаҳатлашувлар ва уларнинг эҳтиёжларини баҳолаш асосида ўзгаради. Бу қуйидаги жадвалда кўрсатилганидек, ҳар бир хонадон бўйича тақсимланган.

7-7 Жадвал Ночор (ёрдამга мухтож) оилаларни қўллаб қувватлаш- Чорвадорлар

Номи	Ёрдам тури	Сўмдаги UZS (Ўзбекистон сўмида) қиймати	Эслатма/ Изоҳлар	Жами UZS (Ўзбекистон сўмида)
Чорвадор 1	Муқобил ер топиш ва ушбу муқобил ерда мавжуд иншоотларни қуришда ёрдам беришни сўраган	Кўрсатилмаган	Ўзаро келишув асосида муқобил ер ажратилиб, мавжуд иншоотларнинг нархи қопланади	Кўрсатилмаган
Чорвадор 2	Сурункали бел оғриғини даволашда молиявий ёрдам сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
	Ўзининг уйини қуриш учун молиявий ёрдам сўраган			
Чорвадор 3	Онасига тиббий ёрдам кўрсатишни сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
Чорвадор 4	Қўшимча ёрдам сўрови йўқ	1,000,000	Бир марталик ёрдам	1,000,000
Чорвадор 5	Ўғлининг ўқиши учун шартнома пулини тўлаб беришни сўраган	Кейинроқ маълум бўлади	1 йиллик ўқиш шартнома пулини тўлаб бериш	Кейинроқ маълум бўлади
Чорвадор 6	Чорва молларини суғориш учун қудуқ қазиш ва чорва моллари учун 5 тонна ем-хашак сотиб олишда ёрдам сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдам	1,000,000
Чорвадор 7А*	Ота-оналарнинг даволаниши учун молиявий ёрдам сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдам	13,000,000

Номи	Ёрдам тури	Сўмдаги UZS (Ўзбекистон сўмида) қиймати	Эслатма/ Изоҳлар	Жами UZS (Ўзбекистон сўмида)
	Навоий Университетида йиллик 10 000 000 сўм (918 USD) шартнома пулини тўлаш учун молиявий ёрдам сўраган	10,000,000	1 йиллик ўқиш шартнома пулини тўлаб бериш	
Чорвадор 7B*	Қўшимча ёрдам сўрови йўқ	1,000,000	Бир марталик ёрдам	1,000,000
Чорвадор 7C*	Юрак-қон томир касалликлари билан оғриган турмуш ўртоғини даволашда молиявий ёрдам сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
Чорвадор 7D*	Банкдан олинган кредитни тўлашда ёрдам сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдам	10,000,000
	Келинига йиллик 9 000 000 сўм (826 USD) шартнома пулини тўлаш учун молиявий ёрдам сўраган	9,000,000	1 йиллик ўқиш шартнома пулини тўлаб бериш	
Жами	-	-		35,000,000

*Чорвадор 7A, 7B, 7C ва 7D Оғитма қишлоғидаги 4 ака-укалар

7-8 Жадвал Ночор (ёрдамга мухтож) оилаларни қўллаб қувватлаш - Ишчилар

Номи	Ёрдам сўровлари	Сўмдаги UZS (Ўзбекистон сўмида) қиймати	Эслатма/ Изоҳлар	Жами UZS (Ўзбекистон сўмида)
Ишчи 1	Уйини қуришда/таъмирлашда ёрдам сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдам	1,000,000

Номи	Ёрдам сўровлари	Сўмдаги UZS (Ўзбекистон сўмида) қиймати	Эслатма/ Изоҳлар	жами UZS (Ўзбекистон сўмида)
Ишчи 2	Муқобил ер олишда ёрдам бериш сўраган	3,000,000	Сурункали хасталикка чалинган отасига ёрдам кўрсатилади – Бир марталик ёрдам	3,000,000
Ишчи 3	Қўшимча ёрдам сўрови йўқ	1,000,000	Бир марталик ёрдам	1,000,000
Ишчи 4	Кредитни тўлашда ёрдам сўраган 2 йил давомида 40 000 000 сўм (3682 АҚШ доллари) олиб, ойига 2 000 000 сўм (184 АҚШ доллари) тўлайди.	1,000,000	Бир марталик ёрдам	1,000,000
Ишчи 5	Иш билан таъминлашда ёрдам сўраган	1,000,000	6 ойлик энг кам иш ҳақи	6,000,000
Ишчи 6	Турмуш ўртоғига тиббий ёрдам кўрсатишда ёрдам сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
Ишчи 7	Турар жойига электр симларини ўтказишда ёрдам сўраган	3,000,000	Бемор турмуш ўртоғига моддий ёрдам кўрсатилади – Бир марталик ёрдам	3,000,000
Ишчи 8	Яйловдан фойдаланиш учун муқобил ер олишда ёрдам сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдам	1,000,000
Ишчи 9	Қўшимча ёрдам сўрови йўқ	1,000,000	Бир марталик ёрдам	1,000,000
Ишчи 10	Қўшимча ёрдам сўрови йўқ	1,000,000	Бир марталик ёрдам	1,000,000

Номи	Ёрдам сўровлари	Сўмдаги UZS (Ўзбекистон сўмида) қиймати	Эслатма/ Изоҳлар	Жами UZS (Ўзбекистон сўмида)
Ишчи 11	Қўшимча ёрдам сўрови йўқ	1,000,000	Бир марталик ёрдм	1,000,000
Ишчи 12	2-гурӯх ногирони бўлган жиянини даволашда моддий ёрдм сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдм	1,000,000
Ишчи 13	Кир ювиш машинаси сотиб олишда ёрдм сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдм	1,000,000
Ишчи 14	Совутгич ва кир ювиш машинасини сотиб олишда ёрдм сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдм	1,000,000
Ишчи 15	Яйловдан фойдаланиш учун муқобил ер олишда ёрдм сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдм	1,000,000
Ишчи 16	Ўғлини даволашда моддий ёрдм сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдм	3,000,000
Ишчи 17	Чорва учун ем-хашак сотиб олишда ёрдм сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдм	1,000,000
Ишчи 18	Ўғлининг тўйи учун моддий ёрдм сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдм	1,000,000
Ишчи 19	5 тонна чорва еми билан таъминлашда ёрдм сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдм	1,000,000
Жами	-	-	-	32,000,000

7.8.2 ЭУЛ (электр узатиш линияси)

5.2.12-бандда кўрсатилган заиф оилаларни қўллаб-қувватлаш қуйидаги жадвалда келтирилган.

7-9 Жадвал Ночор (ёрдამга мухтож) оилаларни қўллаб қувватлаш - ЭУЛ

Номи	Ёрдам тури	Сумдаги қиймати	Изоҳлар	Жами (сум)
Тижорий корхона 6	Банкдан олган шахсий (лойиҳа доирасида ерга бўлга таъсирга боғлиқ бўлмаган) кредитни қопланши сўраган	Кўрсатилмаган	Кредитни тўлашга ёрдам берилмайди	3,000,000
	Ер майдонининг 50%дан кўпидан ажралган	Кўрсатилмаган	Бу компенсация ҳуқуқига ва қўшимча ёрдамга киритилган.	
	Жигар саратонини даволаш учун ёрдам сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдам	
Тижорий корхона 3	Ногурон ўғлини ва кўзи ожиз қайнонасини даволатишга ёрдам сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
	Ер майдонининг 50%дан кўпидан ажралган	Кўрсатилмаган	Бу компенсация ҳуқуқига ва қўшимча ёрдамга киритилган.	

Номи	Ёрдам тури	Сумдаги қиймати	Изоҳлар	Жами (сум)
	2024 йилгача тўлаши керак бўлган банк кредитининг тўлашда ёрдам сўраган	Кўрсатилмаган	Кредитни тўлашга ёрдам берилмайди	
Тижорий корхона 2	Остеохондроз касаллигини даволашда ёрдам сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
	Ер майдонининг 50%дан кўпидан ажралган	Кўрсатилмаган	Бу компенсация ҳуқуқига ва қўшимча ёрдамга киритилган.	
Тижорий корхона 1	Ер майдонининг 50%дан кўпидан ажралган	Кўрсатилмаган	Бу компенсация ҳуқуқига ва қўшимча ёрдамга киритилган.	1,000,000
	Юқори қон босимини даволашга ёрдам сўраган	1,000,000	Бир марталик ёрдам	
Фермер 7	Сурункали касаллигини даволашда ёрдам сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
	Норасмий ердам фойдаланувчи	Кўрсатилмаган	Зарар кўрган экинлар учун компенсация фермерга унинг компенсация ҳуқуқи	

Номи	Ёрдам тури	Сумдаги қиймати	Изоҳлар	Жами (сум)
			доирасида берилди.	
Фермер 5	Сурункали касаллиги бор рафиқасини даволашга ёрдам сўраган	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
Чорвадор 3	2чи гуруҳ ногурони бўлган ва доимий ғамхўрликка муҳтож бўлган укасига ёрдам	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
Фермер 1	Қандли диабет ва юқори қон босимини даволашга ёрдам	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
Ишчилар				
Ишчи 2	Сурункали оёқ оғриғини даволашга ёрдам	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
Ишчи 10	Турмуш ўртоғининг юрак-қон томир касаллигини даволашга ёрдам	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
Ишчи 6	2чи гуруҳ ногурони бўлган ва доимий ғамхўрликка муҳтож бўлган бувисига ёрдам	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
Ишчи 15	Турмуш ўртоғининг юқори қон босимини даволашга ёрдам	1,000,000	Бир марталик ёрдам	1,000,000
Ишчи 17	Турмуш ўртоғининг саратон касаллигини даволашга ёрдам	3,000,000	Бир марталик ёрдам	3,000,000
Ишчи 3	Шахсий банк кредитини тўлашда ёрдам	Кўрсатилмаган	Кредитни тўлашга	3,000,000

Номи	Ёрдам тури	Сумдаги қиймати	Изоҳлар	Жами (сум)
			ёрдм берилмайди	
	Қандли диабет касалига чалинган ўғлини даволашга ёрдм	3,000,000	Бир марталик ёрдм	
Ишчи 4	Касалликка чалинган ўғлини даволашга ёрдм	3,000,000	Бир марталик ёрдм	3,000,000
Ишчи 1	1чи гуруҳ ногурони бўлган, юраолмайдиган ва доимий ғамхўрликка муҳтож бўлган ўғлини даволашда ёрдм	3,000,000	Бир марталик ёрдм	3,000,000
Жами		Кўрсатилмаган		51,000,000

ACWA Power юқоридаги ёрдамни тўғридан-тўғри АТШларнинг банк ҳисобларига тўлайди.

7.9 Солиқлар ва жарималар

ACWA Power 2021-йил ноябрь ойидан бошлаб ерларининг 50% дан кўпроғини йўқотган тижорат ер фойдаланувчилари учун барча ер солиғи ва жарималарни тўлайди. Солиқлар ва пенялар бевосита Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасига (Бухоро, қорақўл тумани) тўланади ёки ушбу давр учун тўловларни амалга ошириб бўлган АТШга қайтарилади.

7.10 КХР заҳира фонди

ACWA Power шамол станцияси доирасида КХРни амалга ошириш жараёнида юзага келиши мумкин бўлган қўшимча келажақдаги харажатларни қоплаш учун 300 миллион сўмни заҳира маблағи сифатида ва ЭУЛ учун 50 миллион сўмни ажратади (ҳатто ЎМЭТ ЭУЛнинг ишлашини ўз зиммасига олган тақдирда ҳам кредиторлар талаблари бажарилишини таъминлаш учун).

Лойиҳани амалга ошириш жараёнида аниқланган қутилмаган таъсирлар қиймати заҳира фондига ажратилган маблағлардан ошиб кетган тақдирда ҳам компенсация барибир тўлиқ алмаштириш қиймати бўйича тақдим этилади.

7.1 | Алмаштиришга мос ерларнинг мавжудлиги

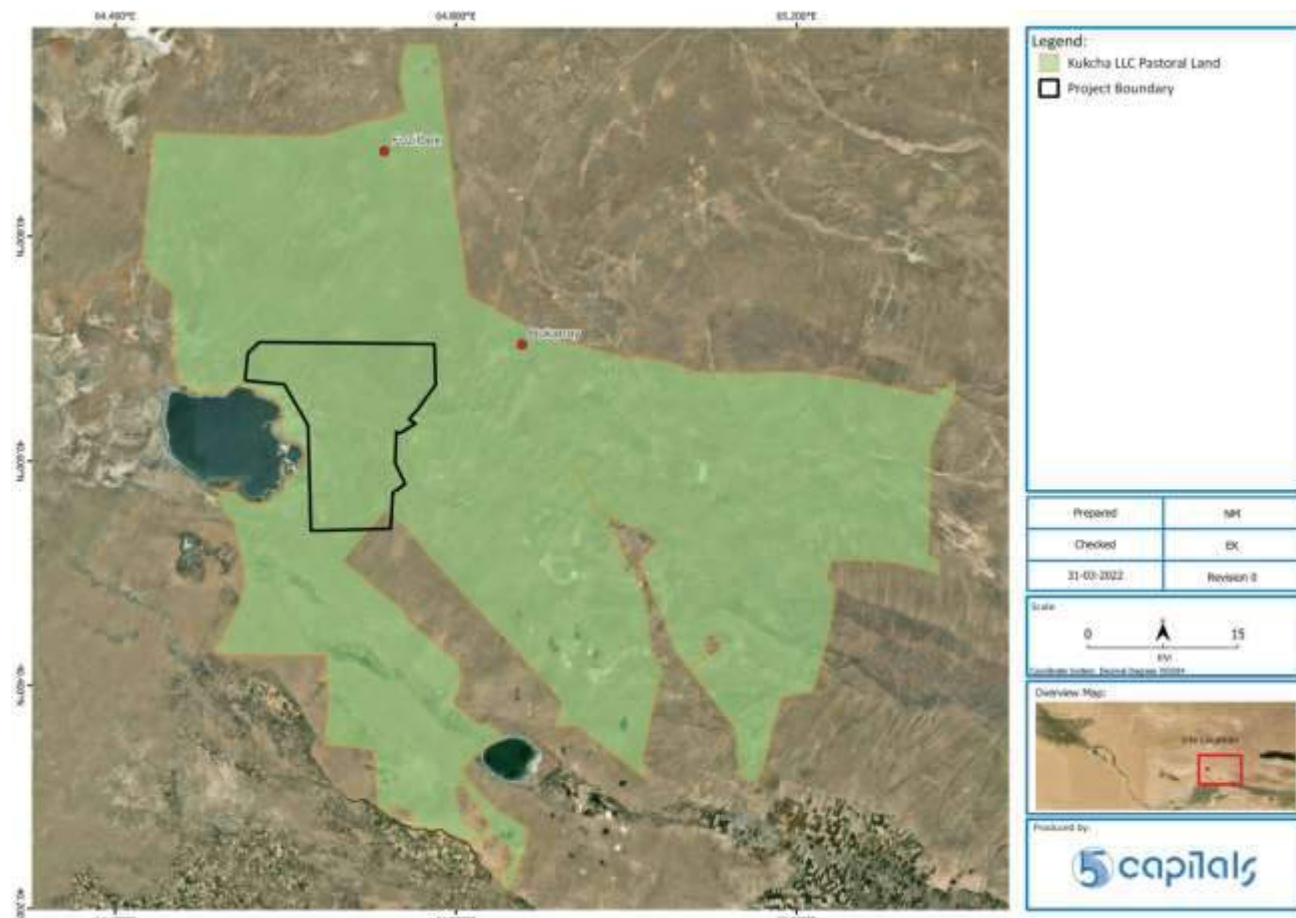
7.1.1.1 Яйлов ерлари

7.1.1.1.1 Шамол станцияси

ШАМОЛ СТАНЦИЯСИ ХУДУДИДАГИ ЧОРВАДОРЛАР ЎЗ ТУЗИЛМАЛАРИ БИЛАН

ИЖС ва “Кўкча” МЧЖ билан ўтказилган маслаҳатлашувлар натижасида чорвадорларни Лойиҳа ҳудудидаги тузилмаларга кўчириш учун мос бўлган иккита жой аниқланди. Мазкур икки жойнинг жойлашуви қуйидаги расмда кўрсатилган.

Расм 7-1 Таклиф этилаётган муқобил ернинг жойлашуви

7-10-жадвал. “Кўкча” МЧЖ томонидан таклиф қилинган муқобил ер

Жойлашуви	Координаталари	Жойлашган ер майдони	Изоҳ	Баш ШФ дан узоқлиги
Буканай	40.703749° 64.877505°	Кўкча МЧЖ томонидан тақдим этилмади	Бу ҳудудда турар жой, молхона ва қудуқлар мавжуд эмас.	Баш ШФ доирасидаги энг яқин чорвачилик посёлкасида (R7) тахминан 17 км.
Фозилбек	40.875511° 64.715856°		Бу ҳудудда турар жой, молхона ва қудуқлар мавжуд эмас.	Баш ШФ доирасидаги энг яқин чорвачилик посёлкасида (R6) тахминан 25 км.

2022-йил 23-март куни “Кўкча” МЧЖ вакили ва Лойиҳа ҳудудидаги тузилмаларга эга чорвадорлар (1,2,3-сонли чорвадорлар) билан биргаликда Буканай ва Фозилбек ҳудудларини кўздан кечириш мақсадида ташриф уюштирилди. Ташриф буюришдан мақсад чорвадорларга ушбу икки жойни кўрсатиш ва унинг яйлов фаолияти учун яроқлилигини баҳолаш эди.

Расм 7-1. Буканайдаги таклиф этилаётган ернинг кўриниши

Ташриф чоғида ва “Кўкча” МЧЖ билан ўтказилган ўзаро суҳбатда, “Буканай” ҳудудидаги ер майдонидан ҳозирда “Кўкча” МЧЖ билан шартнома тузган тўрт (4) нафар чорвадор фойдаланаётганлиги аниқланди. Бу чорвадорларнинг тахминан 5000 бош чорва моллари бор.

Расм 7-1 Фозилбекдаги таклиф этилаётган ернинг кўриниши

Аниқланишича, “Фозилбек”даги ер участкасидан ҳозирда “Кўкча” МЧЖ билан шартнома тузган уч (3) нафар чорвадор фойдаланмоқда. Бу чорвадорларнинг ўзаро 4000 бош чорва моллари бор. “Кўкча” МЧЖ берган маълумотларга кўра, Буканай ва Фозилбекдаги яйлов ерлардан ҳеч бир маҳалла фуқаролар йиғини ёки кўчманчи чорвадорлар фойдаланмайди.

Икки жойни бориб кўрган чорвадорлар қуйидаги сабабларга кўра таклиф қилинган жойларни рад этишди:

- “Кўкча” МЧЖ томонидан шартнома асосида 4000-5000 бош чорва моллари бўлган ер фойдаланувчилари мавжуд. Шу сабаб Буканай ёки Фозилбекка қўшимча чорвадорларни кўчириш, чўпонлар ўртасида ресурслардан фойдаланишда низоларни келтириб чиқариши мумкин.
- Буканай ва Фозилбекка яқин жойда автомагистрал бор ва чорвадорлар чорва молларини келаётган машиналар босиб кетишидан қўрқишади.
- Тавсия этилган ҳудудларда намликнинг юқори бўлиши, чорва молларининг ҳаётига таҳдид соладиган ҳашаротлар ва/ҳайвонларнинг (чаёнлар, илонлар) кўпайишига олиб келади.

Ташриф якунида чорвадорларга “Кўкча” МЧЖ ва “ИЖС” билан қўшимча маслаҳатлашувлар олиб борилиши, бошқа ҳудуддаги мос ерларни аниқлаш бўйича маълумотлар берилди. Бироқ “Кўкча” МЧЖ ижтимоий гуруҳга чорвадорлар учун Буканай ва Фозилбекдан бошқа муқобил ер йўқлигини маълум қилди. Шу сабабли 31-март куни Бухоро вилоят ҳокимлиги ва ИЖСга мос ерларни аниқлашда ёрдам сўралган хат юборилди.

2022-йил 7-апрельда “Кўкча” МЧЖ билан тузилган оғзаки ёки ёзма келишув асосида чорвадорларни Сарсен–Курадаги 38-39 темир йўл кесишмаси оралиғида жойлашган

яйловга қўчириш мумкинлиги ҳақида жавоб берилди. Натижада, 2022-йил 15-апрель кuni Juru Energy компанияси ва чорвадорлар ўртасида Сарсен-Курадаги ернинг яроқлилигини баҳолаш учун мазкур жойга ташриф уюштирилди.

Расм 7-2 Сарсен-Курада таклиф этилаётган муқобил ернинг жойлашуви

Расм 7-2 Сарсен-Курада таклиф этилган ернинг кўриниши

ТАШРИФ НАТИЖАСИ

Ташрифда “Кўкча” МЧЖ директори ва Чорвадор-2 иштирок этди. Ташриф чоғида Чорвадор-2 муқобил ер бўйича ўз хавотирларини айтиб ўтди, натижада ердан бошқа чорвадорлар фойдаланаётгани аниқланди. Чорвадор-2 таклиф қилинган жойни қўйидагиларга асосланиб рад этди:

- Мазкур ердан фойдаланувчиларнинг мавжудлиги ва
- Мавжуд ер фойдаланувчилари билан ҳудудий низоларнинг олдини олиш зарурати туфайли.

Чорвадор-2 муқобил ерни ўзи топишни таклиф қилди ва кўчириш учун унга пул компенсацияси тўлашни сўради. Чорвадорнинг пул компенсациясини афзал кўрганлиги тўғрисида тасдиқнома(акт) имзоланди ва у Г Иловасида келтирилган.

Чорвадор-1 ва Чорвадор-3 Сарсен-Курадаги таклиф қилинган муқобил жойларга ташриф буюра олмаслигини ҳисобга олиб, ижтимоий гуруҳ таклиф этилаётган ерлар ҳақида хабардор қилиш учун уларга тегишли аҳоли пунктларига ташриф буюрди. Бу чорвадорлар ҳам чорва моллари ва турар жойларини таклиф қилинган ерга кўчиришга рози эмасликларини билдиришди ва муқобил ер топишга ўзлари масъул бўлишларини таъкидлашди. Иккала чорвадор ҳам кўчириш учун пул компенсациясини тўлашни сўраган. Чорвадорлар нақд пул компенсациясини афзал кўрганликларини тасдиқловчи ҳужжатга имзо чекди ва бу Г иловасида келтирилган.

ОҒИТМА ҚИШЛОҒИДАГИ ЧОРВАДОРЛАР

2022-йилнинг 30-31-март кунлари Ёйдувон тумани ҳокимининг инвестициялар ва ташқи савдо масалалари бўйича ўринбосари билан ўтказилган телефон орқали расмий суҳбатда, Оғитма қишлоғидаги 4 нафар чорвадорларга қўшимча ер ажратиш масаласи муҳокама қилинди. Маслаҳатлашувлар да “Кўкча” МЧЖ билан келишилган ҳолда, чорвадорлар ўз қишлоғи шимолидаги “Кўкча” МЧЖ еридаги яйлов ерларидан фойдаланишда давом этишлари мумкинлиги тасдиқланди. Шунингдек, ижтимоий гуруҳга Оғитма қишлоғидаги ушбу чорвадорлар ердан “Кўкча” МЧЖ билан расмий шартнома тузмасдан фойдаланиши мумкинлиги ва улардан ҳеч қандай тўлов олинмаслиги маълум қилинди. 1-апрель кuni Ёйдувон туманига бу ҳақида ёзма равишда тасдиқлаш сўралган навбатдаги хат юборилган, бироқ бугунги кунга қадар жавоб олинмаган. Бироқ, бу кириш имконияти билан боғлиқ муаммоларга олиб келиши кутилмайди, чунки ИЖС ва Кўкчадаги маҳаллий қишлоқ аҳолиси 2021 йил 18 августда бўлиб ўтган йиғилишда маҳаллий жамоалардан чорваларнинг ўтлатилишини чекламаслигини таъкидладилар (4-2-жадвалга қаранг).

Чорвадорлар Лойиҳа ҳудудидаги қурилиш босқичида ҳам яйловлар ерларидан фойдаланишлари кутилмоқда, уларнинг ҳозирги ерларининг атиги 0,43 фоизи Лойиҳанинг таъсири остида қолади.

7.11.1.2 Чорвадорлар томонидан аниқланган муқобил ерлар

2022-йилнинг 17-20-июн кунлари лойиҳа чегарасидаги тузилмалари бўлган учта чорвадор билан чорвачилик фаолияти учун мос муқобил ерларни аниқлаш мақсадида қўшимча маслаҳатлашувлар ўтказилди. 1 ва 3-чи чорвадорлар қўйидаги расмда кўрсатилганидек, Лойиҳа чегарасидан тахминан 8 км ва 5 км узоқликда Кўкча яйловлари ҳудудидаги ерларни аниқладилар.

Расм 7-1: 1 ва 3-чи чорвадорлар томонидан мақул кўрилган ерларнинг жойлашуви

1 ва 3-чорвадорларнинг фикр-мулоҳазалари асосида 2022-йил 30-июн куни ИЖСга (республика ва Бухоро тумани бўйича) ернинг мавжудлиги ва икки чорвадорни у ерга кўчириш мумкинми ёки йўқлигини тасдиқлаш сўралган хат юборилди. Ушбу сўров натижасида 2022-йил 2-июл куни “Кўкча” МЧЖ раҳбаридан икки чорвадорни ўзлари хоҳлаган жойга кўчириш мумкинлиги тўғрисида ёзма тасдиқнома олинди. Бу тасдиқнома чорвадорларга етказилди ва улар КХРни амалга ошириш жараёнида ушбу участкаларга кўчирилади.

1 ва 3 чорвадорлар томонидан аниқланган ерни расмий тасдиқлаш учун Ё иловасига қаранг.

2-чонли чорвадор

2022-йил 30-июндан 13-июлгача 2-чонли чорвадор билан маслаҳатлашувлар ўтказилди ва у ўзи мақул кўрган кўчириш жойи ва яйлов майдонларини аниқланди. Бу чорвадор қуйидаги расмда кўрсатилганидек, тахминан 150 км узоқликда ва Кўкча МЧЖ ҳудудидан ташқарида жойлашган ерни аниқлади.

Расм 7-2 2чи чорвадор томонидан мақул кўрилга ер жойлашуви (Кўкча МЧЖ ҳудудидан ташқарида)

Чорвадор шахсий сабабларга кўра кўчиб ўтмоқчи бўлгани учун "Кўкча" МЧЖ ҳудудидан тегишли ер участкасини аниқлашга кўндириш ҳаракатлари амалга ошмади. Шундай қилиб, чорвадор билан 2022-йил 3-август куни холис иштирокида "Кўкча" МЧЖ ҳудудидан ташқарида ер участкасига кўчиш билан боғлиқ хавф-хатарларни тушунтириш ва унинг ушбу хавф-хатарларни тушуниши тўғрисидаги расмий тасдиғини олиш мақсадида учрашув режалаштирилган. Бундай хавфларга қуйидагилар киради:

- Сиз танлаган ер "Кўкча" МЧЖ ҳудудидан ташқарида жойлашганлигини ҳисобга олсак, "Кўкча" МЧЖ билан шартномангиз бекор қилиниши ёки узайтирилмаслиги еҳтимоли бор, бу сизнинг даромадингизга таъсир қилиши мумкин.
- "Кўкча" МЧЖ билан тузилган шартнома бекор қилинса, "Баш шамол станцияси"нинг фойдаланиш босқичида (2 йиллик қурилишдан кейин) қайта тикланишига кафолат йўқ.
- Имтиёзли фермер хўжалиги егасидан ерни суб-лизингга бериш орқали сиз ердан расмий фойдаланувчи мақомингиздан маҳрум бўласиз (бу қонун томонидан тан олинган), бу сизнинг егалик ҳуқуқидан маҳрум бўлишингизга

олиб келади. Ётибор беринг, Ўзбекистон қонунчилиги ердан норасмий фойдаланувчиларни тан олмайди.

- Сиз танлаган ернинг егасидан унинг ерини давлат захира ер фондига қайтариб олиб, давлат органига ажратиб берилиши тушунилади. Бу содир бўлганда, сиз имзоланган ижара шартномаси бўйича даъво қила олмайсиз ва сиз ерни суб-лизинг учун тўланган пулни йўқотишингиз мумкин.
- Шунингдек, агар ер давлат захирасига қайтарилса, Ўзбекистон қонунчилигига асосан ердан норасмий фойдаланувчи сифатида ушбу ерга қурилган иншоот учун компенсация талаб қила олмайсиз.

Бундан ташқари, Чорвадорга ACWA Power таъсирланган активлар учун компенсация тўлаш ва ўтиш даврини қўллаб-қувватлаш ва яшаш дастурларини тақдим етиш орқали унинг олдидаги мажбуриятларини бажариши ҳақида хабар берилади. Бироқ, ACWA Power юқорида тавсифланганидек, "Кўкча" МЧЖ ҳудудидан чиқиб кетиш билан боғлиқ хавфлар учун жавобгар бўлмайди.

Чорвадорга тақдим этилган имзосиз хат нусхаси учун Г иловасига қаранг.

7.11.1.3 ЭУЛ

100 м таъсир доирасига кирувчи 7 та АТШ билан маслаҳатлашувлар шуни кўрсатдики, улар нақд пул компенсацияси олишни афзал кўрадилар ва улар таъсирга учраган иншоотларни ўзлари егалик қилган ернинг бошқа ҳудудларига (100 м таъсир зонасидан ташқарига) кўчиришади. Активлар учун компенсация юқоридаги 7.6.2 бўлимда кўрсатилганидек, тўлиқ алмаштириш қиймати асосида тақдим етилади.

7.11.2 Тижорий Ерлар

Ҳудудда, белгиланган 100 м таъсир доирасида ерларининг 50% дан кўпроғини йўқотадиган бешта (5) тижорат корхонаси мавжуд бўлиб, бу уларнинг ерларини яроқсиз ҳолга келтиради. Қайд этилишича, бешта тижорий ер участкасидан тўрттаси ўзлаштирилмаган бўлса, биттаси (егасининг гапларига кўра) фаолият кўрсатаётган товۇқ фермаси ҳисобланади, аммо ушбу ер участкаси бориб ўтганилигида у ерда ҳеч қандай фаолият олиб борилмаётганлиги аниқланган.

Натижада 2022 йил 18 март куни Бухоро вилоят ҳокимлигига ушбу АТШ учун мос муқобил ерларни аниқлашда ёрдам сўраб хат юборилди. 2022 йил 1 апрельда берилган жавоб хатида таъсир кўрадиган АТШлар ким ошди савдоси орқали ерни "ютиб олган" ва уларнинг компенсацияси ким ошди савдосининг жорий бозор қийматига асосланиши керак. Бундан ташқари, Вазирлар Маҳкамасининг 911-сон қарори ишлаб чиқарувчидан йўқотишларни баҳолаш ва бозор қийматидан келиб чиққан ҳолда компенсация

беришни талаб қилади. Қайд этилишича, маҳаллий ҳокимият муқобил ерлар ҳақида ҳеч қандай маълумот бермаган. Бунинг сабаби шундаки, тижорий ерлар рақобатбардош ер аукционидан жараёни орқали ажратилади ва таъсир кўрадиган АТШлар бу жараён учун индивидуал тарзда ариза беришлари керак.

АТШ билан маслаҳатлашувлар шуни кўрсатдики, уларнинг баъзилари муқобил ер ажратишдан кўра пул компенсациясини афзал кўришади. 5 нафар АТШдан 3 нафари ер товонидан кўра нақд пулни афзал кўришларини билдирувчи имзоланган ҳужжатларни тақдим этишди. Қолган 2 нафар АТШга тижорий ер ажратиш учун онлайн аукционда тақнашиш кераклиги ҳақида хабар берилди.

7-11 жадвал Муқобил ер участкаларини ажратиш бўйича АТШлар афзал кўрган имтиёзлари

АТШЛАР	АФЗАЛ КЎРГАН ИМТИЁЗЛАРИ	ИЗОҲЛАР
Тижоратчи 1	Нақд пул	Ушбу АТШ 2022 йил 9 апрелда нақд компенсация пулини афзал кўриши ҳақида хат тақдим этган.
Тижоратчи 2	Ер	Ушбу тижорий ер ижараси егасига Бухоро шаҳар ҳокимлиги билан маслаҳатлашувлар натижалари натижасида маълум қилинди, унда тижорат ерларини ажратиш ҳар бир АТШ мурожаат қилиши керак бўлган онлайн танлов жараёни орқали амалга оширилади.
Тижоратчи 3	Нақд пул	Бу АТШ 2022 йил 19 мартда ердан кўра нақд компенсация пулини афзал кўриши ҳақида хат тақдим этган.
Тижоратчи 4	Нақд пул	2022-йил 4-апрельда улар ер товонидан кўра нақд пулни афзал кўришларини билдирган хатларни тақдим этишди.
Тижоратчи 6	Нақд пул	

7.12 Турмуш тарзини тиклаш дастурлари

Ўзбекистон қонунчилигига кўра турмуш тарзини тиклаш дастурлари талаб қилинмайди, лекин бу кредиторнинг талаби, шунинг учун Лойиҳа ва Баш-қорақўл ЭУЛга тааллуқлидир. Турмуш тарзини тиклаш дастурининг асосий мақсади, лойиҳани амалга ошириш натижасида АТШнинг янада яхшироқ аҳволда бўлишини ёки лойиҳа ишлаб чиқишидан олдинги ҳолатидан ёмонроқ аҳволда қолмаслигини таъминлашдан иборат. Шунингдек мазкур дастур, ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолининг турмуш даражасини яхшилашга ҳам қаратилган.

Турмуш тарзини тиклаш дастурларини кўриб чиқиш АТШ билан маслаҳатлашувлар га ва КХР жараёнида тўпланган маълумотларга асосланади.

Жадвал 7-12 Турмуш тарзини тиклаш дастурлари

ЕРДАН ФОЙДАЛАНИШ ТУРИ	ДАСТУР	КЎЗДА ТУТИЛГАН АТШЛАР	БАТАФСИЛ МАЪЛУМОТЛАР
Яйлов ерлари	Чорвачилик ва менежмент	Барча чорвадорлар, шу жумладан Оғитма қишлоғи ва ЭУЛдагилар билан биргаликда	Барча чорвадорлар чорвачилик бўйича малакали мутахассислардан (бой тажрибага эга) минимум қуйидаги жиҳатлар бўйича тренингдан ўтадилар: • Чорвачилик бўйича тренинглари, яъни мумкин бўлган сунъий уруғлантириш, чорва зотларини қандай яхшилаш ва ҳ.к. • Яйлов ерларини бошқариш, шу жумладан ўт-ўланларни қайта ўстириш, қайта экиш ва ҳ.к. • Қўзилатиш мавсумида чорва молларининг нобуд бўлишини қандай камайтириш мумкин. • Чорва моллари касалликларини олдини олиш ва бошқарув. • Маҳаллий бозорларни таҳлил қилиш ва уларнинг шахсий чорва моллари учун харидорларни аниқлаш. Бундан ташқари, чорвадорлар (ва чорвачилик соҳасида банд ишчилар) 3 йиллик ветеринария мутахассисига мурожаат қилиш ҳуқуқи билан таъминланади, мутахассис уларнинг чорва молларини текширади ва керак бўлганда дори-дармонлар билан таъминлайди.
Қишлоқ хўжалиги ерлари	Қишлоқ хўжалиги	ЭУЛ бўйлаб жойлашган фермерлар (деҳқонлар)	Барча фермерлар ўз хўжаликлари ҳосилдорлигини ошириш бўйича малакали, сертификатга эга агрономлар томонидан ўқитилади. Кўзда тутилган тренинг қуйидагиларни ўз ичига олади: • Қайси уруғлик навлари серҳосил ва хўжаликларига мос келишини ўргатиш. • Ўғитлар, пестицидлар, гербицидлардан фойдаланиш бўйича тренинг. • Алмашлаб экиш, мавжуд ва арзон технология каби илғор қишлоқ хўжалиги амалиётлари бўйича техник тренинг. • Йиғим-теримдан кейин экинлар ва меваларини сақлашда йўқотишларни қандай камайтириш мумкин.

ЕРДАН ФОЙДАЛАНИШ ТУРИ	ДАСТУР	КЎЗДА ТУТИЛГАН АТШЛАР	БАТАФСИЛ МАЪЛУМОТЛАР
			• Томорқа боғлари борлар учун кичик ҳажмдаги боғдорчиликни максимал даражада ошириш бўйича тренинг. • Фермерларни ўзлари яшаб турган ҳудудлардаги илғор қишлоқ хўжалиги амалиётлари ва технологиялари (улар мавжуд бўлган жойда) бўйича қўллаб-қувватловчи давлат дастурларига муурожаат қилиш. • Ҳужжатларни юритиш, бюджетлаштириш, уруғликни сақлаш, маҳсулот маркетинги ва қўшимча қиймат каби мавзуларда фермер хўжалигини бошқариш бўйича тренинглар. • Фермерларни қизиқтирган бошқа саволларга жавоб бериш. Фермерлар тақдим этилган техникани ўзлаштира олганликларини ва натижаларни баҳолаш учун фермерларга икки экин мавсумида (тахминан 12 ой) ёрдам кўрсатилади. Ушбу натижалардан келиб чиқиб, фермерлар қўшимча ёрдамга муҳтожми ёки йўқлигини ҚХРни амалга оширувчи гуруҳ аниқлайди
Тижорий	Бошқарув (бизнес) менежменти	ЭУЛ бўйлаб корхоналари бўлган АТШ (лойиҳадан таъсирланган шахслар)	ЭУЛ бўйлаб тижорат корхоналарига эга бўлган АТШлар қуйидагилар билан таъминланади: • Ўз секторидagi техник экспертлар/маслаҳатчилар билан учрашиб, бизнес фаолиятини таҳлил қилиш ва ишлаб чиқаришни максимал даражада ошириш йўллари тавсия қилиш имконияти. • Янги ҳудудларга қайта жойлашса, ўз маҳсулотлари/хизматлари учун янги бозорларга киришни қўллаб-қувватлаш имконияти. • Талаб қилинадиган бизнес лицензиялари, солиқ тўлаш ва тўловлар каби маҳаллий қоидаларга қандай риоя қилиш бўйича тренинг. • Бизнесни қўллаб-қувватлашнинг давлат дастурлари ва кредитлар каби банк хизматларидан фойдаланиш бўйича тренинг.

ЕРДАН Фойдаланиш тури	Дастур	Кўзда тутилган АТШлар	БАТАФСИЛ МАЪЛУМОТЛАР
КўРСАТИЛМАГАН	Лойиҳада ишга жойлашиш имконияти	Зарар кўрган барча доимий ишчилар	Ишини йўқотиши мумкин бўлган ҳар қандай доимий ишчиларни иш билан таъминлаш ЭУЛ ва Лойиҳанинг қурилиш босқичида доимий даромад манбаи билан таъминлаш каби қисқа муддатли имтиёзларни таклиф қилади. Узоқ муддатда бу ўрганиш ва касбий ривожланиш учун малака ошириш учун маълум имкониятлар яратади. КХРни амалга ошириш гуруҳидан қуйидагилар талаб қилинади: • Бош пудратчи ва субпудратчилар билан ишга жойлашишни текшириш ва ишга олиш тартиб-қоидалари бўйича мувофиқлаштириш. • Ишга жойлашиш талаблари гендер тенглиги ва бошқа талабларни шартларини таъминлаш. • Ишга жойлашиш имкониятлари, шу жумладан ишга қабул қилиш талаблари ва муддатлари ҳақида маълумот берилади. • Иш билан таъминлаш имкониятлари мавжуд бўлмаган ҳолларда, АТШ қуйидаги ҳолларда қўллаб-қувватланади: • Маҳаллий бандлик агентликларида рўйхатдан ўтиш (улар мавжуд бўлганда) • Ишга жойлаштиришга кўмаклашиш (имконияти бўлса ва ишчиларнинг малакасидан келиб чиққан ҳолда). • Миллий/маҳаллий ижтимоий қўллаб-қувватлаш дастурларига кириш ва рўйхатдан ўтишда ёрдам бериш

7.13 КХРни Амалга ошириш қиймати

ACWA Power мутахассисларни ёллаш ва КХРнинг бажарилишини мониторинг қилиш харажатлари бевосита амалга ошириш босқичида тақдим этилишини маслаҳат берди. Ушбу қўшимча харажатларга қуйидагилар киради:

- Молиявий маслаҳатчи, чорвачилик бўйича эксперт, агроном ва бизнес эксперти бўлган мутахассисларни ёллаш.
- Мониторинг ва аудитни амалга ошириш учун мустақил АМИ (Атроф-муҳит ва ижтимоий масалалар) маслаҳатчиси.
- Бошқа ҳар қандай маъмурий харажатлар.

Ушбу харажатлар кредиторларга тақдим этилган биринчи мониторинг ҳисоботида акс этирилади.

7.14 Компенсация тўлаш ва турмуш тарзини тиклаш дастурлари

КХРни амалга ошириш билан боғлиқ умумий харажатларнинг қисқача тавсифи қуйидаги жадвалда келтирилган.

Жадвал 7-13 КХР билан боғлиқ жами харажатларнинг қисқача мазмуни

Тури	Сўмдаги қиймати
Шамол станцияси	
Лойиҳа ҳудудидаги асосий активлар учун компенсация	1,158,279,940
Яйлов ерлари учун компенсация	1,544,913,954
Чорвадорларни ишчиларига потенциал компенсация	57,864,000
Ночор (ёрдამга муҳтож) оилалар - Чорвадорлар	35,000,000
Ночор (ёрдамга муҳтож) оилалар - Ишчилар	32,000,000
Заҳира фонди	300,000,000
ЭУЛ	
ЭУЛ бўйлаб тузилмалар учун компенсация	237,358,416
Дарахтлар учун компенсация	149,574,952
Экинлар компенсация	59,335,943
Корхоналар учун компенсация	1,024,215,219
Ишчилар учун потенциал компенсация	1,050,516,000
Ночор (ёрдамга муҳтож) оилалар	51,000,000
Заҳира фонди	50,000,000
Шамол станцияси ва ЭУЛ	

Тури	Сўмдаги қиймати
Ўтиш даврида қўллаб-қувватлаш	ACWA Power учун ички харажатлар
Турмуш тарзини тиклаш дастурлари	ACWA Power учун ички харажатлар
Мутахассисларни ёллаш	ТК (Тасдиқланиши керак)
Маъмурий харажатлар	ТК
Харажатларни мониторинг қилиш	ТК
ЛТШ аудит харажатларини ёпиш	ТК
Жами	5,750,058,424.00

7.15 Компенсация пакетлари тўлови

Компенсация пакетлари ҳал бўлганидан сўнг, методологиялар, тўлов муддатлари, қўшимча ёрдам ва ҳоказоларни ошкор қилиш учун ЛТШ билан қўшимча консultasiялар ўтказилади. Шундан сўнг, ACWA Power ва ЛТШлар ўртасида шартномалар (ўзбек тилида тақдим этилади) имзоланади. Шартномаларда нақд ёки нақд кўринишдаги компенсацияларнинг умумий миқдори ва аниқ тўлов муддатлари батафсил кўрсатилади.

Активлар, ер ёки экинлар/дарахтларни баҳолаш бўйича низолар шикоятларни кўриб чиқиш механизми орқали ҳал этилади. Шикоят икки томон ўртасида ҳал этилмаган тақдирда, воситачи жалб қилинади ёки ACWA Power томонидан баҳони қонуний аниқлаш учун суд жараёни бошланади.

ACWA Power КХРни амалга ошириш гуруҳи барча ЛТШларга юридик идентификация, банк ҳисоблари ва ҳоказоларни тақдим этиш каби ҳуқуқ масалалари бўйича алоқа ўрнатиш учун жавобгар бўлади.

Компенсация пакетларини тўлаш тугаллангандан сўнг, КХРни амалга ошириш гуруҳи КХР мувофиқлиги тўғрисидаги ҳисоботни тайёрлайди ва уни мажбурий кўчириш таъсири бўлган участкаларда/компонентларда ишларни бошлашдан олдин кўриб чиқиш учун кредиторларга тақдим этади.

8 МАНФААТЛИ ТОМОНЛАР БИЛАН КОНСУЛЬТАЦИЯЛАР

8.1 Умумий кўриниш

Манфаатдор томонларни аниқлаш ва консультациялар дастлаб қамровни аниқлаш ва АМИТБ (Атроф-муҳит ва ижтимоий таъсирларни баҳолаш) босқичида ўтказилди. Манфаатдор томонларни аниқлаш жараёни лойиҳанинг АМИТБ ва МТЖР (манфаатдор томонларни жалб қилиш режаси)да батафсил баён қилинганидек, таъсирга асосланган манфаатдор томонлар ва қарор қабул қилувчиларни аниқлади.

Давом этаётган манфаатдор томонларни жалб қилиш жараёнида қўлланиладиган усулларга икки томонлама учрашувлар, электрон почта хабарлари, телефон қўнғироқлари ва миллий, минтақавий ва маҳаллий ҳокимият органлари билан хат алмашишлар киради. Шунингдек, 2021 йилнинг 15 апрелидан 24 июнигача бўлган даврда Лойиҳа ҳудудида ҳамда 2021 йилнинг 6-7 октябрь кунлари ЭУЛ бўйлаб жамоатчилик билан консультациялар ва учрашувлар ўтказилди.

8.1.1 Шамол станциясида ўтказилган консультацияларнинг қисқача мазмуни

- Ғиждувон тумани. Консультация 2021 йил 15 апрельда ўтказилди.
- Ушбу юзма-юз консультация лойиҳанинг экологик ва ижтимоий таъсири билан боғлиқ муаммоларни муҳокама қилиш учун тўққиз (9) иштирокчи билан ўтказилди. Иштирокчилар орасида 7 нафар эркак ва 2 нафар аёл иштирок этди.
- Аякоғитма қишлоғи
- Аякоғитма қишлоғида 2021 йил 23 июнь куни бўлиб ўтган консультацияда, 14 нафар эркак иштирокчи билан учрашув ва 12 нафар аёл билан алоҳида учрашув ўтказилди.
- Бундан ташқари, қишлоқда КОВИД-19 билан боғлиқ хавотирлар туфайли кела олмаган жамоа аъзоларига лойиҳа рисоалари ва варақалар тарқатилди.
- Чўлобод қишлоғи
- Жамоатчилик йиғилишини ўтказиш учун қулай шароит йўқлиги сабабли, Juru Energy 2021 йил 23 июнь куни маҳалланинг 15 нафар аъзоларига Лойиҳа рисоаларини тарқатди. Тарқатиш жараёнида маҳалла аъзоларига Лойиҳа маълумотлари ва шикоятларни кўриб чиқиш механизми ҳақида батафсил маълумотлар берилди.
- Кўклам қишлоғи

- Жамоатчилик йиғилишини ўтказиш учун қулай шароит йўқлиги сабабли, Juru Energy 2021 йил 23 июнь куни маҳалланинг 13 нафар аъзоларига Лойиҳа рисоаларини тарқатди. Тарқатиш жараёнида маҳалла аъзоларига Лойиҳа маълумотлари ва шикоятларни кўриб чиқиш механизми ҳақида батафсил маълумотлар берилди.
- Ёиждувон тумани ҳокимлиги
- 2021 йил 24 июнь куни маҳалланинг 5 нафар аёл ва 15 нафар эркак аъзоси, шу жумладан, оқсоқоллар иштирокида ўтказилди.
- Лойиҳа ҳудудидан фойдаланувчи чорвадорлар билан консултациялар.
- 2021 йил 23 июнь куни чорвадорларнинг чорвачилик фаолиятини тўхтатиб қўймаслиги мақсадида консултациялар ўтказилди.

8.1.2 ЭУЛ бўйлаб ўтказилган консултацияларнинг қисқача мазмуни

- Ромитан тумани. Консултация 2021 йил 6 октябрда ўтказилди.
 - Мазкур юзма-юз консултация фақат маҳаллий ҳокимият вакилларида иборат олти (6) иштирокчи билан ўтказилди.
 - Йиғилишда пахта терими мавсуми бўлгани учун маҳаллалар вакиллари иштирок эта олмади.
- Жондор тумани. Консултация 2021 йил 6 октябрда ўтказилди.
 - Мазкур юзма-юз учрашув 18 нафар иштирокчи билан ўтказилди. Олти (6) иштирокчи маҳаллий ҳокимият вакиллари ва ўн икки (12) иштирокчи маҳаллий қишлоқ аъзолари, шу жумладан аёллар ва ишсиз ёшлар эди.
- Қорақўл тумани. Консултация 2021 йил 6 октябрда ўтказилди.
 - Мазкур юзма-юз учрашув 9 нафар иштирокчи билан ўтказилди. Олти (7) иштирокчи маҳаллий ҳокимият вакиллари ва икки (2) иштирокчи маҳаллий қишлоқ аъзолари, шу жумладан бир (1) аёл ва бир (1) ишсиз ёш фуқаро эди.
 - Йиғилишда пахта терими мавсуми бўлгани учун қолган маҳаллалар вакиллари иштирок эта олмади.
- Ёиждувон тумани. Консултация 2021 йил 7 октябрда ўтказилди.
 - Мазкур юзма-юз учрашув фақат маҳаллий ҳокимият вакилларида иборат ўн бир (11) иштирокчи билан ўтказилди.
Йиғилишда пахта терими мавсуми бўлгани учун маҳаллалар вакиллари иштирок эта олмади.
- Шофиркон тумани. Консултация 2021 йил 7 октябрда ўтказилди.
 - Ушбу консултацияда 40 нафар иштирокчи, маҳаллий ҳокимият ва маҳаллий кенгашнинг тўрт (4) вакили, жумладан, кексалар ва ишсиз ёшлар (9 нафар аёл ва 27 нафар эркак) иштирок этди.
- Пешку тумани. Консултация 2021 йил 7 октябрда ўтказилди.

- Ушбу юзма-юз консультацияда олти (6) маҳаллий ҳокимлик вакиллари ва 19 нафар маҳаллий кенгаш вакиллари, жумладан, кексалар ва ишсиз ёшлар иштирок этди.
- ЭУЛ йўналиши бўйлаб ижтимоий инфратузилма эгалари ва ишчилари: Консультация ва кўргазмали қурооларни тарқатиш 2021 йилнинг 3-6 октябрь кунлари амалга оширилди.
 - Оммавий йиғилишлар ўтказиш учун мос инфратузилма мавжуд эмаслиги ва ижтимоий инфратузилма/объектлар бир-биридан узоқда жойлашганлиги сабабли, оммавий йиғилиш ўрнига АТШ билан консультациялар яқка тартибда ўтказилди.
 - 20 кишига кўргазмали қуроолар тарқатилди
 - Ижтимоий инфратузилма эгалари ёки уларнинг ишчилари бўлмаган тақдирда, лойиҳа рисоалари ва варақалар объектнинг тегишли жойларида (мавжуд бўлганда) қолдирилди.
- ЭУЛ бўйлаб жойлашган чорвадорлар. Консультация ва кўргазмали қурооларни тарқатиш 2021 йилнинг 3-6 октябрь кунлари амалга оширилди.
 - Ёзги мавсум қўроқчил келгани ортидан кўп чорвадорлар бошқа яйловларга кўчиб ўтганлиги сабабли ЭУЛ бўйидаги аҳоли пунктларида бўлмаган. Шунга қарамасдан мазкур аҳоли пунктларида ҳам кўргазмали қуроолар қолдирилган.

8.2 КХРнинг бир қисми сифатида консультациялар

Юқорида кўрсатилгандек, лойиҳа участкаси ва ЭУЛ бўйлаб баҳолаш АМИТБ жараёнининг турли босқичларида консультациялар ўтказилди. Умумий АМИТБ жараёнининг бир қисми сифатида жамоатчилик билан маслаҳатлашишдан ташқари, ижтимоий-иқтисодий тадқиқотлар ва мулкларни инвентаризация қилиш ва баҳолаш натижалари КХРга киритилиши доирасида АТШ билан қўшимча учрашувлар ўтказилди.

КХРни амалга ошириш жараёнида ва Лойиҳанинг қурилиш ва фойдаланиш босқичида АТШлар билан маслаҳатлашувлар узлуксиз бўлади.

8.2.1 Манфаатдор томонларни аниқлаш ва консультациялар усули

АТТ ва Лойиҳага қизиқиш билдирувчи шахсларни аниқлаш учун тизимли ёндашув қўлланилди. Лойиҳа учун аниқланган асосий манфаатдор томонлар қуйидагилардан иборат:

Жадвал 8-1 КХР давомида жалб қилинган манфаатдор томонлар (давом этмоқда)

Манфаатдорлар гуруҳи	Манфаатдор томонлар	Лойиҳага мувофиқлиги: Таъсирга асосланган (А), Фойдага асосланган (И) ёки қарорга асосланган (Д)	Консультациялар ва усуллар учун кун тартиби	Ковид-19 эҳтиёт чоралари туфайли муқобил маслаҳат усуллари
Шамол станцияси				
Ердан фойдаланувчилар (Жисмоний ва иқтисодий кўчириш ортидан таъсирга учраган шахслар _ЛТШлар)	Чорвадорлар ҳудуддаги тузилмалари билан биргаликда	А: Жисмоний кўчиш ва яйловлар йўқолиши туфайли тўғридан-тўғри таъсир.	Жисмоний кўчиш ва яйловларни йўқотиш билан боғлиқ муаммолар. Расмий учрашувлар ва икки томонлама учрашувлар	Телефон қўнғироқлари, Телеграм хабар алмашиш платформаси ва ҳар бир ЛТШ билан индивидуал учрашувлар. ²²
	Оғитма қишлоғи чорвадорлари	А: Яйлов ерларининг қисман йўқолиши сабабли бевосита таъсирлар.	Қурилиш босқичида лойиҳа майдонига кириш имкони бўлмайди, бу эса яйловлар ерларидан фойдаланишда вақтинчалик тўхташига олиб келади. Расмий учрашувлар ва икки томонлама учрашувлар	
	Лойиҳа ҳудудида яйлов ерларидан фойдаланаётган чорвадорлар, аммо тузилмалари лойиҳа чегараларида н ташқарида жойлашган			
Ишчилар	Чорвадорлар томонидан ёлланган ишчилар	А: Чорвачилик фаолияти лойиҳанинг қурилиш босқичида ва лойиҳа чегарасидаги тузилмалари бўлган чорвадорларни	Уларнинг чорвачилик фаолиятини узилиши ва уларнинг даромадларига таъсир қилиш билан боғлиқ муаммолар.	Телефон қўнғироқлари, Телеграм хабар алмашиш платформаси.

²² ҚХРни амалга ошириш гуруҳи билан келишилган ҳолда телеграмм хабар алмашиш каналини ўрнатади, у ерда Лойиҳа ҳақида умумий маълумотлар алмашилади. Хабар алмашиш канали жамият етакчилари билан келишилган ҳолда ЛТШларга етказилади.

Шуни таъкидлаш керакки, ушбу каналда фақат умумий маълумотлар тарқатилади ва ҳеч қандай шахсий маълумотлар берилмайди. Бундан ташқари, барча ЛТШлар интернетга кириш имконига эга эмаслар ва шунинг учун бошқа алоқа усуллари (телефон қўнғироқлари, индивидуал учрашувлар ва бошқалар) қўлланилади.

Манфаатдорлар гуруҳи	Манфаатдор томонлар	Лойиҳага мувофиқлиги: Таъсирга асосланган (А), Фойдага асосланган (И) ёки қарорга асосланган (Д)	Консультациялар ва усуллар учун кун тартиби	Ковид-19 эҳтиёт чоралари туфайли муқобил маслаҳат усуллари
		қўчириш вақтида узилиши мумкин.	Расмий учрашувлар, икки томонлама учрашувлар ва телефон қўнғироқлари орқали консультациялар	
Кўкча МЧЖ	Лойиҳа ҳудудидаги ер участкаси Ипакчилик ва жун саноати қўмитаси қошидаги кластер бўлган "Кўкча" МЧЖ тасарруфида .	А: "Кўкча" МЧЖ Лойиҳа доирасида ўзининг яйлов ерларининг бир қисмидан маҳрум қилади. Шунингдек улар Лойиҳа ҳудудида айрим мулкларга ҳам эга.	Ерни ижарага бериш, МЧЖга тегишли мулкка таъсир қилиш, чорвадорлар учун муқобил ерларни аниқлаш ва ҳ.к. Расмий учрашувлар, икки томонлама учрашувлар ва расмий хатлар	Телефон қўнғироқлари ва Zoom, Microsoft Teams каби онлайн конференция воситаларидан фойдаланиш.
Давлат органлари/ агентликлари	Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси (Миллий ва ҳудудий)	А: Ипакчилик ва қоракўлчилик соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга ошириш вазифаси юклатилган умумий қўмита. "Кўкча" МЧЖ қўмита қошидаги кластер ҳисобланади	Ерни ижарага бериш, МЧЖга тегишли мулкка таъсир қилиш, чорвадорлар учун муқобил ерларни аниқлаш ва ҳ.к. Расмий учрашувлар, икки томонлама учрашувлар ва расмий хатлар	Телефон қўнғироқлари ва Zoom, Microsoft Teams каби онлайн конференция воситаларидан фойдаланиш
	Ўздаверлоиҳа институти	Д: Ер чегараларини аниқлаш ва ажратиш бўйруғини тайёрлаш учун масъулдир.	Институт Ипакчилик қўмитасига тегишли бўлган ерларнинг аниқ чегараларини лойиҳа майдони учун ажратилган	Расмий хатлар ва телефон қўнғироқлари

Манфаатдорлар гуруҳи	Манфаатдор томонлар	Лойиҳага мувофиқлиги: Таъсирга асосланган (А), Фойдага асосланган (И) ёки қарорга асосланган (Д)	Консультациялар ва усуллар учун кун тартиби	Ковид-19 эҳтиёт чоралари туфайли муқобил маслаҳат усуллари
			ерлар ёрдамида аниқлайди. Расмий учрашувлар ва хатлар	
Минтақавий ҳокимият органлари	Бухоро вилоят ҳокимлиги	А: Лойиҳа уларнинг ҳудудида жойлашган, шунга кўра давлат органлари ер ижараси шартномаси билан боғлиқ турли жиҳатлар учун жавобгар бўлади.	Ушбу бўлимлар ерни ижарага бериш, таъсирга учраган АТШ учун муқобил ерларни аниқлашда ёрдам кўрсатиш каби Лойиҳани ишлаб чиқиш жараёнларида иштирок этадилар.	Телефон қўнғироқлари, хат алмашиш ва Zoom, Microsoft Teams каби онлайн конференция воситаларидан фойдаланиш
	Ғиждувон тумани		Расмий ёзишмалар.	
ЭУЛ				
Ердан фойдаланувчилар (Жисмоний ва иқтисодий кўчириш ортидан таъсирга учраган шахслар _АТШлар)	ЭУЛ бўйлаб жойлашган чорвадорлар ва уларнинг ишчилари	А: Бевосита таъсирлар сабаб қурилиш босқичида маълум яйловларга кириш бузилиши мумкин.	Қурилиш коридоридаги яйловлар билан боғлиқ муаммолар ва яйловлар фаолиятининг вақтинча тўхтатилиши Расмий ва икки томонлама учрашувлар, хатлар	Телефон қўнғироқлари, Телеграм хабар алмашиш платформаси ва ҳар бир АТШ билан индивидуал учрашувлар
	ЭУЛ бўйлаб жойлашган фермерлар ўз ерлари билан	А: ЭУЛ ва таъмирлаш коридорини қуриш натижасида ернинг қисман йўқолиши	Ердан фойдаланиш ва компенсация жараёни	Телефон қўнғироқлари, Телеграм хабар алмашиш

Манфаатдорлар гуруҳи	Манфаатдор томонлар	Лойиҳага мувофиқлиги: Таъсирга асосланган (А), Фойдага асосланган (И) ёки қарорга асосланган (Д)	Консультациялар ва усуллар учун кун тартиби	Ковид-19 эҳтиёт чоралари туфайли муқобил маслаҳат усуллари
		туфайли бевосита таъсири	билан боғлиқ масалалар Расмий ва икки томонлама учрашувлар, хатлар, телефон қўнғироқлари	платформаси ва ҳар бир АТШ билан индивидуал учрашувлар.
	Тижорий корхоналар	А: ЭУЛ ва таъмирлаш коридорини қуриш натижасида ернинг қисман ёки тўлиқ йўқолиши туфайли бевосита таъсири	Ердан фойдаланиш ва компенсация жараёни билан боғлиқ масалалар Расмий ва икки томонлама учрашувлар, хатлар, телефон қўнғироқлари	
	Қишлоқ хўжалиги фермасидаги ишчилар А: Уларнинг даромадлари ва иши ЭУЛнинг маълум бир қурилиш даврида узилиши мумкин		Қурилиш жадвали ва бу уларнинг фермер хўжаликларидаги ишига ёки даромадига қандай таъсир қилиши билан боғлиқ муаммолар. Расмий ва икки томонлама учрашувлар, телефон қўнғироқлари	Телефон қўнғироқлари, Телеграм хабар алмашиш платформаси ва ҳар бир АТШ билан имконият бўлганда индивидуал учрашувлар.
	Ўрмон хўжалиги фонди	А: ЭУЛ бўйидаги ер участкалари турли туманлардаги ўрмон хўжалиги фондига тегишли.	Ерга эгалик қилиш, ижарага бериш ва бошқалар билан боғлиқ масалалар.	Расмий хатлар ва телефон қўнғироқлари

Манфаатдорлар гуруҳи	Манфаатдор томонлар	Лойиҳага мувофиқлиги: Таъсирга асосланган (А), Фойдага асосланган (И) ёки қарорга асосланган (Д)	Консультациялар ва усуллар учун кун тартиби	Ковид-19 эҳтиёт чоралари туфайли муқобил маслаҳат усуллари
			Расмий ва икки томонлама учрашувлар, хатлар	
	ИЖС, шу билан бирган унинг бошқаруви остидаги таъсир кўрадиган 6 та кластер (МЧЖ).	А: Турли кластерлар томонидан бошқариладиган ЭУЛ бўйлаб жойлашган яйлов ерлари қўмитаси.	Ерга эгалик қилиш, ижарага бериш ва бошқалар билан боғлиқ масалалар. Расмий ва икки томонлама учрашувлар, хатлар	Расмий хатлар ва телефон қўнғироқлари
Минтақавий ҳокимият органлари	Бухоро Вилоят ҳокимлиги	Д: Башдан қоракўлгача бўлган қувур линияси ушбу туманлар орқали ўтади ва ерни ижарага олиш, ерни ижарага бериш шартномаси ва ҳоказолар бўйича ушбу давлат органлари билан маслаҳатлашилади .	Таъсир кўрадиган ЛТШларни ўз ичига олган ҳолда ЭУЛ чизиғи бўйлаб ер ижараси эгалигини аниқлаш. Расмий учрашувлар, хатлар	Телефон қўнғироқлари, хат ёзишмалари ва Zoom, Microsoft Teams каби онлайн конференция воситаларидан фойдаланиш.
	Ғиждувон тумани ҳокимлиги			
	Пешку тумани ҳокимлиги			
	Ромитан тумани ҳокимлиги			
	Жондор тумани ҳокимлиги			
	Шофиркон тумани ҳокимлиги			
	Қўракўл тумани ҳокимлиги			
	Бухоро вилояти Кадастр агентлиги	Д:Лойиҳани ЭУЛ чизиғи бўйлаб ерларнинг расмий чегаралари, эгалари ва бошқалар билан таъминлаш.		
	Ғиждувон, Шофиркон, Пешку, Ромитан, Жондор, Қоракўл туманлари			

Манфаатдорлар гуруҳи	Манфаатдор томонлар	Лойиҳага мувофиқлиги: Таъсирга асосланган (А), Фойдага асосланган (И) ёки қарорга асосланган (Д)	Консультациялар ва усуллар учун кун тартиби	Ковид-19 эҳтиёт чоралари туфайли муқобил маслаҳат усуллари
	кадастр бўлимлари			
	ИЖС қўмитаси Бухоро вилояти бўлими.			
ҳукумат агентликлари/ қўмиталар	Яйловларни ривожлантириш ассоциацияси ҳудудий бошқармаси (ИЖСни таркибий қисми)	I: ЭУЛ бўйлаб яйловлар ҳақида маълумот бериш	ЭУЛ бўйлаб яйловлар ҳақида маълумот. Расмий хатлар	Расмий хатлар
	Бухоро ирригация тизимлари ҳавза бошқармаси	D: ЭУЛ иншоотлари ва суғориш каналлари/ариқлари ўртасида зарурий буфер зоналари ҳақида маълумот бериш.	ЭУЛ ва суғориш ариқлари орасидаги тегишли буфер зоналари бўйича кўрсатмалар бериш. Расмий хатлар	Телефон қўнғироқлари, хат ёзишмалари ва Zoom, Microsoft Teams каби онлайн конференция воситаларидан фойдаланиш.
	ИЖС қўмитаси	D: Ердан фойдаланиш билан боғлиқ муаммолар	ЭУЛ бўйлаб яйловлардан фойдаланиш масалалари	Расмий хатлар ва телефон қўнғироқлари
	Транспорт вазирлиги	A: ЭУЛ йўналишини кесиб ўтадиган йўللар/магистраллар ҳақида маълумот беринг	ЭУЛ бўйлаб ердан фойдаланиш ва эгалик қилиш билан боғлиқ масалалар. Икки томонлама учрашувлар	Икки томонлама учрашувлар
Шамол станцияси ва ЭУЛ				

Манфаатдорлар гуруҳи	Манфаатдор томонлар	Лойиҳага мувофиқлиги: Таъсирга асосланган (А), Фойдага асосланган (И) ёки қарорга асосланган (Д)	Консультациялар ва усуллар учун кун тартиби	Ковид-19 эҳтиёт чоралари туфайли муқобил маслаҳат усуллари
Ҳукумат агентликлари	Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузуридаги Санитария эпидемиологи к осойишталик агентлиги	Д: Лойиҳа майдони ва ЭУЛ учун тааллуқли соғлиқни сақлаш зонаси бўйича ҳулосалар бериш	Улар ССЗ нинг Лойиҳа ва ЭУЛ учун қўлланилишини аниқлайдилар Расмий ёзишмалар	Телефон қўнғироқлари
	Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси (ЭАМДҚ)	Д: Лойиҳа чегарасида ёки ЭУЛ бўйлаб дарахтлар ёки буталар мавжуд бўлган тақдирда, Ўзбекистон қизил китобига ёки Давлат ўрмон фондига киритилгани бўйича лойиҳа учун компенсация талаблари тўғрисидаги қарор.	Ўзбекистон қизил китобига ёки Давлат ўрмон фондига киритилган дарахтларни кесишга мораторий қўйиш бўйича Лойиҳа ва ЭУЛ талаблари. Расмий ёзишмалар	Телефон қўнғироқлари, ёзишма хатлари ва Zoom, Microsoft Teams каби онлайн конференция воситаларидан фойдаланиш
	Бухоро вилояти Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бошқармаси	Д: Ўзбекистон қизил китобига ёки Давлат ўрмон фондига киритилган турлар мавжудлигини аниқлаш учун Лойиҳа ҳудудидаги ва ЭУЛ бўйлаб буталар ва дарахтларни ўрганиш.	Лойиҳа майдони ва ЭУЛ йўналишидаги дарахтлар ва буталарни ўрганиш ва ЭАМДҚга тақдим этиш учун ҳисобот тайёрлаш масалалари Расмий ёзишмалар ва учрашувлар	Телефон қўнғироқлари, ёзишма хатлари ва Zoom, Microsoft Teams каби онлайн конференция воситаларидан фойдаланиш
Ҳукумат вазирликлари/Агентликлари	Энергетика вазирлиги	Д: Лойиҳа ва ЭУЛни ишлаб чиқиш учун масъул. ЎМЭТ шунингдек, ЭУЛнинг ишлаши	Консультациялар ACWA Power томонидан амалга оширилади,	кўрсатилмаган

Манфаатдорлар гуруҳи	Манфаатдор томонлар	Лойиҳага мувофиқлиги: Таъсирга асосланган (А), Фойдага асосланган (И) ёки қарорга асосланган (Д)	Консультациялар ва усуллар учун кун тартиби	Ковид-19 эҳтиёт чоралари туфайли муқобил маслаҳат усуллари
	Ўзбекистон Миллий Электр Тармоғи (ЎМЭТ)	учун жавобгар бўлади	зарур бўлган ҳолларда.	КўРСАТИЛМАГАН
Молиявий институтлар	ЕТБ/ОТБ	I: Кўчириш ва турмуш тарзини тиклаш уларнинг талабларига мувофиқ амалга оширилишини таъминлашдан манфаатдорлик.	Кўчириш ва турмуш тарзини тиклаш уларнинг талабларига мувофиқ амалга оширилишини таъминлаш ва юзага келадиган ҳар қандай масалалар бўйича консультациялар ўтказиш. Расмий ёзишмалар, Телефон қўнғироқлар, электрон почта.	Расмий консультациялар

8.2.2 Лойиҳа майдонидаги маслаҳатлашувлар

8.2.2.1 Кўкча МЧЖ билан маслаҳатлашувлар

“Кўкча” МЧЖ ҳамда Ипакчилик ва ердан фойдаланиш қўмитаси ўртасида ер ижараси бўйича маълумот сўраган ҳолда, кўплаб маслаҳатлар ўтказилди. 2021 йил 4 июн куни тақдим этилган жавоблар ҳамда 2021 йил 24 июн ва 2021 йил 1 сентябрда бўлиб ўтган учрашувлар натижаларига кўра қуйидаги маълумотлар олинди:

- “Кўкча” МЧЖ қарийб 267 398,1 га ерга эгалик қилади (бу лойиҳа чегарасидаги ва ундан ташқаридаги ерларни ҳам ўз ичига олади).

- o Уларга ғиждувон тумани ҳокимининг 2008 йил 10-сонли фармойиши билан ушбу ер ажратилди. 2020 йил 2 октябрдаги 695-сон.
 - o Лойиҳа ҳақида 2021 йил 27 май куни “Бухоро қоракўл” уюшмаси томонидан хабардор қилинган ва бу ҳақда чорвадорларга етказилган.
- Лойиҳа ҳудудидаги ердан “Кўкча” МЧЖ билан шартнома тузган 3 нафар чорвадор фойдаланмоқда.
- “Кўкча” масъулияти чекланган жамияти чорвадорларга улардаги чорва моллари сонига қараб ва сув манбаларининг мавжудлигига қараб ер ажратади. Бироқ, ҳар бир чорвачига бериладиган ерлар учун аниқ чегара белгиланмаган.
- “Кўкча” МЧЖга Лойиҳа ҳудудида битта чорвачилик ҳавзаси, 4 та сув қудуғи, битта хонали иншоот, 2 та қишки ва 1 та ёзги молхона киради. Қайд этилишича, ушбу тузилмаларнинг ҳеч бирида кадастр ҳужжатлари мавжуд эмас.
- Чорвадорлар “Кўкча” МЧЖ ер майдонларида бирон бир иншоот қуришдан олдин рухсат олишлари шарт. Бундай битимлар асосан оғзаки бўлиб, ёзма келишувларсиз.
- “Кўкча” МЧЖ чорва молларини боқишдан олинadиган даромад ҳар доим ҳам етарли бўлмагани учун чорвадорларга ўз чорва молларини боқишга рухсат берилган.
 - o “Кўкча” МЧЖ ҳам ҳар йили ноябр ойида чорвадор қарамоғидаги чорва молларининг ҳолати/соғлигини аниқлаш мақсадида мониторинг ўтказди. Бу даврда улар чорвадорларнинг шахсий молларини ҳам аниқлайдилар.
 - o МЧЖ томорқасида чорвадорлар ўтлаши мумкин бўлган чорва моллари сонига чеклов йўқ ва чорвадорлар ҳар бир чорва учун ойига 3675 сўм (тахминан 0,34 АҚШ доллари) тўлайди.
- МЧЖ фақат чорвадорларнинг шартнома бўйича фаолиятини назорат қилади, бошқа ердан фойдаланувчиларнинг фаолияти эса назорат қилинмайди.
- МЧЖ лойиҳа ҳақида ҳеч қандай хавотирлари йўқлигини ва бу уларнинг фаолиятига таъсир қилмаслигини билдирди.

Манфаатдор томонларнинг “Кўкча” МЧЖ билан маслаҳатлашуви давомида 2020-йил 31-декабрдаги Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси ва Бухоро вилояти ҳокимлиги ўртасида ерга эгалик қилиш тўғрисидаги хатнинг нусхаси Juru Energy га тақдим этилди. Лойиҳа учун муҳим бўлганмактубда айтилади:

- Муқобил энергетикани ривожлантириш мақсадида Президент 22.08.2021 йилдаги 4422-сонли қарорининг 4-қисмини амалга ошириш учун, Қорақўл қўмитаси Бухоро вилояти ҳокимлигининг Ёйдувон туманидаги 1100 гектар ер ажратиш бўйича сўровига кўра ерлар қорақўл молларини кўпайтиришга тўсқинлик қилмасагина лойиҳалар учун ажратилишини маълум қилди.

Натижада, 2021йил 4август куни ACWA Power компаниясибилан Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси ўртасида учрашув бўлиб ўтди. Унинг қисқача мазмунини қуйида келтирилган.

8.2.2.2 ACWA Power ва ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси ўртасидаги 2021-йил 4-августдаги учрашув

2021-йил 4-август куни Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси (қўмита) томонидан кўтарилган муаммоларни ҳал қилиш учун веб-конференция орқали мажлис бўлиб ўтди. Ушбу мажлис натижалари қуйида умумлаштирилади:

Маслаҳатлашув санаси	2021-йил 4-август
Вақт	11:30 – 12:41
Жой	Zoom
Тил	Ўзбек
Иштирокчилар сони	9
Ўзбекистон Республикаси Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси	Ўзбекистон Республикаси Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси раисининг ўринбосари

Яйловларни ривожлантириш уюшмаси	Яйловларни ривожлантириш уюшмаси раҳбари ²³
Ўзбекистон Республикаси Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитасининг Бухоро вилояти бошқармаси	Бухоро вилояти Яйловларни ривожлантириш уюшмаси раҳбари.
Кўкча МЧЖ вакили	МЧЖ директори
ACWA Power	Катта менежер Бизнесни ривожлантириш бўйича менежер
Juru Energy	АМИ Гуруҳи раҳбари ижтимоий маслаҳатчи
Қўлланилган материаллар	Қўлланилмайди
COVID-19 га қарши кўрилган эҳтиёт чоралари	Жисмоний учрашувни ташкил қилиш ўрнига онлайн учрашув.
Асосий натижалар	
Учрашувнинг қисқача мазмуни қуйида келтирилган: - ACWA Power компанияси лойиҳа учун ажратилган 285,1 га майдон тўсиқланмаслигини ва Лойиҳанинг фойдаланиш босқичида яйловлар бўлишини таъкидлади. Фақатгина подстанция керакли буфер зонасига мос равишда ўралади. - Бундан ташқари, лойиҳа учун ажратилган ер бутун 285,1 га емас, балки лойиҳа режаси ва БоПга асосланади.	

²³ Қоракўл уюшмаси Қўмитанинг қуйи ташкилоти ҳисобланади. Қўмитанинг Қоракўлчилик фаолияти учун биринчи навбатда ушбу ташкилот жавобгардир

- ACWA Power ер участкасига бўлган ҳуқуқларга ега бўлган ташкилот билан (Президент қарорига мувофиқ, Бухоро вилояти ҳокимлигига тегишли) ер ижараси шартномасини имзолайди.
- Қуракул деҳқончилик ва ривожланиш қўмитасига ACWA Power компанияси томонидан турбинанинг ўрнатилиши қурилиш ишлари тугагандан сўнг чорвадорларнинг ўтлашига тўсқинлик қилмаслиги ҳақида маълум қилди.
- Яйловларни ривожлантириш ассоциацияси Пешку ва Гидован хокимиятлари бўлимларини лойиҳанинг боришидан хабардор бўлишлари ва керак бўлганда ўз кластерлари ва чорвадорлари билан мулоқот қилишлари учун келгуси учрашувларга жалб этишларини сўради.

Йиғилишдан сўнг Президентнинг ПҚ-6059-сон қарори (07.08.2021 йилдаги 6259-сон билан янгиланган) бўйича қўшимча тушунтиришлар сўралган бўлиб, унда “2021-2025-йилларда Ўзбекистон Республикасида қорақўлчиликни ривожлантиришнинг мақсадли параметрларида кўрсатилган барча яйловлар қўмитанинг доимий мулкига ўтказилсин”, деб қайд этилган. “Қорақўл” уюшмаси раҳбарининг сўзларига кўра, бу наслчилик, яйлов, жун, гўшт етиштириш ва ҳоказолар билан боғлиқ бўлиб, тўғридан-тўғри ерга эгалик қилиш билан боғлиқ эмас. Шундай қилиб, қўмита ACWA Power компаниясига керакли йиллар учун ер ижараси шартномасини бериши мумкин.

8.2.2.3 ACWA POWER ва ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси ўртасидаги 2021-йил 18-августдаги учрашув

2021-йил 4-августда қўмита билан ўтказилган йиғилишга қўшимча равишда 2021-йил 18-августда лойиҳа жамоаси ўз ходимларига таклиф этилаётган Баш лойиҳаси ҳақида батафсил маълумот бериш ва уларнинг фаолияти ҳақида маълумот олиш учун қўшимча йиғилиш бўлиб ўтди. Йиғилиш натижалари қуйида умумлаштирилган.

Маслаҳатлашув (консултация) санаси	2021 йил 18 август
Вақт	15:30 – 17:05
Жой	Zoom
Тил	Ўзбек
Иштирокчилар сони	8

Яйловларни ривожлантириш уюшмаси	Яйлов хўжалигини (чорвадорликни) ривожлантириш уюшмаси раисининг ўринбосари ²⁴
Ўзбекистон Республикаси Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитасининг Бухоро вилояти бошқармаси	Қўмитанинг Бухоро бошқармаси бошлиғи
Кўкча МЧЖ вакили	“Кўкча” МЧЖ директори
Jankeldi МЧЖ вакили	“Dzhankeldy” МЧЖ директори
ACWA Power	Бизнесни ривожлантириш бўйича менежер
Juru Energy	АМИ гуруҳи раҳбари Ижтимоий маслаҳатчи Бош ижтимоий маслаҳатчи
Қўлланилган материаллар	Қўлланилмайди
COVID-19 га қарши кўрилган эҳтиёт чоралари	Жисмоний учрашувни ташкил қилиш ўрнига онлайн учрашув.

Учрашувнинг асосий натижаси

- МЧЖнинг маҳаллий филиаллари томонидан ёлланган чорвадорлар йил бўйи ердан яйлов учун фойдаланадилар, Қўмита мавсумий равишда чорвадорларни ишга олмайди. Бундан ташқари, Қўмита ушбу ҳудудларда ҳеч қандай кўчманчи чорвадорларни рўйхатга олмаган ва бундай чорвадорларнинг ҳисобини юритмайди.
 - Қўмитада чорвадорларни ишга олиш бўйича стандарт тартиб йўқ, кўпинча чорвадорлар ишга олиш истигида бўлишади. Қўмита ва

²⁴ Чорвадорликни ривожлантириш уюшмасининг аввалги номи Қорақўл уюшмаси эди. Чорвадорликни ривожлантириш уюшмаси қўмитага бўйсунувчи ташкилот ҳисобланади. Бу ташкилот биринчи навбатда Ўзбекистон ҳудудида жойлашган Қўмитанинг Яйлов ерларидаги фаолияти учун жавобгардир.

деҳқон хўжаликлари ўртасидаги одатий келишув ернинг мавжудлигига қараб 1-2 йилга тузилади.

- o Қўмита маълумотларига кўра, уларда ишлашнинг асосий афзаллиги шундаки, чорвадорлар МЧЖга қарашли моллари билан бирга ўз чорва молларини ҳам боқиши мумкин. Қолаверса, Қўмита ва унинг муассасалари томонидан чорвадорларнинг ўз шартномалари бўйича шахсий чорва молларини ўтлатиши устидан назорат йўқ.
- o Қўмита чорвадорлар билан меҳнат шартномаларига эга, аммо чорвадорларнинг ўзлари ўз ишчиларини/ёрдамчиларини ёллашлари шарт. Ўз ишчилари томонидан чорвадорларни ёллаш жараёни Қўмита томонидан назорат қилинмайди.
- o Қўмита қурилиш бошланишидан 3 ой олдин маълумот олиш истагини билдиради, шунда улар ўз ишчиларини (чорвадорларни) хабардор қилишлари ва уларни ва чорва молларини жойлаштириш бўйича аниқ режага эга бўлишлари мумкин.
- o Қўмита чорвадорларнинг бошқа ҳудудларга кўчиши уларнинг меҳнат шартномаларига таъсир қилмаслигини тасдиқлади. Бироқ, чорвадорларнинг мол-мулки кўчирилмаса ёки шикастланган бўлса, уларга компенсация тўланиши керак. Қўмита компенсация жараёни учун эмас, балки фақат кўчириш учун жавобгарликни ўз зиммасига олади.
- МЧЖ томонидан ёлланган чорвадорлардан ташқари, участкага яқин бўлган жамоалар ўзларининг чорва молларини боқиш учун ердан фойдаланадилар. Қўмита уларнинг яйловларини назорат қилмайди ёки чекламайди, чунки уларнинг чорва моллари сони нисбатан кам. Бундан ташқари, улар ердан фойдаланганлик учун солиқ ёки бошқа турдаги тўловларни тўлашлари шарт эмас. Фуқаролик кодекси жамоаларга ўз ўй-жойидан 3-5 км радиусда чорва молларини боқишга рухсат беради.
- Қўмитада чорва молларини сув билан таъминлаш учун 10-12 та қудуқ мавжуд. Қўмитанинг Бухоро вилояти бошқармасидан маълум қилишларича, қудуқларнинг чуқурлиги қарийб 600 метр бўлиб, қиймати 300 миллион сўмдан 1 миллиард сўмгача бўлган. Улар Лойиҳаларнинг ушбу қудуқларга таъсир қилмаслигини афзал кўришади, айниқса лойиҳа ҳудудларида сув йўқлиги сабабли.

- ACWA Power маълумотларига кўра, турбиналарни қуриш ва ўрнатишдан сўнг ўтлатишга рухсат берилади. Шамол турбиналари муз отиш ва ҳоказо каби бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олиш учун ўраб олинади.
 - o Қурилиш вақтида объектга кириш хавфсизлик нуқтаи назаридан чекланади.
 - o ACWA Power, шунингдек, йиғилганларга шуни маълум қилдики, умумий ер майдони Баш учун 285 гектар ва Жанкелда учун 280 гектарни ташкил этади, лекин дастлаб маҳаллий ҳокимият томонидан қўмитага хабар қилинганидек, 565 000 га ёки 30 000 га эмас.
 - o Қўмита маълумотларига кўра, Жанкелдадаги умумий ер майдони 779 000 минг гектар бўлса-да, бор-йўғи 632000 гектар яйлов ерлари сифатида фойдаланишга яроқли, “Кўкча” МЧЖ томонидан 283 000 гектар ер ажратилган бўлиб, уларнинг ҳаммаси яйлов ерлари сифатида фойдаланишга яроқли. Бундан ташқари, МЧЖда чорва моллари боқиш учун муқобил ерлар мавжуд эмас.
- Лойиҳалар учун ажратилган ер доимий равишда фойдаланиш учун қўмитага ўтказилди ва шунинг учун ер бўйича маслаҳатлашувлар маҳаллий ҳокимият орқали эмас, балки улар орқали ўтказилиши керак. Бундан ташқари, қўмита ва ACWA Power ўртасида ер ижараси шартномаси тузилиши керак.
 - o Яйловларни ривожлантириш уюшмаси участкадан фойдаланишга рози бўлган бўлса-да, ер ажратиш бўйича қўшимча чоралар кўрилишидан беҳабар эканликларини билдирди. Уларга Лойиҳа ва қўмита ва унинг идоралари ўртасидаги маслаҳатлашувлар юзага келиши мумкин бўлган ҳар қандай муаммоларни ҳал қилишда давом этиши ва уларни Лойиҳанинг бориши тўғрисида хабардор қилиб боришига ишонтирилди.
- Қўмита ўз вакилларида биридан лойиҳа ҳудудидаги мулкларни ва шартнома бўйича чорвадорларни аниқлаш учун ҳудудга ташриф давомида Juru Energy жамоасига ҳамроҳ бўлишини билдирди.
- МЧЖлар МЧЖларга ерларни 49 йилга ижарага берган ва улар давлат талабларига мувофиқ ер солиғини тўлашлари шарт. Ҳукуматнинг 2020-йилдаги янги кўрсатмаларига кўра, барча МЧЖларга дастлабки уч йил учун 50% ер солиғини тўлашга рухсат берилган.

Президентнинг 2022-йил 8-июлдаги қарорига асосан Бухоро вилояти ҳокимлиги Энергетика вазирлигига ер ажратиб беради ва у Лойиҳа компанияси билан ер ижараси шартномасини имзолайди. Шундай қилиб, ACWA Power/Лойиҳа компанияси ҳокимият ёки қўмита билан ер ижараси шартномасини имзолай олмайди.

ACWA Power компаниясидан маълум бўлишича, ушбу ўзгаришлар/янгиланишлар ҳукуматнинг барча даражаларига етказилган.

8.2.2.4 2022 йил 9 мартдаги ACWA Power ва Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси ўртасидаги учрашув

“Кўкча” МЧЖдан маълум бир лойиҳа ҳақида маълумот олишга бўлган кўплаб уринишлардан сўнг ИЖС ва “Кўкча” МЧЖ билан лойиҳадан жабрланган чорвадорлар учун муқобил ер топиш билан боғлиқ асосий масалани ҳал қилиш учун учрашув ўтказиш сўралган.

Маслаҳатлашув санаси	9 Март, 2022 й.
Вақт	11:00 – 11:50
Жой	Zoom
Тил	Ўзбек
Иштирокчилар сони	7
Иштирокчилар	Ўзбекистон Республикаси ИЖС қўмитаси Бухоро вилояти ҳокимлиги инвестициялар ва ташқи савдо бошқармаси ИЖС қўмитасининг Бухоро вилояти бошқармаси Бухоро вилояти ҳокимлиги Пешку тумани ҳокимлиги Ғиждувон тумани ҳокимлиги “Кўкча” МЧЖ директори Жанкелди маҳалла фуқаролар йиғини раҳбари
ACWA Power	Бизнесни ривожлантириш бўйича менежер

Juru Energy	Катта ижтимоий маслаҳатчи Ижтимоий маслаҳатчи
Қўлланилган материаллар	Маълумот сўровномаси (Rfi), аввалроқ ИЖС ва Кўкча МЧЖга берилган
Учрашувнинг асосий натижалари	
• ИЖС Бухоро вилоят бошқармаси Бўқавон ва Фозилбекни чорвадорларни қўчириш мумкин бўлган муқобил ерлар сифатида белгилади. - Муқобил ернинг координаталари тақдим этилди (7.11 бўлимига қаранг). • Шунингдек, ИЖС ва "Кўкча" МЧЖ томонидан Лойиҳа ҳудудида ҳеч қандай уруғ экилмаганлиги аниқланди. Шундай қилиб, бунинг учун компенсация кутилмайди. • ИЖС лойиҳа учун ажратилган ер участкалари "Кўкча" МЧЖ фаолиятига салбий таъсир кўрсатмаслигини ва уларнинг Лойиҳа билан боғлиқ ҳеч қандай хавотирлари йўқлигини билдирди. • ИЖС, шунингдек, Лойиҳа доирасида йўқотилган ернинг ўрнини қоплаш учун "Кўкча" МЧЖга қўшимча ер беришини маълум қилди.	

8.2.3 ЭУЛ йўли бўйлаб маслаҳатлашувлар

8.2.3.1 Ипакчилик ва жун саноатини ривожлантириш қўмитаси билан маслаҳатлашувлар

2021-йил 30-сентябрьдаги мактубида Ипакчилик ва жун саноати қўмитаси (ИЖСҚ) масалалари бўйича ўринбосар Ғиждувон, Шофиркон, Пешку, Ромитан, Жондор ва Қорақўл туманларидаги ЭУЛ йўналиши бўйлаб ер участкаларининг бир қисми уларга тегишли эканлигини тасдиқлади. Ўринбосарнинг таъкидлашича, лойиҳа "Ўздаверлоиҳа" институти билан боғланиб, улардан ер участкаларининг аниқ жойлашуви бўйича батафсилроқ маълумот олиши керак.

қўмита "Ўздаверлоиҳа" институтига мувофиқ уларнинг доимий тасарруфида бўлган яйлов майдонларини тасдиқлаш ваколатига эга. Институт билан 2021-йил 22-ноябрьда ўтказилган маслаҳатлашувда ИЖС қошидаги турли МЧЖларга тегишли ер майдонларининг жойлашуви кўрсатилган дастлабки харита тақдим этилди.

2022-йил 14-январь куни ИЖСнинг Бухоро бўлими ва ЭУЛ бўйлаб жойлашган компаниялар вакиллари билан қўшимча учрашув бўлиб ўтди. Учрашувнинг мақсади МЧЖга Лойиҳа (ва унинг оқибатлари) ҳақида маълумот бериш ва Лойиҳанинг ижтимоий жамоаси ва Баҳоловчини таништириш эди. Йиғилиш давомида, юқоридаги 4.2.2.1 бандда кўрсатилганидек, Лойиҳа ва ҳудуддаги 12 та МЧЖдан фақат 6 таси Лойиҳадан таъсирланганлиги аниқланди. Келгусида мулкларни инвентаризация қилиш бўйича келишмовчиликларни олдини олиш учун МЧЖ вакилларида объектга режалаштирилган ташрифлар пайтида (тўғатиш санасига қараб) ҳозир бўлишлари сўралган.

8.2.3.2 Ўзбекистон Республикаси Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси билан маслаҳатлашувлар

2021 йил 12 октябрда Ўрмон хўжалиги Давлат қўмитасига Баш-қорақўл ЭУЛ бўйлаб ер майдонига эгаликнинг мавжудлиги ёки йўқлигини тасдиқлаш сўралган маслаҳат хати юборилди. ЭУЛ координатлари ва kmz файли ҳам илова сифатида тақдим этилган. 2021 йил 4 ноябрь куни Ёрдувон ўрмон фонди бўлимидан ЭУЛ Ёрдувон туманидаги уларнинг бирорта ерини кесиб ўтмаганлиги ҳақида жавоб олинган.

8.3 КХР бўйича огоҳлантириш учрашувлари

Лойиҳанинг махсус АМИТБнинг жамоатчилиikka маълумот бериш жадвали (МТЖРнинг 6-боб маълумотнома бўлими) доирасида КХР (ва МТЖР) қоғоз нусхалари чоп етилди ва 2022-йилнинг 14-17-июн кунлари маҳаллий жамиятларнинг асосий жойларида ва аҳоли ўртасида тарқатилди. Қуйидаги жадвалда кўрсатилганидек, рус ва ўзбек тилларида КХР.

Жадва 8-2 КХР (АМИТБ) ҳужжатларини тарқатиш

Жойлашув	Боғланиш маълумотлар
Шамол станцияси	
Оғитма қишлоғи	Маҳаллий мактаб Раҳбар ўринбосари
Кўклам қишлоғи	Қишлоқдаги қичик дўконда
Чолобод қишлоғи	Қишлоқ фаоллари

Жойлашув	Боғланиш маълумотлар
Лойиҳа майдонидаги чорвадорлар	1-сонли чорвадор қишлоғида ҳисобот қолдирилди ва бошқа чорвадорлар ва уларнинг ишчиларига хабар берилди.
Лойиҳа майдонига кириш йўлигадилар	Шамол станцияси яқнидаги темир йўл станцияси. Хужжатлар диспечерда қолдирилди.
Ғиждувон ҳокимлиги	Маҳалла фуқаролик қўмитасида
ЭУЛ	
Ғиждувон ҳокимлиги	Ташқи савдо ва инвестициялар бошқармаси
Шофирхон ҳокимлиги	Ташқи савдо ва инвестициялар бошқармаси
Пешку ҳокимлиги	Ташқи савдо ва инвестициялар бошқармаси
Жондор ҳокимлиги	Ташқи савдо ва инвестициялар бошқармаси
Ромитон ҳокимлиги	Ташқи савдо ва инвестициялар бошқармаси
Қоракўл	Ташқи савдо ва инвестициялар бошқармаси
ЭУЛ йўли бўйлаб чорвадорлар	2-сонли чорвадор қишлоғида ҳисобот қолдирилди ва бошқа чорвадорлар ва уларнинг ишчиларига хабар берилди.
ЭУЛ йўли бўйлаб фермерлар	Февмерларда ҳисобот қолдирилди ва бошқа февмерларга хабар берилди.

Жойлашув	Боғланиш маълумотлар
Тижорий корхоналар	Ҳисобот Тижорий корхоналарда қолдирилди
Қоракўлдаги маҳаллий дўконлар	Қоракўл тумани савдо маркази: Савдо мажмуаси директори.
Жун саноат қўмитасининг Бухоро вилояти ипакчилик бошқармаси	ипакчилик бошқармаси

Изоҳ: Лойиҳа юқоридаги жойлардан фойдаланишни давом эттиради. Бу ўз жамоаларида маълумот тарқатишда муҳим рол ўйнайдиган маҳаллалар билан маслаҳатлашган ва мувофиқлаштирилган ҳолда амалга оширилади.

КҲР маълумотларини ошкор қилиш бўйича йиғилишлар 2022-йил 26-июндан 5-июлгача бўлиб ўтган АМИТБ тўғрисидаги кенг қамровли йиғилишлар доирасида ўтказилди. Учрашувлар Лойиҳа тақдироти ва лойиҳанинг асосий таъсирлари, лойиҳа материалларини қайердан топиш мумкинлиги (юқоридаги 8-2-жадвалда бўлгани каби) ва шикоят қилиш механизмининг тафсилотлари жамланган брошюраларни тарқатишни ўз ичига олди.

Баш шамолат станциясида ва ЭУЛ бўйлаб вакиллар билан ўтказилган маълумотни ошкор қилиш бўйича учрашувлар натижаларининг қисқача маълумотлари қуйида келтирилган.

8.3.1 Шамол электр станцияси

Йиғилишнинг очилиш куни	2022 йил 28 июн
ИШТИРОКЧИЛАР	1 ва 2-сонли чорвадорлар
МАНЗИЛ	Чорвадорнинг яшаш жойи яқнида
ТИЛ	Ўзбек
ФОЙДАЛАНИЛГАН МАТЕРИАЛЛАР	Брошура ва лойиҳа ҳужжатлари
Асосий натижалар	
- Лойиҳанинг тавсифи ва унинг таъсири тақдим этилгандан сўнг, 1 ва 2-сонли чорвадорлар уларга компенсация пакетлари қачон тақдим этилишини билишни сўрадилар - Лойиҳа вакилининг жавобича, компенсация пакетлари ҳали тайёрланяпти ва пакетлар якунланиб, тасдиқлангандан сўнг, ҳар бир АТШ учун алоҳида тақдим этилади. 1-сонли чорвадор ўзи афзал кўрган муқобил ерни лойиҳа вакилидан кўрсатишни сўради ва буни лойиҳа вакили уни кўрсатди. Учрашувдан сўнг 1-сонли чорвадор ва лойиҳа жамоаси аъзоси муқобил ерга ташриф буюришди ва расм ва координаталар олинди.	

- o Таъкидлаш жоизки, ушбу ер участкаси "Қўча" МЧЖ томонидан 2022-йил 2-июлда тасдиқланган. Ушбу КҲРнинг 7.11.1.2 бўлимига қаранг.

PHOTOS

Йиғилишнинг очилиш куни	2022 йил 1 июл
ИШТИРОКЧИЛАР	3-сонли чорвадор
МАНЗИЛ	Номаълум. Ошкор қилиш вақтида чорвадор Тошкент шаҳрида бўлганлиги сабабли, маълумотлар унга телефон қўнғироғи орқали етказилди
ТИЛ	Ўзбек
Фойдаланилган материаллар	номаълум
Асосий натижалар	
• Лойиҳанинг тавсифи ва унинг таъсири чорвадорда тушинтирилганидан сўнг, унда лойиҳа бўйича ҳеч қандай савол йўқ эди. • Компенсация пакетлари (1 ва 2-сонли чорвадорлар томонидан қўтарилган саволлар асосида) уни билишга қизиқиши мумкинлигини инобатга олган ҳолда, лойиҳа вакили унга компенсация пакетлари ҳозирда тайёрланаётгани ва пакетлар ниҳоясига етиб, тасдиқланганидан кейин ҳар бир АТШга алоҳида тақдим етилишини маълум қилди.	

8.3.2 ЭУЛ

ЭУЛ йўли бўйлаб АТШ сонини ҳисобга олган ҳолда, АТШ бўйича жамоатчиликка маълумот бериш бўйича учрашувлар гуруҳларга бўлинган ҳолда АТШ билан ўтказилди ва бу гуруҳлар қуйидагилардан иборат:

- ЭУЛ ўтган туман ҳокимликлари;
- Барча МЧЖлар таъсирланган/ИЖС кластерлари;
- Чорвадорлар ва;
- Фермерлар, тижорат ташкилотлари ва уларнинг ишчилари.

8.3.2.1 ЭУЛ бўйлаб жойлашган туман ҳокимликларида маълумот бериш

Бухоро вилояти ҳокимлигига ЭУЛ ўтган олтита (6) туман ҳокимлигида учрашувлар ташкил этишда ёрдам сўраб мурожаат юборилди. Вилоят ҳокимлиги барча туман ҳокимликларини 2022-йил 29-июндан 2-июлгача бўлиб ўтган йиғилишлар тўғрисида хабардор қилди. Йиғилишлар сарҳисоби қуйида келтирилган..

Table 8-3: Ҳокимликлар билан маслаҳатлашувлар натижалари

Туман	Иштирокчилар	Кун тартиби масалалари	Фойдаланилган материаллар	Асосий натижалар	Суратлар
ҒИЖДИВОН тумани 2022 йил 29 июн	14 нафар иштирокчилар шу жумламан ЕТБ, ОТБ, КИКА ва ижтимоий жамоа вакиллари	АМИТБ ва ҚХР хужжатлари, ер майдонларига бўлсан таъсир ва уларни бартараф етиш йўллари очиқлаш	Лойиҳа презентацияси ва брошураси	- Лойиҳанинг ерга таъсири ва шамолат станциясида жойлашган барча чорва молларини қўчириш учун етарли муқобил ерлар мавжудлиги билан боғлиқ асосий масалалар. Аниқлик киритилдики, унумдор ер етарли ва яйлов фаолиятига таъсир қилмайди. - Иштирокчилардан бири лойиҳа томонидан олинadиган ернинг аниқ фоизи ҳақида билмоқчи еди. Бунга жавобан унга лойиҳа қурилиши 287 000 гектар яйловнинг 1% дан камроғига таъсир қилиши, яйловга таъсири жуда чекланганлиги ҳақида маълумот берилди.	

Туман	Иштирокчилар	Кун тартиби масалалари	Фойдаланилган материаллар	Асосий натижалар	Суратлар
				- Иштирокчилар, шунингдек, ЭУЛ бўйлаб ер учун компенсацияни ким олишини билишни исташди. Уларга зарар етказилган йер ва мулклар асосида товон тўланиши ҳақида маълумот берилди. - Агар жабрланган чорвадорлар бошқа ерга кўчирилса, қандай можаролар юз беради? Ижтимоий вакил сув билан боғлиқ муаммолар пайдо бўлиши мумкинлигини айтди. - Иштирокчилар, шунингдек, компенсация қандай ҳисобланганлигини билишни исташди ва улар маҳаллий қонунлар ва қарорлар, жумладан, лойиҳани молиялаштирган кредиторлар томонидан қўйилган халқаро талаблар асосида	

Туман	Иштирокчилар	Кун тартиби масалалари	Фойдаланилган материаллар	Асосий натижалар	Суратлар
				ҳисоблаб чиқилганлиги ҳақида маълумот олдилар. Иштирокчилардан бири нима учун лойиҳага 285,1 га ер майдони ажратилганини билмоқчи еди, бироқ ижтимоий гуруҳ атиги 155,3 гектар майдонга таъсир қилишини айтди. Уларга маълумотларга кўра, схема дастлаб 111 ШТГ учун тақдим этилган бўлиб, улар ҳозирда 79 тага қисқартирилган ва муҳим яшаш жойларини ҳимоя қилиш заруратини билдирди.	

Туман	Иштирокчилар	Кун тартиби масалалари	Фойдаланилган материаллар	Асосий натижалар	Суратлар
Шофиркон тумани 2022 йил 30 июн	11 иштирокчи ва ОТБ ва ижтимоий жамоа вакиллари			Лойиҳа тақдимотидан сўнг иштирокчилар ЭУЛнинг баландлиги, тақсимоти, ЭУЛ йўлагининг жойлашуви ва қурилишда банд бўладиган одамлар сонига оид тушунтиришларни сўрадилар. Қуйидаги тушунтиришлар берилди: • ЭУЛ тахминан 30 – 40 м бўлади • ЎМЭТ қорақўл ЭУЛ электр энергиясини тақсимлаш учун жавобгар бўлади. • ЭУЛнинг трассаси 6 та ғиждувон, Пешку, Шофиркон, Жондор, Ромитан ва Қуракўл туманларидан ўтади. • ЭУЛ тахминан 50-100 ишчини иш билан таъминлайди ва ЕПС	

Туман	Иштирокчилар	Кун тартиби масалалари	Фойдаланилган материаллар	Асосий натижалар	Суратлар
				маҳаллий ҳокимиятларга хабардор қилади ва ишга ариза бериш учун очиқ лавозимларни еълон қилади.	
Пешку тумани 2022 йил 29 июн	16 иштирокчи ва ЕТБ, ОТБ, КИКА, ва Juru Energy ва 5 Capitals томонидан қатнашган ижтимоий жамоа вакиллари			Лойиҳа тақдироти ва унинг атроф-муҳит ва ижтимоий таъсиридан (шу жумладан ерга таъсири) сўнг иштирокчилар қўйидагилар бўйича тушунтиришларни сўрашди: - Ишга ариза: ACWA Power ва ЕПС Пудратчиси иш 'ёлонлари ва ариза бериш жараёни ҳақида маҳаллий ҳамжамиятларни хабардор қилади. - Ишчилар учун турар жой: Яшаш жойлари ЕТБ ва ХМК Ишчиларни жойлаштириш бўйича йўриқномаларига мувофиқ	

Туман	Иштирокчилар	Кун тартиби масалалари	Фойдаланилган материаллар	Асосий натижалар	Суратлар
				бошқарилади ва ишчилар ҳар қандай шикоятларни юбориш учун шикоят қилиш механизмидан ҳам фойдаланишлари мумкин. Ер ости сувларини ўрганиш: Иштирокчиларга бу геотехник тадқиқотларнинг бир қисми эканлиги ва у АМИТБга киритилганлиги ҳақида маълум қилинди.	
Ромитон тумани 2022 йил 1 июл	11 иштирокчи ва ОТБ, КИКА ва ижтимоий жамоа вакиллари			Йиғилиш қатнашчилари томонидан қуйидаги асосий тушунтиришлар берилди. Иштирокчилар компенсация кадастр бўлимларисиз таъминладими ёки йўқлигини билишни хоҳлашди. Расмий ва норасмий ердан	

Туман	Иштирокчилар	Кун тартиби масалалари	Фойдаланилган материаллар	Асосий натижалар	Суратлар
				фойдаланувчиларга қарз берувчилар талабларига мувофиқ компенсация берилиши ҳақида жавоб берилди. ШТГларнинг қандай ишлаши ва уларнинг қуввати ва атроф-муҳитга (табиатга) таъсири, ишлаб чиқариладиган энергия қаерда эвакуация қилиниши ва электр энергияси арзонлашиши билан боғлиқ бошқа тушунтиришлар. Ушбу фикрларнинг барчасига аниқлик киритилди (Иловаларда ЙБга қаранг).	

Туман	Иштирокчилар	Кун тартиби масалалари	Фойдаланилган материаллар	Асосий натижалар	Суратлар
Жондор тумани 2022 йил 30 июн	46 иштирокчи ва ОТБ ва Лойиҳанинг ижтимоий жамоа вакиллари			Учрашувда Лойиҳанинг экологик ва ижтимоий таъсири, шу жумладан ердан фойдаланишга таъсири муҳокама қилинди. Йиғилишда қатнашганлар томонидан ҳеч қандай савол ва муаммо кўтарилмади.	
Қоракўл тумани 2022 йил 29 июл	12 иштирокчи ва ОТБ ва Лойиҳанинг ижтимоий жамоа вакиллари			- Лойиҳа тавсифи, унинг таъсири ва шикоятларни кўриб чиқиш механизмлари ҳақида маълумот берилганидан сўнг, 4-сонли тижорий корхона вакили компенсация пакетлари қачон тўланишини билишни сўради. - Лойиҳа вакилининг жавобича, компенсация пакетлари ҳали тайёрланяпти ва пакетлар	

Туман	Иштирокчилар	Кун тартиби масалалари	Фойдаланилган материаллар	Асосий натижалар	Суратлар
				яқунланиб, тасдиқлангандан сўнг, ҳар бир ЛТШ учун алоҳида тақдим этилади. - Қорақўл тумани вакили лойиҳа ҳақида аниқ тушунчага эга бўлиши учун Телеграм каналини яратиш ва барча ҳамжамият аъзолари каналга кириш имконига эга бўлишини таклиф қилди. “Қорақўл наслчилик” МЧЖ вакили компенсация нақд пул ёки шахсий банк ҳисоб рақамига ўтказиш йўли билан тўланишини билишни сўради. Лойиҳа вакили компенсация пакетлари ниҳоясига етганидан ва тасдиқланганидан сўнг, ҳар бир	

Туман	Иштирокчилар	Кун тартиби масалалари	Фойдаланилган материаллар	Асосий натижалар	Суратлар
				ЛТШ тўлов усули ҳақида хабардор қилинишини айтди.	

8.3.2.2 Таъсирланган МЧЖлар/ИЖС кластерлари билан очиқлаш учрашуви

Ўзбекистон Республикаси ИЖС қўмитасига Бухоро вилояти ИЖС бўлими, шу жумладан зарар кўрган МЧЖлар билан ЭУЛ йўналиши бўйича АМИ ҳужжатларини (жумладан, КХРни) олмага ошкор қилиш бўйича учрашувлар ташкил этишда ёрдам сўраб муурожаат юборилди. МЧЖларга ҳам алоҳида хат юборилди. Йиғилиш натижалари қуйида умумлаштирилади.

Очиқлаш учрашуви санаси	2022 йил 26 июн
Иштирокчилар	Тўғридан-тўғри таъсирланган жамиятлар Бухоро вилояти ИЖС қўмитаси бошлиғи Бухоро вилояти Қорақўл бирлашмаси мутахассиси “Ромитан қўйчилик экспорт” МЧЖ раҳбари “Қўкча” МЧЖ раҳбари “Ғалаба” МЧЖ раҳбари “Амир Темур” МЧЖ раҳбари Бухоро вилояти Қорақўл бирлашмаси мутахассиси Бухоро вилояти Қорақўл бирлашмаси мутахассиси “Жанкелди” МЧЖ раҳбари Молия институти ОТБ вакиллари Лойиҳа вакиллари Бош ижтимоий маслаҳатчи Ижтимоий маслаҳатчи
Манзил	Бухоро вилояти ИЖС қўмитаси Когон туманида
Тил	ўзбек
Фойдаланилган материаллар	Буклет ва лойиҳа тақдимоти.
Асосий натижалар	
- Лойиҳа тавсифи, унинг таъсири ва шикоятларни кўриб чиқиш механизмлари ҳақида маълумот берилишидан сўнг, Бухоро вилояти ИИБ бошлиғи ер участкаси ИЖИ қўмитаси ва “Қўкча” МЧЖга тегишли эканлигини, чорвадорларнинг молхоналари ва турар-жойлари мулки бўлгани учун ҳеч қандай иншоотга эга эмаслигини таъкидлади. “Қўкча” МЧЖ, шундай қилиб, чорвадорларга компенсация тўланмаслиги керак. - ОТБ Хавфсизлик бўйича мутахассиси Бухоро вилояти ИИБ қўмитаси раҳбарига қонуний ёки ноқонуний ёки тан олинмаган шахслар ерга тегишли бўлмаган мулклар учун компенсация олиш ҳуқуқига эга эканлиги ҳақида маълумот берди. “Ғалаба” МЧЖ раҳбари компенсация 100 м ЭУЛ дан ташқарида тўланадими ёки йўқлигини сўради, лойиҳа вакили эса компенсация фақат 100 м ЭУЛ дан ташқарида тўланишини айтди. - Бухоро вилояти Мутахассис Қорақўл уюшмаси қурилиш босқичида яйловлар пайдо бўлганидан сўнг 100 м ЭУЛлар ичида яйловларни экиш учун компенсацияни ким тўлашини сўради. - Лойиҳа вакилининг таъкидлашича, ЭУЛ маршрути бўйлаб яшаш жойларининг йўқолиши аҳамиятсиз бўлиб, қурилиш босқичида	

минора майдонлари билан чекланади ва қурилиш тугагандан сўнг яшаш жойи табиий ҳолатига қайтади.

- “Жанкелди” МЧЖ раҳбари шамол турбиналари ва бутловчи қисмларнинг баландлигини билишни сўради ва лойиҳа вакили унга шамол турбинаси узунлиги 160 м эканлигини маълум қилди ва шамол турбинасининг асосий қисмларини (ротор канатлари, населле, ҳўб, трансформатор ва бошқалар) айтиб берди

Сўратлар

8.3.2.1 1-сонли фермер ва Шофиркон МЧЖ билан очиқлаш мажлиси

2022-йил 30-июн куни Шофиркон шаҳар ҳокимлигида бўлиб ўтган очиқлаш йиғилишидан сўнг “Фермер 1” ва “Шофиркон ҳалол гўшт сут савдо” МЧЖлар билан алоҳида йиғилиш ўтказилди ва ушбу йиғилишнинг қисқача мазмуни қуйидаги жадвалда келтирилган.

ОЧИҚЛАШ МАЖЛИСИ САНАСИ	2020 йил 30 июн
ИШТИРОКЧИЛАР	Иккала корхонанинг ҳисобчилари
МАНЗИЛ	Маҳаллий кафе
ТИЛ	Ўзбек
ФОЙДАЛАНИЛГАН МАТЕРИАЛЛАР	Буклет ва лойиҳа тақдимоти
АСОСИЙ НАТИЖАЛАР	
• Лойиҳа тавсифи, унинг таъсири ва шикоятларни кўриб чиқиш механизмлари ҳақида маълумот берилганидан сўнг, “Шофиркон ҳалол гўшт сут савдо” МЧЖ ҳисобчиси аҳоли сони кўпайган тақдирда ЭУЛ лойиҳаси яқинида аҳолидан уй қуриш мумкинми ёки йўқлигини билишни сўради. ◦ Лойиҳа вакили СанПиН № 0236-07 га биноан лойиҳа ҳар томондан 30 м узунликдаги Соғлиқни муҳофаза қилиш зонасини (СМЗ) ташкил этиши кераклигини айтди ва шу асосда миноранинг ҳар бир томонидан 30 м масофада турар-жой биноси қурилишига рухсат берилмаган.	
СУРАТЛАР	

8.3.3 АТШлар билан бўлиб ўтган маслаҳатлашувларнинг хулосаси

Шамол станциясидаги ва ЭУА йўли бўйлаб жойлашган барча АТШлар билан учрашувлар ва жойлар ҳақида хабардор қилинди. Бундан ташқари, уйма-уй юриб консультациялар олиб борилди, уларда бу АТШлар туманларда ёки ИЖС билан учрашувларга бора олмаган бўлса, уларнинг иқтисодий фаолиятига минимал тўсиқ бўлишини таъминлаш учун АТШлар туман миқёсида ёки уйма-уй юриб учрашувларда қатнаша олмаган ҳолларда телефон орқали маслаҳатлашувлар олиб борилди.

Маслаҳатлашув йиғилишларида фойдаланилган кўргазмали қуроллар ва тақдимот слайдлари учун тўлиқ ЙБлар учун Н ва I иловаларига қаранг.

8.4 Шикоятларни кўриб чиқиш механизми

ЕТБ, ОТБ ва ХМК мижоздан зарар кўрган одамларнинг ташвишлари, шикоятлари ва шикоятларини қабул қилиш ва ҳал қилишда ёрдам бериш учун тегишли шикоятларни кўриб чиқиш тартибига эга бўлган Лойиҳага хос шикоятларни кўриб чиқиш механизмини яратишни талаб қилади. Натижада, лойиҳа даражасидаги шикоятларни кўриб чиқиш механизми яратилган бўлиб, АТШга ер участкаси, мулк учун компенсация тўлаш ва тирикчилик воситаларини тиклаш ёки Лойиҳа ва ЭУА таъсири билан боғлиқ бошқа масалалар бўйича ўз шикоятларини тақдим этиш имконини беради. Лойиҳа учун шикоят механизми қуйидаги принципларга мос келади:

- Шикоят кўриб чиқиш механизми, мақсади ва жалб қилиш жараёнида унга қандай кириш мумкинлиги тўғрисида таъсирланган АТШни (ва бошқа манфаатдор томонларни) хабардор қилиш;
- Жараён лойиҳанинг таваккалчиликлари ва таъсирига қараб кенгайтирилади;
- Шикоятларни кўриб чиқиш механизми маҳаллий тилда ва АТШ (ва жамоалар) ўқий олмайдиган жойларда оғзаки маълумотларни тақдим этиш орқали аниқ, тушунарли ва осон кириш мумкин бўлади;

- Барча манфаатдор томонларга очиқлик, ихтиёрийлик ва масъулиятни ёзма шаклда қўйиш, оммага эълон қилиш ва тегишли манфаатдор томонларга тушунтириш орқали таъминлаш;
- Шикоятларга, ташвишларга ва/ёки лойиҳа маълумотларига ўз вақтида сўровларга жавоб бериш;
- Механизмни ҳеч қандай харажасиз таъминлаш, шикоят бериш билан боғлиқ қасос ёки қасос;
- Аниқ қасос олмаслик сиёсати, махфийлик чоралари ва шикоят бўйича тўпланган шахсий маълумотларни ҳимоя қилиш каби эҳтиёт чоралари, шунингдек шикоятларни аноним тарзда юбориш имконияти мавжуд бўлади;
- Лойиҳа ва АТШ ўртасидаги норозиликларни ҳал қилиш учун учинчи томонларни воситачилар (масалан, жамоат раҳбарлари) сифатида жалб қилиш масаласини кўриб чиқиш;
- Шикоятларни кўриб чиқиш механизми суд ёки маъмурий ҳимоя воситаларидан фойдаланишга тўсқинлик қилмайди; ва
- Шикоятларни кўриб чиқиш механизми ўрнатган тенденцияларни мониторинг қилиш ва таҳлил қилиш АТШ ва бошқа манфаатдор томонларни ташвишга солмоқда.

Лойиҳа учун белгиланган шикоят механизми қўйидагиларга имкон беради:

- АТШлар ўз шикоятларини/ташвишларини ёзма ёки оғзаки шаклда тақдим этишлари.
- 5 Capitals шунингдек, маҳаллий маслаҳатчи (Juru Energy) тақдим этилган шикоятларни кўриб чиқиш ва ўз ваколатлари доирасида (ACWA Power билан келишилган ҳолда) ҳал қилиш учун жавобгардир.

Давом этаётган баҳолаш ва тоvon тўлаш жараёни бўйича ўз шикоятлари ёки мулоҳазаларини билдиришлари учун қўйидаги маълумотлар АТШга тақдим этилган.

Жадвал 8-4 КХР Босқичида шикоят механизмининг батафсил алоқа маълумотлари

Компания	Контакт алоқа маълумотлари
ACWA Power (лойиҳа раҳбари) Шерзод Онаркулов Бош менежер - Бизнесни ривожлантириш	Email: Sonarkulov@acwapower.com Иш: +998 71 238 9960 Моб: +998 90 003 9960
Juru Energy Умида Розумбетова – АМИ амалий гуруҳи раҳбари вазифасини бажарувчи	Email: u.rozumbetova@juruenergy.com Моб: +998 903487523 Иш: +998 712020440
Juru Energy Гулчеҳра Нематуллаева – Ижтимоий мутахассис	Email: g.nematullaeva@juruenergy.com Моб: +998 974459505

Компания	Контакт алоқа маълумотлари
	Иш: +998 712020440

Лойиҳанинг (жумладан ЭУЛнинг) махсус МТЖР (Манфаатдор томонларни жалб қилиш режаси) да кўрсатилган ШКМ (Шикоятларни кўриб чиқиш механизми) тушунарли ва шаффоф жараёндан фойдаланади, бу маданий жиҳатдан тўғри ва ҳеч қандай тўловсиз унга мурожат қилиш мумкин. Шундай экан, барча таъсир кўрадиган томонлар шикоят қилиш имкониятига эга бўлади. Лойиҳага тааллуқли ШКМга мувофиқ, АТШларга ШКМ лойиҳасидан ташқарида, масалан судларда тузатиш/ҳал қилиш механизмларини қидиришга рухсат берилади.

Бундан ташқари, агар шикоят бўйича ечим тақдим этилган бўлса ва шикоятчи таклиф қилинган йечимдан қониқмаса, шикоятчи низоларни ҳал қилиш механизмини компания/лоийҳадаги шикоятлар механизмидан ташқарида қўллаши мумкин. Ўзбекистон Республикасининг 3.12.2014 йилдаги 378-сонли “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида”ги Қонунига (2017-йил 17-августдаги ўзгартиришлар билан) мувофиқ ташкил этилган “Халқ қабулхоналари”ни бундай ташқи шикоятлар механизмига мисол қилиб келтириш мумкин. Халқ қабулхонасига фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳар томонлама ҳимоя қилишга қаратилган самарали мурожаатлар тизими фаолиятини таъминлаш вазифаси юклатилган. Ҳар қандай аризалар олинган кундан бошлаб 15 кун ичида кўриб чиқилади ва ҳар қандай қўшимча кўриб чиқиш 1 ой ичида якунланади.

Изоҳ: Лойиҳа ШКМси бошқа мавжуд шикоят механизмини, шу жумладан ҳуқуқий механизмларни ўрнини босмайди.

Қуйидаги жараён ва вақт жадвали ШКМнинг бир қисми сифатида кузатилади. Агар мураккаб шикоятлар ёки бошқа омиллар тергов вақтини узайтирса, шикоятчига бу кечикиш ва кутилган жавоб вақти ҳақида хабар берилади.

Жадвал 8-5 Шикоятни кўриб чиқиш жараёни ва вақт жадвали

Босқич	Вақт жадвали
Шикоят қабул қилинди/юборилди	-
Шикоят қайд этилди ва қабул қилинди	Шикоят топширилгандан кейин 7 иш куни ичида
Шикоят текширилди	Шикоят топширилгандан кейин 14 иш куни ичида
Таклиф этилаётган қарор шикоятчига етказилди	Шикоят топширилгандан кейин 14 иш куни ичида
Давъоварнинг қароридан Норози Бўлганидан Кейин Зарурият Туғилган Тақдирда	
Шикоятни қайта кўриб чиқиш/янги ечим таклиф қилиш, шикоятчини яқуний қарор ҳақида хабардор қилиш бўйича ҳаракатлар	Шикоятчининг норозилиги тўғрисида хабар берилган кундан бошлаб 14 иш куни ичида

Босқич	Вақт жадвали
Икки томон ўртасида шикоятни ҳал қилишнинг иложи бўлмаса, воситачи, яъни Лойиҳа жойидаги маданият ва амалиётни тушунадиган маҳаллий раҳбарлар жалб қилинади.	Шикоятчининг норозилиги тўғрисида хабар берилган кундан бошлаб 14 иш куни ичида
Лойиҳа даражасида ҳал этилмаган шикоятлар - ACWA Power, маҳаллий ҳокимиятлар ва бошқа тегишли органларнинг юқори раҳбариятини ўз ичига олган шикоятлар қўмитаси (агар керак бўлса).	Шикоятчи томонидан норозилик тўғрисида хабар берилган кундан бошлаб 30 иш куни ичида.

Изоҳ: Мураккаб шикоятлар ёки бошқа омилар тергов вақтини узайтирса, ариза берувчига бу кечикиш ҳақида хабар берилади ва жавоб бериш учун янгиланган кутилаётган вақт ҳақида хабар берилади.

КХРни амалга ошириш босқичида ШКМ

Компенсация ва турмуш даражасини тиклаш жараёнлари бўйича ўз шикоятлари ёки изоҳларини юбориш имкониятига эга бўлишлари учун КХРни амалга ошириш жараёнида қуйидаги маълумотлар АТШга берилади.

Жадвал 8-6 КХРни амалга ошириш босқичи- ШКМ контактлар батафсил маълумотлари

Компания	Контакт маълумотлари
Лойиҳа раҳбари ACWA Power	Шерзод К. Онаркулов Тел: +998 71 238 9960 Email: Sonarkulov@acwapower.com
Лойиҳачи компания ACWA Power Bash МЧЖ	Манзил: тасдиқланиши керак Телефон рақами: тасдиқланиши керак Email: тасдиқланиши керак
Бош пудратчи	тасдиқланиши керак (қурилиш босқичи бошланишидан олдин)
ФТ (Фойдаланиш ва таъминот) компанияси	Тасдиқланиши керак (фойдаланиш босқичи бошланишидан олдин)

КХРни амалга ошириш босқичида ШКМ юқоридаги 8-3-жадвалда келтирилган шикоятларни кўриб чиқиш жараёни ва вақт жадвалига мос келади.

ACWA Power ва Лойиҳа компанияси АТШни амалга оширишда рол ўйнайдиган давлат органларига (9.1-бўлимга қаранг) шикоят қилиш механизмининг тафсилотларини тақдим этади. Лойиҳа билан боғлиқ шикоятлар ушбу ҳужжатда белгиланган тамойилларга мувофиқ ҳал этилишини таъминлаш учун АМИни амалга ошириш бўйича

менежер (ва ижтимоий экспертлар) томонидан ушбу агентликлар билан кузатувлар олиб борилади.

АМИни амалга ошириш бўйича менежер имкон қадар ҳукумат томонидан амалга оширилаётган қўчириш жараёнларини ташкил этиш ва мониторинг қилиш ҳамда уларнинг ушбу ҚХР бўйича ўз роллари ва мажбуриятларини бажаришини таъминлаш учун ушбу идоралар билан доимий маслаҳатлашувларни таъминлайди.

ШИКОЯТ ҚИЛИШ МЕХАНИЗМИНИ ЭЪЛОН ҚИЛИШ

Ушбу ҚХРда аниқланган барча АТШлар ШКМга бўлган ҳуқуқлари ва шикоят бериш тартиб-қоидалари тўғрисида тўлиқ маълумотга эга бўладилар, уларга оғзаки ёки ёзма равишда Лойиҳанинг махсус МТЖРга мувофиқ муурожаат қиладилар. ШКМнинг мавжудлиги ва фойдаланиш имконияти тўғрисидаги маълумотлар доимий консультациялар пайтида ва ҚХРни амалга ошириш босқичида АТШга етказилади.

8.4.1 қабул қилинган шикоятлар

Бугунги кунга қадар Шамол станцияси учун саккиз (8) шикоят ва ЭУЛ бўйича беш (5) та муурожаатлар АТШдан келиб тушди ва белгиланган шикоят механизмига мувофиқ ҳал қилинди. Жавоблар ўзбек тилида берилган.

Қабул қилинган шикоятлар ва берилган жавоблар ҳақида батафсил маълумот олиш учун J Иловасига қаранг.

9 ИНСТИТУЦИОНАЛ ЖАВОБГАРЛИК

ҚХРни режалаштириш, тайёрлаш, амалга ошириш турли жараёнлар, турли рол ва масъулиятга эга бўлган турли томонлар/манфаатдор томонларни ўз ичига олади. Турли давлат идоралари ва муассасалари ер олиш ва қўчириш жараёни, ҳамда уни амалга оширишда турли функциялар учун жавобгар бўлади. Ўзбекистон қонунчилигида ер участкаларини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйиш тўғрисидаги қарор маҳаллий давлат ҳокимияти органлари (туман ҳокимиятлари) томонидан қабул қилиниши белгилаб қўйилган.

9.1 Давлат органлари

9.1.1 Бухоро вилоят ҳокимлиги

- Лойиҳага оид давлат сиёсати ва Президент қарорларини амалга ошириш учун масъул.
- Ёйдувон тумани ҳокимлигига лойиҳага тааллуқли Президент қарорини амалга ошириш бўйича кўрсатмалар бериш.
- Лойиҳа объектига ер ажратиш тўғрисидаги буйруқни тақдим этиш.
- Тегишли туман кадастр бўлимлари билан келишилган ҳолда ЭУЛ бўйлаб тақлиф этилаётган ердан фойдаланувчиларни аниқлашда ёрдам кўрсатиш.
- ЭУЛ бўйлаб ўз ерларининг 50% дан кўпроғини йўқотган АТШлар учун муқобил ерларни аниқлашда ёрдам бериш.

9.1.2 Ёйдувон тумани

- Лойиҳага ёйдувон туманидан ер ажратиш.
- Лойиҳани амалга ошириш учун ажратилган ерларнинг ҳолатини “қишлоқ хўжалиги ерлари” тоифасидан “саноат, транспорт, алоқа ва ҳ.к” тоифага ўзгартириш.
- “Бухоро вилояти, Ёйдувон туманида қуввати 500 МВт бўлган БАШ Шамол электр станциясини қуриш” инвестиция шартномаси қоидалари ва талаблари асосида ер ижараси шартномасини ва ППА шартномасини тайёрлаш.

9.1.3 Ипакчилик ва Жун Саноати қўмитаси ва унинг кластерлари

- Зарар кўрган чорвадорларни қўчириш учун муқобил ерлар билан таъминлаш.

- МЧЖ ва таъсир кўрадиган чорвадорлар ўртасидаги мавжуд шартномалари ҳақида маълумот бериш.
- Лойиҳа ҳудудида МЧЖ активлари учун кадастр хариталарини тақдим этиш.
- Чорвадорларни кўчириш учун мос муқобил ерларни аниқлаш.

9.2 ЎМЭТ

- КХРнинг ЭУЛ операцион босқичи талабларини бажарилиши ва мониторингини таъминлайдиган ижтимоий мутахассисни тайинлаш бўйича тавсия.
- ЭУЛнинг эксплуатация босқичида АТШларнинг шикоятлари кўриб чиқирилишини таъминлаш учун ШКМни амалга ошириш бўйича тавсия.
- Операцион босқичда актив(мулк)ларга/экинларга зарар етган тақдирда, КХРда белгиланган тамойиллар асосида ЭУЛ бўйлаб АТШларни компенсация билан таъминлаш бўйича тавсия.

9.3 ACWA Power

ACWA Power Лойиҳа ишлаб чиқувчиси сифатида КХРни, шу жумладан АТШларга тўғридан-тўғри тўлаб бериладиган компенсация пакетларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда муҳим рол ўйнайди. Унинг баъзи роллари ва масъулиятларига қуйидагилар киради:

9.3.1 Бош директор ўринбосари (Лойиҳа компанияси)

- КХРни амалга оширишга бўлган эҳтиёж ва талабларни тушуниш.
- ACWA Power веб-сайтида КХР ҳужжатларини оммага ошкор этилишини таъминлаш.
- КХРни амалга оширишни қўллаб-қувватлаш.
- КХРни амалга ошириш учун инсон ва молиявий ресурслар билан таъминланишини ва АТШларни компенсация билан таъминлаш.
- КХРни амалга ошириш мониторинги ва аудити учун АМИ бўйича мустақил маслаҳатчи тайинланишини таъминлаш.
- ЭУЛнинг эксплуатация босқичида активларга/экинларга етказилган ҳар қандай зарарлар КХРда белгиланган компенсация тамойилларига мувофиқ қопланишини таъминлаш учун ЎМЭТни иложи борида рағбатлантириш.
- Шамол станцияси ва ЭУЛнинг эксплуатация босқичида қутилмаган таъсирлар бартараф этилишини ва уларни тўлиқ қоплаш харажатлари билан компенсация (керак бўлганда) берилишини таъминлаш.

- o ЎМЭТ ЭУЛ операцион босқичига масъул бўлганлиги сабабли, ACWA Power миллий талаблар (ЎМЭТ уларга риоя қилади) ва кредиторлар талаблари ўртасидаги бўшлиқларни ёпиши керак.
- Кутилмаган таъсирларни қоплаш учун Шамол станцияси ва ЭУЛ учун захира фондлари ушбу КХРда кўрсатилганидек ажратилишини таъминлаш.

9.3.2 Бизнесни ривожлантириш гуруҳи (Ўзбекистондаги ваколатхонаси)

- КХРни амалга ошириш гуруҳини тузади ва ўз таркибига Шамол станцияси ва ЭУЛ учун алоҳида малакали қайта жойлаштириш/ижтимоий экспертлар олиши керак.
- Якуний ҳуқуқлар ва компенсация пакетларини КХРни амалга ошириш гуруҳи билан келишилган ҳолда барча АТШларга ошкор қилиш.
 - o АТШлар ўзларининг афзал кўрган тилларини (ўзбек ёки қozoқ) аниқлаш учун улар билан боғланади, шунда уларнинг шахсий ҳуқуқлари ва тўпламлари улар осон ўқиши ва тушуниши мумкин бўлган тилда ошкор қилинади.
- Кадрлар бўлими билан келишилган ҳолда АТШни қўллаб-қувватлаш учун зарур бўлган экспертларни, яъни молиявий маслаҳатчиларни, чорвачилик бўйича экспертларни тайинлайди.
- Бош пудратчи ўтиш йўллари бўйлаб ерни, вақтинча фойдаланилган ер майдонларини лойиҳа бошланишидан олдинги ҳолатига қайтаришини ва мулкка ва/ёки экинларга кутилмаган зарар етказилганда АТШларга компенсация тўлашни таъминлайди.
- Бош пудратчи ва ФТ (Фойдаланиш ва таъминот) компанияси (агар мавжуд бўлса) компенсация сиёсатидан хабардор бўлишини ва бундай сиёсатларнинг бузилишига йўл қўймаслик учун назорат қилинишини таъминлайди.

9.3.3 Молия бошқармаси

- Компенсация пакетларини/маблағларини АТШнинг шахсий банк ҳисоб рақамларига тўлайди ва КХР вақт жадвалига мувофиқ бошқа ҳар қандай қўшимча ёрдамларни кўрсатади.
- Ўз вақтида даромад солиқларини тўлаб борилишини таъминлайди.

9.3.4 АМИ (Атроф-муҳит ва ижтимоий масалалар)ни амалга ошириш бўйича менежер

- Ўтиш давридаги қўллаб-қувватлашни ўз ичига олган компенсация ҳуқуқларини мувофиқлигини исботлаш учун зарур бўлган маълумотлар тўғрисида АТШни хабардор қилади.

- КХРни амалга ошириш муддатлари, лойиҳа жадвали, бошқа жойга кўчириш талаблари ва бошқалар билан қандай боғлиқлиги тўғрисида АТШни хабардор қилади.
- Аҳоли турмушини тиклаш дастурларини амалга ошириш жараёнида ИЖС, Кўкча МЧЖ, турли туманлардаги қишлоқ хўжалиги департаменти ва бошқалар каби манфаатдор томонлар билан ҳамкорликни таъминлаш.
- Ўрнатилган ШКМ орқали олинган ҳар қандай шикоятларни КХРни амалга ошириш гуруҳи билан келишилган ҳолда кўриб чиқади, шу жумладан зарур ресурсларни ажратади.
- қайд этилишича, КХР якунлангач, ШКМ 5 Capitals (5 асос) ва Juru Energy компаниясидан ACWA Power /Лойиҳачи компаниясига топширилади.
- ACWA Power /Лойиҳачи компания, шунингдек, ЭУЛ бўйлаб келиб тушган шикоятларни кўриб чиқишда ЎМЭТ билан мувофиқлаштириши керак бўлади, чунки ЎМЭТ ЭУЛнинг фойдаланиш босқичига масъул бўлади.
- Тегишли давлат органларини (юқоридаги 9.1-бўлимда) шикоятлар механизми, унинг аҳамияти, шикоятлар қандай ҳал қилиниши ва ҳоказолар ҳақида хабардор қилинг. Ушбу агентликлар, шунингдек, уларнинг ҳал этилишини таъминлаш учун олинган ҳар қандай шикоятларни Лойиҳага тақдим этишга рағбатлантирилади.
- КХРни амалга ошириш ҳолатини мониторинг қилади ва ҳисобот беради КХР Шамол станцияси ва ЭУЛ учун ижтимоий экспертлар билан ҳамкорликда.
- Бу, шунингдек, доимий иштирок этиш орқали, иложи бўлса, ҳукумат бошчилигидаги кўчириш жараёнларининг мониторингини ўз ичига олади.
- Бизнесни ривожлантириш гуруҳи билан келишилган ҳолда кредиторларга мониторинг ва аудит ҳисоботларини тақдим этади.
- Лойиҳанинг ҳаётга тадбиқ этиш жараёнида ШТГдан 1000 м масофада чорвадорларнинг янги иншоотлари қурилмаслигини таъминлайди (назорат қилади). Бу ИЖС ва “Кўкча” МЧЖ билан мувофиқлаштирилади.

9.3.5 Кадрлар бўлими менежери (HR менежер)

- Бизнесни ривожлантириш бўйича гуруҳ, КХР амалга ошириш бўйича гуруҳ ва молия бўлими билан келишилган ҳолда ҳар бир АТШ учун индивидуал компенсация пакети шартномаларини тайёрлайди.
 - o Компенсация билан таъминлаш шартномалари АТШларнинг хоҳишига кўра ўзбек ёки қозоқ тилларида тузулари.
- АТШни қўллаб-қувватлаш учун зарур бўлган ҳар қандай экспертларни, яъни молиявий маслаҳатчи ва ҳоказоларни тайинлаш учун шартномалар тайёрлайди.

- Лойиҳа компанияси ва АТШ ўртасидаги барча келишувларни, шу жумладан, АТШни қўллаб-қувватловчи турли экспертлар билан имзоланган шартномаларни қайд этиб боради.

9.4 Бош пудратчи

- Лойиҳалар ва ЭУЛ таъсири белгиланган майдон билан чегараланганлигини ва ҳеч қандай қўшимча ерга таъсир қилмаслигини таъминлайди.
- Ҳар қандай қўшимча таъсирларни (КХРда кўрсатилганидан ташқари) ушбу ҳужжатда белгиланган тамойилларга мувофиқ баҳоланиши ва юмшатилишини таъминлаш учун Лойиҳа компанияси билан мувофиқлаштиради.
- МТЖР (Манфаатдор томонларни жалб қилиш режаси)га мувофиқ ҳар қандай шикоятларни қайд этиб боради, ва актив (мулк)лар, экинлар, дарахтлар ва ҳоказоларга таъсир қилиши билан боғлиқ бўлган маълумотлар ҳақида дарҳол Лойиҳа компаниясини хабардор қилиб туради.
- Лойиҳа ва ЭУЛ ҳудудидаги ерларни қурилиш босқичидан олдинги ҳолатга келтиради, бу эса КХРдан фойдаланишни давом эттириш имконини беради.

9.5 АМИ (Атроф-муҳит ва ижтимоий масалалар) бўйича мустақил маслаҳатчи

КХР мониторинги талабларига жавоб бериш учун ACWA Power /Лойиҳа компанияси мустақил АМИ маслаҳатчисини қуйидагиларга тайинлайди:

- КХРни амалга ошириш жараёнини мониторинг қилиш ва кредиторларга тақдим этиш учун КХРни амалга ошириш бўйича мониторинг ҳисоботларини тайёрлайди.
- Қарз берувчиларга тақдим этилган мониторинг ҳисоботларида КХРни амалга ошириш ва тузатиш чораларига риоя қилмаслик тўғрисида фикр-мулоҳазаларни тақдим этади.
- ACWA Power /Лойиҳа компаниясини баҳолаш жараёнида ва КХРни амалга ошириш ва мониторинг қилишда юзага келадиган ҳар қандай муаммолар ҳақида хабардор қилади.
- Қарз берувчиларга (кредиторларга) тақдим этилган мониторинг ҳисоботларида КХРни амалга ошириш ва тузатиш қоидаларига риоя қилмаслик тўғрисида фикр-мулоҳазаларини тақдим этади.
- Қарз берувчининг талабларига мувофиқ тузатиш чораларини кўришни талаб қиладиган масалалар бўйича тавсиялар беради.

- Чорвадорлар томонидан қайта тикланган МЧЖ мол-мулкига оид, МЧЖ ва чорвадорлар ўртасида тузилган шартнома тури ёки мулк ҳуқуқини ўтказиш тўғрисида тасдиқлов ҳужжатларини тақдим этади.

Таъкидланишича, кредиторлар КХР якуний аудитни ўтказиш учун мустақил АМИ маслаҳатчисини тайинлайди.

9.6 Баҳолаш бўйича маслаҳатчи

Инвентаризация ва баҳолаш жараёни Республика Хусусийлаштирилган корхоналарга кўмаклашиш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси томонидан лицензияга эга бўлган МЧЖ Баҳолаш консалтинг маркази (Гулистан Баҳолаш Консалтинг) томонидан амалга оширилади. Баҳоловчи лойиҳа ҳудудидаги ва ЭУЛ бўйлаб барча актив(мулк)ларни инвентаризация қилиш ва баҳолашда иштирок этади.

9.7 Лойиҳа кредиторлари

ЕТПБ ва ОТБ лойиҳа кредиторлари сифатида КХД, КХРни кўриб чиқиш ва уларнинг ахборотлари веб-сайтда ошкор этиб борилишида иштирок этади. Бундан ташқари, ЕТПБ ва ОТБ уларнинг талабларга мувофиқлигини таъминлаш учун вақти-вақти билан Лойиҳа ва КХРни амалга оширилишини кўриб чиқади (назорат қилиб боради).

10 АМАЛГА ОШИРИШ ТАҚВИМИ

КХРни амалга ошириш барча АТШларга тўланиши керак бўлган компенсацияни ҳамда ушбу жараённинг мониторингини ўз ичига олади. АТШга компенсация тўлаш, кўчириш ёки қурилиш ишлари бошланишидан олдин амалга оширилади.

Мазкур КХРни амалга ошириш Лойиҳани амалга оширишнинг умумий жадвалига мувофиқ режалаштирилиши керак. Шундай қилиб, ACWA Power қуйидагиларни таъминлайди:

- Компенсация ҳар бир АТШга тўлиқ тўланади;
- Ушбу КХРда санаб ўтилган барча бошқа ҳуқуқлар АТШга берилади;
- Турмуш воситаларини тиклаш дастури тегишли бюджетлар томонидан қўллаб-қувватланади, бу эса аҳолининг даромадлари ва турмуш воситаларини яхшилаш ёки тиклаш имконини беради; шунингдек
- Доимий консультациялар ўтказилиб турилади, шикоятларни кўриб чиқиш механизми амалда қолади ва КХРни амалга ошириш давомида мониторинг қилинади.

10.1 Кўчириш бўйича ҳаракатлар режаси - Жадвал

Ушбу КХР учун мўлжалланган амалга ошириш жадвали қуйида келтирилган. Таъкидланишича, амалга ошириш даврида тузатишга олиб келадиган қутилмаган ҳолатлар туфайли кетма-кетлик ўзгариши ёки кечикишлар юзага келиши мумкин. Бироқ, амалга ошириш босқичида, ҳар қандай кечикишлар ва бундай кечикишлар сабаблари ҳақидаги маълумотлар зудлик билан АТШларга етказилади.

Жадвал 10-1 КХРни тайёрлаш ва амалга ошириш жадвали

ФАОЛИЯТ	ЖАВОБГАР ТАРАФ	ВАҚТ ЖАДВАЛИ	
		ЛОЙИҲА	ЭУЛ
Лойиҳа тўғрисида АТШни хабардор қилиш	Ғиждувон тумани ва Бухоро вилоят ҳокимлиги, Juru Energy/5C (5асос)	2021 йил Апрельдан	8 ноябрь 2021 гача
АТШларни аниқлаш	Бухоро вилоят ҳокимлиги, ИЖС, Кўкча МЧЖ, ACWA Power, Juru Energy, 5 Capitals	2021 йил Апрельдан	2021 йил 23 сентябрьдан (ЭУЛнинг техник босқичида)
Манфаатдор томонларнинг иштироки	ACWA Power, 5 Capitals ва Juru Energy	АТШ ва тегишли манфаатдор томонлар билан маслаҳатлашувлар 2021 йил апрель ойида Лойиҳа майдони учун, ва 2021 йил сентябрь ойида ЭУЛ учун	

ФАОЛИЯТ	ЖАВОБГАР ТАРАФ	ВАҚТ ЖАДВАЛИ	
		ЛОЙИХА	ЭУЛ
		бошланди ва бутун лойиҳа/ЭУЛ амалга оширилиши даврида давом эттирилади.	
Кўчириш бўйича ҳаракатлар асосини тайёрлаш	5 Capitals ва Juru Energy	2022 йил 11- январьда бажарилган	
ЛТШлар билан ижтимоий-иқтисодий тадқиқотлар	5 Capitals ва Juru Energy	2021 йил 28-30 август	2022 йил 27-31 январь
Тугатиш санасини бериш	5 Capitals, Juru Energy, Баҳолаш бўйича мутахассис	Барча чорвадорлар 2021йил 13 сентябрь	2022 йил 27 январдан 2 февралгача
		Чорвадорларнинг ишчилари – 2021 йил 2 декабрь	
Таъсирга тушган активларни, шу жумладан экинлар ва дарахтларни инвентаризация қилиш ва баҳолаш Тугатиш санасини бериш		Активларни текшириш - 2022 йил 13 январь	
Компенсация пакетини тайёрлаш (ўтиш даврида қўллаб-қувватлаш ва турмуш даражасини тиклаш дастурлари бундан мустасно)	5 Capitals, Juru Energy, Баҳолаш бўйича мутахассис	2022 йил февраль	2022 йил июн
Ўтиш даврида қўллаб-қувватлаш, турмуш даражасини тиклаш дастури, шу жумладан таъсирларнинг қисқача мазмуни ва компенсация жадвалини ўз ичига олган компенсация пакетини ЛТШга ошқор қилиш	ACWA Power, 5 Capitals Juru Energy	2022 йил август-сентябр	2022 йил август-сентябр
КХРни тайёрлаш	5 Capitals, Juru Energy	2022 йил феврал - июн	
Кредиторларга дастлабки компенсация пакетининг тақдими (лойиҳа)	ЕТБ, ОТБ	2022 йил апрел	

ФАОЛИЯТ	ЖАВОБГАР ТАРАФ	ВАҚТ ЖАДВАЛИ	
		ЛОЙИҲА	ЭУЛ
Кредиторларга дастлабки компенсация пакетининг тақдимоти (сўнги таҳрири)	ЕТБ, ОТБ	2022 йил август	
КХРни амалга ошириш			
ACWA Power ва ЛТШлар ўртасида индивидуал компенсация шартномаларини имзолаш	ACWA Power, ЛТШлар	2022 йил август-сентябр	
ЛТШларга компенсация тўлаш	ACWA Power	2022 йил август-сентябр	
КХР тақбиқ қилиш хулосаси	ACWA Power	2022 йил октябр	
ЛТШ турмуш даражасини тиклаш дастурларини амалга ошириш ва ўтиш даврида қўллаб-қувватлаш	ACWA Power	2022 йил сентябр 2023 йил 1- чорагигача	
Шикоятларни кўриб чиқиш	ACWA Power, Лойиҳа компанияси, Бош пудратчи, ФТ компанияси	Лойиҳани бутун ишлар даври мобайнида давом этади	
Мониторинг			
КХР тақбиқ қилиш хулосаси (кредиторлар томонидан кўриб чиқиш)	Кредиторлар, ACWA Power	2022 йил октябр Мажбурий кўчириш таъсирига эга бўлган ҳудудларда ЕПС Пудратчисига участкани топширишдан олдин.	
Чораклик ва йиллик мониторинг ҳисоботларини кредиторларга тақдим этиш	ACWA Power, Мустақил АМИ маслаҳатчиси	1-мониторинг ҳисоботи 2023 йил январ ойида тақдим этилади	
Ташқи якуний аудит	Мустақил АМИ маслаҳатчиси	2024 йил сентябр	
КХР ёпилиш аудити	Кредиторлар томонидан тайинланган мустақил АМИ маслаҳатчиси	КХРни амалга ошириш тугаганидан кейин 24 ой	

Жадвал 10-2 КХР татбиқ қилиш тақвими

ВАЗИФА	А П Р Е Л	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А П Р Е Л	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БЯР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А П Р Е Л	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	
	2021									2022												2023-2024												
ЛТШла рга Шамол электр станци яси Лойиҳа си ҳақида ҳабар бериш																																		
ЛТШла рга ЭУЛ Лойиҳа си ҳақида ҳабар бериш																																		
Шамол электр станци яси Лойиҳа сига таалуқ ли ЛТШла рни аниқла ш																																		
ЭУЛ Лойиҳа																																		

ВАЗИФА	А П Р Е	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	
	2021									2022												2023-2024												
сига таалуқ ли ЛТШла рни аниқла ш																																		
Манф аатдор томонл арни жалб қилиш																																		
ҚХР қўлами																																		
ЛТШла рни ижтим ойи иқтисо дий сўровн омада н ўткази ш (ШЭС)																																		
ЛТШла рни ижтим ойи иқтисо дий сўровн омада н																																		

ВАЗИФА	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БЯР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР			
	2021									2022												2023-2024														
Ўтказиш (ЭУЛ)																																				
ШЭС санаси (Чорва дорлар)																																				
ШЭС санаси (Чорва дорлар ишчилари)																																				
Активларни аниқлаш (ШЭС)																																				
ЭУЛ санаси																																				
Компенсация пакетини тайёрлаш (ўтиш даврини қўллаб- қувватла																																				

ВАЗИФА	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	
	2021									2022												2023-2024												
аш ва тирикч иликни тиклаш дастур лари бундан мустан но) – ШЭС																																		
Компе нсация пакети ни тайёрл аш (ўтиш даврин и қўллаб- қувватл аш ва тирикч иликни тиклаш дастур лари бундан мустан но) - ЭУЛ																																		
Ўтиш даврин и қўллаб- қувватл аш,																																		

ВАЗИФА	А П ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А П ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БЯР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А П ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	
	2021									2022												2023-2024												
тирикч иликни тиклаш дастур и, шу жумла дан таъсир ларнин г қисқач а мазму ни ва компе нсация жадвал ини ўз ичига олган компе нсация пакети ни АТШга ошкор қилиш) – ШЭС ва ЭУЛ																																		
КХРни тайёрл аш																																		
КХР ва амалга ошири ш жадвал																																		

ВАЗИФА	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БЯР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А ПР ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	
	2021									2022												2023-2024												
ини кўриб чиқиш бўйича кредит орлар нинг иштир оки (лойиҳ а) – ШЭС ва ЭУЛ																																		
РАП ва амалга ошири ш жадвал ини кўриб чиқиш бўйича кредит орлар нинг иштир оки (сўнги тахрир) – ШЭС ва ЭУЛ																																		
АСWA Power ва ЛТШла р																																		

ВАЗИФА	А П Р Е Л	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А П Р ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БРЯР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А П Р ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	
	2021									2022												2023-2024												
Ўртаси да якка компенсация шартномала рри имзолаш – ШЭС ва ЭУЛ																																		
ЛТШларга компенсация пулларини тўлаб бериш																																		
ҚХР мувофиқлик хулосасини татбиқ этиш																																		
Ҳаётни тиклаш дастурларини амалга ошириш ва ўтиш даврини																																		

ВАЗИФА	А П Р Е Л	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А П Р Е Л	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А П Р Е Л	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР			
	2021									2022												2023-2024														
қўллаб-қувватлаш – ШЭС ва ЭУЛ																																				
Шикоятларни кўриб чиқиш	АТШларга Лойиҳанинг амал қилиш муддати даводими амал қилади (ШЭС ва ЭУЛ)																																			
КХР мувофиқлик хулоса сини татбиқ этиш – кредит орлар томонидан кўриб чиқиш																																				
Кредит орларга чораклик ва йиллик мониторинг ҳисоботларини тақдим этиш																																				

ВАЗИФА	А П Р ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А П Р ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР	ЯН ВА Р	ФЕ ВР АЛ	М А РТ	А П Р ЕЛ	М А Й	И Ю Н	И Ю Л	АВ ГУ СТ	СЕ НТЯ БР	ОК ТЯ БР	Н О ЯБ Р	ДЕ КА БР		
	2021									2022												2023-2024													
Ташқи учинчи томонн инг ёпиқ аудити																																			
КХР ошкор қилиш аудити	КХР татбиқ этилганидан сўнг 24 ой ичида																																		

11 МОНИТОРИНГ ВА ҲИСОБОТ

Мониторинг ва ҳисобот бу ерда муҳокама қилинган ҳаракатларни амалга оширишда ва кейинчалик КҲРни амалга оширишда ажралмас таркибий қисм бўлади. Асосий мониторинг кўрсаткичлари энг камида қуйидагиларни ўз ичига олади:

- КҲР бўйича режалаштирилган ва ўтказиладиган оммавий муҳокамалар ва маслаҳатлашувлар сони ва кун тартиби
 - Бу ЎБ (Йиғилиш баённомаси) ва имзоланган давомат варақларини ўз ичига олиши керак.
- Кўчириш ва турмуш даражасини тиклашга бағишланган мижоз ходимлари ёки ташқи маслаҳатчилар сони ва роли. Тақсимланиш қуйидагиларни ўз ичига олади:
 - Мижозларни жалб қилиш гуруҳи аъзолари.
 - Бошқа бўлимларнинг аъзолари..
 - Малакали мураббийлар.
- Ҳуқуқ матрицасида кўрсатилган зарарлар сони ва тоифасига нисбатан тўланган ҳуқуқлар.
 - Имзоланган компенсация шартномалари/шартномаларининг сони ва фоиз кўрсаткичи.
 - Компенсация шартномаларини имзолашдан бош тортган ёки ҳали ҳам бир қарорга келмаган АТШлар сони ва фоиз кўрсаткичи.
 - Тўланган компенсация тўловларининг сони ва фоизи.
 - Келишилган тўлов муддатлари бўйича тўловлар.
 - Ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларга кўрсатилаётган ёрдам миқдори ва турлари.
 - Лойиҳа компанияси барча АТШлар учун компенсация пакетлари бўйича барча даромад солиғини тўлади.
- Лойиҳадан олдинги маҳсулдорлиги сақланиб қолган ёки лойиҳанинг қурилиш босқичида таъсир кўрсатган шамол станциясидан ташқарида тузилмаларга эга бўлган АТШлар сони.
 - Лойиҳанинг қурилиш босқичи уларнинг лойиҳадан олдинги маҳсулдорлиги ва чорвачилик фаолиятига таъсир қилган тақдирда кўрилган тузатиш чоралари
- Барча АТШлар ва уларнинг мол-мулки мос келадиган муқобил ерларга кўчирилди.
 - Жисмоний кўчирилган АТШлар сони ва фоизи.
 - Лойиҳанинг қурилиш босқичи бошланишидан олдин қурилган турар жой бинолари, чорва учун молхоналар, сув қудуқлари ва насослар сони.

- Зарар кўрган корхоналарни қайта тиклаш.
 - o Кўчирилган корхоналар сони ва фоизи.
 - o Кўчирилган корхоналар муваффақиятли қайта тикланган ёки йўқлигини баҳолаш, яъни соф даромадни тарихий рекордлар билан солиштириш.
 - o Корхона ходимларининг бошқа жойга кўчирилганидан кейин ҳам ишляптими ёки йўқми, ишламаётган бўлса, сабаби нимада, етарлича баҳо бериш.
- Ўз эрларига 50% дан ортиқ таъсир кўрсатадиган корхоналар сони ва уларнинг онлайн аукцион жараёни орқали тегишли муқобил тижорат ерлари учун тендерда муваффақиятли иштироки.
 - o Онлайн аукцион жараёнини ўтказишда ушбу АТШларга кўрсатиладиган ёрдам тури.
 - o Таъсир қилинган АТШлар учун онлайн аукционнинг муваффақият даражаси.
 - o Онлайн аукцион жараёнида муваффақиятсизликка учраган АТШларга кўрсатиладиган қўллаб-қувватлаш характери ҳақида батафсил маълумот
- Лойиҳа қурилиши натижасида зарар кўрган ҳудудларда қишлоқ хўжалиги ва яйлов ерларининг маҳсулдорлигини ва лойиҳадан олдинги ҳосилдорлик, фойдаланиш имконияти тикланганлигини баҳолаш.
 - o Лойиҳадан олдинги самарадорликка эриша олмаган АТШлар ҳали ҳам ўтиш давридаги ёрдам ва кўрсатилаётган ёрдам турини олаётгани ёки йўқлигини баҳолаш.
- Қурилиш босқичи тугагандан сўнг, лойиҳа майдонида ва ЭУЛ бўйлаб қайта тикланган яйлов ва қишлоқ хўжалиги ерларининг умумий майдони, яъни тўхташ жойлари, ишчилар турар жойлари ва бошқалар. Бунга қайта тиклаш методологияси ва мониторинг талаблари ҳам кирadi.
- Кўчириш ва турмуш даражасини тиклаш учун умумий харажатлар:
 - o Нақд пул компенсацияси.
 - o Ёрдам турлари бўйича ёрдам кўрсатиш харажатлари.
 - o Консултация ва келишув харажатлари.
 - o Юридик тўловлар харажатлари (агар мавжуд бўлса).
 - o Солиқлар ва рўйхатга олиш йиғимлари харажатлари.
 - o Бошқа харажатлар (тури бўйича).
- Шикоят механизмининг самарадорлиги.
 - o Барча АТШлар шикоят механизмидан хабардор ва унинг мавжудлиги ва унга қандай мурожаат қилиш мумкинлиги ҳақида хабардор.

- o қабул қилинган ва рўйхатга олинган шикоятларнинг умумий сони, Лойиҳа даражасида ҳал қилинган ишлар, кредиторлар томонидан қабул қилинган, белгиланган жараён орқали уларни ҳал қилиш учун қанча вақт кетгани.
 - o қабул қилинган шикоятлар сони ва қисқача мазмуни.
 - o Судга берилган шикоятлар сони ва масалани судда ҳал қилиш муддати ва бошқалар.
- АТШларга ўтиш даврида ёрдам кўрсатиш учун ёлланиши мумкин бўлган экспертларнинг ҳисоботлари, яъни молиявий маслаҳатчилар, чорвачилик бўйича экспертлар ва бошқалар.
 - o АТШ учун тақдим этиладиган тренинглар мазмуни ўз ичига ўқув материалларининг тафсилотлари, ЙБ (Йиғилиш баённомаси)ни киритади.
 - o Тренингнинг давомийлиги.
 - o Тренингда қатнашган АТШларнинг гендер тенглиги маълумотлари.
 - o АТШларнинг саволлари ва хавотирлари қандай кўриб чиқилди.
 - o АТШга тақдим этилган тренинг натижалари бўйича якуний баҳолаш ҳисоботи ва тавсиялар (агар мавжуд бўлса).
- АТШларнинг рози бўлганлик (қониқиш) даражаси.
 - o Барча АТШда ўтказилган қониқиш тадқиқоти натижалари ва уларнинг компенсация олиш ҳуқуқидан қониқиш даражаси (кўчириш, яшаш воситаларини тиклаш ва ҳ.к.).
- КХРни амалга ошириш жадвалига мувофиқ якунланган тадбирлар.
- Кутилмаган жисмоний ва иқтисодий кўчиш таъсирининг табиати, шу жумладан:
 - o Таъсир қилинган АТШлар сони.
 - o активлар, экинлар, дарахтлар ва бошқалар сони.
 - o кутилмаган таъсирларни бартараф этиш учун кўрилган тузатиш чоралари

Бундан ташқари, ижтимоий-иқтисодий тадқиқотлар давомида тўпланган маълумотлар асосида аҳолининг турмуш шароитини самарали тиклаш бўйича амалга оширилаётган чора-тадбирлар натижалари ҳам кўриб чиқилади. Жумладан, ночор (ёрдამга мухтож) АТШ лар янги жойга самарали кўчиб ўтишига ва/ёки ўз турмуш тарзини тиклашга муваффақ бўлганлигини аниқлашга ҳаракат қилинади. Турмуш даражасини тиклаш мониторинги қуйидаги кўрсаткичларни ўз ичига олади:

- Уй хўжаликлари даромади яхшиланган АТШ лар сони ва фоизи;
- Уй-жой шароити яхшиланган АТШлар сони ва фоизи;
- Активларга эгалик ҳуқуқи ошган АТШлар сони ва фоизи; шунингдек

- Ойлик сарф-харажат даражаси ортган АТШлар сони ва фоизи.

11.1 КХР амалга ошириш бўйича мувофиқлик ҳисоботи

Шамол станцияси ва ЭУЛ бўйлаб мажбурий кўчириш (иқтисодий ва жисмоний кўчиш) таъсирига учраган ҳудудларда иш бошлашдан ва майдонни топширишдан олдин АТШни амалга ошириш бўйича мувофиқлик ҳисоботи тайёрланади ва кредиторларга тақдим этилади.

11.2 Ички Мониторинг

Мониторингнинг асосий мақсади кўчириш, қайта жойлаштириш ва турмуш воситаларини тиклаш натижалари бўйича КХРни амалга оширишнинг боришини, уларнинг АТШнинг турмуш даражасига таъсирини ва КХР мақсадларига эришиб-эришилмаганлигини ва/ёки тузатиш бўйича чора-тадбирларни баҳолашдан иборат бўлади. Юқорида келтирилган мониторинг кўрсаткичлари ушбу мониторинг жараёнининг асосини ташкил қилади.

КХРни амалга ошириш учун мониторинг даври Лойиҳанинг бутун қурилиш босқичида амалга оширилади. Мониторинг шунингдек, қурилиш босқичидаги қутилмаган жисмоний ва иқтисодий кўчиш таъсирини, шу жумладан юзага келадиган шикоятларни ва қўрилган тузатиш чораларини ҳам ўз ичига олади. Ушбу давр мобайнида ACWA Power / Лойиҳа компанияси ҳар чоракда кредиторларга мониторинг ҳисоботларини тақдим этади. Ҳар қандай қўшимча мониторинг кредиторлар томонидан қурилиш босқичи охиридаги ёпиқ якуний аудит натижаларига кўра белгиланади.

Мониторинг ҳисоботлари тегишли кредиторларнинг веб-сайтларида эълон қилинади.

11.3 КХР якуний аудити

Ушбу аудит учинчи томон томонидан амалга оширилиб, КХР ўз мақсадларига эришганлигини ва барча АТШларнинг турмуш шароити лойиҳадан олдинги даражага қайтарилганлигини ва/ёки яхшиланганлигини текшириш учун ўтказилади. Ушбу ҳисобот кредиторларга ўрганиб чиқиш ва кейинги зарурий ҳаракатларни аниқлаш учун тақдим этилади.

ИЛОВА А – ПРЕЗИДЕНТ ҚАРОРИ (2022 йил 8 ИЮЛДАН)

ИЛОВА В – САНИТАРЯ ВА ЕПИДЕМИОЛОГИК СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ АГЕНТЛИКГА (АГЕНТЛИГИДАН) МАСЛАҲАТ ХАТИ

ИЛОВА С – СУДРАЛИБ ЮРУВЧИ ХАЙВОНЛАРГА ҚАРШИ ЎРНАТИЛГАН ПАНЖАРАЛАРДАН ШИКОЯТ ҚИЛГАН ЧОРВАДОР

ИЛОВА D – ТУГАТИШ КЎНИ ҲАҚИДАГИ ҲАБАРНОМА НАМУНАСИ

ИЛОВА Е – ЛОЙИҲАДАН НАҚД ТОВОН ПУЛЛАРИНИ СЎРАГАН ЧОРВАДОРЛАР ИМЗОСЛАНГАН ХАТЛАР

ИЛОВА F – 1 ВА 3 СОНЛИ ЧОРВАДОРЛАН ТОМОНИДАН АНИҚЛАНГАН МУҚОБИЛ ЕР ҲАҚИДА РАСМИЙ ТАСДИҚНОМА

ИЛОВА G – 2 СОНЛИ ЧОРВАДОРГА ТАҚДИМ ЭТИЛГАН (ИМЗОЛАНМАГАН) ХАТ

ИЛОВА Н – ЭУЛ БЎЙИЧА ИЖС БИЛАН ЎТКАЗИЛГАН МАСЛАҲАТЛАШУВЛАР ЙИҒИЛИШИ БАЁННОМАСИ

ИЛОВА I – КҲР ОШКОР ҚИЛИШ УЧРАШУВЛАРИДИ ФОЙДАЛАНИЛГАН МАТЕРИАЛЛАР

Шамол станцияси

ЭУЛ

ИЛОВА J – КҲР БЎЙИЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН УМУМИЙ ШИКОЯТЛАР ВА УЛАРГА БЕРИЛГАН ЖАВОБЛАР

Шамол станцияси

ЭУЛ